

בשיתוף:

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
COMMISSION FOR EQUAL RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

משרד המשפטים
وزارة العدل | MINISTRY OF JUSTICE

אוגדן זכויות

לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר)

בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים,
והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

עריכה, ניהול וכתיבה: עו"ד דקלה סיתי מאיר, יועצת משפטית איל"ן

כתיבה וריכוז המידע: דוד ישראלי, סטודנט למשפטים וכלכלה באוניברסיטת תל אביב, תש"ף

עריכת לשון: חנה פורטגנג

עריכה גרפית: סטודיו סיגליה

דפוס: ע.ר הדפסות בע"מ

פרטי קשר:

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר)

מוטה גור 5, פתח תקווה, ת"ד 3092

טלפון: 03-5248141 פקס: 03-5249828 דוא"ל: ilan@ilan-israel.co.il

פייסבוק: איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים אתר: www.ilan-israel.co.il

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים

אפשר לפנות למוקד המידע והשירות בכל הנושאים בימים א-ה בשעות 8:00-16:00

טלפון: *6763 פקס: 02-6462881 דוא"ל: pniotnez@justice.gov.il

ת"ד 36053, סניף שערי ירושלים, ירושלים, מיקוד 9136001

מענה לפניות בשפת הסימנים יינתן אחת לחודש במועד שנקבע מראש בתרגום לשפת הסימנים בשיחת וידאו דרך

וואטסאפ בטלפון 050-2167246

www.gov.il/mugbaluyot

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות במרכז לחינוך משפטי קליני באוניברסיטה העברית

טלפון: 02-5882554 פקס: 02-5882544 דוא"ל: law_clinics@savion.huji.ac.il

למידע נוסף אפשר לפנות לאתר "כל זכות":

אנשים_עם_מוגבלויות/he/https://www.kolzhut.org.il

הסכומים המצוינים באוגדן נכונים ליום פרסום האוגדן, 1 למרץ 2020.

תוכן האוגדן הוא בבחינת מידע ראשוני וכללי, ואין לראות בו את נוסח החוק או תחליף לייעוץ מקצועי או משפטי.

כל הזכויות שמורות לעמותת איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) 2020.

מאמצים רבים הושקעו בעדכון המידע נכון לשעת ההדפסה; עם זה ייתכנו שינויים ועדכונים שעדיין אינם מופיעים בו.

האוגדן יתעדכן באופן שוטף באתר איל"ן www.ilan-israel.co.il

כל האמור במדריך זה בלשון זכר או בלשון נקבה נוגע לבני שני המינים.

9	דבר איל"ן: יו"ר איל"ן רו"ח אהוד רצאבי, מנכ"ל איל"ן מר בועז הרמן
11	דבר נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות מר אברמי טורם
13	דבר מנחה הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות באוניברסיטה העברית עו"ד חן דרך
16	1. מבוא
17	1.1. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998
17	1.2. האמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אנשים עם מוגבלויות (CRPD)
20	2. זכויות ושירותים מטעם המוסד לביטוח לאומי
20	2.1. קצבת נכות כללית
21	2.2. קצבת נכות כללית - מסלול מהיר לאנשים עם מוגבלות קשה
23	2.3. גמלת ילד נכה
27	2.4. גמלת ניידות והטבות ניידות
32	2.5. קצבת שירותים מיוחדים (שר"מ)
34	2.6. שיקום מקצועי
36	3. מכשירי שיקום וניידות
36	3.1. סיוע במימון מכשירי שיקום וניידות
39	3.2. סיוע במימון מכשירי הליכה (מכון לואיס)
42	4. טיפולים פרא-רפואיים (מקצועות הבריאות) וטיפולי שיניים
42	4.1. טיפולים פרא-רפואיים (מקצועות הבריאות)
45	4.2. פטור מתשלומי השתתפות עצמית בעבור שירותים רפואיים למקבלי קצבאות מהביטוח הלאומי
46	4.3. טיפולי שיניים לילדים עד גיל 18
47	4.4. טיפולי שיניים עד גיל 24 ללוקים בתסמונות נירו-התפתחותיות
48	4.5. טיפולי שיניים לקשישים
49	4.6. טיפולי שיניים בהרדמה
52	5. חינוך
52	5.1. מעון יום שיקומי
54	5.2. שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים במעונות יום ובמשפחתונים רגילים - שירות סיעות רפואיות
55	5.3. חינוך מיוחד - ועדות זכאות ואפיון
59	5.4. טיפולים פרא-רפואיים במסגרות החינוך המיוחד
61	5.5. סיעת לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

61	.....	5.5.1	.....	סיוע רפואי לילדים הלומדים בחינוך הרגיל
62	.....	5.5.2	.....	סיוע אישי (שילוב) לילדים הלומדים בחינוך הרגיל
63	.....	5.6	.....	שירותי חינוך לילדים חולים בביתם
64	.....	5.7	.....	נגישות במוסדות חינוך
65	.....	5.7.1	.....	חובת הנגשה כללית למבנה חינוך קיים
66	.....	5.7.2	.....	חובת הנגשה פרטנית
69	.....	5.8	.....	התאמות לשילוב תלמידים בפעילות חוץ-בית ספרית
70	.....	5.9	.....	הסעות למוסדות החינוך
70	.....	5.9.1	.....	הסעות
72	.....	5.9.2	.....	ליווי
74	.....	5.10	.....	מועדוניות שיקומיות
74	.....	5.11	.....	התאמות בבגרויות
76	.....	5.12	.....	התאמות במוסדות להשכלה גבוהה
76	.....	5.12.1	.....	התאמות אישיות פרטניות
77	.....	5.12.2	.....	התאמות מחוץ למוסד האקדמי
77	.....	5.12.3	.....	נגישות לכיתות
78	.....	5.12.4	.....	התאמת מקומות ישיבה
78	.....	5.12.5	.....	נגישות לאירועים
79	.....	5.12.6	.....	נגישות כללית לבניין
80	.....	5.12.7	.....	נגישות לשירותי אינטרנט וליישומים (אפליקציות)
80	.....	5.12.8	.....	שונות
81	.....	5.12.9	.....	סיוע כלכלי מהמוסד לביטוח לאומי במהלך הלימודים
82	.....	5.13	.....	תוכניות פנאי בקהילה באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
82	.....	5.13.1	.....	נופשונים סיוע למשפחה ונופשונים קיץ
83	.....	5.13.2	.....	קייטנות יומיות
83	.....	5.13.3	.....	תוכניות נוספות

86. תעסוקה.....

86	.....	6.1	.....	זכויות במקום העבודה להורים לילדים עם מוגבלות
88	.....	6.2	.....	איסור הפליית אנשים עם מוגבלות בתעסוקה
89	.....	6.3	.....	חובת ייצוג הולם
89	.....	6.3.1	.....	חובת ייצוג הולם בגופים פרטיים
89	.....	6.3.2	.....	חובת ייצוג הולם בגופים ציבוריים
90	.....	6.4	.....	התאמות במקום העבודה לאנשים עם מוגבלות
90	.....	6.4.1	.....	חובת התאמה של מקום העבודה ותנאיה לאדם עם מוגבלות
91	.....	6.4.2	.....	סיוע במימון התאמות של מקום העבודה ותנאיה לאדם עם מוגבלות

- 6.5. שכר מינימום מותאם לאנשים עם מוגבלות 92
- 6.6. זכויות משתקמים במפעל מוגן..... 93
- 6.7. שירותי שיקום מקצועי וסיוע בהשמה באגף השיקום במוסד לביטוח לאומי..... 95
- 6.8. תעסוקה מוגנת במנהל המוגבלויות במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים 97
- 6.9. עוד תוכניות המסייעות לאנשים עם מוגבלות להשתלב במעגל העבודה 99

7. דיור 104

- 7.1. רכישה ושכירה של דירה בשוק הפרטי 104
- 7.1.1. הלואה (משכנתה) בעת רכישת דירה לאנשים עם מוגבלות מקצרת חיים (הלואה לדיור)..... 104
- 7.1.2. ביטוח חיים לצורך לקיחת משכנתה לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים..... 105
- 7.1.3. הנחה במס רכישה..... 107
- 7.1.4. סיוע בשכר דירה (שאינה מהדיור הציבורי)..... 108
- 7.2. זכויות בדיור הציבורי 109
- 7.2.1. קבלת דירה בשכירות..... 109
- 7.2.2. רכישת דירה בדיור הציבורי..... 112
- 7.2.3. זכאות לדיור ציבורי בקומת קרקע או בבניין עם מעלית..... 112
- 7.2.4. החלפת דירה בדיור הציבורי 113
- 7.2.5. דיור נכסי רכישה (נ"ר)..... 113
- 7.3. סיוע בהתאמת תנאי דיור 116
- 7.4. הזכות להתאמות חיצוניות בבניין משותף 119
- 7.5. סיוע משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בתחום הדיור 122
- 7.5.1. שירותי תמיכה בדיור עצמאי 122
- 7.5.2. דיור תומך 124
- 7.6. זיכוי ממס הכנסה בעבור ילד בדיור 124
- 7.7. פטור ממכרז לשלטון המקומי המשכיר מקרקעין שבבעלותו לנכה לצורך שיקומו..... 125
- 7.8. פטור מדמי הסכמה 125

8. שירות צבאי ושירות אזרחי-לאומי 128

- 8.1. פטור על רקע רפואי 128
- 8.2. התנדבות לשירות צבאי לבעלי פרופיל 21..... 129
- 8.3. תוכניות לשילוב צעירים עם מוגבלות בצבא 130
- 8.4. שירות לאומי-אזרחי לצעירים עם מוגבלות 133

9. נגישות והתניידות 136

- 9.1. הנגשת מבנים..... 136
- 9.2. התאמות בבניין משותף 138

138	9.3. נגישות השירות
142	9.4. נגישות באירועים ובפעילויות תרבות
144	9.5. נגישות בשעת חירום
144	9.6. נגישות בתחבורה הציבורית
144	9.7. נגישות במוסדות חינוך
144	9.8. נגישות במקום העבודה
144	9.9. תג חנייה לנכה ופטור מאגרת רישוי לרכב

10. תחבורה 146

146	10.1. הנחה באוטובוסים, ברכבת הקלה, במטרונית וברכבת ישראל
147	10.2. זכויות בשירות המוניות
147	10.3. נגישות בתחבורה הציבורית
147	10.3.1. נגישות באוטובוסים בקווים עירוניים
148	10.3.2. נגישות ברכבת ישראל
149	10.3.3. נגישות ברכבת הקלה בירושלים
150	10.3.4. נגישות בשדות תעופה ובמטוסים
151	10.3.5. נגישות כלי רכב להשכרה
152	10.3.6. נגישות באוטובוסים ובשירותי הסעות
153	10.4. תג חנייה לנכה
156	10.5. אגרת רישוי מופחתת לרכב עם תג חנייה לנכה
156	10.6. נסיעה בנתיב תחבורה ציבורית לבעלי תג נכה

11. זכויות בשעת חירום 158

158	11.1. היעדרות ממקום העבודה בשעת חירום
159	11.2. הנגשה פיזית לחירום
159	11.3. התאמת נוהלי פינוי וחילוץ בשעת חירום
160	11.4. הנגשת אמצעים טכניים לפינוי בשעת חירום

12. הנחות בתשלומים והטבות פנסיוניות 162

162	12.1. הנחה בחשבון הארנונה
163	12.2. הנחה בחשבון הטלפון (בזק)
164	12.3. הנחה בחשבון החשמל
165	12.4. הנחה בחשבון המים
165	12.5. הנחות בעמלות הבנקים
166	12.6. זכאות לקצבת שאירים לילד עם מוגבלות שאחד מהוריו נפטר

12.7. זכאות לקצבת שאירים להורה עם מוגבלות שילדו נפטר..... 167

13. הטבות מס 170

13.1. פטור ממס הכנסה 170

13.2. נקודות זכות במס הכנסה בעבור הורה לילד עם מוגבלות..... 172

13.3. זיכוי ממס בגין החזקת קרוב משפחה במוסד..... 173

13.4. פטור ממס בגין משיכה מוקדמת מרכיב תגמולים בקופת גמל בשל נכות..... 174

13.5. פטור לקצבת יחיד בפרישה מוקדמת בשל נכות יציבה..... 175

13.6. הנחה במס רכישה..... 175

13.7. הנחה במיסוי ארנונה..... 175

14. העסקת עובד זר 178

14.1. היתר להעסקת עובד זר בסיעוד..... 178

14.2. תנאי העסקה של עובד זר..... 180

15. אפוסטרופסות וחלופות לתמיכה בבגירים ולהגנה עליהם 188

15.1. ייפוי כוח מתמשך..... 188

15.2. תומך בקבלת החלטות..... 190

15.3. אפוסטרופסות..... 192

16. השירותים הניתנים באיל"ן 196

16.1. איל"ן - רצף שירותים לאורך כל החיים..... 196

16.2. סניפי איל"ן..... 197

16.3. מוסדות בהפעלת איל"ן..... 197

16.3.1. מרכזי יום..... 197

16.3.2. תעסוקה..... 198

16.3.3. מעונות, "בתים לחיים" וקהילה תומכת..... 198

16.3.4. מרכזי ספורט..... 198

16.3.5. מועדוניות שיקומיות..... 199

16.4. מחנות קיץ ונופשונים..... 199

16.5. שירות סוציאלי..... 199

16.6. ועדת עזרה..... 200

16.7. מלגות סיוע ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה..... 200

16.8. חוגים חברתיים..... 200

16.9. קידום מדיניות ציבורית, ייצוג והנגשת מידע וזכויות..... 201

חברי איל"ן היקרים,

ניהול וארגון של מידע בעידן הפוסט-מודרני שבו אנו חיים נעשה לאחת המשימות המאתגרות והבולטות של ארגונים, של מנהלים וכן של יחידים ומשפחות המבקשים לאתר את זכויותיהם ולממשן.

בעבר רוכז נושא הזכויות של אנשים עם מוגבלות בידי ארגון או משרד ממשלתי אחד, ואילו היום הוא מדובר וניתן באופן כזה או אחר בכל מוסד ממוסדות המדינה, וכמובן גם בארגוני החברה האזרחית, שחלקם שימשו תשתית ראשונית לסיוע לאנשים עם מוגבלות בראשית ימי המדינה. מציאות זו, שבה גורמים רבים עוסקים בזכויות של אנשים עם מוגבלות משמחת, אך היא גם מאתגרת ועלולה לבלבל בתהליך איתור המידע וסינונו.

איל"ן, העמותה הגדולה ביותר בישראל המטפלת בילדים ובוגרים עם מגבלה פיזית, הוקמה בראשית שנות החמישים ועשתה דרך ארוכה מאז הקמתה. בעשורים הראשונים התמקדה העמותה בסיוע כספי לילדי פוליו ושיתוק מוחין. אחר כך התרחבה פעילות העמותה, והיא החלה לסייע לאנשים עם מוגבלות פיזיות בכל מעגלי החיים. בעשורים האחרונים, עם תחילת גילויי המעורבות הגדולה של המדינה, הרחיבה העמותה את פעילותה והחלה להפעיל מוסדות שיקום ותעסוקה, מרכזי ספורט, מועדוניות נוער, חוגים חברתיים, קייטנות ומחנות קיץ.

כיום, הודות לעבודה אסטרטגית מקיפה, עמותת איל"ן מובילה דרך של תוכניות שילוב והכלה חדשות לילדים ולבוגרים בתחומי התעסוקה, הספורט, התרבות והחברה וכן מסייעת בהיבטים מעשיים אחרים שאנו מכנים "נגישות לחיים".

כחלק מהתפיסה העדכנית הזאת של איל"ן יזמה העמותה והובילה את הפקתו של אוגדן זכויות חשוב זה בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים והקליניקה לקידום זכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית בירושלים.

האוגדן שלפניכם מכיל את כל המידע הרלוונטי בנושא זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית בישראל, ומטרתו להנגיש את הזכויות והשירותים הרבים האפשריים בכל תחומי החיים – הביטוח הלאומי, חינוך, דיור, תעסוקה, השכלה, צבא, ספורט, תרבות פנאי ועוד. תודתנו נתונה למוסדות המדינה ולארגונים הרבים שנתנו יד ושיתפו פעולה במיזם החשוב. תודה מיוחדת לעו"ד דקלה סיתי-מאיר, היועצת המשפטית של איל"ן, על היוזמה, ההובלה והנחישות.

מעבר להיותו של אוגדן זה כלי מעשי וחשוב אנו מבקשים גם להעביר באמצעותו את המסר שלנו לכם – חברי איל"ן ובני המשפחות: איל"ן לצידיכם בהתמודדות בכל שלב בחיים. איל"ן מקפידה להיאבק למען קידום הזכויות, לפתח את הכלים ולתמוך בתוכניות שיקדמו אנשים עם מוגבלות לקראת הענקת שוויון הזדמנויות מלא.

במילים אחרות: איל"ן איתכם לאורך כל הדרך!

שלכם בידידות,

בוועז הרמן,
מנכ"ל

רו"ח אהוד רצאבי,
יו"ר הוועד המנהל

דבר נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

אוגדן חשוב זה הוא תוצר של שיתוף פעולה בין נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ובין עמותת איל"ן והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית. האוגדן עונה על הצורך של הציבור לקבל מידע מרוכז, נגיש וברור על זכויותיו במגוון תחומים.

תפקידה של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הוא לממש את חוק שוויון זכויות ולאפשר לאנשים עם מוגבלות לחיות חיים מלאים, שוויוניים ומכובדים בכל שלבי החיים. אני מאמין כי עלינו ליצור חברה מכלילה, חברה שאנשים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בה השתתפות מלאה, פעילה ושוויונית לאורך כל חייהם החל מהלידה – בגן, בבית הספר, בצבא, במוסדות להשכלה גבוהה, בתעסוקה, בפעילויות פנאי, בחיי המשפחה וההורות ובחיי הבגרות והזקנה. אנו בנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות פועלים בכלים רבים ומגוונים למימוש החזון הזה: מקדמים מדיניות וחקיקה, אוכפים את החוקים, מטפלים באלפי מקרים של הפרות זכויות ומגישים תביעות וכן יוזמים פעילויות להגברת הערנות ולשינוי עמדות.

חשוב כי כולנו – אנשים עם מוגבלות, בני המשפחות וכל העוסקים בתחום – נדע את הזכויות המגיעות לאנשים עם מוגבלות ונפעל כדי לוודא כי הן ממומשות ואינן מופרות. חשוב להבין ולהכיר מה נכלל בחוק, מה אפשר לקבל ומה – גם אם לצערנו – עדיין איננו מחויב. חשוב כי תדרשו את הזכויות בכל התחומים, וכך נפעל יחד בנחרצות במקרים שבהם הן אינן ממומשות הלכה למעשה. חשוב שתדעו למי לפנות וכיצד לפעול כאשר אתם חשים שהמציאות אינה עולה בקנה אחד עם הזכויות המגיעות לכם לפי חוק, ובעיקר חשוב שתדעו שאפשר לפנות אלינו לצורך קבלת מידע, התייעצות וסיוע בהגנה על זכויותיכם מתוקף חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

הפעילות לשילוב אנשים עם מוגבלות היא מאמץ משותף של כולנו: אנשים עם מוגבלות, משפחות, ארגוני סגנו, משרדי ממשלה ורשויות מקומיות, אנשי המגזר השלישי ופעילי שטח. רק בפעילות משותפת נוכל להביא לידי שינוי אמיתי בחייהם של אנשים עם מוגבלות בישראל וליצירת חברה שוויונית, מכילה וטובה יותר, חברת מופת שכולנו נתגאה להיות חלק ממנה.

אברמי טורם

נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות
הפטרונת המשפטית - האוניברסיטה העברית בירושלים

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות באוניברסיטה העברית פועלת למען שילוב אנשים עם מוגבלות בחברה ולמימוש זכויותיהם בהתמקדות בתחומי התעסוקה וההשכלה הגבוהה. הקליניקה מעניקה סיוע וייצוג משפטי ללא עלות במקרים של פגיעה בזכויות בתחומים אלו על רקע המוגבלות וכן פועלת לקידום שינוי מדיניות שיביא לשילובם השוויוני של אנשים עם מוגבלות בחברה.

החתום מטה בשיתוף עם הסטודנטיות דפנה קל-נר, עמית מזרחי, שיראל אלדר ורוני גולדשמיט, שהשתתפו בקליניקה בשנת הלימודים תשע"ט, סייעו בין השאר בכתיבת פרק התעסוקה והתת-פרק בנושא השכלה גבוהה.

הקליניקה רואה ערך רב בריכוז הזכויות המפורטות באוגדן זה ובהנגשתן ובשיתוף הפעולה עם איל"ן, הנציבות לשוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ועם הגורמים האחרים שהשתתפו בכתיבה ובעריכה של האוגדן, וכולנו תקווה כי האוגדן יאפשר לאנשים רבים לעמוד על זכויותיהם ולהשתלב באופן שוויוני בחברה, בזכות ולא בחסד.

עו"ד רון דרך

מנחה הקליניקה

פרק 1

מבוא

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

על פי הנתונים המוצגים בדוח הסטטיסטי של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, בישראל חיים כיום 1.5 מיליון אנשים עם מוגבלות, ושיעורם הוא כ-20% מכלל האוכלוסייה. כמחציתם אנשים עם מוגבלות חמורה. שיעור המוגבלות בקרב ילדים הוא 9%, ומספרם עומד כיום על כ-250 אלף. תחום המוגבלות השכיח ביותר בקרב האוכלוסייה בגיל העבודה הוא מוגבלות פיזית (17.5%).

הפערים בין אנשים עם מוגבלות לאנשים ללא מוגבלות גדולים. לדוגמה, רק 47% מקרב אנשים עם מוגבלות חמורה בגיל העבודה מועסקים, לעומת 79% מקרב אנשים ללא מוגבלות. יש פערים גם ברמות ההשכלה, המצב כלכלי ועוד.¹

אוגדן זה נכתב כדי לרכז, לפרט ולפשט את זכויותיהם של ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית בשימת דגש על אוכלוסיית איל"ן – ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית הנובעת מליקוי פיזי מולד או נרכש בתפקוד מערכת העצבים המרכזית ועוד.²

על אף המידע הרב שבאתרי האינטרנט למיניהם, מלאכת ריכוז והנגשת הזכויות לאנשים עם מוגבלות פיזית היא משימה מאתגרת. ראשית, גורמים ממשלתיים רבים עוסקים במתן זכויות ובקידום רווחתם של אנשים עם מוגבלויות פיזיות. המוסד לביטוח לאומי משלם קצבאות לאנשים עם מוגבלות ואף מקדם שיקום תעסוקתי; משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מספק שירותי שיקום, דיור ותעסוקה; משרד הבריאות מסבסד סל שיקום, בבעלותו בתי חולים ובפיקוחו קופות חולים; רשות המיסים מעניקה בתנאים מסוימים פטורים מתשלומי מיסים לאנשים עם מוגבלות; נציבות שירות המדינה אמונה על קידום ייצוג הולם של אנשים עם מוגבלות בשירות המדינה; נציבות שוויון זכויות במשרד המשפטים פועלת לקידום שוויון ולמניעת אפליה של אנשים עם מוגבלות. נוסף על כך גורמים חוץ-ממשלתיים רבים במדינת ישראל מספקים מגוון זכויות. כמו כן חלק נכבד מהמידע אינו מפולח פילוח ברור לסוגי המוגבלויות, ולא תמיד נהיר וברור מהן הזכויות הספציפיות לאנשים עם מוגבלות פיזית מוטורית.

על כן עלה צורך לרכז מכל גורם בנפרד את המידע הרלוונטי וליצור מאגר נתונים מאוחד כדי שישמש מגדלור לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית.

1. לנתונים סטטיסטיים נוספים עיינו בדו"ח הסטטיסטי של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/netunim, 2019.

2. אוגדן זה אינו עוסק בזכויות הפרטניות לאנשים עם מוגבלות פיזית שעל פי ההגדרה הם נכי מערכת הביטחון והמשרטה, נפגעי פעולות איבה, נפגעי תאונות עבודה ותאונות דרכים ונפגעי פעולות הנאצים שמשרד האוצר הכיר בנכותם.

1.1. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998

בשנת 1998 נחקק חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. החוק היה אבן דרך בכל הנוגע ליחסן של המדינה ושל החברה בישראל לאנשים עם מוגבלות.

מטרת החוק היא להגן על כבודו ועל חירותו של אדם עם מוגבלות, לעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים וכן לספק את צרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד ולמצות את מלוא יכולתו בכל תחומי החיים.

אדם עם מוגבלות מוגדר בחוק אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית, לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית המגבילה את תפקודו הגבלה מהותית בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.

החוק מגדיר את זכותם של אנשים עם מוגבלות לכבוד, לשוויון, לקבלת החלטות על חייהם, להשתתפות שוויונית בחברה ולקבלת שירותים מותאמת להם.

החוק מחייב הנגשה של מבנים, תשתיות וסביבה והנגשת השירות הניתן לציבור באופן שיאפשר לאנשים עם מוגבלויות להיכנס לכל מקום ציבורי, לנוע בו, לגשת לכל שירות הניתן בו וליהנות ממנו. החוק עוסק באיסור הפליה בתעסוקה ובקבלת שירות וקובע יעדי ייצוג הולם שגופים ציבוריים גדולים המעסיקים יותר ממאה עובדים צריכים לעמוד בהם.

מכוח החוק אף הוקמה בשנת 2000 במשרד המשפטים נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. הנציבות מפעילה מערך פיקוח ארצי בתחומי נגישות ופועלת לקידום מדיניות של מניעת אפליה ושל שילוב אנשים עם מוגבלות בחברה הישראלית.

אוגדן זכויות זה נכתב בשיתוף פעולה בין עמותת איל"ן – הפועלת מימי קום המדינה למען רווחתם של ילדים ובוגרים עם מוגבלויות פיזיות – ובין נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות והקליניקה לקידום זכויות אנשים עם מוגבלויות באוניברסיטה העברית, והוא ביטוי ממשי להשגת מטרת החוק ולהנגשת זכויותיהם של ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית.

1.2. האמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אנשים עם מוגבלויות (CRPD)

בשנת 2006 אימצה העצרת הכללית של האומות המאוחדות את האמנה בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות (Convention on the Rights of Persons with Disabilities – CRPD). מדינת ישראל חתמה על האמנה, ובשנת 2012 אשררה אותה.

האמנה מגדירה חזון וקובעת תקנים בין-לאומיים בכל תחומי החיים לזכויות אזרחיות וחברתיות של אנשים עם מוגבלות. במרכז האמנה עומד **עקרון ההכלה** (inclusion), שפירושו חברה פתוחה ונגישה לכול המאפשרת לאנשים עם מוגבלות להיות חלק ממנה בחופשיות וללא הגבלות. האמנה מבטאת את הכרתן של המדינות החתומות עליה כי מוגבלות היא תוצאה של

הבניה חברתית אשר העמידה בפני אנשים עם מוגבלות חסמים המונעים את השתתפותם המלאה והשוויונית בחברה. האמנה אף מבטאת את ההכרה בערכם ובזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות כבני אדם שווים ובעלי זכות לכבוד ולאוטונומיה ככל אדם אחר.

כחלק מתהליך הסרת החסמים האמנה מכירה בחשיבות הנגישות של הסביבה הפיזית, החברתית, הכלכלית והתרבותית ובצורך בנגישות לשירותי בריאות וחינוך, למידע ולאמצעי תקשורת. האמנה עוסקת בזכות לחיות בקהילה, להיות בעלי כשרות משפטית, להשתלב בשוק התעסוקה ובחינוך ועוד.

המדינות החברות באמנה מתחייבות לקדם מימוש מלא של כל זכויות האדם וחירויות היסוד לאנשים עם מוגבלות ושילוב של אנשים עם מוגבלות בכל תחומי החיים בשימת לב להתאמות, לתמיכה ולטיפול הנדרשים לצורך זה בכל האמצעים העומדים לרשותן, לרבות אמצעי חקיקה ואסדרה.

לפיכך חלה על ישראל חובה פעילה לקדם שוויון לאנשים עם מוגבלות בכל תחומי החיים ולנטר את התקדמות היישום במדינה. על ישראל לדווח לוועדה הממונה על האמנה באו"ם על אודות עמידתה בדרישות האמנה.

נציבות שוויון זכויות מונתה לשמש גורם מרכזי פנים-ממשלתי לקידום יישום האמנה וגורם מפקח על יישומה, בין היתר באמצעות מעורבות בתהליך של החברה האזרחית בכלל ושל אנשים עם מוגבלות וארגוניהם בפרט, למשל באמצעות הוועדה המייעצת לנציבות.

בשנת 2019 קיבלה איל"ן מעמד של גוף מייעץ לאו"ם בנושא אנשים עם מוגבלויות פיזיות ונבחרה להיות חלק בלתי נפרד מכינוסים מקצועיים שעניינם קידום אנשים עם מוגבלויות ושילובם בחברה ולסייע ביישום האמנה הבין-לאומית.

פרק 2

זכויות ושירותים מטעם המוסד לביטוח לאומי

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

2. זכויות ושירותים מטעם המוסד לביטוח לאומי

2.1. קצבת נכות כללית

★ מהי הזכות?

קצבת נכות כללית היא קצבה שהמוסד לביטוח לאומי משלם בכל חודש למי שכושרם לעבוד ולהשתכר נפגע בשל ליקוי בריאות גופני, שכלי או נפשי.

סכום קצבת הנכות החודשית נקבע בהתאם לדרגת האי-כושר (אובדן כושר העבודה) שנקבעה למבוטחים. להלן הסכומים ליחיד (הנתונים מעודכנים ל-1 בינואר 2020):

- דרגה מלאה בשיעור 100% או 75% – קצבה חודשית מלאה בסך 3,321 ש"ח.
- דרגה חלקית בשיעור 74% – קצבה חודשית חלקית בסך 2,242 ש"ח.
- דרגה חלקית בשיעור 65% – קצבה חודשית חלקית בסך 2,027 ש"ח.
- דרגה חלקית בשיעור 60% – קצבה חודשית חלקית בסך 1,908 ש"ח.

👉 מי זכאי?

מבוטחים בביטוח הלאומי תושבי ישראל מגיל 18 עד גיל פרישה שמתקיימים בהם כל התנאים האלה:

1. נקבעה להם נכות רפואית בשיעור של 60% לפחות או בשיעור של 40% אם בגין אחד מליקוייהם נקבעה נכות רפואית בשיעור של 25% לפחות.
2. נקבע שעקב נכותם הם אינם מסוגלים לעבוד, ונקבעה להם דרגת אי-כושר באחד מהשיעורים האלה: 60%, 65%, 74%, 100%.
3. אין להם הכנסה בפועל מעבודה או שהכנסתם אינה עולה על 60% מהשכר הממוצע במשק (6,331 ש"ח נכון ל-1 בינואר 2020) לפני הגשת התביעה. באשר למי שכבר הוכרו בביטוח הלאומי ומקבלים קצבת נכות, **ראו את גובה ההכנסה בהמשך הפרק, בסעיף "חשוב לדעת – חוק לרון"**.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אופן הגשת התביעה

יש למלא בהתאם להוראות את טופס תביעה לקצבת נכות כללית (טופס 7801). טופס זה וטפסים אחרים אפשר למצוא באתר הביטוח הלאומי: www.bit.ly/Tfasim_Btl.

למי שמתמודדים עם כמה מחלות או ליקויים מומלץ להכין את כל המסמכים והבדיקות

הרלוונטיים לכל הליקויים, שכן הם עשויים להגדיל את אחוזי הנכות שייקבעו במסגרת התביעה.

עובדים עצמאים צריכים להצהיר במחלקת הביטוח והגבייה בסניף הביטוח הלאומי על השינויים בעבודתם ובהכנסותיהם עקב הנכות, ועליהם לצרף את השומות האחרונות של מס ההכנסה שברשותם.

חשוב לדעת !

אפשר למסור את המסמכים באחת מהדרכים האלה:

- 1) להגיש את התביעה לסניף המוסד לביטוח לאומי הקרוב למקום המגורים;
- 2) למלא תביעה מקוונת באתר הביטוח הלאומי ולצרף את המסמכים הנוספים אונליין;
- 3) לשוחח בטלפון *3928 עם נציג שירות המסייע במילוי התביעה ובשליחת המסמכים.

4. לאחר הגשת תביעה לקצבת נכות כללית מקבלים הזמנה להופיע לפני ועדה רפואית לצורך קביעת אחוזי הנכות הרפואית.

חשוב לדעת !

המוסד לביטוח לאומי מפעיל ללא תשלום את יד מכוונת, ייעוץ והכנה לוועדות הרפואיות של הביטוח הלאומי. לקביעת פגישה חייגו *2496

2.2. קצבת נכות כללית – מסלול מהיר לאנשים עם מוגבלות קשה

מהי הזכות? ★

כדי להקל על אנשים עם מוגבלות קשה וכדי שיקבלו טיפול מהיר בעניינם נקבע מסלול מהיר שבו הטיפול בתביעה מסתיים בתוך 30 יום.

מי זכאי? 🖱️

מבוטחים בביטוח הלאומי שהגישו תביעה לקצבת נכות כללית ומשתייכים לאחת מהאוכלוסיות האלה:

- חולי ALS המקבלים טיפול ברילוטק (Rilutek);

- מושתלי כליה, לב, ריאות, כבד, לבלב או מח עצם בשנה הראשונה לאחר ההשתלה;
- חולים במחלות קשות או זיהומיות המקבלים טיפולים פעילים;
- חולים בשחפת קשה;
- חולים במחלה ממארת הנמצאים בשלבי טיפול אקטיבי במחלה או חלילה במצב סופני.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. בזמן מילוי טופס התביעה יש לחתום על סעיף הסכמה כי רופא יקבע את אחוזי הנכות הרפואית על פי מסמכים בלבד, ללא זימון לבדיקה רפואית.
2. רופאי המוסד לביטוח לאומי יחליטו אם הטיפול בתביעה ייעשה במסלול המהיר ואם נוכחותם של מבקשי הקצבה אומנם אינה נדרשת בוועדה הרפואית לצורך קביעת זכאותם.
3. אם לדעת הרופאים אי אפשר לקבוע את דבר הזכאות ללא נוכחות התובעים, תינתן להם עדיפות בזימון לוועדה הרפואית.

ⓘ חשוב לדעת – חוק לרון

- 1) ועדת לרון הוקמה בשנת 2005 כדי לבחון את שילובם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה. בעקבות המלצות הוועדה נכנס לתוקף ב-1 ביולי 2009 תיקון לחוק הביטוח הלאומי. מטרתו המוצהרת של התיקון לחוק הייתה לשפר את תנאיהם של אנשים עם מוגבלות היוצאים לעבודה בלי לפגוע בזכויות של מי שאינם עובדים.
- 2) על פי חוק זה אנשים עם מוגבלויות שהשתלבו בשוק העבודה יוכלו להמשיך לקבל קצבת נכות כללית, וההכנסה מהשכר ומהקצבה יחד תהיה תמיד גבוהה יותר מההכנסה מהקצבה לבדה.
- 3) חוק לרון מבוסס על כמה עקרונות מרכזיים:
  - א. ככל שמשתכרים יותר מהעבודה כך תהיה ההכנסה הכוללת גדולה יותר (קצבת נכות + הכנסה מעבודה = הכנסה כוללת): סכום השכר מהעבודה והקצבה יחד יהיה גבוה יותר מהקצבה בלבד.
  - ב. דרגת האי-כושר שנקבעה לא תופחת בשל הגדלת ההשתכרות מהעבודה.
  - ג. המוסד לביטוח לאומי אינו יכול לקרוא לעובדים להיבדק שוב לזכאות לקצבה רק משום שיצאו לעבוד.
  - ד. הקצבה תשולם עד לגובה התקרה (11,400 ₪ ליחיד ללא ילדים נכון ל-1 בינואר 2020) ותקווז באופן יחסי לשכר.

2.3. גמלת ילד נכה

★ מהי הזכות?

קצבה חודשית שהביטוח הלאומי משלם להורה בעבור ילד, לרוב בן 91 ימים עד 18 שנים ושלושה חודשים, בהתאם ללקות שיש לילדים (על פי הגדרת המוסד לביטוח לאומי) ולמידת התלות שלהם בזולת. במצבים מסוימים הזכאות ניתנת גם מגיל לידה.

הקצבה שלו מחושבת באחוזים מקצבת יחיד מלאה לילד, שסכומה 2,229 ₪ (נכון ל-1 בינואר 2020).

יש שלוש רמות זכאות לקצבת ילד נכה (הסכומים נכונים ליום 1 בינואר 2020):

1. סכום גמלה חודשית בשיעור של 50% הוא 1,268 ₪ (הסכום כולל תוספת בסך 153 ₪).
  2. סכום גמלה חודשית בשיעור של 100% הוא 2,608 ₪ (הסכום כולל תוספת בסך 379 ₪).
  3. סכום גמלה חודשית בשיעור של 188% הוא 4,773 ₪ (הסכום כולל תוספת בסך 582 ₪).
- להורה לילד מונשם משולמת תוספת לקצבה בסך 1,850 ₪.

ילד שיש לו יותר מבעיה רפואית אחת המזכה אותו בקצבה, תשולם לו הקצבה לפי הבעיה הרפואית המזכה בסכום הגבוה ביותר.

תקופת התשלום

- הגמלה משולמת החל מהחודש שבו הוגשה התביעה. אם נתקיימו בילד התנאים המזכים בגמלה גם בתקופה שקדמה להגשת התביעה, תשולם הגמלה למפרע בעד התקופה האמורה, עד 12 חודשים לכל היותר.
- גמלת ילד נכה משולמת עד גיל 18 ושלושה חודשים.

👉 מי זכאי?

יש ארבעה תנאי זכאות לקבלת הקצבה:

1. הילד הוא ילדם של מבוטחים תושבי ישראל

א. הילד הוא ילדם של מבוטחים תושבי ישראל או ילדם של מי שהיו מבוטחים ונפטרו בהיותם תושב ישראל.

ב. אם מדובר בילד עולה חדש שעלה בלי הוריו, תיתכן זכאות לקצבה בתנאי שעלה עם אפוטרופוס או בן משפחה אחר שהוא אחד מאלה: אחיו, אחותו, סבו, סבתו, דודו או דודתו.

2. הילד מתגורר בישראל

יש לפנות למוסד לביטוח לאומי לפני יציאה לחו"ל עם הילד. בתנאים מסוימים אפשר להמשיך לקבל גמלת ילד נכה גם בחו"ל.

3. הילד מתגורר בבית המשפחה

קצבת ילד נכה נועדה לאפשר להורים ולעודדם לטפל בילד במסגרת המשפחה. במקרים האלה אין זכאות לקצבת ילד נכה:

א. הילד שוהה במוסד – ילד השוהה במוסד בתנאי פנימייה שניתנים בו שירותי ריפוי, סיעוד או שיקום אינו זכאי לקצבת ילד נכה. עם זה במקרים האלה אפשר להגיש תביעה בעבור ילד השוהה במוסד:

- ההורים נושאים בכל הוצאות אחזקתו במוסד;
- במשפחה יש עוד ילד נכה המקבל קצבה;
- הילד עתיד להשתחרר מהמוסד, ויש אישור על תאריך השחרור ותוכנית לשילוב הילד בקהילה.

ב. הילד מאושפז בבית חולים – אם ילד נכה המקבל קצבה מאושפז בבית חולים לצורכי ריפוי או שיקום, תשולם קצבתו למשך שנה מיום האשפוז. בתום שנה מיום האשפוז תיבדק מחדש זכאותו לקצבה בהתאם לסיבות האשפוז.

ג. ילד במשפחת אומנה – הורים ביולוגיים של ילד המטופל במשפחת אומנה אינם זכאים לקצבת ילד נכה. משפחת אומנה לילד עם צרכים מיוחדים מקבלת דמי אחזקה מוגדלים ממשרד הרווחה, ולכן היא אינה יכולה לקבל קצבת ילד נכה מהביטוח הלאומי.

יש לציין כי משפחת אומנה זכאית להטבות מסוימות מהביטוח הלאומי בעבור ילד נכה מונשם ולזכויות מסוימות הנלוות לגמלת ילד נכה.

4. לילד יש מוגבלות מזכה

הזכאות היא רק לילד שיש לו מוגבלות הכלולה ברשימת המוגבלויות המזכה. **לא כל מוגבלות מזכה בגמלת ילד נכה.**

רשימת המוגבלויות (כהגדרת המוסד לביטוח לאומי: מחלות וליקויים) המזכה מובאת באתר המוסד לביטוח לאומי: www.bit.ly/likuim.

להלן הסבר על חלק מהמוגבלויות הכלולות ברשימה:

א. ילדים עם עיכוב התפתחותי – בני 91 ימים עד 3 שנים אשר בשל עיכוב התפתחות חמור אינם מסוגלים לבצע את מרבית הפעולות ותנועות הראש, הנפיים והגו הרגילות לבני גילם.

ב. ילדים התלויים בעזרת הזולת – בני 3 עד 18 ושלושה חודשים התלויים לחלוטין בעזרת הזולת – זקוקים לעזרה בכל שעות היממה בביצוע כל פעולות היום-יום (הלבשה, אכילה, רחצה, היגינה אישית וניידות עצמית בבית) – זכאים לגמלה בשיעור של 188%.

ג. ילדים הזקוקים להשגחה קבועה – בני 91 ימים עד 18 שנים ושלושה חודשים הזקוקים להשגחה קבועה של הזולת בכל שעות היממה בשל חוסר יכולת שלהם להבחין בגורמי סיכון להם או לזולת או בשל אירועים רפואיים תכופים הדורשים טיפול מיידי של אדם אחר (כגון ילדים שיש להם מוגבלות שכלית בינונית, חמורה או קשה או הפרעת התנהגות חמורה או מחלות קשות מסוימות). מדובר בילדים שאי אפשר להשאירם לבד אפילו לפרקי זמן קצרים ויש עליהם השגחה בפועל בכל שעות היום.

ד. ילדים הזקוקים להשגחה חלקית – לבני 91 ימים עד 18 שנים ושלושה חודשים הזקוקים להשגחה חלקית של הזולת כדי למנוע מצבי סיכון החורגים במידה ניכרת מילדים בגילים בשל ליקוי או מחלה כרונית (כגון אלרגייה מסכנת חיים או דושן בשלב התחלתי), בעיה התנהגותית או הבנה לקויה (כגון הפרעת קשב וריכוז קשה או מוגבלות שכלית קלה).

ה. ילדים עם ירידה חמורה בשמיעה – מהלידה עד גיל 18 ושלושה חודשים.

ו. ילדים עם ליקוי ראייה חמור – לבני 91 ימים עד 18 ושלושה חודשים.

ז. ילדים הזקוקים לסייע בתקשורת – לבני 3 עד 18 ושלושה חודשים הזקוקים לסייע בתקשורת בשל היעדר מוחלט של יכולת לתקשורת מילולית המקובלת בקרב בני גילם.

ח. ילדים הזקוקים לטיפול רפואי מיוחד או קבוע – לבני 91 ימים עד 18 ושלושה חודשים.

ילדים מגיל לידה המקבלים טיפול רפואי קבוע בבית חולים זכאים במקרים מסוימים לגמלה בשיעור 188%.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

אופן הגשת התביעה

יש למלא בהתאם להוראות טופס תביעה לקצבת ילד נכה (טופס 7821). טופס זה וטפסים נוספים אפשר למצוא באתר הביטוח הלאומי: www.bit.ly/KitzbatYeled.

חשוב לדעת !

אפשר למסור את המסמכים באחת מהדרכים האלה:

- (1) להגיש את התביעה לסניף המוסד לביטוח לאומי הקרוב למקום המגורים;
- (2) למלא תביעה מקוונת באתר הביטוח הלאומי ולצרף את המסמכים הנוספים אונליין;
- (3) לשוחח בטלפון *3928 עם נציג שירות המסייע במילוי התביעה ובשליחת המסמכים.

כאמור, באתר הביטוח הלאומי אפשר למצוא את רשימת הליקויים והמחלות המזכים בקצבת ילד נכה וגם פירוט נרחב שסייע בהגשת התביעה בהתאם לסוג הליקוי.

ערעור

אם לא אושרה גמלה, אושרה גמלה חלקית, אושרה גמלה לתקופה זמנית או לא אושר תשלום למפרע בעד התקופה המרבית, אפשר להגיש ערר לוועדת העררים של המוסד לביטוח לאומי בתוך 90 ימים מיום שהתקבל מכתב ההחלטה.

אפשר לערער לבית הדין האזורי לעבודה על החלטת ועדת העררים של המוסד לביטוח לאומי בתוך 60 יום מיום שהתקבל מכתב ההחלטה.

חשוב לדעת !

המוסד לביטוח לאומי מפעיל ללא תשלום את יד מכוונת, ייעוץ והכנה לוועדות הרפואיות של הביטוח הלאומי. לקביעת פגישה חייגו *2496

2.4. גמלת ניידות והטבות ניידות

★ מהן הזכויות?

המוסד לביטוח לאומי מעניק מגוון הטבות לאנשים עם מוגבלות בניידות כדי לסייע להם להשתלב בקהילה ולפתח חיים עצמאיים. מרבית ההטבות ניתנות לבעלי רכב, אולם הטבות ניתנות גם למי שאינם בעלי רכב.

👉 מי זכאי?

מי שמתקיימים בהם כל התנאים האלה:

1. תושבי ישראל המתגוררים בישראל;
2. כבר מלאו להם 3 שנים ועדיין לא מלאו להם 67 שנה;
3. הוועדה הרפואית של משרד הבריאות קבעה להם אחוזי מוגבלות בניידות עקב ליקוי ברגליהם, על פי רשימת ליקויים מוגדרת.

להלן פירוט ההטבות לאנשים עם מוגבלות בניידות:

1. **הלוואה עומדת** – ניתנת לאנשים מוגבלים בניידות הרוכשים כלי רכב חדש. מטרת הלוואה היא מימון מלא או חלקי של המיסים החלים על הרכב. שיעור הלוואה משתנה בהתאם לאמות מידה מסוימות (שיעור המוגבלות של האדם בניידות, היותו בעל רישיון נהיגה או חסר רישיון, נפח המנוע שנקבע למוגבלים בניידות).

⚠️ חשוב לדעת

לעניין הלוואה עומדת, על אנשים המוגבלים בניידות לקבל את האישור להלוואה **לפני** רכישת הרכב שבעבורו הם רוצים את הסיוע.

2. **קצבת ניידות לבעלי רכב** – קצבה חודשית להשתתפות בהוצאות השימוש ברכב המשולמת לאנשים מוגבלים בניידות בעלי רכב. סכום הקצבה נקבע בהתאם לשיעור המוגבלות של האדם בניידות, להיותו בעל רישיון נהיגה או חסר רישיון נהיגה ולגודל הרכב.
הקצבה משולמת למי שנקבעה להם מוגבלות בניידות בשיעור של 40% ומעלה אם הם בעלי רישיון נהיגה, ו-60% ומעלה אם הם חסרי רישיון נהיגה.
3. **קצבת ניידות לחסרי רכב** – קצבה חודשית למימון הוצאות הניידות המשולמת לאנשים מוגבלים בניידות חסרי רכב.

הקצבה משולמת לכל אחד מאלה:

- א. למי שמלאו לו 18 שנים, נקבעה לו מוגבלות בניידות בשיעור של 80% לפחות, הוא משתכר ואיננו מקבל קצבת נכות כללית לפי חוק הביטוח הלאומי.
  - ב. למי שמלאו לו 18 שנים, מקבל קצבה לשירותים מיוחדים ונקבעה לו מוגבלות בניידות בשיעור 100% או שוועדה רפואית קבעה שהוא זקוק לכיסא גלגלים, והוא משתמש בו.
  - ג. למי שמקבל קצבה לילד נכה ונקבעה לו מוגבלות בניידות בשיעור 80% לפחות או שוועדה רפואית קבעה שהוא זקוק לכיסא גלגלים, והוא משתמש בו.
  - ד. לבוגר שנקבעה לו מוגבלות בניידות בשיעור 100% או לקטין שנקבעה לו מוגבלות בניידות בשיעור 80% לפחות או מוגבל בניידות שוועדה רפואית קבעה שהוא זקוק לכיסא גלגלים, והוא משתמש בו. נוסף על כך הוא שוהה במוסד ויוצא ממנו ברכב מנועי לפחות שש פעמים בחודש, ואין גוף הנושא בהוצאות יציאותיו אלו מהמוסד. תנאי נוסף: הוא זכאי לקצבה לשירותים מיוחדים (או לקצבה לילד נכה) אך איננו מקבל אותה מאחר שהוא שוהה במוסד.
- 4. תוספת קצבה -** קצבה חודשית להשתתפות בהוצאות הנסיעה הנוספות למוגבלים בניידות שמשתכרים מעבודה והמרחק למקום עבודתם עולה על 20 ק"מ לכל כיוון.
- 5. זכאות לרכב לאביזרים מיוחדים (ואן) -** המוסד לביטוח לאומי רשאי לתת הלוואה מקרן הלוואות לקניית רכב למוגבלים בניידות הזכאים לרכוש רכב לאביזרים מיוחדים, נוסף על הלוואה עומדת למימון המיסים. הזכאות היא הן לבעלי רישיון נהיגה הן לחסרי רישיון.

מי זכאי?

מי שעומד בכל התנאים האלה:

1. הוועדה הרפואית של משרד הבריאות קבעה שהם זקוקים לכיסא גלגלים, והם משתמשים בו;
2. המכון הרפואי לבריאות בדרכים קבע שדרוש להם רכב לאביזרים מיוחדים;
3. הם אינם זכאים לסיוע במימון הרכב ממחלקת השיקום, ואם זכאים, בחרו לקבלו בדמי נסיעה לצורך ניידות;
4. חתמו על כתב ההתחייבות המופיע בטופס התביעה.

6. הלוואה לרכישת מתקן הרמה, זרוע או רובוט – הלוואה לרכישת מתקן הרמה, זרוע
או רובוט תינתן בהתאם לחשבונית שתנפיק החברה על הרכישה ועל ההתקנה (סכומי
ההלוואה מתעדכנים מעת לעת וככונים לינואר 2018):

א. 95% מהסכום הכולל של עלות הרכישה וההתקנה של מתקן ההרמה שנרכש, כולל
המיסים החלים על הרכישה ועל ההתקנה, עד לסכום מרבי של 20,107 ₪.

ב. 95% מהסכום הכולל של עלות הרכישה וההתקנה של זרוע או רובוט המסייעים
בנשיאת כיסא הגלגלים לתא המטען של הרכב, כולל המיסים החלים על הרכישה ועל
ההתקנה, עד לסכום מרבי של 36,744 ₪.

ההלוואה למתקן הרמה הופכת למענק בתום חמש שנים.

מי זכאי?

מי שמקבלים קצבת ניידות וזקוקים לכיסא גלגלים או משתמשים בו ויש ברשותם ובבעלותם
רכב המתאים להתקנת מתקן הרמה.

חשוב לדעת !

הזכות להלוואה חדשה למתקן הרמה ניתנת אחת לחמש שנים.

7. הלוואה לרכישה ולהתקנה של אביזרים ברכב לאביזרים מיוחדים – סכום ההלוואה
לרכישת אביזרים מיוחדים תינתן בסכום השווה לנמוך מסכומים אלו:

א. סכום השווה ל-95% מהסכום הכולל של עלות האביזרים המיוחדים והתקנתם ברכב,
כולל המיסים החלים על הרכישה ועל ההתקנה.

ב. סכום השווה ל-95% מהסכום הכולל של עלות האביזרים המיוחדים לפי המחירון
המייצג והתקנתם ברכב, כולל המיסים החלים על הרכישה ועל ההתקנה.

ההלוואה ניתנת בעבור אביזרים חדשים בלבד. ההלוואה הופכת למענק בתום חמש שנים.

מי זכאי?

מי שעומדים בכל התנאים האלה:

אנשים המוגבלים בניידות המקבלים קצבת ניידות, זקוקים לכיסא גלגלים ומשתמשים בו,
והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע שהרכב המתאים להם הוא "רכב לאביזרים מיוחדים",
כלומר רכב שאפשר להיכנס אליו בישיבה בכיסא גלגלים או שאפשר לנהוג בו בישיבה בכיסא
גלגלים, וכן קבע מהם האביזרים שהם זקוקים להם לשימוש ברכב.

חשוב לדעת !

הזכות להלוואה ניתנת אחת לחמש שנים

- 8. סיוע לרכישה ולהתקנה של אביזרים ברכב פרטי** – הלוואה לרכישת אביזרים לרכב פרטי ניתנת בסכום השווה לנמוך מאלו:
- סכום השווה ל-95% מהסכום הכולל של עלות האביזרים לרכב פרטי והתקנתם ברכב, כולל המיסים החלים על הרכישה וההתקנה.
  - סכום השווה ל-95% מהסכום הכולל של עלות האביזרים לרכב פרטי לפי המחירון המייצג והתקנתם ברכב, כולל המיסים החלים על הרכישה וההתקנה.
- ההלוואה ניתנת אחת ל-12 חודשים מיום ההתקנה.

מי זכאי?

מי שעומדים בכל התנאים האלה:

- אנשים המוגבלים בניידות בעלי רישיון נהיגה בתוקף המקבלים קצבת ניידות.
- המכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע אביזרים הדרושים להם לצורך הנהיגה, בטיחות הנסיעה והשימוש ברכב בשל צרכים מיוחדים.
- הרכב הקובע לגביהם איננו רכב לאביזרים מיוחדים (ואן).

חשוב לדעת !

- מי שזכאי לסיוע או למענק לרכישת אביזרים לפי חוק או הסדר אחר אינו זכאי לסיוע באמצעות הביטוח הלאומי.
- בתוך שישה חודשים מיום ההתקנה יש להגיש חשבונית מס וקבלות מקוריות המפרטות את האביזרים שהותקנו ברכב.

9. מיזם לימוד נהיגה ברכב לאביזרים מיוחדים – בני 17 ומעלה המוגבלים בניידות, והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים המליץ שייעזרו ברכב לאביזרים מיוחדים, רשאים להגיש בקשה ללימוד נהיגה.

- אם אין להם רישיון נהיגה, יוכלו ללמוד בתנאי שהמכון הרפואי לבטיחות בדרכים לא קבע שהם פסולים מלנהוג וכן המליץ שייעזרו ברכב לאביזרים מיוחדים;
- אם יש להם רישיון נהיגה, והם זקוקים ללימודים כדי להתכונן למבחן שליטה ברכב

לאביזרים מיוחדים, או המכון הרפואי לבטיחות בדרכים המליץ שיעזרו ברכב לאביזרים מיוחדים, ולפני הרכישה הם מעוניינים להתנסות בנהיגה ברכב זה.

10. שירותי גרירה – אנשים מוגבלים בניידות שרכשו כלי רכב באמצעות הלוואה עומדת ומקבלים קצבת ניידות זכאים לשירותי גרירה אך אינם זכאים לרכב חלופי.

כיצד אפשר לממש את הזכויות הנ"ל?

- יש לפנות ללשכת הבריאות שבאזור המגורים בבקשה להיבדק.
  - עם קבלת הפרוטוקול מלשכת הבריאות יש להגיש תביעה לגמלת ניידות בסניף המוסד לביטוח לאומי במקום המגורים.
- מסמכים חשובים שיש לצרף לתביעה: פרוטוקול בדיקה מלשכת הבריאות המחוזית לעניין שיעור המוגבלות בניידות; רישיון נהיגה; רישיון רכב ופוליסת ביטוח מקיף; אישורי שכר אם ישנם.

ערעור

- על החלטת הוועדה המחוזית אפשר לערער בפני הוועדה לעררים בתוך 60 יום מהיום שנשלחה לנבדקים החלטת הוועדה המחוזית.
- ערעור על החלטת ועדת העררים אפשר להגיש לבית הדין האזורי לעבודה בתוך שישה חודשים מהיום שנמסרה לנבדקים החלטת הוועדה לעררים.
- על החלטת פקיד התביעות של המוסד לביטוח לאומי אפשר לערער לפני בית הדין האזורי לעבודה בתוך שישה חודשים מיום שנמסרה לתובעים ההודעה על ההחלטה.

חשוב לדעת – כפל גמלאות

אם ילד עם מוגבלות זכאי גם לגמלת ילד נכה וגם לגמלת ניידות, יהיה אפשר לקבל כפל גמלאות רק באחד מהמקרים האלה:

1) נקבעו לילד לפחות 80% מוגבלות בניידות או שהוא זקוק לכיסא גלגלים ומשתמש בו.

2) יש במשפחה יותר מילד נכה אחד הזכאי לגמלת ילד נכה או ילד אחד הזכאי לגמלת ילד נכה וילד אחר הזכאי לגמלת ניידות.

2.5. קצבת שירותים מיוחדים (שר"מ)

מהי הזכות? ★

קצבת שירותים מיוחדים משולמת למי שזקוקים לעזרה של אדם אחר בפעולות היום-יום, מגיל 18 עד גיל פרישה, והם אינם שוהים במוסד שניתנים בו שירותי רפואה, סיעוד או שיקום.

ⓘ חשוב לדעת – נפל גמלאות

מי שקיבלו קצבת שירותים מיוחדים לפני גיל הפרישה רשאים לבחור להמשיך לקבלה גם לאחר גיל הפרישה.

יש שלוש רמות זכאות בקצבה, ואלו הם סכומי הזכאות (נכון ל-1 בינואר 2020):

1. קצבה בשיעור 50% ניתנת למי שזקוקים לעזרה רבה בעשיית רוב פעולות היום-יום ברוב שעות היממה או למי שזקוקים להשגחה מתמדת. סכום הקצבה: 1,427 ₪.
  2. קצבה בשיעור 112% ניתנת למי שזקוקים לעזרה רבה בביצוע כל פעולות היום-יום ברוב שעות היממה או זקוקים להשגחה מתמדת. סכום הקצבה: 3,334 ₪.
  3. קצבה בשיעור 188% ניתנת למי שתלויים לחלוטין באדם אחר בעשיית כל פעולות היום-יום בכל שעות היממה. סכום הקצבה: 5,341 ₪.
- למונשמים ניתנת תוספת קצבה בסך 1,850 ₪.

מי זכאי? 🖱️

1. מבוטחים בביטוח הלאומי מגיל 18 עד גיל פרישה העומדים **בכל** התנאים האלה:

- א. עזרה או השגחה – מבוטחים הזקוקים לעזרה של אדם אחר בביצוע פעולות היום-יום (לבישה, אכילה, נידודת בבית והיגיינה אישית) או להשגחה מתמדת למניעת סכנת חיים לעצמם או לאחרים. כמו כן הזכאות לקצבה ושיעוריה נבדקים גם בהתאם לצורך בעזרה במשק בית: הכנת מזון, הפעלת מכשירי חשמל, תחזוקת הבית, קניית וסידורים מוסדיים וכספיים.
- ב. גיל – הזכאות היא מגיל 18. מבוטחים שהגיעו לגיל הפרישה אינם זכאים לקצבה אלא אם כן הוגשה תביעה שישה חודשים אחרי גיל הפרישה לכל המאוחר, ורופאי הביטוח הלאומי קבעו שהיו זכאים לקצבה בתקופה שלפני הגעתם לגיל זה.
- ג. שוהים בישראל – בתנאים מסוימים אפשר לקבל קצבה גם כאשר המבוטחים שוהים בחו"ל.

2. המבוטחים עומדים באחד מהתנאים האלה:

א. המבוטחים מקבלים קצבת נכות כללית מהביטוח הלאומי, והמוסד לביטוח לאומי קבע להם נכות רפואית של 60% לפחות (חלק מסעיפי הליקוי אינם מובאים בחשבון לעניין הזכאות לשירותים מיוחדים).

ב. המבוטחים אינם מקבלים קצבת נכות, אך הביטוח הלאומי קבע להם נכות רפואית בשיעור של 75%, ובלבד שהם עונים גם על התנאים האלה:

- הם אינם מקבלים קצבה מיוחדת לנפגעי עבודה מהביטוח הלאומי ואינם מקבלים תשלום בעד טיפול אישי או בעד עזרה בבית על פי כל חוק שהוא.
- הכנסתם החודשית מעבודה אינה עולה על חמש פעמים השכר הממוצע – 52,755 ₪ (נכון לינואר 2020).

3. המבוטחים אינם מקבלים הטבות במסגרת גמלת ניידות אלא אם כן ועדה רפואית של משרד הבריאות קבעה להם מוגבלות בניידות בשיעור של 100% או שהם זקוקים לכיסא גלגלים ומשתמשים בו או מרותקים למיטה. כמו כן, אם הם בעלי רכב, הם יהיו זכאים לקצבה רק אם נקבעה להם נכות בשיעור של 100% לפחות או מקבלים שר"מ בשיעור של 112%.

4. המבוטחים אינם שוהים במוסד שניתנים בו שירותי רפואה, סיעוד או שיקום.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אופן הגשת התביעה

1. יש למלא בהתאם להוראות טופס תביעה לקצבת שירותים מיוחדים (טופס 7849). כמו כן יש לצרף את המסמכים האלה:

א. **מסמכים רפואיים** – סיכומי מחלה או כל מסמך רפואי אחר המפרט את כל המחלות הכרוניות, הטיפולים והתרופות.

ב. **תלושי שכר של חצי השנה האחרונה** – למי שהחליפו מקום עבודה בשנה האחרונה.

ג. **יפוי כוח** – אם מגישי התביעה והחתומים עליה אינם תובעי הקצבה עצמם, יש למלא את סעיף 2 בטופס התביעה ולצרף יפוי כוח, צו אפוטרופוס או פסק דין.

2. אפשר למסור את המסמכים באחת מהדרכים האלה:

- להגיש את התביעה לסניף המוסד לביטוח לאומי הקרוב למקום המגורים.
- למלא תביעה מקוונת באתר הביטוח הלאומי ולצרף את המסמכים הנוספים אונליין (באתר: www.bit.ly/tviatsharam).
- לשוחח בטלפון *3928 עם נציג שירות המסייע במילוי התביעה ובשליחת המסמכים.

2.6. שיקום מקצועי

★ מהי הזכות?

שיקום מקצועי הניתן על ידי המוסד לביטוח לאומי כולל לימודים אקדמיים או מקצועיים, מימון אביזרי לימוד, תמיכה במהלך הלימודים וסיוע בהשמה בעבודה.

מי שנקבעה להם נכות רפואית מתחת ל-65% יהיו זכאים ל-12 חודשים של שיקום מקצועי אלא אם יש נסיבות מיוחדות להארכת זמן השיקום.

👉 מי זכאי?

יש שיקום מקצועי גם לנפגעי עבודה, אך האמור להלן נוגע **למי שאינם נפגעי עבודה**.

זכאים מבוטחים לביטוח הלאומי שגילם 18 ושלושה חודשים עד גיל פרישה ובוועדה רפואית של המוסד לביטוח לאומי נקבע להם שיעור מינימום של 20% נכות משוקללת לצמיתות ועומדים בתנאים האלה:

1. עקב השלכות תפקודיות הנובעות מנכותם המבוטחים אינם מסוגלים לחזור לעבודתם או לעבוד בעבודה מתאימה אחרת התואמת את השכלתם, כישוריהם וניסיונם התעסוקתי הקודם.
2. המבוטחים זקוקים להכשרה מקצועית על מנת להשתלב בעולם העבודה.
3. המבוטחים מתאימים לשיקום מקצועי, ובסיומו יוכלו להשתלב בעבודה מפרנסת בשוק העבודה החופשי.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש להגיש טופס תביעה לשיקום מקצועי ולצרף מסמכים המעידים על השכלת התובעים, הכשרות מקצועיות שעברו וניסיונם בעבודה (אפשר להדפיס את הטופס ולמלאו ביד או למלא את הטופס ולשלוח אותו באופן מקוון באתר המוסד לביטוח לאומי: www.bit.ly/shikumtbl). יש להגיש את התביעה למחלקת השיקום בסניף הביטוח הלאומי הסמוך למקום המגורים.
2. פקיד השיקום של המוסד לביטוח לאומי יעץ לפונים בבחירת מסלול לימודים ותעסוקה לאחר מפגש שבו יבחנו שאיפות הפונים, כישוריהם ומגבלותיהם.

להרחבה בעניין זה ראו סעיף 6.7, "שירותי שיקום מקצועי וסיוע בהשמה באגף השיקום במוסד לביטוח לאומי".

פרק 3

מכשירי שיקום וניידות

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

מרבית שירותי הבריאות בישראל ניתנים מתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. חלק משירותי הבריאות מכוח חוק זה ניתנים ישירות מידי משרד הבריאות, ואת עיקר שירותי הבריאות על פי חוק זה מספקות קופות החולים (ראו פירוט זכויות אלו בפרק 4, "טיפולים פרא-רפואיים [מקצועות הבריאות] וטיפולי שיניים").

אנשים עם מוגבלות שיש להם בעיות בריאותיות או בעיות בתפקוד יכולים להסתייע במגוון שירותי בריאות ייעודיים, כמפורט להלן.

3.1 סיוע במימון מכשירי שיקום וניידות

★ מהי הזכות?

השתתפות של משרד הבריאות במימון מכשירי שיקום וניידות.

השירות ניתן לציבור באמצעות המחלקות למחלות ממושכות ושיקום בלשכות הבריאות.

את רשימת מכשירי הניידות שמשרד הבריאות משתתף במימוןם אפשר למצוא באתר משרד הבריאות: www.bit.ly/nayadut, וכן את רשימת מכשירי השיקום שמשרד הבריאות משתתף במימוןם: www.bit.ly/Shikum.

השתתפות עצמית

הפונים נדרשים לשלם השתתפות עצמית בשיעור שנקבע בנהלים ובחוזר מנהל הרפואה של משרד הבריאות, "אישור מכשירי שיקום וניידות של משרד הבריאות". אפשר למצוא את החוזר באתר המשרד: www.bit.ly/hozer2.

1. השתתפות המשרד במימון מכשירי ניידות עומדת על 90% ממחיר מכשיר מאושר המופיע ברשימת המכשירים במרכז ספקים מורשים. בעבור מכשירים שאין בנוגע אליהם רשימת ספקים מורשים ולא נערכו מכרזים, תהיה ההשתתפות בשיעור של 90% ממחיר המכשיר או מתקרת ההשתתפות שנקבעה בנוהל (הסכום הנמוך שבהם). ייתכנו מקרים שבהם תתקבל ההחלטה על המכשיר המאושר לאחר שתקבל לשכת הבריאות שלוש הצעות מחיר משלושה ספקים.
2. במימון מערכות תקשורת תומכת וחליפית ותותבות עיניים המשרד משתתף במלוא העלות.
3. במימון מכשירי שמיעה לילדים ונוער עד גיל 18 ותותבות שד המשרד משתתף במלוא העלות עד לתקרת המחיר המרבי שקבע המשרד.
4. השתתפות המשרד במימון עזרי ראייה לילדים עומדת על 75% מעלות המכשיר.

5. פטור מהשתתפות עצמית, זאת אומרת השתתפות במימון של 100% מהמחיר שקבע משרד הבריאות, יינתן לאוכלוסיות האלה:

- מקבלי גמלת אזרח ותיק המקבלים גם השלמת הכנסה;
- מקבלי גמלת שאירים המקבלים גם השלמת הכנסה;
- מקבלי גמלת נכות מלאה ליחיד (בודד);
- מקבלי גמלת נכות מלאה לנשוי הכוללת תוספת תלויים;
- מקבלי גמלת השלמת הכנסה;
- מקבלות קצבת נכות לעקרות בית;
- חסידי אומות העולם;
- ילדים ונוער עד גיל 18 (פטורים מהשתתפות עצמית רק באשר למכשירי ניידות);
- מבקשים אשר ההכנסות נטו של משפחתם אינן עולות על גובה קצבת הזקנה עם השלמת הכנסה המשולמת לפי הרכב משפחה.

מי זכאי?

1. תושבי ישראל שלהם נכות קבועה השווהים בקהילה (אינם מאושפזים במסגרת סיעודית או שיקומית) הזקוקים למכשיר שיקום וניידות **לצמיתות**.
2. קטינים חסרי מעמד הזכאים להצטרף להסדר הביטוחי שבין משרד הבריאות לבין קופת חולים מאוחדת והצטרפו **להסדר זה**.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

שלב 1: פנייה ראשונית בבקשה לאישור השתתפות ברכישת המכשיר

מכשירי ניידות

1. יש לפנות לרופא המשפחה בקופת החולים (ילדים הלומדים במסגרות לחינוך מיוחד יכולים לפנות באמצעות המסגרת החינוכית).
  2. רופא המשפחה או רופא מומחה אחר יפנו את הבקשה לפיזיותרפיסט או למרפא בעיסוק לצורך עריכת ביקור בית לבדיקת הצרכים והזכאות להשתתפות במימון המכשיר.
  3. לאחר ביקור הבית יעבירו את המסמכים גורמי המקצוע בקופת החולים ללשכת הבריאות הרלוונטית.
- למבקשים זכות לקבל העתק של המסמכים המועברים ללשכת הבריאות, והם רשאים להעבירם בעצמם.

בפניות למימון מכשירי שיקום יש לפנות לרופא הרלוונטי בקופת החולים, בהתאם לסוגיה הרפואית ולסוג המכשיר, לצורך קבלת המלצה.

יש לצרף את המסמכים האלה:

1. דוח רפואי או סיעודי עדכני חתום בידי רופא ואחות.
2. מפרט או המלצה של פיזיותרפיסט או של מרפא בעיסוק של קופת החולים המבטחת.
3. דוח סוציאלי חתום בידי עובד סוציאלי (בכל מקרה של מכשירי ניידות ממונעים או חשמליים או על פי דרישת הלשכה).
4. תצלום תעודת זהות (אין צורך אם הפנייה מגיעה ישירות מקופת החולים המבטחת).

שלב 2: הגשת הבקשה ללשכת הבריאות

יש להגיש את הבקשה בצירוף המסמכים הרלוונטיים שפורטו לעיל לרכזי המכשירים במחלקה למחלות ממושכות ושיקום בלשכת הבריאות הקרובה לאזור המגורים. קופות החולים או המבקשים יכולים לטפל בהגשת המסמכים ללשכות הבריאות.

אפשר לעיין ברשימת לשכות הבריאות באתר משרד הבריאות: www.bit.ly/leshakot_briut.

שלב 3: דיון בוועדה המקומית בלשכת הבריאות

הוועדה המקומית תדון בבקשה, ורכזי המכשירים ישלחו לפונים במכתב תשובה את החלטת הוועדה (אישור הבקשה או דחייתה) ואת ההנחיות להמשך ההליך.

שלב 4: לאחר קבלת אישור לסיוע

מי שקיבלו אישור זכאות לרכישה עצמית יעבירו ללשכת הבריאות את המסמכים האלה לצורך קבלת החזר כספי:

1. אישור הזכאות;
2. טופס חתום של אישור קבלת המכשיר;
3. חשבונית וקבלה – מסמכים מקוריים;
4. פרטי חשבון הבנק לצורך העברה בנקאית של החזר הכספי.

האישור תקף למשך חצי שנה מיום הוצאתו.

⚠ חשוב לדעת

- ◀ מכשירי ניידות שמשרד הבריאות משתתף במימונם הם רכוש משרד הבריאות ויש להשיבם בתום השימוש, עם קבלת מכשיר מאותו סוג או עם מעבר המבקש למסגרת דיור חוץ-ביתי. בעת קבלת המכשיר מקבלי המכשיר ועָרְב אחד צריכים לחתום על טופס התחייבות ועל שטר חוב המבטיחים את החזרת המכשיר בתום השימוש בו.
- ◀ את הזכאות למכשיר נותן הרופא המורשה. את הבקשה להפחתת שיעור ההשתתפות העצמית יש להגיש רק בלשכת הבריאות המחוזית באזור המגורים, לפני הפנייה לבית המלאכה. לא תהיה השתתפות במימון בדיעבד.

3.2. סיוע במימון מכשירי הליכה (מכון לואיס)

★ מהי הזכות?

השתתפות של משרד הבריאות במימון מכשירי הליכה, נעליים רפואיות ותותבות גפיים הניתנים באמצעות מכון לואיס בתל השומר.

רשימת המכשירים

אלו הם המכשירים שבעבורם ניתן סיוע במימון:

1. תותבות לגפיים עליונים ותחתונים;
2. מכשירי הליכה (סדים);
3. נעליים רפואיות בהתאמה אישית.

השתתפות עצמית

המבקשים יישאו בהשתתפות עצמית שגובהה 25% מעלות המכשיר או מתקרת השתתפות מרבית שקבע להם משרד הבריאות, לפי הנמוך שבהם.

יש מקרים שבהם גובה ההשתתפות העצמית קטן מ-25%:

1. תותבת ראשונה לאחר הקטיעה – 10% מעלות התותבת;
2. תותבת מעל הברך – 15% מעלות התותבת;
3. שתי תותבות לאותו קטוע (גף עליון או תחתון) – 10% מעלות התותבות;
4. תותבת מעל המרפק – 15% מעלות התותבת.

עובדים סוציאליים בלשכת הבריאות רשאים להגדיל את השתתפות משרד הבריאות עד

7-100% מעלות המכשיר במקרים האלה:

1. יש במשפחה אנשים נוספים הזכאים לסיוע במימון מכשיר באותה שנה;
2. באותה שנה היו למבקשים הוצאות נוספות הקשורות לנכותם והם לא קיבלו בעבורן סיוע מגורם אחר;
3. המשפחה מממנת שהות במוסד לילד או לבן משפחה אחר מדרגה ראשונה.

פטור מתשלום השתתפות עצמית יינתן לאוכלוסיות האלה:

- א. מקבלי גמלת זקנה המקבלים גם הבטחת הכנסה;
- ב. מקבלי גמלת שאירים המקבלים גם הבטחת הכנסה;
- ג. מקבלי גמלת נכות מלאה הזכאים גם לתוספת משפחה;
- ד. מקבלי גמלת הבטחת הכנסה;
- ה. מבקשים אשר הכנסות משפחתם (נטו) אינן עולות על גובה קצבת זקנה בצירוף הבטחת הכנסה.

מי זכאי?

אנשים שלהם נכות קבועה (עם אביזר עזר או בלעדיו) הזקוקים למכשירים לצורך ניידות, כולל מי שמאושפזים במוסדות סיעודיים, בבתי חולים ובמוסדות של משרד הרווחה.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש להצטייד בהמלצת רופא אורתופד או רופא שיקום ולפנות אל רכזי ההכוונה בלשכת הבריאות שבאזור המגורים.
2. רכזי ההכוונה יבדקו את הפרטים ויפנו את המבקשים לרופא מורשה באמצעות כרטיס שיצוין בו שיעור ההשתתפות של המשרד.
3. המבקשים יכולים לבחור רופא מרשימה שיימסרו להם רכזי ההכוונה.
4. יש לתאם מועד הגעה לרופא המורשה דרך מוקד זימון התורים של מכון לואיס.
5. הרופאים יבדקו את המבקשים ויקבעו את זכאותם ואת המפרט למכשיר המתאים להם.
6. המבקשים יכולים לבחור ספק מרשימת בתי מלאכה מורשים.
7. לאחר קבלת המכשיר יבדקו הרופאים את איכותו והתאמתו לצורכי המטופלים ולמפרט המבוקש.

מידע נוסף אפשר למצוא באתר של מכון לואיס: <http://lewis.org.il>

פרק 4

טיפול פרא-רפואיים (מקצועות הבריאות) וטיפול שיניים

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

4. טיפולים פרא-רפואיים (מקצועות הבריאות) וטיפולי שיניים

4.1. טיפולים פרא-רפואיים (מקצועות הבריאות)

★ מהי הזכות?

שירותים בתחום התפתחות הילד ניתנים על פי צרכים רפואיים והתפתחותיים, כוללים אבחון וטיפול של צוות רב-מקצועי.

צרכים אלו מתחלקים לשתי קבוצות, בהתאם להגדרת משרד הבריאות:

- 1. הפרעות התפתחותיות סומטיות** – בעיות התפתחותיות המופיעות על רקע של פגיעה אנטומית או תפקודית במערכת העצבים המרכזית, במערכת העצבים הפריפריית או במערכת שרירי השלד הגורמת לנכות תפקודית מתמשכת. הגדרה זו נוגעת למחלות שהן בעיות בהתפתחות, כגון שיתוק מוחין, פגיעות מוחיות המלוות במוגבלות שכלית התפתחותית (שמשרד העבודה והרווחה הכיר בה), מחלות מטבוליות, פגיעות מורכבות באיברי חוש המלוות בהפרעות נירולוגיות וסומטיות אחרות, מומי עמוד שדרה ושלד הפוגעים בהתפתחות, מחלות כרומוזומליות וגנטיות הפוגעות בהתפתחות, מחלות ניוון שרירים ודומותיהן.
- 2. הפרעות התפתחותיות שאינן סומטיות** – בעיות התפתחותיות שבהן אין פגיעה מוכחת במערכת העצבים או במערכת השריר-שלד. לרוב אלו פגיעות קלות יותר מהסומטיות. לדוגמה, עיכוב בדיבור, לקויות גרפו-מוטוריות, עיכוב בתחום המוטורי-תנועתי, סרבול ועוד.

טיפולים הניתנים בסל הבריאות

👉 טיפולים בהתפתחות הילד – מי זכאי?

- 1.** ילדים עד גיל 9 זכאים לטיפול צוות רב-מקצועי הכולל רופא מומחה בנירולוגיית ילדים או רופא ילדים מומחה בעל ניסיון בתחום התפתחות הילד, פסיכולוג התפתחותי, פיזיותרפיסט, עובד סוציאלי, קלינאי תקשורת (ריפוי בדיבור), מרפא בעיסוק. מקום האבחון ומספר הטיפולים משתנה בהתאם לגיל ולהפרעה ההתפתחותית.
- 2.** טיפול בילדים המוגדרים "סומטיים" יינתן **עד גיל 18 בהתאם לצורך** וללא הגבלה (על פי קביעת הגורם המוסמך בקופה), ובדרך כלל עד לשלושה טיפולים בשבוע.
- 3.** טיפול בילדים עם הפרעות קשב וריכוז יינתן עד גיל 6.

כללי אבחון וטיפול

- א. החלטה על הצורך באבחון רפואי נירולוגי התפתחותי היא החלטה קלינית מקצועית ואיננה נדרשת משיקולים חינוכיים.
- ב. ילדים שאינם מוגדרים "סומטיים" אך יש להם לקות התפתחותית מורכבת (ילדים עם ליקוי ביותר מתחום אחד מתחומי התפתחות הילד) יאובחנו ויטופלו במכון או יחידה המוכרים במשרד הבריאות.
- ג. ילדים עד גיל 4 שיש חשד לעיכוב התפתחותם יופנו לאבחון במכון מוכר להתפתחות הילד. אם אין לילד עיכוב התפתחותי מורכב, המכון רשאי לבחור אם להמשיך את תהליך האבחון הרב-מקצועי במכון עצמו או להפנות את הילד להשלמת האבחון מחוץ למכון אצל גורמי מקצוע, ועדיף ביחידה מוכרת.
- ד. ילדים בני 4-9 שנים שאינם מוגדרים "סומטיים" או עם בעיה מורכבת יכולים לעבור אבחון של כל גורם רפואי מוסמך גם שלא במסגרת מכון או יחידה המוכרים במשרד הבריאות.
- ה. ילדים המוגדרים "סומטיים" או עם לקות התפתחותית מורכבת יקבלו שירותים פסיכו-סוציאליים ופסיכולוגיים לפי צורכיהם במסגרת האבחון והטיפול הכוללני ביחידה.
- ו. ילדים הזקוקים לטיפול של יותר מבעל מקצוע בריאות אחד יטופלו במכונים או יחידות המוכרים להתפתחות הילד. ילדים אלו יקבלו את כל הטיפולים תחת קורת גג אחת.
- ז. משך טיפול בכל אחד ממקצועות הבריאות לא יפחת מ-45 דקות ויכלול מתן הדרכה להורים.
- ח. טיפול יופסק לפי שיקול דעת מקצועי.

מספר הטיפולים

זהו סל הטיפולים שזכאים לו ילדים שאינם מוגדרים "סומטיים" ולא אובחנו על הספקטרום האוטיסטי:

- עד גיל 3 שנים:
בהתאם לצורך ולפי שיקול דעת רפואי מקצועי של מומחה מטעם הקופה, ללא הגבלה במספר הטיפולים, ובדרך כלל עד שלושה בשבוע.
- לבני 3-6 שנים:
בהתאם לצורך ולפי שיקול דעת רפואי מקצועי של מומחה הקופה, גם אם לא יקבלו את מלוא הטיפולים שהסל מאפשר, עד 54 טיפולים בשנה קלנדרית, ולא יותר מ-27 טיפולים לאותו מקצוע.
- ילדים שפנו לאבחון לפני שמלאו להם 6 שנים יהיו זכאים בשנה הראשונה לטיפול בהם למספר הטיפולים שהיו זכאים לו ביום ההפניה.
- לבני 6-9 שנים:
בהתאם לצורך ולפי שיקול דעת רפואי מקצועי של מומחה הקופה, עד 18 טיפולים בשנה קלנדרית, ולא יותר מתשעה טיפולים באותו מקצוע.

השתתפות עצמית ופטור מתשלום השתתפות עצמית

נכון ליום פרסום האוגדן ההשתתפות הכספית העצמית המרבית לבני 3–9 שנים בגין שירותים מתחום התפתחות הילד היא 32 ₪.

פטור מתשלום השתתפות עצמית יינתן באחד מהמקרים האלה:

1. מבוטחים עד גיל 3;
2. מבוטחים המאובחנים עם הפרעה התפתחותית סומטית (מוגדרים "סומטיים");
3. מבוטחים שאחד מהוריהם זכאי לגמלת הבטחה הכנסה.

זמני המתנה והחזרים בעבור טיפולים פרטיים

בנובמבר 2019 התפרסם חוזר מספר 3/19 מטעם משרד הבריאות, ועל פיו עומד להשתנות המתווה הקיים לקבלת החזרים בעבור טיפולים פרטיים. בסוף התהליך תבוטל האפשרות לקבל החזרים בעבור טיפולים רפואיים.

1. באשר למטופלים שכבר נמצאים במסלול החזר לפני 1 באפריל 2020 יחולו ההוראות האלה:

משך ההמתנה המרבי לאבחון ולתחילת טיפול גם יחד הוא שלושה חודשים מיום פניית המשפחה לקופת החולים.

- אם זמן ההמתנה ארוך משלושה חודשים, קופת החולים מחויבת לתת החזר כספי בגין טיפול פרטי בכפוף לתעריפים בתחום התפתחות הילד, בקיזוז סכום ההשתתפות העצמית. במקרה זה הקופה רשאית לדרוש אסמכתה (ללא פירוט אופן הטיפול) לכך שהטיפול הספציפי בוצע במבוטחים.

- בהפרעה התפתחותית הדורשת התערבות טיפולית מיידית יש קדימות לאבחון ילדים ולטיפול בהם, כמפורט להלן, בשנה הראשונה לפנייתם. באשר לפגים שנולדו במשקל לידה הנמוך מ-1,500 גרם ולפני שבוע 32 להיריון, לא יעלה זמן ההמתנה המרבי לאבחון ולהתחלת טיפול על חודשיים ממועד הפנייה לקופת החולים.

2. באשר למטופלים שהופנו לקבלת אבחון אחרי 1 באפריל 2020, הוראות אלו יחולו רק על האבחונים ולא על הטיפולים.

3. מ-1 באפריל 2021 יחולו ההוראות בסעיף 1 רק על מטופלים במהלך טיפול ועל מטופלים מגיל 9 שמופנים לצורך אבחון אוטיזם.

4. מ-1 באפריל 2022 יחולו הוראות בסעיף 1 רק על מטופלים במהלך טיפול ועל מטופלים מגיל 9 שמופנים לצורך אבחון אוטיזם אלא אם קופת החולים הציעה להם חלופה טיפולית או אבחונת ראויה.

טיפולים הניתנים דרך הביטוחים המשלימים של קופות החולים

קופות החולים הרחיבו את הזכאות מעבר למתחייב בסל הבריאות הממלכתי באמצעות הביטוחים המשלימים. אפשר למצוא מידע נוסף על ההסדרים הנהוגים בכל קופה באתר "כל הבריאות" בערך "סל השירותים בתחום התפתחות הילד": www.bit.ly/sal_sherutim.

חשוב לדעת !

קופת החולים אינה רשאית לשלול שירותים בתחום התפתחות הילד רק משום שהילד תלמיד בחינוך המיוחד או בכל מערכת חינוך אחרת. את הצורך בטיפולים אלו יקבע הגורם הרפואי המוסמך מטעם הקופה ללא תלות בשירותים שהילד זכאי להם במסגרת החינוך המיוחד.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. שירותי אבחון וטיפול יינתנו רק לפי אישור שנתן רופא מומחה בנירולוגיית ילדים או רופא ילדים מומחה עם ניסיון בתחום התפתחות הילד העובדים מטעם קופת החולים. יש לפנות לרופא הילדים המטפל לקבלת הפניה לאבחון.
2. שירותי האבחון יינתנו במכון להתפתחות הילד או ביחידה לטיפול התפתחותי המוכרים במשרד הבריאות.
לפרטים נוספים אפשר לפנות למזכירות קופת החולים המבטחת או להיעזר באתר האינטרנט של הקופה.

4.2. פטור מתשלומי השתתפות עצמית בעבור שירותים רפואיים למקבלי קצבאות מהביטוח הלאומי

מהי הזכות? ★

ככלל, השירותים שבסל הבריאות ניתנים חינם, אך הקופות רשאיות לגבות דמי השתתפות עצמית בעבור חלק מהשירותים. יש מבוטחים הזכאים לפטור מתשלום דמי השתתפות עצמית בעד ביקור רופא ראשוני, רופא שניוני, רופא מרפאות-חוץ ומכונים.

רשימת השירותים שבעבורם יינתן פטור מתשלום השתתפות עצמית:

1. ביקור אצל רופא ראשוני: רופא כללי (שאינו מומחה) ורופאים מומחים ברפואת משפחה, רפואת ילדים, רפואה פנימית ורפואת נשים;
2. ביקור אצל רופא שניוני: רופא מומחה, כולל פסיכיאטר, דיאטנים ופודיאטרים;

3. ביקור במרפאות-חוץ: מרפאות הפועלות במסגרת בתי חולים כלליים, לרבות מרפאות בריאות הנפש;
4. ביקור במכונים, ובהם מכוני הדמיה: מכוני רנטגן, על-שמע (אולטרסאונד), תהודה מגנטית (MRI), טומוגרפיה ממוחשבת (CT) ודימות על-שמעי של הלב (אקוקרדיוגרפיה), ומכוני אבחון: בדיקת מערכת העצבים ההיקפית (EMG), בדיקת רשמת מוח חשמלית (EEG), בדיקת שמיעה (אודיומטריה), בדיקת מאמץ קרדיולוגית (ארגומטריה), מכון להפרעות בשינה ומכון לגסטרואנטרולוגיה.

מי זכאי?

1. מבוסחים המקבלים קצבת נכות כללית והתלויים בהם;
2. מבוסחים שטרם מלאו להם 18 שנים ושלושה חודשים ומקבלים קצבת ניידות.

ניצד אפשר לממש את הזכות?

הפטור בעבור השירותים ניתן באופן אוטומטי בהתאם לרשימות המועברות מהמוסד לביטוח לאומי לקופות החולים.

לבירורים אפשר לפנות לתחום רישום והקצאה במוסד לביטוח לאומי בימים א-ה בשעות 9:00-13:00 בטלפון 02-6462000 או דרך אתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי, האגף לפניות הציבור.

4.3. טיפולי שיניים לילדים עד גיל 18

מהי הזכות?

טיפול שיניים אלו לילדים שטרם מלאו להם 18 שנים:

- בדיקת רופא תקופתית פעם בשנה (בדיקה שנייה באותה שנה לפי שיקול דעת רפואי);
- בדיקות שגרה ומעקב כחלק מטיפול רפואי;
- ייעוץ והכנת תוכנית טיפול פעם בשנה;
- צילומי רנטגן;
- הדרכה בהיגיינה אוראלית פעמיים בשנה;
- הסרת אבנית פעם בשנה (ילדים בני 14 שנים ומעלה זכאים לעוד טיפול הסרת אבנית בשנה);
- טיפול מניעה באפליקציה מקומית;

- איטום חרירים וחריצים;
- עזרה ראשונה לילדים שטרם מלאו להם 16 שנים (הלוקים בתסמונות נירו-התפתחותיות המלוות בלקות ביד או בלסת זכאים לעזרה ראשונה עד גיל 18);
- שחזורים;
- כתר טרומי בשיניים האחוריות והקדמיות;
- עקירה (לרבות עקירה כירורגית).

למידע נוסף ולעיון ברשימת הזכויות המלאה ראו אתר "כל הבריאות" בערך "טיפול שיניים לילדים": www.bit.ly/shinaym.

מי זכאי?

ילדים שטרם מלאו להם 18 שנים.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לקופת החולים המבטחת.

4.4. טיפולי שיניים עד גיל 24 ללוקים בתסמונות נירו-התפתחותיות

מהי הזכות?

טיפול שיניים מונעים ומשמרים עד גיל 24 שנים ללוקים בתסמונות נירו-התפתחותיות המלוות בלקות ביד או בלסת.

מי זכאי?

טיפול השיניים יינתנו בתנאים אלו:

1. נירולוג יאבחן את קיומה של מחלת עצב-שריר או פגיעה מוחית מולדת או נרכשת נוסף על אחת מהלקויות האלה לפחות:
  - א. לקות מוטורית בגף עליון;
  - ב. הפרעה אוראלית בטונוס שרירי הלסת או לעיסה-בליעה וכו'.
2. המטופלים אינם חוסים במוסדות או במגורים של משרד הרווחה.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

יש לפנות לקופת החולים המבטחת.

מידע נוסף ראו באתר "כל הבריאות" בערך "טיפול שיניים מונעים, משמרים ומשקמים ללוקים בתסמונת נירו-התפתחותיות המלוות בלקות ביד או בלסת": www.bit.ly/shinaym1.

4.5. טיפולי שיניים לקשישים

מהי הזכות? ★

החל מ-1 בפברואר 2019 - טיפולי שיניים משמרים ומונעים לקשישים שמלאו להם 75 שנה:

1. עזרה ראשונה - טיפול דחוף שאינו סובל דיחוי, כגון שיכוך כאב, מתן מרשם תרופתי או טיפול כירורגי במצבים חריפים של דלקת, סילוק עששת ושחזור זמני.
2. בדיקה תקופתית של רופא, כולל ייעוץ והכנת תוכנית טיפול פעם בשנה.
3. בדיקות שגרה ומעקב כחלק מטיפול רפואי.
4. צילומי רנטגן;
  - א. זוג צילומי נשך (במסגרת בדיקה תקופתית);
  - ב. צילום סטטוס (לרבות צילום פריאפיקלי וסטטוס מקביליות) פעם בשנתיים;
  - ג. צילום פנורמי פעם בשנתיים.
  - ד. הסרת אבנית פעם בחצי שנה.
5. טיפול מניעה באפליקציה מקומית של פלואוריד או לכת פלואוריד פעם בשנה.
6. עקירה (לרבות עקירה כירורגית והמיסקציה).
7. טיפול שורש וחידוש טיפול שורש.
8. קיטום כירורגי של חוד השורש (אפיסקטומי).
9. שחזור (שרף מרוכב ואמלגם).
10. מבנה מידי.

החל מ-1 באוקטובר 2019 - טיפולי שיניים משקמים (פרותטיקה) לקשישים שמלאו להם 80 שנה:

11. הכנת תותבות.

12. עד שלושה כתרים קבועים מחרסינה או כתרי אקריל מבושלים.

🔍 זכויות נוספות אפשר למצוא באתר "כל הבריאות" בערך "טיפולי שיניים לקשישים": www.bit.ly/shinaym2.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לקופת החולים המבטחת.

4.6. טיפולי שיניים בהרדמה

★ מהי הזכות?

ההרדמה מלאה ללא תשלום לצורך טיפול שיניים בכפוף לשיקול דעת רפואי של רופא השיניים המטפל.

👉 מי זכאי?

אנשים עם מוגבלויות שמצבם הרפואי אינו מאפשר טיפול שיניים ללא ההרדמה מלאה. ההרדמה כללית לצורך טיפול שיניים כלולה בסל הבריאות במקרים האלה:

1. שיתוק מוחין (CP);
2. אוטיזם;
3. מוגבלות שכלית התפתחותית;
4. מחלת נפש;
5. מחלת לב המטופלת באמצעות טיפול אנטיקואגולנטי;
6. מחלת AT (ניוון המוח הקטן).

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לקופת החולים המבטחת.

פרק 5

חינוך

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

5.1. מעון יום שיקומי

★ מהי הזכות?

זכאות לפעוטות עם מוגבלות להיקלט במעון יום שיקומי הקרוב ככל האפשר למקום המגורים. מעונות יום שיקומיים נתונים לאחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. את רשימת מעונות היום השיקומיים הפועלים ברחבי הארץ אפשר למצוא באתר משרד הבריאות: www.bit.ly/meonot_yom.

◀ סל השירותים הניתנים במעון

טיפול לפי תוכנית אישית – מנהלי המעון אחראים לקבוע תוכנית טיפול אישית לפעוט עם מוגבלות במעון לאחר התייעצות עם גורמי המקצוע שאבחנו את הפעוט ובשיתוף האחראים לפעוט. תוכנית הטיפול האישית תיקבע בהתאם לסל השירותים לפי פרק זה.

1. טיפולים התפתחותיים כלליים וחינוך:

א. תוכנית חינוכית של גננת;

ב. הזנה והאכלה;

ג. החתלה;

ד. ניקיון והיגיינה אישית;

ה. גירוי סנסו-מוטורי תקשורתי, חברתי ורגשי.

2. **טיפולים פרא-רפואיים** – הפעוטות יקבלו במעון טיפולים התפתחותיים, לרבות ריפוי בעיסוק, ריפוי בהפרעות תקשורת ופיזיותרפיה. את הטיפול ייתן צוות מקצועי במימון קופת החולים המבטחת, ללא צורך בהשתתפות עצמית.

◀ הסעה וליווי

פעוטות הזקוקים להסעה זכאים להסעה ולליווי מביתם וחזרה ללא תשלום, במימון משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

פעוטות עם מוגבלות לא יוסעו בהסעה שיש בה יותר מעשרה נוסעים כולל הנהג והמלווה. ככלל, משך זמן הנסיעה של הפעוטות מביתם למעון היום השיקומי לא ייארך יותר משעה.

ⓘ חשוב לדעת

במקרים חריגים ייתכן כי תאושר הסעת ילדים עם מוגבלות עד גיל 6 (ולא רק עד גיל 3).

- א. על ההורים להשתתף בתשלום בעבור המעון (בלשכת הרווחה ברשות המקומית) בהתאם לטבלה שמשרד הרווחה מפרסם.
- ב. הטיפולים של מקצועות הבריאות שהפעוטות מקבלים במסגרת המעון ניתנים במקום הטיפולים שהיו זכאים להם בקופות החולים.

מי זכאי?

1. פעוט בן שישה חודשים עד 3 שנים שמשולמת לו **גמלת ילד נכה** מהמוסד לביטוח לאומי וזקוק לשני טיפולי התפתחות לפחות.
2. פעוט בן שנה עד 3 שנים שנתקיימו בו אחד מאלה:
  - א. **מכון מוכר להתפתחות הילד** קבע כי הוא פעוט עם עיכוב התפתחותי ניכר. לעניין חוק זה, אבחון פעוט כפעוט עם עיכוב התפתחותי ניכר ייעשה במכון מוכר להתפתחות הילד באמצעות צוות רב-מקצועי לאחר הערכה התפתחותית מלאה. נדרש אבחון של (Developmental Quotient) DQ – מנת תפקוד נמוכה לפעוטות 62 ומטה.
  - ב. נקבע כי יש לו פגיעה נירולוגית המתבטאת בלקות מוטורית קשה בשני גפיים לפחות.
  - ג. מי ששר הרווחה הסמיכם לכך ומי ששר הבריאות הסמיכם לכך קבעו כי עקב מוגבלותו הניכרת של הפעוט ונסיבותיו המשפחתיות נדרש לשים את הפעוט במעון יום שיקומי כדי למנוע פגיעה ניכרת בהתפתחותו.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים של הרשות המקומית באזור המגורים. את רשימת המחלקות אפשר למצוא באתר משרד העבודה והרווחה: www.bit.ly/sherutim.
  - יש להעביר לעובדים הסוציאליים במחלקה לשירותים חברתיים את הדוחות והאישורים שלהלן בהתאם לסוג המוגבלות ולצרכים:
    - א. דוח סוציאלי מקיף על הפעוט ובני משפחתו;
    - ב. אישור המוסד לביטוח לאומי על זכאות הפעוט לגמלת ילד נכה;
    - ג. דוח אבחון שערך מכון מוכר להתפתחות הילד.
2. מרכז אגף השיקום במחוז יכנס את ועדת הזכאות, ובהתאם לדוחות הרפואיים, הדוח הסוציאלי והאישורים הנדרשים תפעל ועדת הזכאות כדלהלן:
  - א. את הפעוט המקבל גמלת ילד נכה ונזקק לטיפולים התפתחותיים תפנה ועדת הזכאות למעון הקרוב ביותר האפשרי למקום מגוריו, לפי צרכיו.

ב. במקרים שהפעוט אינו זכאי לגמלת ילד נכה ומלאה לו שנה והוא עומד באחד מהקריטריונים שפורטו לעיל, תיקבע הזכאות בוועדת הזכאות המורכבת מנציגים של משרד הרווחה, משרד הבריאות והרשות המקומית. כאשר תקבע הוועדה כי הפעוט עומד בקריטריונים הקבועים בחוק, יופנה הפעוט למעון היום השיקומי המתאים לו.

5.2. שילוב ילדים עם צרכים מיוחדים במעונות יום ובמשפחתונים רגילים – שירות סייעות רפואיות

★ מהי הזכות?

השתלבות במעון יום מפוקח, כהגדרתו על פי חוק הפיקוח על המעונות, תשכ"ה-1965 (לא שיקומי), או במשפחתון רגיל הסמוך למקום המגורים וזכאות לסייעת אישית עד ארבע שעות ביום. נכון למועד כתיבת אוגדן זה זכות זו ניתנת בפועל רק במעון מפוקח על פי חוק הפיקוח על המעונות (לדוגמה, מעונות ויצ"ו או נעמת).

המטרה היא לספק לפעוט עם צרכים מיוחדים מסגרת חברתית משלבת אשר באמצעותה יהיה אפשר לקדם את תפקוד הפעוט, להקל על משפחתו ולשפר את האינטראקציות בין הפעוט עם הצרכים המיוחדים לפעוטות אחרים.

תשלום

השתתפות ההורים בתשלום תהיה רק בעבור השהייה במעון או במשפחתון הרגילים, ואת השאר תממן המדינה. **לא** נדרשת תוספת תשלום של ההורים בנין הסייעת.

👉 מי זכאי?

הורים לתינוק או לפעוט עד גיל 3 עם צרכים מיוחדים או מצבים רפואיים מסוימים הזקוק להשגחה שניתנה בעניינו המלצה מהמכון או היחידה להתפתחות הילד או חוות דעת של רופא מומחה בתחום, המעוניינים לשלב את ילדם במסגרת רגילה (מעון יום או משפחתון מוכר).

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

האישור לקבלת השירות של הסייעת מותנה באישור הוועדה המחוזית לשילוב פעוטות עם צרכים מיוחדים.

1. מכיוון שנושא זה נתון לאחריות משרד הרווחה, יש לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים של הרשות המקומית באזור המגורים ולהגיש בקשה "לסיוע בקליטת ילד חריג במעונות יום ובמשפחתונים בתוכנית משולבת". את רשימת המחלקות אפשר למצוא באתר משרד העבודה והרווחה: www.bit.ly/sherutim.

2. יש לצרף לבקשה את המסמכים האלה:

א. דוח התפתחותי מהמכון להתפתחות הילד שמתאר את מצבו התפקודי של הפעוט וכולל המלצות לטיפול.

ב. המלצה של רופא התפתחות או איש מקצוע אחר בנוגע להתאמת הילד לשילוב במסגרת רגילה.

ג. כל חומר רלוונטי אחר.

4. העובדים הסוציאליים יעבירו את החומר לוועדה במשרד העבודה והרווחה בצירוף דוח סוציאלי על המשפחה.

5. הוועדה תסכם את המלצתה בהתבססה על הצרכים הטיפוליים של הפעוט ובכפוף למגבלות התקציב. הוועדה רשאית לאשר לכל ילד סייעת לארבע שעות ביום לכל היותר.

ⓘ חשוב לדעת

1. הזכאות לסייעת על פי הוראות התקנון לעבודה סוציאלית בישראל אינה זכות אבסולוטית אלא זכות המותנית בתקציב.

2. אפשר להשתלב במיזם "מסיכון לסיכון" באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המנוהל בפועל ברשויות המקומיות, ומטרתו שילוב קבוצת פעוטות עם צרכים מיוחדים במעונות יום רגילים אגב הנגשת שירותי טיפול (פרא-רפואיים) במעון וקיום מערך תומך למשפחות. יש לבדוק ברשות המקומית את האפשרות להשתתף במיזם זה.

5.3. חינוך מיוחד – ועדות זכאות ואפיון

לפי חוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988, תפקידו של החינוך המיוחד הוא לסייע למתחנכים בו להשתלב בחברה על ידי מיצוי היכולה הטמונה בהם מבחינה פיזית, שכלית ונפשית. החוק מעגן את זכותם של התלמידים עם הצרכים המיוחדים להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים כדי לתת פתרון הולם לצורכיהם המיוחדים ולאפשר להם לחיות את חייהם בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד אגב מיצוי יכולותיהם. כמו כן החוק מקדם את שילובם של תלמידים עם צרכים מיוחדים במוסדות חינוך רגילים.

בשנת 2018 אושר בחוק תיקון (תיקון מספר 11) ששינה את דרכי הפעולה ואת ההרכב של ועדות ההשמה, ועדות השילוב ועדות הערר כדי לשפר את דרכי פעילותן.

התיקון שינה את היקף הסמכות הנתון לוועדות ההשמה וקבע כי בסמכותן הבלעדית של הוועדות החדשות לקבוע את זכאותו של הילד ללמוד במסגרת חינוך מיוחד. כמו כן הוועדה

היא שקובעת את רמת התפקוד של הילד, ולכן משפיעה על היקף התמיכה שיקבל הילד. לפי החוק המתקון, לאחר שתקבע הוועדה את זכאותו של הילד לחינוך מיוחד, הורי הילד עם הצרכים המיוחדים הם שיבחרו את סוג המסגרת המתאימה לילדם (מוסד לחינוך מיוחד, כיתה חינוך מיוחד במוסד חינוך רגיל או שילוב בכיתה רגילה במוסד חינוך רגיל).

חשוב לדעת !

החלת התיקון לחוק מיושמת בהדרגה: משנת הלימודים תש"ף השינויים כבר חלים ברשויות המקומיות **במחוז צפון בלבד**. החלת התיקון בשאר חלקי הארץ צפויה להסתיים עד שנת הלימודים תשפ"א (2020/1). חשוב להבין שהוועדות שיתכנסו השנה כבר עובדות לפי החוק המתקון גם אם יישום ההחלטות יהיה רק בשנה הבאה.

מהי הזכות? ★

ילד עם צרכים מיוחדים זכאי לחינוך מיוחד חנם במקום הקרוב ככל האפשר לאזור מגוריו. זכאותו של ילד לחינוך מיוחד נקבעת **בוועדת זכאות ואפיון**, כאמור. הורי הילד רשאים לבחור את המסגרת שבה ילמד הילד: כיתה רגילה במוסד חינוך רגיל, כיתה לחינוך מיוחד בבית ספר רגיל או כיתה בבית ספר מיוחד. שירותי חינוך מיוחד כוללים טיפולי פיזיותרפיה, ריפוי בדיבור, ריפוי בעיסוק ועוד, לפי צורכי הילד.

מי זכאי? 🖱️

הזכאות לחינוך מיוחד ניתנת לתלמידים עם צרכים מיוחדים, כלומר לבני 3-21 שאחת או יותר מהמוגבלויות המפורטות להלן מגבילה את תפקודם:

1. מוגבלות פיזית;
2. מוגבלות קוגניטיבית;
3. מוגבלות נפשית;
4. אוטיזם;
5. מוגבלות שמיעה או ראייה;
6. לקות למידה רב-בעייתית;
7. עיכוב התפתחותי פיזי או שפתי;
8. מחלות ותסמונות נדירות;
9. הפרעה התנהגותית-רגשית.

מקצת הילדים עם מוגבלויות מסוימות או ילדים ברמות תפקוד גבוהות במוגבלויות אחרות יפנו לוועדת צוות רב-מקצועי, והיא שתוכל לתת להם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים, אך רק במסגרות החינוך הרגיל ורק בכפוף לאפשרויות הסל המוסדי.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. הפניית תלמיד לוועדת זכאות ואפיון יכולה להיעשות מטעם ההורים, מוסד חינוך מוכר, רשות החינוך המקומית או כל גורם טיפולי אחר.
2. הפניית תלמיד לדיון בוועדת הזכאות והאפיון תיעשה לא יאוחר מ-31 במרס בכל שנה. דיוני הוועדה מסתיימים לכל המאוחר ב-15 במאי באותה שנת לימודים בעבור תלמידי בתי הספר, ולכל המאוחר ב-31 במאי בעבור תלמידים הלומדים בגני ילדים ותלמידים העולים לכיתה א'. הזכאות ממומשת בשנת הלימודים העוקבת.
3. לפני הדיון בוועדה יעביר לה מוסד החינוך שבו לומד התלמיד מידע על אודותיו ואת חוות דעתו עליו באמצעות שאלון מותאם. הורי התלמיד אף הם יעבירו לוועדה תשובות על שאלון מותאם להם.
4. הוועדה תזמין את התלמיד ואת הוריו לפחות 14 ימים לפני מועד הדיון ותמסור להם כל מסמך שנמצא בידי הוועדה ועשוי לשמש אותה בדיונים ובהחלטה.

◀ הרכב ועדת זכאות ואפיון

- א. בתפקיד יו"ר הוועדה: עובד משרד החינוך בעל מומחיות, ניסיון והכשרה בחינוך מיוחד;
- ב. נציג רשות החינוך המקומית (מנהל מחלקת החינוך או מי מטעמו) בעל ניסיון או הכשרה בחינוך מיוחד;
- ג. מפקח כולל לחינוך מיוחד או נציג מטעמו;
- ד. מפקח כולל לחינוך רגיל או נציג מטעמו;
- ה. פסיכולוג חינוכי;
- ו. הורה לתלמיד עם צרכים מיוחדים (במינוי שר החינוך).

◀ סמכויות ועדת זכאות ואפיון

- א. קביעת זכאות לשירותי חינוך מיוחדים על פי אבחון או חוות דעת וקביעת רמת תפקוד בתחומים הקוגניטיבי, הלימודי, השפתי, הרגשי והחברתי ובתחום התקשורת, העצמאות התפקודית וההתארגנות.
- ב. קביעת סל שירותים בהתאם לרמת התפקוד.
- ג. קביעת סוג המסגרת אם ההורים אינם בוחרים בה או אם יש חשש לפגיעה בילד או באחרים.

בחירת המסגרת החינוכית

1. הוועדה תיידע את הורי התלמיד באשר לשירותים שהתלמיד זכאי לקבל בכל מסגרת חינוכית שבה ילמד מהמסגרות האלה: כיתה רגילה במוסד חינוך רגיל, כיתה במוסד חינוך רגיל שניתנים בה שירותי חינוך מיוחדים, מוסד חינוך מוכר שניתנים בו שירותי חינוך מיוחדים.
2. לאחר קבלת המידע מהוועדה ההורים רשאים לבחור את המסגרת שבה ילמד התלמיד משלוש האפשרויות.
3. ההורים יודיעו לוועדת הזכאות והאפיון מהי בחירתם בתוך 14 ימים מיום קבלת ההודעה על הזכאות לשירותי חינוך מיוחד. אחרת הוועדה רשאית להחליט מהי המסגרת החינוכית המתאימה לילד, ויועדף שילובו במוסד חינוך רגיל.
4. הוועדה רשאית לשלול את זכותם של ההורים לבחור בשילוב אם התקיימו כל התנאים האלה:
  - א. יש חשש ממשי שהשמת התלמיד במסגרת חינוכית על פי בחירת ההורים תביא לידי פגיעה ממשית בשלומם או בשלומם של אחרים.
  - ב. ההחלטה נעשתה על סמך חוות דעת של גורמי טיפול, ואם התלמיד לומד במוסד שיקומי, גם על סמך מידע בכתב מהמוסד השיקומי שבו הוא לומד.
  - ג. ניתנה להורים הזדמנות להשמיע את עמדתם בתוך 14 ימים מהיום שהתקבלה הודעת ההורים על בחירתם.
  - ד. את ההחלטה אישר מנהל האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך או סגנו.

ועדת השגה

אפשר להגיש השגה על החלטת ועדת זכאות ואפיון בתוך 21 יום מקבלת ההודעה על ההחלטה.

ההשגה צריכה להיות מוגשת למחוז במשרד החינוך שבו נערכה ועדת הזכאות והאפיון. הוועדה תזמין את התלמיד ואת הוריו ותאפשר להם להשמיע את דבריהם. ועדת ההשגה רשאית להחליט לקבל את ההשגה ולשנות את החלטת ועדת הזכאות והאפיון, להחזיר את העניין לוועדת הזכאות והאפיון לדיון נוסף או לדחות את ההשגה.

המסמכים המוגשים לוועדה

1. תיעוד מפורט של ההתערבויות שנעשו במוסד החינוכי שהתלמיד לומד בו לפני ההפניה לוועדה לבחינת זכאות לשירותי חינוך מיוחדים.
2. סיכום התוכנית האישית שהוכנה לתלמיד במסגרת זכאותו לשירותי חינוך מיוחדים.
3. מסמכים קבילים על אבחנת המוגבלות של התלמיד.

4. שאלון הפניה לוועדת זכאות ואפיון.
5. שאלון רמת תפקוד.
6. שאלון להורים.
7. שאלון לתלמיד.
8. בדיקות שמיעה וראייה עדכניות.
9. מסמכים נוספים שההורים יכולים להוסיף באמצעות המוסד החינוכי.

5.4. טיפולים פרא-רפואיים במסגרות החינוך המיוחד

★ מהי הזכות?

טיפולים פרא-רפואיים הניתנים לתלמידים הזכאים לשירותי החינוך המיוחד במסגרת השירותים הנלווים שהם זכאים להם מכוח חוק החינוך המיוחד.

במסגרות החינוך המיוחד (מוסד לחינוך מיוחד או בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר לחינוך גייל) השירותים ניתנים מתוך סל שח"ם (שירותי חינוך מיוחד).

ילדים שזכאותם נקבעה בוועדת זכאות ואפיון השירותים ניתנים מתוך סל אישי, וילדים שאת זכאותם קבע צוות רב-מקצועי השירותים ניתנים מתוך סל מוסדי.

הטיפולים הפרא-רפואיים כוללים טיפולים ממקצועות הבריאות: פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת, וטיפולים באמצעות מקצועות האומנות: טיפול בתנועה, טיפול באומנות חזותית, טיפול במוזיקה, טיפול בדרמה וביבליותרפיה.

הצוות הרב-מקצועי במוסד החינוכי קובע בתוכנית הלימודים האישית של כל תלמיד ותלמידה את סוג הטיפולים שיינתנו להם, את מספר שעות הטיפול השבועיות שיקבלו ואת מסגרת הטיפול (פרטני או קבוצתי).

הרכב הצוות הרב-מקצועי

1. בתפקיד יו"ר הצוות: מנהל מוסד החינוך הרגיל ונציג מתי"א במוסד חינוך שהוא גן ילדים;
2. מחנך הכיתה או מנהל הגן של התלמידים הנידונים;
3. פסיכולוג חינוכי או יועץ חינוכי;
4. עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד או נציג מתי"א המומחים למוגבלות של התלמידים המשולבים;
5. לעניין קביעת הרכב סל השירותים וקביעת התוכנית החינוכית היחידנית יצורפו גם הורי התלמידים הנידונים, ויהיה להם קול אחד.

סמכויות הצוות הרב-מקצועי

נוסף על קביעת זכאות לתמיכה פרטנית או קבוצתית בשכיחות גבוהה בלבד לילדים בתפקוד גבוה יש לצוות הרב-מקצועי שני תפקידים הרלוונטיים לכלל הילדים שזכאים לשירותי חינוך מיוחד, ובשניהם שותפים גם ההורים:

1. קביעת סוג השירותים לכלל הילדים שבחרים שילוב;
2. כתיבת תח"י (תוכנית חינוכית יחידנית).

מי זכאי?

1. במסגרות חינוך מיוחד זכאים לסל שח"ם תלמידים בכל סוגי הכיתות בגני ילדים לחינוך מיוחד ובבתי ספר לחינוך מיוחד וכן תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר לחינוך רגיל בסיווגים האלה:

- א. ילדים עם מוגבלות שכלית שבחרו במסגרת לחינוך מיוחד;
- ב. ילדים עם הפרעות התנהגותיות או רגשיות קשות ברמות התפקוד הנמוכות;
- ג. ילדים עם לקות למידה רב-בעייתית ברמות התפקוד הנמוכות;
- ד. ילדים עם עיכובי התפתחות ושפה קשים.

2. בשילוב פרטני בכיתה רגילה הזכאות שונה מעט:

- א. ילדים שעברו ועדת זכאות ואפיון והוריהם בחרו באפשרות של שילוב זכאים לקבל שירותים מהסל האישי.
- ב. ילדים שאת זכאותם קבע צוות רב-מקצועי זכאים לקבל שירותים מהסל המוסדי בכפוף לשירותים שיש בבית הספר.

חשוב לדעת !

קבלת טיפולים פרא-רפואיים במסגרת החינוך המיוחד אינה שוללת את הזכות לקבל טיפולים אלו גם בקופת החולים. עם זאת בעת הפעלת שיקול הדעת לקבוע מהו הטיפול הרפואי הדרוש למבוטחים רשאים הרופאים המטפלים להביא בחשבון גם את הטיפולים הפרא-רפואיים שהמבוטחים מקבלים בחינוך המיוחד כדי להחליט החלטה מקצועית מיטבית בדבר סוג הטיפולים שיינתנו להם.

5.5. סייעת לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

5.5.1. סיוע רפואי לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

★ מהי הזכות?

תמיכה של סייעים רפואיים במצבים האלה:

1. ילד הזקוק לטיפול פולשני בשגרה;
  2. ילד הזקוק להשגחה לצורך מניעת מצבים מסכני חיים (כולל אלרגיות);
  3. מצבי בריאות חריגים המצדיקים תמיכה.
- שעות הזכאות ייקבעו לפי צורך הילד ובהתאם לשעות הלימודים הרשמיות.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) את שכר הסייעים מממן משרד הבריאות, והמעסיקה בפועל היא הרשות המקומית. המעקב אחר השירות יהיה באחריות משרד החינוך.
  - 2) הסיוע ניתן בימי הלימוד הרשמיים ובחופשות שיש בהן פעילות של הרשות המקומית.
  - 3) אין להעסיק סייעת שיש קרבת משפחה בינה ובין התלמיד.
  - 4) הסיוע מתבסס על צורכי התלמידים בשעות הלימודים ואינו תלוי בזכאות התלמיד לגמלת ילד נכה המשולמת להורים.
  - 5) הרשות המקומית אחראית להיערך למקרים של היעדרות הסייעת לתקופה ממושכת ולמצוא לה ממלאת מקום.
  - 6) עצמאות הילד וחשיבותה תובא בחשבון בעת אישור הליווי וכן בעת מילוי התפקיד.
- הסייעים יודרכו בהדרכה של משרד הבריאות במוסד רפואי בהתאם לתנאי ההכשרה הקבועים בחוזר מנכ"ל משרד הבריאות 48/09, "מתן אישור למלווה אישי לביצוע פעולות טיפוליות – תיקון" (20.12.2009).

👉 מי זכאי?

ילד עם צרכים בריאותיים מיוחדים הלומד במסגרות של החינוך הרגיל ומתקיימים בו כל התנאים האלה:

1. בן 3 ומעלה (מגיל הכניסה לגן ילדים עירוני), עד לגיל שבו הם משיגים עצמאות טיפולית.
2. זקוק לטיפול רפואי או להשגחה רפואית במהלך שעות הלימודים בשל **אחד** מאלה:
א. **טיפולים פולשניים בשגרה (על פי אישור רופא)** – מתן חמצן, שאיבת הפרשות

דרך טרכאוסטום, צנתור שלפוחית השתן, הזנה דרך זונדה או גסטרוסטום, ניטור רמת הסוכר והזרקת אינסולין לילדים סוכרתיים.

ב. **השגחה לצורך מניעת מצב מסכן חיים** (על פי אישור רופא מומחה בתחום בלבד):

- אלרגייה מסכנת חיים למזונות שהתלמיד עלול להיחשף אליהם במהלך שהותו במוסד החינוכי;
- אפילפסיה כללית לא מאוזנת;
- הפרעת קרישה חמורה עם נטייה לדימום לא מבוקר;
- סכנת חיים מיידית מפגיעה פיזית כמו לאחר השתלת קוצב לב או השתלת איברים.
- **מצבים חריגים** – תלמיד שחוות דעת רפואית פסיכו-סוציאלית מצביעות על מצבו הבריאותי המסוכן או על חשש לסיכון חייו.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. יש לפנות למחלקת החינוך ברשות המקומית שבה נמצא המוסד החינוכי ולהעביר לה את המסמכים האלה:
  - א. חוות דעת רפואית עדכנית בצירוף טופס הנחיות לפעולות טיפוליות בזמן הלימודים.
  - ב. דוח פסיכו-סוציאלי מהעובד הסוציאלי במרפאה המטפלת בילד או דוח של עובד סוציאלי, יועץ חינוכי או פסיכולוג המכיר את הילד ואת המשפחה.
2. הרשות המקומית תעביר את הבקשה למשרד החינוך, וועדה בין-משרדית של משרד החינוך תחליט מה יהיה מספר שעות הסיוע שיינתנו לתלמידים.
3. הרשות המקומית ממונה על העסקת הסייעת הרפואית.
4. יש לחדש את הבקשה לסיוע מדי שנה בשנה ולצרף מסמכים עדכניים.

5.5.2. סיוע אישי (שילוב) לילדים הלומדים בחינוך הרגיל

מהי הזכות? ★

ילדים עם מוגבלות מכל מיני סוגים ובכל מיני רמות תפקוד המשולבים בחינוך הרגיל יכולים להיות זכאים לשעות סיוע אישי.

הזכאות והיקף השעות נקבעים על פי סוג המוגבלות ועל פי רמת התפקוד, ואלו **נקבעים בוועדת הזכאות והאפיון**. קביעת הוועדה קובעת את היקף הסל האישי של התלמידים, ובמקרים מיוחדים יש אפשרות לקבל תוספת מהסל הבית ספרי.

את ההיקף המדויק של שעות הסיוע ואופן הניצול שלהן יקבעו הצוות הרב-מקצועי וההורים. פירוט על הזכאות ועל מינימום שעות הסיוע ראו בתוספת השנייה לחוק החינוך המיוחד.

מי זכאי?

תלמידים עם צרכים מיוחדים הלומדים בחינוך הרגיל.

ניצד אפשר לממש את הזכות?

הממונה על העסקת הסייעת היא הרשות המקומית או בעלי בית הספר, וכדי לוודא שאכן מקבלים את הסיוע, וכן לכל שאלה בעניין, יש לפנות למחלקת החינוך ברשות או לבעלות.

חשוב לדעת

סייעי השילוב מועסקים 12 חודשים ולא רק במהלך שנת הלימודים, ויש אפשרות לקבל סיוע גם בפעילויות הקיץ אם עורכת אותן הרשות המקומית, ובקייטנות אם קיבלו רישיון בהתאם להוראות חוק הקייטנות.

5.6. שירותי חינוך לילדים חולים בביתם

מהי הזכות?

קבלת שירותי חינוך בעבור תלמיד חולה בהתאם לחוק "חינוך חונם לילדים חולים" באמצעות תוכנית "שלב" בשיתוף עם מורי "קדימה מדע".

מי זכאי?

העומדים באחד מתנאים אלה:

1. ילדים הזכאים לחינוך חונם מכוח חוק חינוך חובה והמרותקים לביתם לזמן העולה על 21 ימים רצופים;
2. ילדים החולים במחלה מתמשכת העולה על ארבעה שבועות ובתנאי שהם חלק ממצבת התלמידים במסגרת חינוכית בקהילה;
3. ילדים שנעדרו לסירוגין יותר ממחצית מערכת השעות של כיתת הלימוד במסגרת החינוכית שבה הם רשומים.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. מנהל המסגרת החינוכית שבה רשום התלמיד יעביר למוקד "שלבים" בקדימה מדע טופס בקשה לשירותי חינוך לילדים חולים בביתם (חתום בידי מנהל המסגרת החינוכית והורי התלמיד) בצירוף אישור רפואי הכולל את הפרטים האלה:
  - א. פירוט המחלה או הסטטוס הרפואי;
  - ב. הנחיית הרופא לצורך בשהייה בבית;
  - ג. משך ההיעדרות הצפויה מהמסגרת החינוכית.
2. אם אושרה הזכאות, מתאם האזור בתכנים "שלבים" ייצור קשר עם המשפחה.
3. המסגרת החינוכית שבה רשום התלמיד עם צוות מורי "קדימה מדע" יבנו תוכנית לימודים מתאימה.
4. מתאם האזור מטעם התוכנית ישבץ את המורים ואת אנשי הטיפול על פי סל השעות שקבע לתלמיד משרד החינוך ויקבע את תאריך תחילת מתן השירות בהתאם להוראות החוק.

למידע נוסף אפשר לפנות לטלפון 1-800-071-170.

5.7. נגישות במוסדות חינוך

★ מהי הזכות?

לתלמידים עם מוגבלות יש זכות לנגישות לשירותי חינוך ולמבנה נגיש. כמו כן יש לאנשים עם מוגבלות זכות לנגישות למוסד החינוך שילדיהם לומדים בו.

👉 מי זכאי?

1. כל תלמיד ותלמידה עם מוגבלות הלומדים בבית ספר שהוא מוסד חינוך רשמי, מוסד חינוך מוכר, מוסד חינוך פטור או מוסד לחינוך מיוחד. בגני ילדים שהם מוסד מוכש"ר (מוכר שאינו רשמי) או מוסד פטור אין חובת הנגשה.
2. ילד עם מוגבלות הרשום למוסד החינוך ועתידי ללמוד בו.
3. אנשים עם מוגבלות שהם הורים או אפוטרופוסים של תלמידים.
4. אנשים עם מוגבלות העובדים במוסד החינוכי.

5.7.1. חובת הנגשה כללית למבנה חינוך קיים

★ מהי הזכות?

מוסד חינוך הוא מוסד חינוך רשמי, מוסד חינוך מוכר ומוסד לחינוך מיוחד. לעניין הזכות להנגשה כללית המוסדות האלה כוללים גנים עירוניים ובתי ספר מכיתה א' עד י"ב, אך לא ישיבות גבוהות וכוללים.

את ההתאמות יש לבצע **בניין מרכזי** במוסד חינוך קיים.

בניין מרכזי הוא בניין שמנהלי מחלקת החינוך ברשות המקומית, באישור הממונה על הנגישות במשרד החינוך, הורו שהוא הבניין המרכזי של מוסד החינוך. בניין זה משרת את מרב התלמידים והתפקודים במוסד החינוך בהתחשבות במשתנים האלה:

1. מספר התלמידים המשתמשים בכל מבנה – יועדף מבנה שמשתמשים בו תלמידים רבים יותר.
2. מספר הכיתות ומרחבי הלימוד בכל מבנה – יועדף מבנה שבו מספר מרחבי לימוד גדול יותר (כיתות לימוד, ספרייה, מעבדה, חדר מחשבים ועוד).
3. מספר הקומות – יועדף מבנה שבו קומות רבות יותר.
4. מקום התפקודים במוסד החינוך – התאמות הנגישות תיעשינה בעדיפות למבנה שיש בו מעבדות, ספרייה, חדרי מחשבים, אולם ספורט וכדומה – או שהוא המבנה הקרוב אליהם ביותר – כדי שהמרחק שבין חלקי מוסד החינוך המשמשים את התלמידים לצורך פעילות לימודית לבניין זה יהיה הקטן ביותר.

◀ אילו התאמות יש לבצע?

- א. פיר למעלית;
- ב. שני בתי שימוש נגישים;
- ג. דרך נגישה אל פיר המעלית והשירותים.

למידע נוסף בדבר הנגשה כללית ראו באתר הנציבות: www.bit.ly/hangasha1 ⓘ

5.7.2. חובת הנגשה פרטנית

★ מהי הזכות?

1. הנגשה מסוימת של שירותי חינוך ושל מבנה חינוך, ובין השאר הנגשה טכנולוגית לפי הצורך, בהתאמה לאדם מסוים עם מוגבלות שהוא תלמיד במוסד החינוך או הורה לתלמיד במוסד החינוך.
2. קבלת מידע על הזכות להתאמות נגישות פרטניות עם ההודעה על מועדי ההרשמה הנשלחת לתלמידים. תהליך ההרשמה יאתר מוקדם ככל האפשר לתלמידים עם מוגבלות והורים עם מוגבלות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. הגשת בקשה לקבלת התאמות

יש למלא טופס בקשה ולצרף מסמכים המעידים על המוגבלות ועל הצרכים הנובעים מהמוגבלות. את טופס הבקשה יש להגיש עם הרישום למוסד החינוך. טופס הבקשה והמסמכים יועברו לרשות המקומית או לבעלי מוסד החינוך, והבעלים יעבירו עותק של הבקשה למנהלי המוסד כדי שיערכו לקראת ההנגשה. אם חסרים מסמכים, יודיעו על כך להורים מנהלי מחלקת החינוך ברשות המקומית בתוך שבעה ימים ויפרטו אילו מסמכים חסרים וכיצד אפשר להשיגם. מנהלי מחלקת החינוך יכולים גם להציע להורים כי יאספו את המסמכים בעבורם, בהסכמת ההורים.

! חשוב לדעת – רישום מוקדם

מנהלי מחלקת החינוך יפעלו ליידיע הורים לתלמידים עם מוגבלות על זכותם לרישום מוקדם למוסד החינוך כדי לאפשר היערכות של מוסד החינוך לאספקת ההתאמות. הודעה על כך תינתן גם באתר האינטרנט של הרשות. הרישום המוקדם יתאפשר החל מ-15 חודשים לפני תחילת הלימודים במוסד. לדוגמה, תלמיד בכיתה ה' שעתיד להתחיל את לימודיו במוסד חינוך חדש בכיתה ז' יוכל להירשם למוסד החינוך החדש לצורך הנגשה החל מחודש יוני של סוף כיתה ה'.

אם במעבר בין שלבי חינוך יש לתלמידים עם מוגבלות אפשרות רישום יחידה, כלומר עומדת לרשות התלמידים אפשרות ללמוד במוסד חינוך מסוים אחד בלבד, תבצע הרשות המקומית את ההנגשה של שלב החינוך הבא מבעוד מועד ובלי להמתין למועד הרישום של שלב החינוך הבא בכפוף לאישור מראש שתקבל הרשות ממוסד החינוך.

2. טיפול בבקשה וקבלת החלטה

בעלי מוסד החינוך יחליטו באשר לבקשה וינמקו את החלטתם. את ההחלטה יש לגבש בתוך 30 יום, אם לא נדרש היתר בנייה לצורך ביצוע ההתאמות.

אם נדרש היתר בנייה לביצוע ההתאמות, על בעלי מוסד החינוך לגבש ההחלטה בתוך 60 יום.

אם בעלי מוסד החינוך נוכחים לדעת שנדרש כבש (רמפה), ואי אפשר לסיים את בנייתו עד להגעת הילדים עם המוגבלות למוסד, כולל מיצוי חלופות הולמות אחרות, עליהם לגבש את המלצותיהם בתוך 14 ימים.

בעלי המוסד יעבירו עותק של טופס הבקשה למנהל מוסד החינוך כדי שיתחיל בהיערכות.

◀ **ערעור על החלטה הנוגעת לבקשה**

אפשר להשיג בפני משרד החינוך על החלטת בעלי מוסד החינוך בנוגע להתאמה שהחליטו עליה בעלי המוסד בתוך 15 יום מקבלת ההחלטה.

הממונה על יישום התקנות במשרד החינוך יתייעץ בעניין עם מורשה נגישות מתו"ס או מורשה נגישות שירות אשר לא היו מעורבים בהחלטה המקורית.

את טופס הערר מגישים למחוז באמצעות המתני"א.

מגישי הבקשה וכן בעלי מוסד החינוך יכולים לערער לפני מנכ"ל משרד החינוך גם על החלטת הממונה במשרד החינוך.

אם כן, לכל אחד יש זכות ערעור אחת: המבקשים יכולים לערער למשרד החינוך, והבעלים יכולים לבקש עוד ועדה במשרד. על המנכ"ל להיוועץ עם מורשה נגישות מתו"ס או מורשה נגישות שירות שלא היו מעורבים בהחלטה עליה מוגש הערעור.

ההחלטה בערר תהיה מנומקת ותינתן בתוך 30 יום מהגשת הערר.

3. ביצוע התאמות הנגישות

ככלל, יש לבצע מייד התאמות נגישות שאפשר לבצע באמצעים הקיימים בידי מוסד החינוך. בכל מקרה אחר שאינו מצריך היתר בנייה יש לספק את ההתאמות עד תחילת שנת הלימודים לכל המאוחר.

א. אם נדרשות התאמות במהלך שנת הלימודים, כגון הוספת שקע, הנמכת לוח או הורדת כיתה לקומת קרקע, יש לספקן בתוך זמן סביר במסגרת שנת הלימודים.

ב. אם בעלי מוסד החינוך מעוניינים שמשרד החינוך ישתתף בעלויות ההגשה, עליהם להעביר למשרד את המסמכים האלה:

- את טופס הבקשה המקורי והמסמכים הנלווים (אם נדרש היתר בנייה לצורך ביצוע ההתאמות, יוגשו מסמכים אלו בתוך 60 יום מיום שהגישו את הבקשה התלמידים או ההורים. אם לא נדרש היתר בנייה, יוגשו המסמכים בתוך 30 יום);

- המלצות ותוכניות של אנשי מקצוע הנוגעים לעניין;

- אומדן העלויות;

- לוח זמנים מוצע שיבטיח הספקת ההתאמות בזמן.

ג. אם מדובר בהתאמות במבנים, תשתיות וסביבה, יש לצרף מסמכים אלו:

- תוכנית התאמות שאישרו מורשה נגישות מבנים, תשתיות וסביבה (מתו"ס) או מורשה נגישות שירות;
- תיאור טכני של הפתרון המוצע בצירוף המסמכים ההנדסיים הרלוונטיים;
- תיק שיכין אדריכל רישוי או מהנדס רישוי שבו תיאור המצב הקיים וההתאמות המוצעות. על התיק לכלול מסמכים אלו:
  - תשריט מגרש;
  - צילומים של המבנה;
  - תוכנית קומות המבנים.

◀ החלטת משרד החינוך בדבר מימון

החלטת הממונה תינתן בכתב ובצירוף נימוקים בתוך 40 ימים מיום שהוגשה הבקשה ובתוך 14 יום אם הוגשה בקשה לכבש (רמפה). ההחלטה תימסר למנהל מחלקת החינוך ברשות החינוך המקומית מייד לאחר נתינתה בצירוף התוכנית הטכנית. אם החליט המשרד לדחות את הבקשה, תימסר ההחלטה בצירוף מכלול המסמכים שצורפו לבקשה. אם מסיבה כלשהי יש צורך בהשלמת מסמכים, תינתן למנהל ארכה של עשרה ימים להשלמתם.

את החלטת משרד החינוך יעביר מנהל מחלקת החינוך ברשות החינוך המקומית לתלמידים או לבעלי מוסד החינוך, למנהל בית הספר, למהנדס הרשות, לגזבר ולהורים בתוך שבעה ימים מיום שנודעה להם.

! חשוב לדעת

גם אם החליט משרד החינוך לדחות את הבקשה לסיוע במימון ההנגשה, חובת ההנגשה נותרת על מוסד החינוך.

החלטת משרד החינוך תהיה בתוקף כל עוד התלמיד עם המוגבלות לומד במוסד החינוך, ואין צורך להגישה בכל פעם מחדש. אם המוגבלות זמנית, יקצוב משרד החינוך את תקופת תוקף ההנגשה, ובסופה תיבחן הבקשה ללא צורך בהגשת בקשה מחודשת.

אסור לגבות תשלום בעד התאמת נגישות או בקשה לביצוע התאמה.

אפשר לערר על החלטה של הממונה בנוגע למימון הנגשה. יש להגיש את הערר בכתב בתוך 15 ימים מיום קבלת ההחלטה.

ערר על הממונה יהיה לפני המנהל הכללי של משרד החינוך, והוא יתייעץ עם מורשה נגישות מבנים תשתיות וסביבה או מורשה לנגישות השירות (שלא היו מעורבים במתן ההחלטה שעליה הוגש הערר).

החלטה בערר תהיה מנומקת ותינתן בתוך 30 ימים מיום קבלת הערר.

◀ לוחות הזמנים לביצוע התאמות נגישות שהוגשה בהן בקשה להשתתפות של משרד החינוך

אם אין צורך בהיתר בנייה, על בעלי מוסד החינוך להיערך לאספקת התאמת הנגישות כשנודעת להם החלטת משרד החינוך ולסיים את ההיערכות עד לתחילת שנת הלימודים.

◀ אם צריך להוציא היתר בנייה:

א. **התאמת הנגישות מבוצעת בבניין המרכזי** – ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך עשרה חודשים לכל היותר. יש לשים לב כי לבניין המרכזי כבר אמור להיות היתר בנייה לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.

ב. **התאמת הנגישות מבוצעת בכל מקום שאינו הבניין המרכזי** – ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך 18 חודשים לכל היותר.

◀ אם כבר יש היתר בנייה:

ההתאמה תסופק מוקדם ככל האפשר, ובתוך עשרה חודשים לכל היותר.
אם התאמת הנגישות היא כבש, יש לבצעה בתוך 14 יום מהחלטת משרד החינוך.
תוכנית ההנגשה שאישר הממונה היא התוכנית המחייבת לביצוע ההנגשה.

ראו תרשים זרימה של שלבי ההליך לקבלת התאמה פרטנית באתר הנציבות:
www.bit.ly/partaniot

4. הדרכת עובדים

בעלי מוסד חינוך שבבעלותם מוסדות חינוך שעובדים בהם יותר מ-25 עובדים ומורים ידריכו את העובדים ואת המורים בנושא נגישות. ההדרכה תיעשה בשני נדבכים: הדרכה כללית לעובדים אשר עניינה אי-הפליה, הנגשה חברתית ועוד, והדרכה ייעודית הנוגעת לתלמידים מסוימים עם מוגבלות המצטרפים למוסד: לפני תחילת לימודי תלמיד עם מוגבלות יודרך צוות המורים והעובדים באשר למוגבלות ולצרכיו של התלמיד במוסד החינוך. הדרכה זו תלמד כיצד לסייע לתלמיד עם המוגבלות להיות חלק ממוסד החינוך ולהשתתף עם שאר התלמידים בכל הפעילויות החינוכיות והחברתיות הנערכות במוסד החינוך ומחוצה לו.

מידע מורחב על הנגשה פרטנית ראו באתר הנציבות: www.bit.ly/partaniot_2

5.8. התאמות לשילוב תלמידים בפעילות חוץ-בית ספרית

★ מהי הזכות?

התאמות בפעילויות מחוץ לבית הספר שמטרתן שתלמידים עם מוגבלות יוכלו להשתתף בהן כמו כל שאר התלמידים.

כל תלמיד ותלמידה עם מוגבלות הלומדים בכל אחד ממוסדות החינוך בישראל.

תלמידים עם מוגבלות הם תלמידים עם אחת המוגבלויות האלה לפחות: מוגבלות פיזית, חירשות או כבדות שמיעה, עיוורון או לקות ראייה, הפרעות נפשיות, מוגבלות שכלית התפתחותית, אוטיזם, תסמונות, מחלקות נדירות, לקויות למידה, עיכוב התפתחות ושפה, משכל גבולי, הפרעות התנהגות.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

האחריות לייזום ההתאמות וביצוען מוטלת על הצוות החינוכי, ובראשו מנהלי בית הספר. ההורים אמורים להיות משולבים בתהליך תכנון ההתאמות וביצוען.

מידע מפורט ומקיף ראו במסמך טיול מונגש של משרד החינוך: www.bit.ly/tiul_mungash

5.9. הסעות למוסדות החינוך

5.9.1. הסעות

נכון למועד כתיבת האוגדן יש טיוטת תקנות חדשות הצפויות לשנות סעיפים מסוימים בנוגע להסעות. התקנות ממתירות לחתימת השר.

מהי הזכות?

משרד החינוך משתתף בהוצאות הסעה של תלמידי החינוך המיוחד בני 3-21 לבתי ספר רשמיים, לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים ולגני ילדים, על פי החלטת ועדת השמה או ועדת ערר או ועדת הזכאות והאפיון וועדת שיבוץ ובכפוף לאישורי ועדת ההסעות המחוזית.

המשרד אינו משתתף בהוצאות ההסעה של תלמידים עם מוגבלות ותלמידי החינוך המיוחד לטיפולים רפואיים, פרא-רפואיים, שיקומיים וכיו"ב. כמו כן המשרד אינו משתתף בהוצאות הסעה המתחייבות משהיית תלמידי החינוך המיוחד במועדוניות, בצהרונים וכיוצא בזה ומהארכת מסגרת הלימודים שלהם, למעט מועדוניות של משרד הרווחה לתלמידי החינוך המיוחד הסובלים ממוגבלות שכלית התפתחותית בינונית או קשה.

הרשות המקומית שבתחום שיפוטה גר הילד עם המוגבלות אחראית להסעתו למוסד החינוך וממנו במהלך שנת הלימודים בהתאם לשעות הלימודים.

⚠ חשוב לדעת

ילדים עם מוגבלות פיזיות, אוטיזם, מוגבלות נפשית קשה או מוגבלות שכלית התפתחותית ותלמידים עם מוגבלות בשמיעה או בראייה זכאים להסעה ללא תלות במרחק בית הספר מהבית.

הזכאות ניתנת גם לילדים הלומדים בחינוך המיוחד וגם לילדים עם מוגבלות הלומדים בחינוך הרגיל.

ילדים עם מוגבלויות אחרות אשר קיבלו את זכאותם מוועדת זכאות ואפיון (לקויות למידה מורכבות ברמות התפקוד הנמוכות והפרעות התנהגותיות ורגשיות ברמות התפקוד הנמוכות) זכאים להסעה לפי קריטריון המרחק בין הבית לבית הספר:

- לתלמידים מגן חובה ועד כיתה ד' (ועד בכלל): מ-2 ק"מ.
- לתלמידים מכיתה ה' ומעלה: מ-3 ק"מ.

◀ הזכאות להסעה כוללת זכאויות אלו:

זכאות להסעה למסגרת חינוך באזור הרישום או הרובע שאליה שובצו התלמידים, ואם אין אזורי רישום או אם שובצו התלמידים למסגרת נפרדת של חינוך מיוחד, למסגרת החינוך המתאימה לצורכי התלמידים והקרובה ביותר למקום מגוריהם, וממנה הביתה.

א. זכאות להסעה למסגרת אחרת שהרשות שיבצה במענה על צורכי התלמידים.

ב. אם ילדים עם מוגבלות נזקקים לנסוע במהלך יום הלימודים למוסד חינוך שהוא חוזה חקלאית, מרכז ימי, מרכז טכנולוגי-מקצועי, מרכז מחוננים או למוסד חינוך כיוצא בזה, ולימודים אלו הם חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים במוסד החינוך שבו הם לומדים, זכותם להסעה כוללת גם הסעה למוסדות חינוך אלו, ומהם הביתה.

ג. זכאות להסעה אל מסגרת המשך או ממסגרת המשך הביתה. מסגרת המשך: התנסות במקומות עבודה, דירת אימון לכישורי חיים, מועדון לכישורי חיים, שירות לאומי המקביל ללימודים במסגרת חינוך מיוחד, מסגרת שבפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים המיועדת לילדים עם מוגבלות בגיל לימוד חובה עם מוגבלות שכלית התפתחותית או מסגרת אחרת שהכיר בה מנכ"ל משרד החינוך.

👉 מי זכאי?

1. ילדים עם מוגבלות בני 3-21 שבשל ליקוי בכושרם הגופני, השכלי, הנפשי או ההתנהגותי אינם מסוגלים לנסוע בכוחות עצמם ונזקקים להסעה.
2. פעוטות עם מוגבלות - החוק קובע כי **ילדים עם מוגבלות** זכאים להסעה ממקום מגוריהם או ממקום סמוך למקום מגוריהם אל מוסד חינוך וממנו, לפי צורכיהם ובהתחשבות בסוג

המגבלה שלהם. פעוטות עם מוגבלות זכאים להסעה ולליווי של אדם מבוגר, נוסף על הנהג, למעון יום שיקומי וממנו, לפי צורכיהם ובהתחשבות בסוג המגבלה שלהם. להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 5.1, "מעון יום שיקומי"**.

ערעור ◀

1. על החלטת ועדת זכאות אפשר להגיש ערעור לוועדת השגה (ועדת ערר) בתוך 21 יום מיום קבלת ההחלטה. הוועדה מחויבת אף היא להשיב בתוך 21 יום מיום שהוגש הערר אלא אם כן האריכה את המועד מטעמים מיוחדים, וטעמים אלו יירשמו.
2. על החלטה של מנהל אגף הסעות אפשר לערער לפני מנהל הפיתוח של משרד החינוך בטלפון 02-5603351 או בפקס 02-5603198.

5.9.2. ליווי

מי זכאי? 🖱️

ילדים אשר יכולים להיות זכאים לליווי בהסעה, אם זכאותם לחינוך מיוחד נקבעה בוועדת זכאות ואפיון ואלו מגבלותיהם:

1. מוגבלות נפשית (בשתי רמות התפקוד הנמוכות);
2. אוטיזם;
3. מוגבלות שכלית;
4. מוגבלות פיזית;
5. הפרעה התנהגותית רגשית (בשלוש רמות התפקוד הנמוכות).

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

האחריות לליווי ילדים עם מוגבלות הזכאים לקבלו מוטלת על הרשות המקומית.

חשוב לדעת !

אין אפשרות לקבל ליווי ללא הסעה.

אם אפשר, רשויות מקומיות יכולות להתקשר עם רשויות מקומיות סמוכות כדי שההסעה והליווי יהיו חסכוניים, ובלבד שהסעה כאמור לא תגרום להארכה בלתי סבירה של הנסיעה.

ילדים עם מוגבלות שלא קיבלו זכאות להסעה או לליווי יכולים לפנות למשרד החינוך באמצעות הרשות המקומית ולהגיש בקשה לוועדת חריגים.

◀ **תפקיד המלווה בהסעה**

1. המלווה יהיה נוכח בכל מהלך ההסעה.
2. המלווה יחזיק בידיו את רשימת התלמידים מהרשות המקומית המיועדים להיות מוסעים באותה הסעה. רשימה זו תכלול את שמות הילדים, את כתובותיהם, את מספרי הטלפון בבית ובמקום העבודה של ההורים, את שם המוסד החינוכי שהתלמידים לומדים בהם, את נקודות האיסוף ואת נקודות הפיזור.
3. המלווה יסייע לתלמידים לעלות לרכב ולרדת ממנו ויקפיד שיעשו זאת רק בנקודות שנקבעו מראש. אין להעלות תלמידים ולהורידם במקומות מזדמנים ולא מתוכננים.
4. על המלווה לשבת בעת הנסיעה עם התלמידים ליד פתח הרכב. למען הסר ספק, חל איסור מוחלט על המלווה לשבת במושב שליד הנהג, ועליו לשבת רק מאחור, ליד התלמידים; לפיכך חל איסור מוחלט על נהג הרכב לשמש מלווה באותה עת.
5. המלווה יקפיד שהתלמידים ייכנסו לרכב בצורה מסודרת ויוודא שכל התלמידים הממתנים להסעה יעלו על הרכב.
6. במהלך הנסיעה יקפיד המלווה כי התלמידים ישבו במקומותיהם חגורים בחגורות הבטיחות ולא יוציאו מהחלונות את הראש ואת הידיים.
7. המלווה יקפיד שהתלמידים ירדו מהרכב בפתח הגן או בית הספר או בנקודת ההורדה שסוכמה מראש. בשום מקרה אין להוריד תלמידים במקום שהם צריכים לחצות כביש כדי להגיע ליעדם.
8. בסיום ההסעה יבדוק המלווה אם לא נשאר תלמיד בתוך הרכב. כמו כן יש לוודא שלא נשאר תלמיד במוסד החינוכי לפני סגירתו.
9. המלווה ידווח לרשות המקומית על אירועים חריגים המתרחשים במהלך הנסיעה.

◀ **הכישורים הנדרשים למלווה בהסעה:**

1. על המלווה לדעת את השפה העברית, ובכלל זה קריאה וכתביה, ובהסעות של תלמידים דוברי ערבית – את השפה הערבית.
2. עליו להיות ללא עבר פלילי, ובכלל זה היעדר הרשעה בעבירת מין (בהתאם להוראות החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסד המכוון למתן שירות לקטינים, התשס"א–2001, ועל פי התקנות מהתשס"ג–2003).
3. עליו להיות בן 81 ומעלה.

4. עליו להפגין יחס חם כלפי הילדים ולהיות בעל יכולת ליצור קשר איתם. הרשויות המקומיות והבעלויות מתבקשות לפעול על פי החוק ובהתאם להנחיות המשرد.

5.10. מועדוניות שיקומיות

★ מהי הזכות?

משד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים – השירות לילדים ולמתבגרים – בשיתוף עם מפעילים חיצוניים מפעיל בשעות אחר הצהריים מועדוניות (צהרון) המשלבת מאפיינים טיפוליים עם פעילויות פנאי וחברה.

המסגרות פרוסות ברחבי הארץ ומספקות תמיכה והעשרה בשעות אחר הצהריים. המענה הניתן במסגרת זו אוניברסלי ומתאם לכלל המגזרים ולכל סוגי המוגבלות על מאפייניהם הייחודיים בחלוקה לקבוצות גיל.

👉 מי זכאי?

ילדים עם מוגבלויות בני 3–21 הלומדים בחינוך המיוחד.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכת הרווחה ברשות המקומית.

⚠ חשוב לדעת

איל"ן מפעילה מועדוניות שיקומיות. להרחבה בעניין זה ראו פרק 16, "השירותים הניתנים באיל"ן".

🔍 מידע נוסף ראו באתר משד העבודה, רווחה והשירותים החברתיים, **השירות לילדים ולמתבגרים**: www.bit.ly/molsa2

5.11. התאמות בבגרויות

★ מהי הזכות?

כדי לאפשר לתלמידים עם צרכים מיוחדים הזדמנות שווה לממש את יכולותיהם האישיות ניתנות להם התאמות בבחינות הבגרות.

ההתאמות אינן חלות באופן גורף על כלל המקצועות שבהם נבחנים בבחינות בגרות. המנהלים של תחומי הדעת במשרד החינוך קובעים את ההתאמות הרלוונטיות בהתאם למהות הנבדקת בבחינת הבגרות בכל מקצוע.

להלן ההתאמות האפשריות בבחינות בגרות לכלל התלמידים עם צרכים מיוחדים הזכאים לשירותי החינוך המיוחד:

- הארכת זמן ואפשרות הרחבת תוספת זמן ל-50%;
- התעלמות משגיאות כתיב;
- שעתוק;
- הגדלת שאלון הבחינה;
- דף נוסחאות מורחב במתמטיקה;
- הכתבה לבוחן ניטרלי;
- הקראה;
- מבחן מותאם או מבחן בעל פה – יוחלט בהתייעצות של הצוות הרב-מקצועי בבית הספר בשיתוף מומחה לתחום המוגבלות במת"א.

◀ התאמות ייחודיות למוגבלות מסוג שיתוק מוחין או נכות פיזית-מוטורית קשה:

- ◀ יש לאפשר בחדר הבחינה נוכחות של איש צוות המוכר לתלמיד שאינו מלמד את מקצוע הבחינה אך מכיר את דרכי התקשורת החלופית והתומכת שהותאמו לתלמיד עם המוגבלות הנבחן.
- ◀ מתמטיקה – בכל שאלה שמצורף אליה שרטוט אפשר לצלם את השרטוט בכמה עותקים, ובעת הצורך בהגדלה.
- ◀ אם התלמיד מתקשה לכתוב באמצעים קובננציונליים (בעט ונייר) ומתקשה בדיבור, ניתן לאפשר שימוש במקלדת וירטואלית או במקלדת שלחצניה מותאמים או באמצעי הנגשה טכנולוגי אחר שהתאים הצוות הטכני במיוחד לתלמיד.
- ◀ הארכת זמן מעבר לתוספת הזמן הכללית תינתן לתלמיד הזקוק להאכלה או למתן תרופות על פי לוח זמנים או ליציאה לשירותים הדורשת התערבות מסייעת וטיפול.
- ◀ אנגלית – אם יש צורך, למרכיב הבחינה בעל פה המבוסס על שטף מילולי יכולה להיות חלופה: הערכה באמצעות עבודה בכתב, בהתאם לעקרונות הנגשת הכתיבה הייחודיים הנדרשים לתלמיד.

מי זכאי?

1. תלמידים הלומדים בכיתות חינוך מיוחד במסגרת החינוך הרגיל ותלמידים הלומדים בבית ספר לחינוך מיוחד מתוקף החלטת ועדת הזכאות והאפיון, בכל רצף המוגבלויות.
2. תלמידים עם צרכים מיוחדים ומוגבלות ששכיחותה באוכלוסייה נמוכה הלומדים בכיתות רגילות בחטיבות העליונות וועדת הזכאות והאפיון מצאה אותם זכאים להיכלל בתוכנית השילוב. בקטגוריה זו נכללים תלמידים עם המוגבלויות האלה: שיתוק מוחין ונכויות פיזיות קשות, אוטיזם, מוגבלות שכלית התפתחותית (פיגור בינוני), הפרעות נפשיות, תסמונות או

מחלות נדירות, לקות שמיעה וחירשות, לקות ראייה ועיוורון.

3. תלמידים הלומדים במסגרת חינוכית בבית חולים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הצוות הרב-מקצועי בבית הספר קובע את ההתאמות הנדרשות לתלמידים בהתחשבו בצורכיהם וברמת תפקודם על סמך המסמכים האלה:

1. מסמכים קבילים שעמדו לרשות ועדת הזכאות והאפיון בעת מתן הזכאות, לרבות תוכנית חינוכית יחידנית (תח"י) מפורטת או תוכנית לימודים אישית (תל"א);

2. דוח המתאר את תפקודי הלמידה במקצועות שבהם ניגש התלמיד למבחני הבגרות באותה שנה. בדוח יוצגו המלצות על ההתאמות בדרכי היבחנות הנוצרות לתלמיד והסבר באשר להשפעתן על הישגי התלמיד.

5.12. התאמות במוסדות להשכלה גבוהה

5.12.1. התאמות אישיות פרטניות

התאמות במוסד האקדמי

★ מהי הזכות?

קבלת התאמת נגישות אישית בלימודים ובבחינות, לרבות הנגשת חומר אקדמי, בכפוף לאמור בתקנות ובנהלי המוסד.

כמו כן הסטודנטים זכאים להשמיע את טענתם לפני קבלת ההחלטה וכן להופיע עם מומחה מטעמם.

👉 מי זכאי?

תלמידים ומועמדים ללימודים במוסד על-תיכוני אשר הגורם המוסמך באותו מוסד קבע בעניינם, בהתאם ללקות המאובחנת, כי הם זכאים להתאמות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש ליידע את מרכז התמיכה במוסד האקדמי על הצורך בהתאמות נגישות אישיות, להגיש טופס בקשת התאמות בהתאם לנהלי המוסד (אפשר לקבל סיוע גם במילוי הטופס) ולצרף אליו את המסמכים המעידים על המוגבלות. אפשר לצרף גם את רשימת ההתאמות הדרושות, בהתאם לנהלי המוסד.

על המוסד האקדמי לספק את ההתאמה, אם הוחלט לספקה, סמוך ככל האפשר למועד ההחלטה ולא יאוחר מ-45 ימים מיום קבלת ההחלטה.

◀ אם נדחתה בקשת הסטודנטים, יש להם זכות ערעור.

- א. על הסטודנטים להגיש את הערעור לוועדת הערר בתוך 15 ימים מיום שנודע להם על ההחלטה.
- ב. הסטודנטים זכאים שוועדת הערר תכלול את נציגי החוג הנוגע בדבר או נציגים אחרים של המוסד, נציגי דקנט הסטודנטים או בעלי תפקיד דומה במוסד ונציגי מרכז התמיכה. רצוי שאחד מחברי ועדת הערר יהיה אדם עם מוגבלות.
- ג. הסטודנטים זכאים לבקש בכתב מהוועדה להופיע לפנייה.
- ד. הסטודנטים זכאים לבוא עם אדם מטעמם.
- ה. על החלטת ועדת הערר להיות מנומקת ובכתב, והיא תינתן לסטודנטים לא יאוחר מ-30 ימים מיום הגשת הערר.

5.12.2. התאמות מחוץ למוסד האקדמי

★ מהי הזכות?

אם הסטודנטים זכאים להתאמות נגישות, ונקבע בתוכנית הלימודית שהסטודנטים משתתפים בה שלימודים יתקיימו גם מחוץ לשטח המוסד, על המוסד להבטיח ככל האפשר שהלימודים יהיו מותאמים ויתקיימו במקום שבוצעו בו ההתאמות הדרושות.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אם הסטודנטים נמצאו זכאים להתאמות בלימודים, הם זכאים אוטומטית להתאמות גם בלימודים מחוץ למוסד, אך יש מקום ליידע את מרכז התמיכה כדי לוודא את קבלת ההתאמות.

* המועד שבו על המוסדות האקדמיים לעמוד בחובת הנגישות הפיזית שלהלן במלואה נדחה לכמה מועדים עד נובמבר 2021. עד אז ההחלה הדרגתית, ועל המוסדות החובה להיות נגישים באופן סביר. אם מוסד אקדמי אינו עומד בחובות המפורטות להלן, מומלץ לפנות למוסד האקדמי בכתב. אם תשובתו אינה מניחה את הדעת, אפשר לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי אחר (לרבות הקליניקה לזכויות לאנשים עם מוגבלות באוניברסיטה העברית) לקבלת סיוע.

5.12.3. נגישות לכיתות

א. התאמת שמע

על המוסד להתקין מערכת עזר לשמיעה ולספק מקלטי אוזניות לפי הצורך ולפי בקשת הסטודנטים בחדרי לימוד, במעבדות, בחדרי תרגול ובאולמות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

על הסטודנטים לבקש את ההתאמות מראש כדי לקבלן. הזכות תינתן רק במקומות שבהם יותר מ-100 מקומות ישיבה ונעשה בהם שימוש באמצעי הגברת קול דרך קבע. אם לא נעשה שימוש באמצעי הגברת קול דרך קבע בחדרים אלו, יספק המוסד לבקשת הסטודנטים מערכת להגברת שמע אישית אלחוטית.

ב. התאמה אקוסטית

★ מהי הזכות?

גדלים מסוימים של אולמות מחויבים לעמוד בתקן זה: ת"י 2004 חלק 1 – אקוסטיקה במבנים שאינם למגורים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הזכות אוטומטית ואין צורך לבקשה. המוסד נדרש לקבוע באופן אחיד את פיזור הכיתות שבהן התאמות הנגישות בפקולטות, בהתחשבו בפיזור המבנים ובגודל הכיתות.

עמידה בתקן תהיה בחדרי לימוד ואולמות חדשים וכן באולמות שבהם 150 מקומות לפחות או שמותקנת בהם מערכת הגברה סביבתית קבועה. נוסף על כך 10% מהכיתות וממרחבי הלימוד הקיימים במוסד חייבים לעמוד בתקן זה.

5.12.4. התאמת מקומות ישיבה

★ מהי הזכות?

בחדר לימוד יוקצו שני מקומות ישיבה מיוחדים לפחות, לפי תקן ישראלי (ת"י) 1918, חלק 3.2 – נגישות הסביבה הבנויה: פנים הבניין – דרישות משלימות לשימושים ספציפיים. במקום ישיבה מיוחד יש לאפשר שימוש במשטח אופקי לכתובה לאדם עם מוגבלות בניידות. כמו כן ליד סטודנט עם מוגבלות המלווה באדם אחר יובטח מקום ישיבה נוסף למלווה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הזכות אוטומטית ואין צורך לבקשה. נוסף על כך, בהתאם לצורך ואם הסטודנט יבקש זאת, יובטח לאדם עם מוגבלות מקום בקדמת כיתת הלימוד וכן יוצב שלט בחדרי הלימוד המורה על כך.

5.12.5. נגישות לאירועים

★ מהי הזכות?

בעלי מקום שמופק בו אירוע ומפיקי האירוע אחראים במשותף להנגשתו ולהנגשת הפרסום עליו.

סייגים ופירוט:

הרצאות, כינוסים, עצרות, טקסים ועוד נחשבים כולם "אירועים" אם הם מיועדים ליותר מ-150 איש ואינם הקרנת סרט או אירועים שהם בעיקרם הופעה מוזיקלית. חובת ההנגשה כוללת בין השאר מערכת עזר שמע, תמלול, מושבים מותאמים, דרך נגישה, חניית נכים, שירותי נכים ושילוט נגיש בכפוף לסוג האירוע ולהיקפו.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

החובה לספק את התאמות הנגישות הנ"ל והשילוט הנגיש חלה על בעלי המקום ועל מפיקי האירוע. אם מדובר בהתאמת נגישות שאינה קבועה או מסודרת מראש, יש לפנות לעמדת מודיעין. במקרים מסוימים, כגון בבקשה לתרגום לשפת סימנים, יש צורך לבקש זמן סביר מראש.

להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 9.4**, "נגישות באירועים ובפעילויות תרבות".

5.12.6. נגישות כללית לבניין

★ מהי הזכות?

הסטודנטים זכאים לדרכים נגישות ורציפות בתחומי המוסד האקדמי. הזכות כוללת נגישות לחנייה ולתחנת הסעה, שביל ציבורי נגיש המוביל למוסד, כניסה נגישה למוסד, שביל ציבורי נגיש בשטח המוסד, שירותים ציבוריים נגישים בשטח המוסד וכן נגישות תאורה, דלתות, מעליות והכוונה כללית.

א. נגישות הבניין

★ מהי הזכות?

הזכות להנגשות ייחודיות: נגישות במעברים, התאמות בשלטים, מקומות המתנה ומושבים לאנשים עם מוגבלות במקומות המיועדים להמתנה לקבלת שירות, הנגשת מכונות למתן שירות אוטומטי, הנגשת הספרייה באמצעות הדרכה בשימוש באמצעי עזר, סיוע במציאה ובנשיאת ספרים ומתן שירות המותאם למוגבלות האדם.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבל תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או ליעוץ משפטי.

ב. נגישות למקום שאינו בניין במוסד

★ מהי הזכות?

הזכות להנגשות חלה גם על מקומות שאינם בניין במוסד הלימודים: כניסה רציפה אחת לפחות למרכז העניין בגן ציבורי, נגישות רצופה לגן אירועים ולמגרש ספורט, נגישות

רהיטים ומתקנים לאורך דרך חיצונית, נגישות למדשאות ולפינות ישיבה במוסד המלמד יותר מ-150 סטודנטים ונגישות של מקום תצוגה שתאפשר צפייה בהתרחשויות במקום.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבל תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) הגדרת "מקום תצוגה" היא "מקום שאינו בניין, שמציגים בו תחת כיפת השמיים אובייקטים או התרחשויות מתחום האמנויות".
- 2) הנגשת מדשאות: הפרש הגובה בין דרך הגישה הנגישה למשטח הדשא לא יעלה על 2 ס"מ.

5.12.7. נגישות לשירותי אינטרנט וליישומים (אפליקציות)

★ מהי הזכות?

על שירותי האינטרנט של המוסד האקדמי ותשתיותיהם להיות נגישים. על המוסד להנגיש את אתרו בהתאם לתקן נגישות תכנים באינטרנט. מסמכים שהועלו לאתר או ליישומון של המוסד חייבים להיות נגישים לפי הוראות תקן נגישות אינטרנט, ויישומים שהמוסד מספק חייבים להיות נגישים לפי התקן הרלוונטי של רשות התקנים. גם אם יצר את התכנים צד שלישי ללא עריכת המוסד, לסטודנטים זכות כי המוסד יעמיד בהם תשתית נגישה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

חובת הנגישות חלה על המוסד. אם סטודנט חש כי זכותו לנגישות מופרת, הוא יכול לפנות לרכזי הנגישות במוסד, ואם אינו מקבלים תשובה המניחה את הדעת, הוא יכול לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי.

ⓘ חשוב לדעת

התשתית הנגישה כוללת יצירת שדות למילוי מידע באופן נגיש, כמו שדה תיאור תמונות.

5.12.8. שונות

★ מהן הזכויות?

יש הנגשות פרטניות שנועדו להקל על הסטודנטים במוסד לימודים:

- א. **התאמות נגישות למידע** - מידע הנמסר לכלל הסטודנטים ומידע הנמסר באופן פרטני יימסר, לפי בקשה מראש, באופן שיבטיח נגישות למידע ולקבלת השירות.
- ב. **עמדת מודיעין נגישה** - כולל הדרך לעמדה והמידע הנמסר בה. בעמדה צריכה להיות מותקנת מערכת עזר לשמע.
- ג. **סיוע במילוי טפסים** - אם קבלת שירות מותנית במילוי טפסים בכתב יד, לסטודנטים זכות לקבל סיוע לפי העניין ולבקשתם.
- ד. **נגישות סוירים** - כדי שהסויר יהיה מותאם יש לסטודנטים זכות לבקש מראש את ההתאמות האלה: מערכת עזר לשמיעה, תיאור קולי, הסעה מותאמת, שימוש בלשון ובאופן המותאמים למוגבלות ומתן הסבר מראש על הצפוי בסויר. כמו כן אם יש לסטודנטים מלווים, על המוסד לאפשר להם להשתתף בסויר.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לפקידים הרלוונטיים, ואם יש צורך, למרכז התמיכה במוסד.

5.12.9. סיוע כלכלי מהמוסד לביטוח לאומי במהלך הלימודים

★ מהי הזכות?

סיוע כלכלי מהביטוח הלאומי במהלך הלימודים במגוון תחומים, ובהם תחומים אלו (בכפוף להגשת בקשה ולהחלטת פקידי שיקום):

- שכר לימוד מלא או חלקי;
- מימון שיעורי עזר להשלמת פערים בלימודים;
- מימון מכשירי לימוד;
- חונכות לסטודנטים שנקבעו להם 65% נכות ומעלה, סטודנטים עיוורים, נפגעי נפש ולקויי למידה;
- הקראות ותמלול או שקלוט לסטודנטים שנקבעו להם 65% נכות ומעלה ולסטודנטים עיוורים;
- תרגום לשפת סימנים ותמלול לסטודנטים חירשים או כבדי שמיעה;
- החזרי נסיעות;
- סיוע בשכר דירה לסטודנטים הלומדים שלושה ימים בשבוע לפחות במוסד לימודים המרוחק יותר מ-40 ק"מ ממקום מגוריהם.

👉 מי זכאי?

סטודנטים הזכאים לשיקום מקצועי בהתאם לסעיף 203 לחוק הביטוח הלאומי.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש להגיש בקשה למוסד לביטוח לאומי. אם מדובר בשיעורי עזר, יש לפנות למרכז התמיכה כדי לקבל הערכת צרכים, ולצרפה לבקשה.

להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 2.6, "שיקום מקצועי"**, וכן **סעיף 6.7, "שירותי שיקום מקצועי וסיוע בהשמה באגף השיקום במוסד לביטוח לאומי"**.

⚠ חשוב לדעת

בכל שנה איל"ן מעניקה מלגות לסטודנטים עם מוגבלות בהתאם לתנאי קרן המלגות. להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 16.7, "מלגות סיוע ללימודים למוסדות להשכלה גבוהה"**.

5.13. תוכניות פנאי בקהילה באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

5.13.1. נופשוני סיוע למשפחה ונופשוני קיץ

★ מהי הזכות?

יציאה לנופשונים, בעיקר בסופי שבוע ובחופשות. שירות זה בעיקרו הוא שירות פנאי הכולל לינה. הנופש הוא במתכונת פנימייה ונערכות בו פעילויות חינוכיות ופעילויות בילוי ונופש.

👉 מי זכאי?

אנשים עם מוגבלויות המתגוררים בביתם, בני כל הגילים, אך בעיקר בני נוער וצעירים.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

⚠ חשוב לדעת

איל"ן מפעילה קייטנות, מחנות קיץ ונופשונים; להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 16.4, "מחנות קיץ ונופשונים"**.

מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: www.bit.ly/molasa_2 🔍

5.13.2. קייטנות יומיות

★ מהי הזכות?

הפעלת קייטנות בחופשות. שירות פנאי מרוכז בעיקר בחופשת הקיץ ללא לינה. קייטנות "הקלה", כהגדרתן במשרד הרווחה, העבודה והשירותים החברתיים, שבהן משפחות ברחבי הארץ מארחות ילדים ובני נוער עם מוגבלות. המשפחות מספקות את צורכיהם ומשלבות אותם במשפחתם לצורך חופשה והפגה של ההורים או למתן מענה במצבי משבר משפחתיים ואישיים.

👉 מי זכאי?

אנשים עם מוגבלויות בני 21 ומטה המתגוררים בביתם.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: www.bit.ly/molasa_2

5.13.3. תוכניות נוספות

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תוכניות נוספות כגון אלו:

1. תוכניות אחר צוהריים לילדים עם מוגבלות המשולבים בבתי ספר רגילים במפגש טיפולי בקבוצת השווים להם;
2. שילוב **בתנועות נוער** המשלבות ילדים עם מוגבלות ברשת תנועות הנוער הפועלות בארץ;
3. **מועדונים חברתיים לצעירים - תוכנית "רעים"** - פעילות חברתית משלבת לבני נוער במועדונים קהילתיים ובמתנ"סים;
4. **מטפחים, חונכים ומטפלים אישיים** - קידום בתחומי חיים אישיים כגון מתן כלים להתפתחות עצמאות תפקודית וחברתית, פיתוח ביטחון עצמי ופיתוח מיומנויות חברתיות ואישיות באמצעות קשר בין-אישי עם מטפחים הפועלים בהנחיית עובד סוציאלי.
5. **שירותים תומכים למשפחות:**
  - א. פיתוח שירותים תומכים למשפחות, לילדים ולאנשים עם מוגבלות ולהורים עם מוגבלות;
  - ב. הפעלת שירות משלים למשפחה, כולל תוכנית ניסיונית (פיילוט) "שירות משלים למשפחה אזורי" בשישה מרחבים גאוגרפיים;

- ג. פיתוח תוכניות מעטפת למשפחות לילדים בסיכון;
- ד. הפעלת תוכניות להדרכת הורים עם מוגבלות והורים לילדים עם מוגבלות;
- ה. הפעלת תוכניות מחוזיות של "צעדים ראשונים" – התערבות מוקדמת.

6. מרכזי נוער

- א. אוכלוסיית היעד: מתבגרים עם מוגבלות בני 15–21.
- ב. מהות השירות: השירות נועד להקנות כישורי חיים, להוביל לעצמאות תפקודית, לשפר כישורי תקשורת ולאפשר התנסות תעסוקתית. המרכזים מופעלים בשעות אחר הצהריים. חלקם משלבים את בני הנוער עם קבוצות נוער אחרות בקהילה ומשמשים חלק ממערך תוכניות המעבר בקהילה. המרכזים פרוסים ברחבי הארץ.
- 7. "קהילה נגישה": תוכנית מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים "קהילה נגישה" היא תוכנית של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים הפועלת ב-30 רשויות מקומיות לערך. התוכנית מבוססת על התארגנות מקומית של אנשים עם מוגבלות הפועלים בליווי אנשי מקצוע בקהילה כדי להגביר נגישות (פיזית, חברתית, שירותית) וכדי לקדם השתלבות מלאה של אנשים עם מוגבלות בקהילה באמצעות מיקוד בארבעה תחומי עשייה:
  - א. הסברה והעלאת ערנות;
  - ב. הגברת הנגישות;
  - ג. היערכות לחירום;
  - ד. השתלבות בפנאי.לקבלת מידע נוסף על התוכנית "קהילה נגישה" יש לפנות לרשות המקומית.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

🔍 מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים

החברתיים: www.bit.ly/molasa_2.

פרק 6

תעסוקה

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

הזכויות לפי פרק זה מוענקות לאדם עם מוגבלות כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. ההגדרה כוללת אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר תפקודו מוגבל בשלה הגבלה מהותית בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.

6.1. זכויות במקום העבודה להורים לילדים עם מוגבלות

★ מהי הזכות?

הורים או אפוטרופוסים לאדם עם מוגבלות קבועה רשאים להיעדר מעבודתם עד 18 ימים בשנה לצורך סיוע אישי לילדיהם. אם סיוע זה מחייב את היעדרות העובדים ממקום עבודתם, תהיה ההיעדרות על חשבון ימי המחלה של העובדים (או על חשבון ימי החופשה שלהם, על פי בחירתם).

! חשוב לדעת

הזכות אינה נוגעת דווקא להורה לילד קטין עם מוגבלות אלא לילדיהם של העובדים בכל גיל, כולל אדם בגיר עם מוגבלות.

במהלך ההיעדרות זכאים העובדים לקבל דמי מחלה (או תשלום דמי חופשה) בשיעור 100% משכרם החל מהיום הראשון להיעדרותם.

כמו כן עובדים זכאים להיעדר מעבודתם עד 52 שעות בשנה לצורך מתן סיוע אישי לילדיהם, ללא ניכוי משכרם. היעדרות זו היא על חשבון המעסיקים, דהיינו ללא ניכוי ימי המחלה או החופשה של העובדים. אם נעדרו העובדים רק מחלק מיום העבודה, ינוכה ממכסת ימי המחלה שצברו רק אותו חלק מהיום ולא יום שלם. עובדים במשרה חלקית זכאים למספר שעות היעדרות שיחושב באופן יחסי להיקף משרתם.

העובדים יהיו זכאים להיעדר עד 18 ימים **נוספים** בשנה (סה"כ 36 ימי היעדרות) על חשבון ימי המחלה או החופשה ועד 52 שעות **נוספות** (סה"כ 104 שעות בשנה) ללא כל ניכוי מהשכר בכל אחד מהמקרים האלה:

1. בן הזוג של העובד (שכיר או עצמאי) לא נעדר מעבודתו לצורך ליווי והשגחה של האדם עם המוגבלות.
2. העובד הוא הורה עצמאי (הורה יחיד).
3. האדם עם המוגבלות נמצא בחזקתו הבלעדית של העובד.

נוסף על כך עובדים שיש להם ילד עם מוגבלות זכאים לזכויות מסוימות בעת שעת חירום. להרחבה בעניין זה, ראו סעיף 11.1, "היעדרות ממקום העבודה בשעת חירום".

מי זכאי?

1. הורים לאדם עם מוגבלות קבועה בכל גיל המגבילה את תפקודו הגבלה מהותית בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.
2. הורים במשפחת אומנה לאדם עם מוגבלות קבועה (בהתאם להגדרה שצוינה), בתנאי שההורים הביולוגיים או ההורים המאמצים של האדם עם המוגבלות לא מימשו את אותה זכות;
3. אפוטרופוסים לאדם עם מוגבלות קבועה, בהתאם להגדרה שצוינה לעיל, בתנאי שאין אדם אחר המטפל באדם עם המוגבלות ואין אפוטרופוס אחר שניצל את זכותו להיעדרות.

חשוב לדעת

החוק עוסק בזכויות של הורים במקומות עבודה. לכן עמדת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות היא שהזכאות של אפוטרופוסים תקפה רק לאפוטרופוסים שבינם לבין הילדים יש יחסי הורות, כגון הורים ביולוגיים לילדים בגירים, הורי אומנה או בני זוג של ההורים הביולוגיים שקיבלו מינוי של אפוטרופוס, אך אינה חלה על אפוטרופוס אחר, כגון אחים או ילדים שמונו לאפוטרופוסים על הוריהם. הנושא טרם הוכרע בבית המשפט.

ניצד אפשר לממש את הזכות?

הזכאות להיעדר ממקום העבודה לצורך סיוע לילדים עם מוגבלות אינה מצריכה קבלת אישור מראש מהמעסיקים, שלא כהיעדרות לצורך ימי חופש. אם אפשר להודיע מראש על ההיעדרות לצורך סיוע אישי יש לעשות כן, ואם לא, יש להודיע בהקדם האפשרי, כפי שנעשה בכל היעדרות מפאת מחלה.

לצורך קבלת הזכויות על העובדים לספק למעסיקים אישור רופא כי הילד הוא אדם עם מוגבלות הזקוק לסיוע אישי, וכן הצהרה של ההורה בגין כל היעדרות. לצורך מימוש 18 הימים הנוספים ו-52 השעות הנוספות בשנה על העובדים לצרף אחת מההצהרות האלה: הצהרה על היותם הורה עצמאי (הורה יחיד); הצהרה שהאדם עם המוגבלות נמצא בחזקתם הבלעדית; הצהרה שבן הזוג לא מימש את זכאותו להיעדרות לצורך טיפול באדם עם המוגבלות.

⚠ חשוב לדעת

- 4) אין זכאות כאשר המוגבלות אינה קבועה, כלומר צפויה לחלוף בתוך 60 ימים ממועד הופעתה ואינה צפויה לחזור. עם זאת במקרה כזה תיתכן זכאות להיעדר עקב מחלת ילד, בדומה לכל הורה אחר.
- 5) אסור למעסיקים לפטר עובדים שנעדרו מעבודתם במהלך התקופה שבה העובדים זכאים לקבל דמי מחלה. כמו כן אסור למעסיקים לפטר עובדים בשל היותם הורים לאדם עם מוגבלות, ופיטורים כאלה הם הפליה אסורה.
- 6) זכאות ההורים אינה מותנית במספר ילדיהם (לדוגמה, הורים שיש להם שני ילדים עם מוגבלות אינם זכאים להיעדר מספר כפול של ימים או שעות, לעומת הורים שיש להם ילד אחד עם מוגבלות).

🔍 למידע נוסף ראו את המדריך של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/zchuyot_horim.

6.2. איסור הפליית אנשים עם מוגבלות בתעסוקה

★ מהי הזכות?

אסור למעסיק להפלות אנשים עם מוגבלות בעבודה בכל שלבי התעסוקה, לרבות מבדקי קבלה, תנאי העסקה, קידום, הכשרה, פיטורים, הטבות ותשלומים בקשר לפרישה מעבודה. אי-מתן התאמות לאדם הזקוק להן כדי לאפשר את העסקתו נחשב אף הוא הפליה (כמפורט בסעיף 6.4, "התאמות במקום העבודה לאנשים עם מוגבלות").

אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מוגבלותו **אלא** אם המוגבלות אינה מאפשרת את ביצוע הדרישות המהותיות של התפקיד **אף לאחר** ביצוע ההתאמות. איסור ההפליה חל הן במגזר הציבורי הן במגזר הפרטי.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אם המועמד לעבודה חש כי התנהלות המראיינים או המעסיקים מהווה הפליה על רקע המוגבלות, אפשר להבהיר למעסיקים את חובותיהם. אפשר אף לערב גורם פנימי במקום העבודה, כגון ממוני שוויון, אחראי תעסוקה או ממוני תעסוקה, אם ישנם. אפשר אף לערב גורם שיקומי, אם ישנו. אם המעסיקים לא שינו את התנהלותם, אפשר לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או לייעוץ משפטי אחר.

חשוב לדעת !

- ◀ איסור הפליה, בשינויים המחויבים, חל גם על מי שהיה בעבר אדם עם מוגבלות או נחשב לאדם עם מוגבלות ועל בני משפחתו של אדם עם מוגבלות המטפלים בו. בני משפחה לעניין זה הם בן זוג, הורה או ילד. אף בן זוג של הורה, בן זוגו של ילד, אח או אחות או בני זוגם, סב, סבתא, נכד או נכדה ייחשבו לבני משפחה לעניין זה, בתנאי שעיקר פרנסתו של אדם עם מוגבלות עליהם.
- ◀ זכות התביעה בנוגע לפגיעה בזכויות על רקע מוגבלות בתעסוקה מוגבלת לשלוש שנים.

6.3. חובת ייצוג הולם

כל מעסיק שיש לו 25 עובדים לפחות חייב לפעול לשילוב של אנשים עם מוגבלות במקום העבודה. לצורך כך המעסיקים יכולים לתת עדיפות לאנשים עם מוגבלות בקבלה לעבודה או בקידום כל עוד האדם עם המוגבלות עומד בדרישות התפקיד המהותיות.

למעסיקים מסוימים יש חובות מוגברות בהקשר זה.

6.3.1. חובת ייצוג הולם בגופים פרטיים

★ מהי הזכות?

על מעסיקים פרטיים שיש להם יותר מ-100 עובדים לפעול לעמידה ביעד הייצוג ההולם כך שלפחות 3% מהעובדים יהיו אנשים עם מוגבלות. כמו כן המעסיקים מחויבים למנות אחראיתעסוקה שתפקידו לפעול לתעסוקת העובדים עם המוגבלות ולשילובם במקום העבודה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

מדובר בחובה שמוטלת על המעסיקים. עם זאת הצבעה על הפרת חובת הייצוג ההולם עשויה לחזק טענות בדבר הפליה במקום העבודה על רקע מוגבלות, כולל טענות הפליה בקבלה לעבודה ובמתן קידום.

6.3.2. חובת ייצוג הולם בגופים ציבוריים

★ מהי הזכות?

1. גוף ציבורי המעסיק יותר מ-25 עובדים חייב למנות **ממונה תעסוקה** שתפקידו לקבל פניות של עובדים ושל המעסיקים בנושא ייצוג הולם, לפעול להגברת הערנות לייצוג הולם ולהכרת המידע הנוגע אליו וליישומו בקרב הממונים והעובדים ולתת ייעוץ והדרכה בדבר חובות המעסיקים בנוגע להעסקת אנשים עם מוגבלות.

2. מעסיקים ציבוריים גדולים (שיש להם 100 עובדים ויותר) חייבים לפעול לעמידה ביעד הייצוג ההולם כך שלפחות 5% מהעובדים יהיו אנשים עם מוגבלות של ממש.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

מדובר בחובה שמוטלת על המעסיקים. עם זאת הצבעה על הפרת חובת הייצוג ההולם עשויה לחזק טענות בדבר הפליה במקום העבודה על רקע מוגבלות, כולל טענות הפליה בקבלה לעבודה ובמתן קידום. נוסף על כך כאשר מדובר בגוף ציבורי המעסיק 25 עובדים לפחות, אפשר לדרוש מהמעסיקים למנות ממונה תעסוקה. כמו כן אפשר לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

👉 מי זכאי?

אדם עם מוגבלות של ממש (הגדרה הרלוונטית לייצוג הולם בגופים הציבוריים):

1. מי שהביטוח הלאומי, משרד הביטחון, רשות המיסים או משרד הבריאות קבעו שדרגת נכותם היא 40% לפחות.
2. מי שהביטוח הלאומי, משרד הביטחון, רשות המיסים או משרד הבריאות קבעו שדרגת נכותם היא 20%, ונוסף על כך זכאים לשיקום תעסוקתי מהמוסד לביטוח לאומי או ממשרד הביטחון או השתתפו בתוכנית תעסוקה לאנשים עם מוגבלות מטעם משרד הכלכלה והתעשייה.
3. מי שהוכרו זכאים לשכר מינימום מותאם לפי סעיף 17 לחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987.
4. מי שמשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים הכיר בזכאותם לשירותי רווחה מחמת מוגבלותם.

6.4. התאמות במקום העבודה לאנשים עם מוגבלות

6.4.1. חובת התאמה של מקום העבודה ותנאייה לאדם עם מוגבלות

★ מהי הזכות?

על המעסיקים חלה חובה להתאים את מקום העבודה ותנאי העבודה לעובדים עם מוגבלות כדי לאפשר להם למלא את תפקידם. התאמות יכולות להיות למשל התאמת מקום העבודה, הציוד שבו, התאמות פיזיות, דרישות התפקיד, שעות העבודה, מבדקי קבלה לעבודה, הכשרה והדרכה, נוהלי עבודה ועוד. ייתכנו התאמות נוספות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

האחריות לביצוע ההתאמות מוטלת על המעסיקים. עובדים עם מוגבלות הזקוקים להתאמות ומעוניינים בהן יפנו למעסיקיהם בבקשה לקבלן. כאשר ההתאמה המבוקשת אינה ברורה יפנו

העובדים לקבלת חוות דעת מרופא תעסוקתי או מגורם מומחה בתחום המגבלה. חשוב לבקש מהגורם נותן חוות הדעת לקבל פירוט שיאפשר הן למעסיקים הן לעובדים להבין באופן מעשי איך לבצע את ההתאמה המבוקשת.

⚠ חשוב לדעת

אנשים עם מוגבלות אינם מחויבים לחשוף את אופייה המדויק של המוגבלות על מנת להיות זכאים להתאמה, אך אם יתבקשו לעשות זאת, עליהם לפנות לרופא תעסוקתי לקבלת חוות דעת על אופי ההתאמה הדרושה, כאמור.

6.4.2. סיוע במימון התאמות של מקום העבודה ותנאייה לאדם עם מוגבלות

★ מהי הזכות?

המדינה משתתפת במימון התאמות בסביבת העבודה לעובדים עם מוגבלות. הזכאים הם מעסיקים פרטיים (שאינם מפעל מוגן) המעסיקים אדם עם מוגבלות בשליש משרה לפחות, למעט מי שמעסיקים לתקופה קצובה הפחותה מ-12 חודשים. סכום השתתפות המדינה במימון ההתאמות נקבע בהתאם לסוג ההתאמה וביחס למספר הכולל של העובדים.

✔ ניצד אפשר לממש את הזכות?

האחריות לבקש מימון התאמות מוטלת על המעסיקים, אך העובדים יכולים להביא את התקנות הנ"ל לידיעת המעסיקים. מעסיקים המעוניינים בהשתתפות המדינה בעלות ההתאמה יגישו בקשה למטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה, לפי הטופס המתאים: www.bit.ly/hatamot_masikim

פרטים למשלוח טופס הבקשה:

- בדואר אלקטרוני: hatamot@avoda.milgam.co.il;
- בדואר: רחוב הסיבים 49 פתח תקווה בניין 5, מילגם – לידי המחלקה למיצוי זכויות משרד העבודה והרווחה;
- בפקס: 073-3901099.

מרכז השאלת עזרים להתאמות – יד לתעסוקה שווה:

אפשר לשאול התאמות לתקופה מוגבלת (ואפשר לרכוש אותן בהנחה לאחר תום התקופה): www.bit.ly/YadLeTaasuka

6.5. שכר מינימום מותאם לאנשים עם מוגבלות

★ מהי הזכות?

ברירת המחדל היא כי אנשים עם מוגבלות המועסקים בשוק העבודה או מועמדים לעבודה זכאים **לכל הזכויות שכל עובד זכאי להן**, כולל שכר מינימום מלא.

עם זאת הדין מאפשר לקבוע שכר מינימום המותאם ליכולת העבודה של אנשים עם מוגבלות בעלי יכולת עבודה מופחתת רק בדרך המפורטת להלן, בהתאם להחלטת משרד העבודה והרווחה. המעסיקים אינם יכולים להחליט על כך בעצמם.

חשוב לציין כי אין בהכרח קשר בין שיעור הנכות של האדם כפי שנקבע בביטוח הלאומי או במשרד הביטחון לבין יכולתו למלא את תפקידו. לכן האבחון מבוצע במקום העבודה ונוגע לסביבת העבודה של העובדים.

אם נקבע כי יש לעובדים יכולת עבודה הפחותה מ-81%, המעסיקים יכולים לשלם להם שכר מינימום המותאם ליכולת העבודה שנקבעה, ואסור להם לשלם פחות מכך.

אם נקבעה יכולת עבודה הנמוכה מ-20%, ייקבע מעמדם של האנשים "משתקמים", ללא יחסי עובד-מעביד. קביעה של מעמד "משתקמים" מעוגנת בחוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים (הוראת שעה), התשס"ז-2007. נכון לפרסום אוגדן זה טרם חודשה הוראת השעה, ויש להתעדכן בנושא במטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק התעסוקה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אנשים עם מוגבלות שנראה כי יש להם יכולת עבודה מופחתת רשאים להגיש בקשה למשרד הרווחה לקביעת שכר עבודה המותאם ליכולת העבודה שלהם. את הבקשה רשאים להגיש העובדים, מיופי כוח מטעם העובדים או אפוטרופוס. מעסיקים **אינם** רשאים להגיש בקשה בעבור עובדים או מועמדים.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) אסור למעסיקים להגיש בקשה לקביעת שכר מינימום מותאם.
- 2) אסור למעסיקים לשלם לעובדים שכר הנמוך משכר מינימום אלא בהתאם להחלטת משרד העבודה והרווחה בבקשה בהתאם להליך זה.
- 3) ממועד הגשת הבקשה לקביעת שכר מינימום מותאם ועד לקבלת החלטה אסור למעסיקים לשלם שכר הנמוך משכר מינימום, אלא בהתאם להסכמת העובדים או מיופי כוחם ובהתאם לשיעורים המוסכמים. אם יש הסכמה, ולאחר תקופה נקבעת יכולת עבודה המזכה את העובדים בשכר שונה מזה שהוסכם עימם, ישלימו המעסיקים או יפחיתו את השכר לעובדים בהתאם לשיעור שנקבע בגין התקופה שעברה (אלא אם הוגשה הבקשה עד 30 ימים מתחילת העבודה, ואז יחול השכר המותאם רק ממועד ההחלטה).

אם חל שינוי ביכולת העבודה של העובדים שנקבע להם שכר מינימום מופחת, העובדים יכולים להגיש בקשה למשרד הרווחה לשינוי ההחלטה המקורית או לביטולה.

להורדת טופס הבקשה: www.bit.ly/adj_wage.

6.6. זכויות משתקמים במפעל מוגן

כל האמור הוא בבחינת מידע ראשוני וכללי ואינו תחליף לייעוץ מקצועי או משפטי

המפעלים המוגנים או מסגרות תעסוקה מוגנת הם מסגרת תעסוקתית-שיקומית המיועדת לאנשים שאינם יכולים להשתלב בשוק העבודה החופשי באופן זמני או קבוע. מסגרות אלו מיועדות להעניק שירותי תעסוקה, שיקום והכשרה אגב פיתוח מסוגלות תעסוקתית בתחומי המיומנויות הרכות, הקניית הרגלי עבודה והכרת סביבת עבודה נורמטיבית.

עבודות שנעשות במסגרות של תעסוקה מוגנת: מיון, אריזה, עבודות דפוס וכריכה, נגרות, יצירת חפצי אומנות ועוד.

על המועסקים במפעלים המוגנים אין חלים נכון להיום חוקי המגן בדיני העבודה פרט למועסקים בחברת "המשקים". תחום התעסוקה המוגנת מוסדר בכמה נהלים. הנהלים הרלוונטיים לאנשים עם מוגבלות פיזית הם הוראה מס' 5.18 לתע"ס וספר למפעל מקדם תעסוקה.

★ מהי הזכות?

על מפעילי המסגרות המוגנות חלות כמה חובות היוצרות זכויות למועסקים, ולהלן עיקריהן:

1. קליטה במפעל, שיתוף בהליכי המיון והשיקום של המועסקים או מי מטעמם: הקבלה למפעל מוגן נעשית בהתאם להפניה מהמחלקות לשירותים חברתיים ועל פי החלטתה של ועדת קבלה, אשר צריכה להיערך בנוכחות המועסקים או נציגי המשפחה. עם הקליטה יש לחתום עם המועסקים על חוזה העסקה המפרט את תנאי ההעסקה וזכויות המועסקים.
2. אנשי הצוות במפעל: בכל מפעל צריכים להימצא מנהל מפעל, מדריך שיקומי, עובד סוציאלי, מרפא בעיסוק.
3. נסיעות: מועסקים שנקבעו להם 60% נכות ומעלה בניידות על פי קביעת ועדת הניידות, או אנשים עם מוגבלות או בעלי תעודת עיוור המתגוררים בקהילה, חסרי רכב ואינם מקבלים קצבת ניידות ואינם יכולים להשתמש בתחבורה הציבורית שימוש עצמאי עקב מוגבלותם יכולים לקבל מימון הסעות למפעל המוגן.
4. נגישות ובטיחות במפעל: על המפעל לעמוד בתקנות הבנייה ותכנון בתקנים של בטיחות וגהות ולהיות נגישים למועסקים.
5. שעות עבודה: שעות העבודה המוגדרות הן חמש שעות ביום, חמישה ימים בשבוע.
6. תשלום: כל מועסק ומועסקת זכאים לתשלום קבוע נוסף על תשלום גב"ע (גמול ביצוע

עבודה), בהתאם לתפוקתם ולהכנסות המפעל.

7. הזנה: המפעל יספק ארוחת צוהריים חמה בחדר אוכל.
8. תוכנית שיקום: צוות המפעל צריך לכתוב תוכנית שיקום לכל מועסק ומועסקת בהתאם ליכולותיהם ולצורכיהם.
9. איתור והקניה של מיומנויות והרגלי עבודה: על צוות המפעל לאתר את המועסקים שיש להם יכולת להשתלב במידה זו או אחרת בשוק החופשי ולהעניק להם את הידע והכלים הדרושים לשם שילוב זה.
10. איתור אנשים היכולים לעבוד בשוק הפתוח. עידוד אותם אנשים והכנה שלהם לקראת המעבר.
11. מניעת הטרדה מינית: החוק למניעת הטרדה מינית חל על המועסקים במפעלים מוגנים. חוק זה מחיל על המעסיקים כמה חובות, לרבות מינוי אחראי לנושא הטרדות מיניות, פרסום דרך הגשת תלונה וטיפול ועוד.
12. סיום ההתקשרות: החלטה על סיום התקשרות מצד המפעל צריכה להתקבל במשותף עם מנהל המפעל, עובד סוציאלי מהמחלקה לשירותים חברתיים והמפקח על השירות לשיקום מקצועי תעסוקתי. טרם סיום ההתקשרות יש להזמין את המועסקים לשימוע ולאפשר להם להביא לשימוע אדם נוסף מטעמם, להשמיע את הטענות באוזני המועסקים ולאפשר להם להגיב עליהן לפני קבלת ההחלטה הסופית. על הצוות להודיע למועסקים על ההחלטה לפחות שבועיים מראש.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

רוב הזכויות המנויות לעיל אמורות להינתן ללא כל פעולה מצד המועסקים, אך חשוב להכירן ולדעת מהן.

כדי לקבל מימון להסעות יש לפנות למחלקה לשירותים החברתיים ברשות המקומית שבה מתגוררים העובדים ולמסור לה אישור על אחוזי נכות בניידות (משרד הבריאות), אישור ממקום העבודה על מועד תחילת עבודה וסדירות ההגעה למסגרת ותלושים משלושת החודשים האחרונים.

6.7. שירותי שיקום מקצועי וסיוע בהשמה באגף השיקום במוסד לביטוח לאומי

אגף השיקום מטפל בשיקום מקצועי ובהשתלבות בשוק העבודה.

מי זכאי לשירות?

מבוטחים בביטוח הלאומי בני 18 ושלושה חודשים עד גיל פרישה העומדים באחד מהתנאים האלה:

1. מי שנקבעו להם לפחות 20% נכות על פי חוק נכות כללית;
2. מי שנקבעו להם לפחות 10% על פי חוק נפגעי עבודה;
3. נפגעי פעולות איבה;
4. בני זוג של נכים קשים שאינם ניתנים לשיקום מקצועי;
5. אלמנים ואלמנות;
6. הורים לילד נכה שנפטר.

נוסף על תנאים אלו הביטוח הלאומי צריך לקבוע כל זאת:

1. עקב השלכות תפקודיות הנובעות מנכותם העובדים אינם מסוגלים לחזור לעבודתם או לעבוד בעבודה מתאימה אחרת התואמת את השכלתם, כישוריהם וניסיונם התעסוקתי הקודם.
2. העובדים זקוקים להכשרה מקצועית כדי להשתלב בעולם העבודה.
3. העובדים מתאימים לשיקום מקצועי, ובסימום יוכלו להשתלב בעבודה מפרנסת בשוק העבודה החופשי.
4. מי שנקבעה להם נכות רפואית פחותה מ-65% יהיו זכאים לסיוע 12 חודשים, והביטוח הלאומי יכול להאריכו בנסיבות מיוחדות.

⚠ חשוב לדעת

שירותי השיקום בביטוח לאומי ניתנים ללא מבחני הכנסה.

◀ השירותים הניתנים

בכל סניף של המוסד לביטוח לאומי פועלת מחלקת שיקום, ועובדי שיקום - עובדים סוציאליים בעלי מומחיות בשיקום תעסוקתי של אנשים עם מוגבלות - מלווים את המשתקמים לכל אורך תהליך השיקום.

תוכניות השיקום המקצועי מותאמות התאמה אישית וכוללות את הנושאים האלה:

1. **הכוונה וייעוץ תעסוקתי:** ליווי לבחירת מקצועי, אבחון תעסוקתי, אבחון להתאמת עמדת עבודה ואבחונים נוספים ככל הנדרש.
2. **תוכנית הכנה לתעסוקה ולרכישת השכלה:** מגוון תוכניות טרום-שיקום המקנות כלים ישימים הנדרשים בעולם העבודה, סדנאות העצמה ואסטרטגיות למידה, סדנאות להכרת שוק העבודה, סדנאות לפיתוח כלים ומיומנויות לחיפוש עבודה ולהשתלבות בעבודה, קורסים ליישומי מחשב, קורסים ללימוד עברית לעולים חדשים, השלמת 12 שנות לימוד, השלמת בגרויות, הכנה לפסיכומטרי, מכינות אקדמיות ועוד. לדוגמה, "מכינת צוותא" היא תוכנית המנגישה לצעירים עם מוגבלות פיזית קשה את שלב הכניסה ללימודים אקדמיים על ידי השתתפות בקורסים באוניברסיטה במעמד מיוחד ובליווי וחניכה בנושאים לימודיים וחברתיים. המכינה פועלת באוניברסיטת תל-אביב.
3. **הכשרה מקצועית ולימודי השכלה גבוהה:** במוסדות הלימוד וההכשרה שבקהילה.
4. **סיוע בחיפוש עבודה והשמה בעבודה:** סדנאות הכנה לעבודה והפניה לחברות השמה מהמובילות במשק.
5. **תשלומים נלווים לשיקום המקצועי:** שכר לימוד, דמי שיקום למי שאינם מקבלים קצבת נכות, השתתפות בשכר דירה, הוצאות נסיעה, הסעות מיוחדות אם הן נדרשות, מימון ספרים וציוד לימודי, מחשב ומימון הוצאות תמיכה והנגשה הנדרשות למימוש תוכנית השיקום: שיעורי עזר, תרגום לשפת סימנים, תמלול, שקלוט, חונכות, ליווי, הקראות. הסיוע המרבי ניתן לכל אדם על פי צרכי הייחודים במהלך תקופת השיקום.

◀ שירותים תומכים בזמן השיקום

- א. לימוד נהיגה לאנשים מוגבלים בניידות לצורך ביצוע תוכנית שיקום;
  - ב. הפעלת שירותי מתנדבים ארצי לליווי ותמיכה;
  - ג. פעילות קבוצתית:
- **תוכניות טרום-הכשרה** כגון השלמת השכלה, לימודי מכינה, הקניית מיומנויות תעסוקה;
  - **תוכניות מקדמות תהליך שיקום** כגון סדנאות העצמה ואסטרטגיות למידה;
  - **תוכניות הכשרה מקצועית או השכלה גבוהה;**
  - **תוכניות סיוע להשתלבות בעבודה**, כולל סדנאות הכנה לעבודה.

◀ כיצד מגישים תביעה?

יש להגיש טופס תביעה לשיקום מקצועי ולצרף את המסמכים המעידים על השכלת התובעים, על הכשרות מקצועיות שעברו ועל ניסיונם בעבודה (אפשר להדפיס את הטופס

ולמלא ידנית או למלא את הטופס ולשלוח אותו באתר המוסד לביטוח לאומי: www.bit.ly/shikumtbl. יש להגיש את התביעה למחלקת השיקום בסניף הביטוח הלאומי הסמוך למקום המגורים.

פקידי השיקום של המוסד לביטוח לאומי יעצו לפונים בבחירת מסלול לימודים ותעסוקה לאחר מפגש שייבחנו בו שאיפות הפונים, כישוריהם ומגבלותיהם.

6.8. תעסוקה מוגנת במנהל המוגבלויות במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

★ מהי הזכות?

מנהל המוגבלויות של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מציע לאנשים עם מוגבלויות אפשרויות תעסוקה על רצף תעסוקתי במרחב השירותים.

1. שיקום תעסוקתי במפעלים מוגנים

מפעלים המספקים שירותי שיקום ותעסוקה המותאמים לאנשים עם מוגבלות שלהם יכולת תעסוקתית מופחתת.

אוכלוסיית היעד: אנשים עם מוגבלות בני 21 ומעלה שלהם חסמים תעסוקתיים מורכבים.

השיקום כולל מתן מענה תעסוקתי והכנה ליציאה לתעסוקה בשוק חופשי, פיתוח מודלים של תעסוקה במפעל המוגן בקווי ייצור ויחידות עסקיות, נוסף על מענה תעסוקתי למזדקנים. בין היתר נכללים בשיקום מפעלים מוגנים מקדמי תעסוקה ומרכזי עבודה שיקומיים הפרוסים ברחבי הארץ.

להרחבה בדבר זכויות משתקמים בתעסוקה מוגנת ראו סעיף 6.6, "זכויות משתקמים במפעל מוגן".

2. שילוב תעסוקתי בקהילה

השמת אנשים עם מוגבלות מורכבת וקשה בליווי אינטנסיבי בשוק החופשי באמצעות ארגונים מומחים בהשמת אנשים בעבודה. תנאי העבודה הם יחסי עובד-מעביד בין הפונים לבין מקום התעסוקה ושכר מינימום מותאם בהתאם לקביעת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

התוכנית כוללת הכנה וליווי אינטנסיבי כדי לסייע בקליטה במקום העבודה ובהישארות בו לאורך זמן:

א. מח"ר (מפעלים חברתיים רווחיים) תעשייתי – קבוצות עבודה בשוק פתוח. תוכנית המשלבת אנשים עם מוגבלויות בשוק פתוח בליווי תמיכות מותאמות הכוללות מדריכים מלווים. תוכניות ותמיכה ביציאה מהמפעלים המוגנים לתוכניות מעבר במפעלים

חברתיים רווחיים (מפעלי המח"ר), במפעלי עבודה שיקומיים תעשייתיים ובליווי והכנה לשוק החופשי לבוגרים ולמזדקנים;

ב. הכשרה והשכלה על רצף התעסוקה במכללות תעסוקתיות, כולל הכשרה מקצועית, מרכזים לחשיפה ולהכנה לשוק החופשי, job club (מכללות תעסוקתיות);

ג. אבחון וליווי לתעסוקה, הכנה לעולם התעסוקתי;

ד. מסגרת יומית המשלבת פנאי ותעסוקה לאנשים עם מוגבלות.

3. מרכזי יום לבוגרים ולמזדקנים המשמשים חלופה לתעסוקה

מרכזי יום לאוכלוסייה עם מוגבלות מורכבת ובתפקוד נמוך שאינם תעסוקתיים וזקוקים לתמיכה יומית לשם הישארות בקהילה. אחריות לכל המסגרות היומיות לבוגרים ולמזדקנים שמטרתן מתן פתרון לשעות היום (חלופה לתעסוקה), הכוללות את מרכזי היום בקהילה "קבוצות טיפוליות שנמצאות במרכזי עבודה שיקומיים" ומרכזי יום לזקנים ולמזדקנים.

אוכלוסיית היעד: אנשים בני 21 ומעלה (במוגבלויות מסוימות בני 18 ומעלה) עם צרכים טיפוליים סיעודיים שהם נכים פיזיים קשים, על רצף האוטיזם בתפקוד קלסי בינוני-נמוך או אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית עמוקה בתפקוד נמוך.

⚠️ חשוב לדעת

משרד העבודה והרווחה מפעיל תוכניות נוספות, כגון אלו:

◀ **מסייעים שיקומיים:** שירות אישי לבוגרים בתחום של ליווי וטיפול מיומנויות אישיות שמגמתו לסייע להם להגיע לעצמאות תפקודית מרבית.

◀ **מרכזים לחיים עצמאיים:** מרכזים רב-שירותיים קהילתיים שמנהלים אנשים עם מוגבלות למען אנשים עם מוגבלות ופועלים בארבעה תחומי ליבה: ייעוץ עמיתים; הכשרות לחיים עצמאיים; סדנאות לאביזרי עזר; פעולות למען קידום שינוי חברתי.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות ללשכות הרווחה ברשות המקומית.

🔍 מידע נוסף ראו באתר האינטרנט של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: www.bit.ly/molsa3.

6.9. עוד תוכניות המסייעות לאנשים עם מוגבלות להשתלב במעגל העבודה

תעסוקה שווה

- ◀ **על התוכנית:** תעסוקה שווה מעניקה ליווי אישי, הכשרה מקצועית והשמה איכותית לעובדים עם מוגבלות ומאגדת ללא תשלום את כל אמצעי הסיוע בתחום זה, גם לעובדים וגם למעסיקים.
- ◀ **השירותים המסופקים בתוכנית:** ליווי מטעם אנשי מקצוע בתחום השילוב בתעסוקה כולל בניית תוכנית אישית המותאמת לצורכי העובדים, בירור התחום המומלץ, ליווי בהשתלבות בעבודה למהלך שנה, הפניה לסדנאות או להכשרה מתאימה לפי הצורך והשמה בעבודה המתאימה.
- ◀ **שירות התוכנית:** ניתן מטעם המטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בעבודה במשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים. התוכנית מופעלת בפריסה ארצית באמצעות מומחים בתחום.
- ◀ **קהל היעד של התוכנית:** אנשים שהוכרו במוסד לביטוח לאומי בעלי 20% נכות רפואית ומעלה וטרם השתתפו בתוכנית.

◀ איך אפשר ליצור קשר ולברר פרטים נוספים?

בטלפון *3968 או 1-700-50-76-76;

באתר האינטרנט <https://taasukashava.org.il>

תעסוקה נתמכת

- ◀ **על התוכנית:** השירות נועד לשלב אנשים עם מוגבלות שילוב מיטבי בשוק החופשי כעובדים ביחסי עובד-מעביד המקבלים תנאים סוציאליים בהתאם למקובל במקום העבודה, ללא פגיעה בקצבת נכות (בהתאם לתנאי חוק לרון, 2009).
- ◀ **השירותים המסופקים בתוכנית:** יצירת תוכנית שיקום אישית וקבוצתית, רצף סדנאות מותאם לצורכי המשתתף, יצירת קבוצות הכשרה ליציאה לעבודה, אפשרות להכשרה פרטנית לפי הצורך, השמה במקום עבודה וליווי העובדים והמעסיקים במהלך שנה וחצי עד לשילוב העובדים במקום. נוסף על כך ניתנת עזרה בפיתוח אופק תעסוקתי ובניית קריירה הן במקום העבודה העכשווי הן בתמיכה בחיפוש תפקידים מתקדמים במקומות עבודה אחרים.
- ◀ **שירות התוכנית:** ניתן מטעם משרד הרווחה באמצעות ספקי שירות.
- ◀ **קהל היעד של התוכנית:** משתקמים עם המוגבלויות המפורטות להלן, בעלי מוטיבציה ומסוגלות להשתלב בשוק העבודה הפתוח.

◀ **תנאי הזכאות לתוכנית:**

- א. מי שנקבעו להם לפחות 40% נכות רפואית על רקע פיזי, חושי או קוגניטיבי.
- ב. המחלקה לשירותים חברתיים יכולה לאשר זכאות למי שנקבעו לו 20%-40% נכות רפואית עם חסמים מורכבים.
- ג. מי שמיצו את זכויותיהם באגף השיקום של המוסד לביטוח לאומי או נדחו על ידם.

⚠ **חשוב לדעת**

תנאי השיקום התעסוקתי לאנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית, אוטיזם ומוגבלות נפשית עלולים להיות שונים מהאמור לעיל.

- ◀ **ליצירת קשר ולקבלת פרטים נוספים:** לכניסה לתוכנית תעסוקה נתמכת או לשירותי שיקום תעסוקתי אחרים של משרד הרווחה יש לפנות למחלקה לשירותים חברתיים הקרובה.
- באתר משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים תוכלו למצוא את רשימת המחלקות לשירותים חברתיים ברחבי הארץ: www.bit.ly/sherutim.

תוכנית "מעגלי תעסוקה"

- ◀ **על התוכנית:** תוכנית מיוחדת שמטרתה לקדם את השתלבותם בעבודה של תובעי הבטחת הכנסה, לנתק את תלותם בקצבאות ולמנוע אבטלה עמוקה.
- ◀ **השירותים המסופקים בתוכנית:** התוכנית מציעה למשתתפים ליווי אישי וקבוצתי, מתן כלים, סיוע ותמיכה כדי שיוכלו להשתלב במהרה בשוק העבודה. התוכנית נפתחת בשני מפגשים אישיים עם מאמנים תעסוקתיים שמטרתם לבנות תוכנית השתלבות מיוחדת בשוק העבודה. המשתתפים ישולבו באחד ממסלולי הסדנאות, והן ייערכו פעמיים בשבוע. הסדנאות עוסקות בהכנה לחיפוש עבודה ובסיוע וליווי בחיפוש עבודה. כמו כן אחת לשבוע נערכת פגישה עם מתאמי ההשמה בלשכה, ובה יוצעו למשתתפים משרות מתאימות.
- ◀ **שירות התוכנית:** ניתן מטעם שירות התעסוקה בשיתוף עם ג'וינט ישראל – תב"ת.
- ◀ **קהל היעד של התוכנית:** תובעי הבטחת הכנסה עד גיל 55 (ועד בכלל) המתייצבים בלשכת התעסוקה.
- ◀ **תנאי הזכאות לתוכנית:** בני 55 לכל היותר התובעים הבטחת הכנסה ומתייצבים בלשכת התעסוקה.
- ◀ **ליצירת קשר ולקבלת פרטים נוספים:** יש לפנות למתאמי ההשמה בלשכת התעסוקה הרלוונטית. הרישום לתוכנית נעשה אוטומטית בשירות התעסוקה בהתאם לעמידה בתנאי הקבלה לתוכנית.

- ◀ **על התוכנית:** תוכנית השמה מיוחדת שנועדה לסייע לדורשי עבודה המקבלים הבטחת הכנסה לשוב למעגל העבודה ולמצות את זכויותיהם.
- ◀ **השירותים המסופקים בתוכנית:**
  - א. פיתוח מסוגלות תעסוקתית עצמית כולל עיצוב חזון אישי, הצבת מטרות ואתגרים מותאמים, בניית תוכנית עבודה, היכרות עם שוק העבודה;
  - ב. שיפור מיומנויות תעסוקתיות כגון כישורי מחשב, עברית תעסוקתית, אנגלית, חשבון יישומי וכלכלת המשפחה;
  - ג. מיצוי זכויות;
  - ד. השמה וליווי במקום העבודה.השירות ניתן עד שמונה חודשים.
- ◀ **שירות התוכנית:** ניתן מטעם גשר – שירותי השיקום התעסוקתי של ישראל – בשיתוף שירות התעסוקה, משרדי הרווחה והבריאות והמוסד לביטוח לאומי.
- ◀ **קהל היעד של התוכנית:** מיועד למקבלי הבטחת הכנסה שיש קושי לשלבם בעבודה באמצעות הפניה ישירה לעבודה או באמצעות תוכנית "מעגלי תעסוקה" בעקבות הסמים מורכבים מתחום הבריאות הגופנית, הבריאות הנפשית או מתחום הרווחה.
- ◀ **תנאי הזכאות להשתתפות בתוכנית:** דורשי עבודה מקבלי הבטחת הכנסה אשר שירות התעסוקה הפנה לתוכנית.
  - הזכאים משתייכים לאחת האוכלוסיות האלה:
    - א. מי שוועדת השמה קבעה כי הם "קשי השמה";
    - ב. מי שוועדת כושר קבעה להם מוגבלות קשה או בינונית;
    - ג. מי שהמוסד לביטוח לאומי קבע שיש להם 20% נכות רפואית לפחות וגם ועדת כושר קבעה להם מוגבלות;
    - ד. מי שהשלימו שנה רצופה ומלאה בתוכנית מעגלי התעסוקה ולא השתלבו כלל בעבודה, בכפוף לבדיקה פרטנית של מנהל הלשכה;
    - ה. מי שדיווחו על בעיות מתחום הרווחה או מתחום בריאות הנפש, בכפוף לבדיקה פרטנית של מנהלי לשכה ואישור מנהלי התוכנית במחוז.

עבודה נגישה

- ◀ **השירותים המסופקים בתוכנית:** אתר אינטרנט המספק מידע על משרות ייעודיות לאנשים עם מוגבלות ברחבי הארץ, מידע וכלים למציאת עבודה, תמיכה למעסיקים המבקשים לגייס עובדים עם מוגבלות ומידע מקצועי לנותני השירותים בתחום.
- ◀ **שירות התוכנית:** אתר הקימה השותפות הבין-מגזרית לקידום תעסוקת אנשים עם מוגבלות, ומפעילים אותו חברת א"ח אשנב ואתר אביליקו.
- ◀ **איך אפשר ליצור קשר ולברר פרטים נוספים?**

באתר האינטרנט www.avodanegisha.org.il.

בטלפון 03-6013222

הכשרה מקצועית לצעירים עם מוגבלות המתנדבים לצה"ל

להרחבה בעניין זה ראו סעיף 8.3, "תוכניות לשילוב צעירים עם מוגבלות בצבא".

פרק 7

דיוור

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

7.1. רכישה ושכירה של דירה בשוק הפרטי

7.1.1. הלוואה (משכנתה) בעת רכישת דירה לאנשים עם מוגבלות מקצרת חיים (הלוואה לדיוור)

★ מהי הזכות?

כל מי שמבקשים לקבל מבנק למשכנתאות הלוואה לדיוור (משכנתה) נדרשים לעמוד בתנאים מינימליים שקבע בנק ישראל לקבלת המשכנתה.

אנשים עם מוגבלות מקצרת חיים זכאים לקבל הלוואה לדיוור (משכנתה) לרכישת דירה או לרכישת קרקע לבנייה עצמית בתנאים מועדפים.

סכום ההלוואה לדיוור יהיה פי שניים לפחות מסכום ביטוח החיים לאנשים עם מוגבלות מקצרת חיים (נושא ביטוח החיים יפורט בסעיף הבא), ולכל היותר מיליון שקלים. עם זאת הצדדים רשאים להסכים על סכום אחר.

תקופת החזר ההלוואה לדיוור תהיה 15 שנים. עם זאת הצדדים רשאים להסכים על תקופה אחרת.

החזר ההלוואה ייעשה בתשלומים חודשיים. עם זאת הצדדים רשאים להסכים שפירעון ההלוואה יהיה בכמה תשלומים שנתיים שכל אחד מהם יהיה בעבור כמה חודשים במצטבר.

👉 מי זכאי?

1. אדם עם "מוגבלות מקצרת חיים". דהיינו, המוגבלות שיש לו עלולה לקצר את תוחלת חייו ביותר משלוש שנים לעומת תוחלת חיים ממוצעת, ובלבד שתוחלת חייו עולה על חמש שנים מיום הגשת הבקשה, על פי החלטת אקטואר ממונה.

2. הבקשה להלוואה לדיוור היא לאחת ממטרות אלו:

א. רכישת דירה יחידה;

ב. רכישת קרקע לבנייה עצמית, ואין לאותו אדם נכס אחר נוסף על הקרקע לבנייה עצמית.

3. האדם עם מוגבלות מקצרת חיים עומד בתנאים להלוואה שהגוף הפיננסי מציע לאדם בלי מוגבלות ונוסף על כך הציג לגוף הפיננסי אישור רכישת פוליסת ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים.

◀ "דירה יחידה" לעניין זה:

- א. דירת מגורים יחידה של תושב ישראל, כולל מי שבתוך שנתיים מרכישת הדירה נעשה תושב ישראל או תושב חוזר.
- ב. הדירה תיחשב "יחידה" גם אם יש לרוכש נוסף עליה דירת מגורים שהושכרה בשכירות מוגנת לפני 1 בינואר 1997 או דירת מגורים שחלקו של הרוכש בה אינו עולה על שליש, ואם הדירה התקבלה בירושה, חלקו בה אינו עולה על חצי.
- ג. יראו כרוכש אחד רוכש ובן זוגו וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים. חריגים לכך: בן זוג הגר בנפרד או ילד נשוי.
- ד. בתנאים מסוימים ייחשב בעלי דירה יחידה רוכש שרכש דירה נוספת אך מכר את הדירה הקודמת בתוך 18 חודשים מיום רכישת הדירה החדשה או בתוך שנה מיום שנמסרה לו הדירה החדשה (אם נרכשה מקבלן).
- ה. בתנאים מסוימים עשוי להיחשב לבעלי דירה יחידה רוכש שרכש דירה בקבוצת רכישה.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

למימוש הסיוע יש לפנות לאחד מסניפי הבנקים למשכנתאות.

7.1.2. ביטוח חיים לצורך לקיחת משכנתה לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים

★ מהי הזכות?

כאשר אדם מבקש מהבנק הלוואה לדירה (משכנתה), הבנק דורש ממנו לרכוש ביטוח חיים כדי שבמקרה של פטירת הלווה יוכל הבנק להיפרע מביטוח החיים ולא מהנכס שנרכש. כאשר המבקש הוא אדם עם "מוגבלות מקצרת חיים" חל הסדר מיוחד.

מבחינה עקרונית המבטח אינו יכול לסרב למכור לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים פוליסת ביטוח חיים עקב מוגבלותו.

אם סירבו המבטחים לבטח בביטוח חיים רגיל את האדם עם המוגבלות מקצרת החיים, הם חייבים להציע לאותו אדם לרכוש ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים.

הסכומים המפורטים להלן עדכניים לינואר 2020.

● סכום הביטוח לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים:

סכום הביטוח יהיה מחצית מסכום ההלוואה לכל הפחות ו-500,000 ש"ח לכל היותר. עם זאת הצדדים רשאים להסכים אחרת.

● תקופת אכשרה לביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים:

הביטוח ייכנס לתוקף רק שנתיים וחצי לאחר רכישתו. משמעות הדבר היא כי אם במהלך

השנתיים וחצי הראשונות מיום רכישת הביטוח נפטרו המבוטחים, חלילה, יוכל הבנק לדרוש מהיורשים לפרוע את ההלוואה או למכור את הנכס הממושכן כדי לפרוע את ההלוואה.

● סיוע מהמדינה:

מדינת ישראל מציעה השתתפות בעלות ביטוח החיים של אדם שיש לו מוגבלות מקצרת חיים בהיקף של 300 ש"ל לכל חודש.

👉 מי זכאי?

תנאי הזכאות זהים לתנאים שבסעיף הקודם בעניין קבלת הלוואה לדיור בעבור אדם עם מוגבלות מקצרת חיים.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. בשלב הראשון יש לפנות לחברת ביטוח המוכרת ביטוחי חיים ולספק לה את המסמכים הרלוונטיים. החברה תקבל חוות דעת של אקטואר כדי לקבוע אם מדובר במוגבלות העומדת בהגדרת "מקצרת חיים" או לא. החברה תודיע למבקשים בתוך 15 ימי עבודה מקבלת מלוא המסמכים אם היא מסכימה או מסרבת למכור להם את הביטוח.
2. אם החברה לא הודיעה דבר וחלפו 15 ימי עבודה, המבקש נעשה זכאי לרכוש ביטוח חיים רגיל כאילו היה אדם ללא מוגבלות.
3. אם החברה הודיעה כי היא מסכימה למכור לו ביטוח חיים רגיל, תמכור לו ביטוח חיים כפי שהייתה עושה לכל אדם אחר.
4. אם החברה סירבה למכור לו ביטוח חיים רגיל אך הכירה בהיות מוגבלותו "מוגבלות מקצרת חיים", עליה למכור לו ביטוח חיים מיוחד, "ביטוח חיים לאדם עם מוגבלות מקצרת חיים". כמו כן על החברה להודיע לו על זכותו לפנות למשרד השיכון כדי לקבל סיוע כספי מהמדינה למימון ביטוח החיים.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) במתן סירוב הקשור למוגבלות מקצרת חיים על החברה לנמק את החלטתה ולספק את תמצית הנתונים שעליהם הסתמכה בסירובה. כמו כן עליה לעדכן בדבר זכות הערעור.
- 2) אפשר לערער על החלטת האקטואר בפנייה לממונה על שוק ההון, ולפי הצורך לוועדת התלונות או לבית משפט.
- 3) לקבלת סיוע של השתתפות חודשית מהמדינה יש לפנות למשרד השיכון. אמות המידה לקבלת ההשתתפות וכן דרכי הפנייה למשרד השיכון טרם נקבעו. הסיוע ניתן עד לפירעון ההלוואה או לסיום ביטוח החיים.

7.1.3 הנחה במס רכישה

מהי הזכות? ★

כל הרוכש זכות במקרקעין מחויב בתשלום מס רכישה. מס רכישה הוא מס שרוכש הזכות משלם למדינה בעד העסקה. אנשים עם מוגבלות פיזית הרוכשים דירה למגוריהם או רוכשים קרקע לשם בניית דירה עשויים להיות זכאים לתשלום מס רכישה מופחת בשיעור של 0.5% בלבד מערך הדירה.

נכון לשנת 2020, ברכישה שנעשתה מיום 6 בדצמבר 2016 ואילך של דירה יחידה ששווייה עד 2,500,000 ₪ ניתן פטור ממס על מדרגת התשלום הראשונה ומס מופחת בשיעור של 0.5% על שאר הסכום.

כאשר לא מדובר בדירה יחידה או שמדובר בדירה ששווייה עולה על 2,500,000 ₪ או שהדירה היחידה נרכשה לפני 6 בדצמבר 2016 ושווייה נמוך מ-2,500,000 ₪, תהיה הזכאות לתשלום מס רכישה מופחת בגובה 0.5% מערך הדירה.

חשוב לדעת !

הזכאות להקלה במס רכישה מותנית בשימוש הנכס הנרכש למגורי הזכאי להקלה. אפשר ליהנות מזכות זו פעמיים במהלך כל חיי הזכאי.

מי זכאי? 🖱️

1. נכה כהגדרתו בחוק הנכים או בחוק נכי המלחמה בנאצים, ונפגע כמשמעותו בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, שנקבעה נכותו לצמיתות בשיעור של 19% ומעלה.
2. נכה כהגדרתו בחוק נכי רדיפות הנאצים שנקבעה נכותו בשיעור של 50% ומעלה והוא זכאי לתגמולים מאוצר המדינה לפי חוק זה.
3. נכה תאונת עבודה הזכאי לקבל מביטוח לאומי קצבה או מענק ודרגת נכותו לצמיתות כתוצאה מתאונת עבודה אינה פחותה מ-50%.
4. מי שקבע לו המוסד לביטוח לאומי דרגת אי-כושר השתכרות לצמיתות בשיעור של 75% לפחות.
5. נכה תאונת דרכים שנקבעה לו נכות של 50% ומעלה לצמיתות.
6. נכה משיתוק או קטוע יד או רגל ששיעור נכותו לצמיתות כתוצאה מליקויים אלו 50% ומעלה.

7. מי שנקבעה לו דרגת נכות רפואית לצמיחות בשיעור של 100% או נכות של 90% על פי חישוב משוקלל בשל צבירת נכויות באיברים (מותנה בוועדה רפואית) ובלעדיו היה נקבע אחוז נכות של 100% לפחות.
8. הורה לקטין העומד בהגדרה של הזכאים להקלה לפי תקנות מס רכישה, הדירה הנרכשת מותאמת לצרכיו המיוחדים של הקטין והובא אישור מבית משפט לענייני משפחה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. עם ההצהרה על הרכישה יש להגיש בקשה להנחה במשרדי מיסוי המקרקעין באזור שבו נמצא הנכס.
2. יש לצרף מסמכים רפואיים המעידים על המוגבלות.
3. מי שנקבעה לו דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור של 75% לפחות יצרף אישור מהמוסד לביטוח לאומי.
4. אפשר להיעזר במרכזי מידע, שירות ומשאבים באתר רשות המיסים ובטלפון *4954.

⚠ חשוב לדעת

את הבקשה לזימון ועדה רפואית של הביטוח הלאומי מגישים למשרדי מיסוי המקרקעין עם הבקשה לקבלת הנחה במס רכישה.

🔍 **מידע נוסף ראו במדריך זכויות מס לאנשים עם מוגבלות של רשות המיסים בישראל:** www.bit.ly/madrich_mas

7.1.4 סיוע בשכר דירה (שאינה מהדיר הציבורי)

★ מהי הזכות?

סיוע בתשלום שכר דירה בשוק הפרטי. הסיוע ניתן באמצעות אחת מחברות המשכנות הציבוריות, ובהן עמידר, פרזות, עמיגור, חלמיש, פרזות ועוד.

👉 מי זכאי?

1. חסרי דירה;
2. מי שמרותקים לכיסא גלגלים או מקבלי קצבת נכות כללית (בוגרים מעל גיל 18) שנקבעה להם דרגת אי-כושר בשיעור של 75%.

🔍 **פירוט באשר למי נחשבים "חסרי דירה" אפשר למצוא באתר משרד הבינוי והשיכון:** www.bit.ly/hasarDira

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

כדי לקבל את הסיוע יש להוציא תעודת זכאות לסיוע בדיור. לפירוט התהליך ראו באתר משרד הבינוי והשיכון: www.bit.ly/hasarDira.

1. נוסף על כך יש להגיש אישור על קבלת קצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי ובו הפרטים האלה:

א. סוג הגמלה;

ב. סוג הנכות (זמנית, יציבה או קבועה) ואחוזי הנכות;

ג. דרגת אי-כושר השתכרות;

ד. גובה קצבת הנכות לחודש.

2. לאחר הבדיקות הנדרשות ינפיק משרד הבינוי והשיכון תעודת זכאות, והיא תועבר למגיש הבקשה באמצעות החברה שאליה פנו.

3. יש להציג חוזה שכירות תקף לפני חברת ההרשמה לסיוע בדיור.

שימו לב - חל איסור על שכירת דירה מקרוב משפחה.

⚠ חשוב לדעת

כדי לבחון זכאות לסיוע בשכר דירה יש לפנות תחילה למערך הסיוע בדיור או ישירות לאחת מחברות ההרשמה לסיוע בשכר דירה.

מערך הסיוע בדיור: *5442 (שעות מענה טלפוני אנושי בימים א-ה בשעות 8:30-16:00).

7.2 זכויות בדיור הציבורי

7.2.1 קבלת דירה בשכירות

★ מהי הזכות?

קבלת דירה בשכירות בשיכון הציבורי בניהול חברה מאכלסת המושכרת לזכאים (משפחות או בני זוג) תמורת שכר דירה הנקבע על פי הנחיות לקביעת שכר דירה לדיירים זכאים.

👉 מי זכאי?

"חסרי דירה" בהתאם להגדרת משרד השיכון העומדים בהגדרות האלה:

1. **משפחות** (לרבות משפחות שבראשן עומד הורה עצמאי) שלהן שלושה ילדים לפחות ובמהלך 24 החודשים הקודמים למועד הגשת הבקשה התקיימו מקצבת הבטחת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי או שבמהלך 12 חודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה התקיימו מהכנסה מעבודה ומקצבת השלמת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי. משפחה שבראשה עומד הורה עצמאי שהתקיימה **ברצף** מהבטחת הכנסה, אחר כך מזונות ואחר כך שוב הבטחת הכנסה במהלך 24 חודשים (12 חודשים אם מדובר בהשלמת הכנסה), תהיה זכאית אף היא לדיור ציבורי.
2. **משפחה שאחד מבני הזוג** הוא נכה המרותק לכיסא גלגלים או יחיד נכה המרותק לכיסא גלגלים, ובתנאי שסך הכנסותיהם אינו עולה על השכר הממוצע במשק.
3. **זוג נשוי** (או משפחה שבראשה הורה עצמאי) שאחד מבני הזוג נכה וזכאי לקצבת אי-כושר **השתכרות** יציבה בשיעור של 75% מהמוסד לביטוח לאומי כמשפחה, סך הכנסות המשפחה אינן עולות על סף ההכנסה המזכה לדירה בשכירות בדיור הציבורי, ולה שני ילדים ויותר.
4. **זוג נשוי** (או משפחה שבראשה עומד הורה עצמאי) **שאחד מבני הזוג מוגדר נכה** וזכאי לקצבת אי-כושר השתכרות יציבה בשיעור של 75% מהמוסד לביטוח לאומי כמשפחה, סך הכנסות המשפחה אינן עולות על סף ההכנסה המזכה לדירה בשכירות בדיור הציבורי, ולהם ילד אחד לפחות שמקבל גמלת נכות בשיעור של 100% מהמוסד לביטוח לאומי.
5. **זוג נשוי** מעל חמש שנים ללא ילדים **שכל אחד מבני הזוג מוגדר נכה** וזכאי לקצבת אי-כושר השתכרות יציבה בשיעור של 75%, ובתנאי שהכנסתם אינה עולה על סף הכנסה המזכה.
6. **זוג נשוי שכל אחד מהם מוגדר נכה** וזכאי לקצבת אי-כושר השתכרות יציבה בשיעור של 75%, ולהם ילד אחד לפחות (לא כולל היריון), ובתנאי שהכנסתם אינה עולה על סף ההכנסה המזכה.
7. **זוג נשוי** המתקיים מקצבת אי-כושר השתכרות זמנית בשיעור של 75% כמשפחה במהלך 24 חודשים, ולהם שלושה ילדים ויותר.
8. **משפחה** המתקיימת מקצבת הבטחת הכנסה במהלך 24 החודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה או מהכנסה מעבודה בתוספת השלמת הכנסה במהלך 12 החודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה.

גם אנשים עם מוגבלות אשר אינם עומדים באמות מידה אלו יכולים להגיש בקשת סיוע ברכישת דירת דיור ציבורי באמצעות ועדת חריגים. ועדת החריגים תתבסס בהחלטתה על מכלול הנתונים והמסמכים ובהתאם לתבחינים האלה:

- מצב כלכלי, לרבות הכנסות, מקורות הכנסה וכושר השתכרות;
- מספר הנכים במשפחה;
- סוגי נכויות;

- רקע תפקודי של הנכים ושל קרובי משפחתם הגרים עימם;
- רקע רפואי של כל אחד מבני המשפחה;
- גיל הנכים;
- גודל משפחתם של הנכים;
- מגורי הנכים באזור עדיפות לאומית.

ⓘ חשוב לדעת

- 1) **סף הכנסה מזכה:** סף ההכנסה המזכה לקבלת דירה בשכירות בדיור הציבורי מתעדכן מעת לעת ונכון לשנת 2020 עומד על 8,029 ש"ח.
- 2) נכים מרותקים לכיסאות גלגלים ששיעור נכותם 100% צריכים להציג אישור חתום של לשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות ולפיו הם מרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות ואחוז הליקוי הוא 100% לצמיתות.
- 3) נכים ששיעור נכותם פחות מ-100% נדרשים להגיש להכרעת הוועדה הרפואית של משרד הבינוי והשיכון לצורך קביעת מידת הרתיקות את המסמכים האלה:
  - ◀ אישור חתום של לשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות ובו מצוין אחוז הליקוי של מבקשי הסיוע ומידת היותם מרותקים לכיסא גלגלים (צמית או לא).
  - ◀ זוח תפקודי סיעודי עדכני מקופת החולים.
  - ◀ זוח אורתופד או נוירולוג, לפי העניין הרפואי של מבקשי הסיוע.

✓ ניצד אפשר לממש את הזכות?

קבלת דירה בשכירות בדיור הציבורי מתואמת עם שני גופים: ההרשמה וקבלת תעודת זכאות של "חסרי דירה" וכן קבלת סיוע בשכר דירה נעשות באמצעות חברת ההרשמה לסיוע בדיור. הזכאות לדיור ציבורי נרשמת במשרד הבינוי והשיכון. לאחר ההרשמה וקביעת זכאות "חסרי דירה" תועבר הבקשה מחברת ההרשמה למחוז הרלוונטי למקום המגורים. תהליך האכלוס בפועל נעשה באמצעות החברה המאכלסת.

◀ תהליך קבלת הדירה מורכב מהשלבים האלה:

1. קביעת הזכאות לדיור ציבורי;
2. המתנה לדירה בדיור הציבורי – בזמן ההמתנה זכאים הממתנים לסיוע מוגדל בשכר דירה כל עוד הזכאות בתוקף ולא הוצעו להם דירות;
3. קבלת דירה בדיור הציבורי.

7.2.2. רכישת דירה בדיוור הציבורי

מהי הזכות? ★

דיירי הדיוור הציבורי זכאים להגיש בקשה לרכישת הדירה שהם מתגוררים בה.

מי זכאי? 🖱️

העומדים בשני התנאים האלה:

1. מתגוררים בדיוור הציבורי מתוקף זכאותם חמש שנים ברצף לפחות;
2. מהמועד שבו חתמו על חוזה לשכירת הדירה הציבורית לא הייתה להם, לבני זוגם או לילדיהם בעלות על דירה או על מקרקעין אחרים ששוויים (נכון לינואר 2020) עולה על 350,000 ש"ח.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

לאופן מימוש הזכות ולפרטים נוספים אפשר לפנות לחברה המאכלסת או לאתר משרד הבינוי והשיכון: www.bit.ly/knia1.

7.2.3. זכאות לדיוור ציבורי בקומת קרקע או בבניין עם מעלית

מי זכאי? 🖱️

נכים המרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות, "חסרי דירה" שהכנסתם אינה עולה על השכר הממוצע במשק ומשרד הבריאות אישר כי הם מרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות ובעלי ליקוי של 100% לצמיתות, אינם מסוגלים לעלות במדרגות וזכאים לסיוע במימון כיסא גלגלים, או משפחה שוועדה רפואית מצאה כי יש הכרח למגוריה בקומת קרקע או בבניין עם מעלית.

כיצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. יש להגיש בקשה לאישור הזכאות באמצעות אחת מהחברות המספקות שירותי שכר דירה.
2. נכים בכיסא גלגלים צריכים לצרף לבקשה אישור ממשרד הבריאות ולפיו הם מרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות ובעלי ליקוי של 100% אחוזי נכות לצמיתות, אינם מסוגלים לעלות במדרגות ואושרה להם השתתפות במימון רכישת כיסא גלגלים.

חשוב לדעת !

סדר העדיפויות להקצאת הדירות, ובהן דירות קרקע ודירות בבניינים עם מעלית, ימוין ויזורג על פי סדר קדימויות ממוחשב.

7.2.4. החלפת דירה בדיור הציבורי

★ מהי הזכות?

דיירי השיכון הציבורי זכאים להחליף את דירתם.

👉 מי זכאי?

העומדים באחד מתנאים אלה:

1. נכים בכיסא גלגלים אשר מתקיים בהם אחד התנאים האלה לפחות:

א. גרים בקומה שאינה קומת קרקע בבניין ללא מעלית או שיש בבניין מעלית אך הגישה אליה אינה מתאימה לכיסא גלגלים.

ב. גרים בדירה שאינה מתאימה למגבלותיהם ואינה ניתנת להתאמה על פי חוות דעת של מרפא בעיסוק מטעם מוסד רפואי מוכר (קופת חולים, משרד הבריאות) ומהנדס מטעם החברה המאכלסת דיירים בשיכון הציבורי בעלי מגבלה פיזית המתבטאת במצב תפקודי המקשה עליהם להגיע לדירתם, ובשל מגבלתם קבעה הוועדה הרפואית כי יש הכרח להחליף את דירתם בדירה שתתאים למגבלותיהם.

✓ ניצד אפשר לממש את הזכות?

מידע על אופן הגשת הבקשה והמסמכים הנדרשים אפשר למצוא באתר משרד הבינוי והשיכון: www.bit.ly/bakasha1

7.2.5. דיור נכסי רכישה (נ"ר)

★ מהי הזכות?

משרד הבינוי והשיכון רוכש דירות בעבור אנשים המרותקים לכיסא גלגלים ובעלי ליקוי של 100% לצמיתות או שילדים מרותק לכיסאות גלגלים לצמיתות ובעל ליקוי של 100% לצמיתות ביישובים שיש בהם מחסור בדירות מתאימות (דירת נ"ר).

1. חסרי דירה;
  2. מחזיקי אישור חתום של לשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות ולפיו נקבע להם שיעור ליקוי של 100% לצמיתות והם מרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות;
  3. במשרד הבינוי והשיכון הוגדר בהתאם למסמכים רפואיים שהם מרותקים לכיסא גלגלים לצמיתות ויש הכרח רפואי לדיור בקומת קרקע או בבניין עם מעלית, והכנסתם אינה עולה על השכר הממוצע במשק.
- זכאות זו היא גם בגין ילד המרותק לכיסא גלגלים לצמיתות ובעל ליקוי של 100% לצמיתות.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

איתור דירת נ"ר

1. לאחר קביעת הזכאות לרכישת דירת נ"ר יש לפנות בהצעת דירה לרכישה לנאמן נ"ר במחוז הרלוונטי של משרד הבינוי והשיכון.
2. נוסף על כך יש זכאות לדמי תיווך באיתור הדירה, והזכאים יצוידו באישור זכאות לדמי תיווך כדי שהמשרד ישלם אותם לנותן השירותים:
  - א. טופס הפניה לשירותי תיווך חתום בידי מורשי חתימה (נאמן נ"ר במחוז ואחראי נ"ר ארצי);
  - ב. טופס הצהרה בעבור שירותי תיווך;
  - ג. טופס הצהרה של בעלי הנכס - נכס ללא תיווך.
4. האחריות לאיתור דירת נ"ר מוטלת על הזכאים.
5. בדירה שתאותר יהיה מרחב מוגן דירתי (ממ"ד). אם הזכאים מבקשים לרכוש דירה ללא ממ"ד, עליהם לחתום על כתב התחייבות בהתאם לפני רכישת הדירה. מותנה באישור ועדת חריגים.
6. לאחר איתור דירה מתאימה על הזכאים לחתום על התחייבות להתגורר בדירה שאיתרו אם תירכש בעבורם.
7. בכל מחוז יש עובדים המרכזים את הטיפול בזכאי הנ"ר, ואפשר לפנות אליהם לסיוע. נוסף על מתן הכוונה ומענה לשאלות עובדים אלו אחראים לקלוט את ההצעות ולתאם ביקורי שמאים ומהנדסים.

תהליך הבדיקה של דירת נ"ר

1. לאחר איתור דירת נ"ר יבדוק משרד הבינוי והשיכון אם הדירה עומדת בכל התנאים. על הדירה לעמוד **בכל התנאים** האלה:

- א. קבלת אישור ממרפא בעיסוק שהדירה נגישה או ניתנת להנגשה;
- ב. קבלת הערכת שמאי שלפיה שווי הדירה אינו נמוך מהמחיר המבוקש;
- ג. מחיר הדירה המבוקש לא יעלה על תקרת המחיר שנקבעה לזכאי;
- ד. קבלת אישור מהנדס כי הדירה ראויה למגורים ומצבה התחזוקתי-הנדסי סביר (מצבה הפיזי של הדירה תואם דירת שיכון ציבורי לאחר ששופצה לצורך אכלוס, כלומר לא חסרים בדירה פריטים ואין פגם המפריע לעשות שימוש סביר באחד או יותר מן הפריטים האלה: דלתות, חלונות, תריסים, תשתיות מים, ביוב וחשמל, כלים סניטריים, ארונות מטבח, ריצוף, איטום גג וקירות, בטיחות).

שימו לב: את איתור בעלי המקצוע המתאימים והפנייה אליהם יעשה נאמן נ"ר במחוז.

◀ רכישת דירות נ"ר:

תהליך רכישת הדירה כולל משא ומתן וחתימת חוזה עם בעלי הדירה, חתימה על כתב העברת רכוש, רישום הזכויות בדירה על שם המדינה והעברתה לחברה מאכלסת.

ⓘ חשוב לדעת

משרד הבינוי והשיכון מעניק סיוע מוגדל בשכר דירה לזכאים הממתינים לדיוור ציבורי או לדירת נ"ר כל עוד הזכאות בתוקף ולא הוצעו להם דירות.

מידע נוסף בדבר הליך איתור, בדיקה ורכישה של דירות נ"ר ראו באתר משרד הבינוי והשיכון: www.bit.ly/dirot_ner ⓘ

נוהל רכישת דירות נ"ר: www.bit.ly/nohal_ner ⓘ

נוהל הקצאת דירות בשכירות בשירות הציבורי: www.bit.ly/nohal_0805 ⓘ

מידע נוסף בדבר סיוע בשכר דירה מוגדל לזכאים לדיוור ציבורי באתר משרד הבינוי והשיכון: www.bit.ly/schad_mufhat ⓘ

חשוב לדעת !

- ◀ קביעת הזכאות לדירת נ"ר במקרה של עולים חדשים נתונה למשרד העלייה והקליטה.
- ◀ מי שסירבו לקבל ארבע דירות לא יהיו זכאים לדירת נ"ר. כמו כן מי שמצבם השתנה והתברר כי אינם מרותקים לכיסא גלגלים וכי הם מסוגלים לעלות במדרגות, לא יהיו זכאים לדירת נ"ר.

7.3. סיוע בהתאמת תנאי דיור

משרד הבינוי והשיכון מסייע לאנשים המוגבלים בניידות במימון שינויים או שיפוצים החיוניים לתפקוד ולניידות בדירתם ובדרכי הגישה אליה. בחינת הצרכים לשיפור תנאי הדיור למי שתנועתם מוגבלת נעשית באמצעות ועדה משותפת למשרד הבריאות ולמשרד השיכון, ופונים אליה דרך לשכות הבריאות.

הסיוע ניתן בכפוף למבחן הכנסות, והסכומים נכונים לינואר 2020.

למידע נוסף ראו נוהל 8/10, "סיוע לשיפור תנאי הדיור למוגבלים בניידותם": www.bit.ly/nohal_0810

מהי הזכות? ★

1. שילוב של מענק והלוואה או הלוואה בלבד;
2. לדיירי הדיור הציבורי תיעשה התאמת דיור ללא צורך בהשתתפות הדייר;
3. סיוע עד 65,000 ₪ ניתן בעבור שינויים פנימיים או חיצוניים בדירה;
4. סיוע עד 130,000 ₪ ניתן לצורך התקנת מעלון;
5. הרכב הסיוע למי שמתגוררים בדירה שבבעלותם נקבע על פי הכנסות כל בני המשפחה. משרד הבינוי והשיכון מעדכן את תקרת ההכנסה מעת לעת.

למידע נוסף בדבר גובה הסיוע ראו אתר משרד הבינוי והשיכון, "סיוע למוגבלים בניידות": www.bit.ly/siyua_nayadut

מי זכאי? 🖱️

מי שדירתם והכנסתם מזכות לפי מספר הנפשות, כפי שנקבע בנוהל הסיוע. זכאים להיכלל במסגרת זו מי שעומדים באחד התנאים האלה לפחות:

1. מי שקבע בעניינם מוסד רפואי מוכר (בית חולים, קופת חולים או מסגרת שיקומית ממשלתית) אחד או יותר מאלה:

- א. תנועתם או תפקודם מוגבלים עקב מחלה או פגיעה במערכת מוטורית.
- ב. חולים במחלה מתקדמת (מרותקים לכיסא גלגלים, מתהלכים בעזרת פרוטזות, מכשירים, קביים וכדומה).
- 2.** מי שהם או בני המשפחה המטפלת בהם החלו לעבוד בעיר אחרת ומתקיימים בהם שני התנאים האלה:
- א. יש הכרח גם בשינוי מקום המגורים לדעת הוועדה הבין-משרדית של משרד הבריאות ומשרד הבינוי והשיכון.
- ב. מקום המגורים החדש אינו עונה על צורכיהם עד כדי פגיעה ביכולת תפקודם היום-יומי.
- 3.** מי שקיבלו בעבר סיוע במסגרת זו וחלה הרעה במצב בריאותם, ועקב מגבלותיהם יש להתאים את הדירה שבה הם מתגוררים או עתידים להתגורר, יהיו זכאים לסיוע נוסף על פי דוח עובד שיקום.
- 4.** מי שהגופים שלהלן הכירו בהם יהיו זכאים לסיוע מטעם משרד הבינוי והשיכון **בתנאי שהגופים שהכירו בנכותם קבעו כי הם אינם זכאים לסיוע לשיפור תנאי הדיור:**
- א. נכי צה"ל שהוכרו במשרד הביטחון;
- ב. נפגעי תאונות עבודה שהוכרו במוסד לביטוח הלאומי ונכותם בביטוח הלאומי מתחת ל-65% ולכן אינם זכאים לסיוע זה מטעם הביטוח הלאומי;
- ג. נפגעי פעולות איבה שהוכרו במוסד לביטוח לאומי;
- ד. נפגעי תאונות דרכים שהוכרו בחברות הביטוח או בגורם אחר.
- 5. סיוע להתקנת מעלון** יינתן בתנאי שהזכאים התגוררו בבית עוד לפני שהחלו להתנהל בעזרת כיסא גלגלים והמעלון מעניק פתרון בלעדי לבעיית הניידות שלהם בבית זה.
- 6. באילו דירות אפשר לבצע את ההתאמה ולקבל סיוע?**
- מימוש הזכאות להתאמת הדירה יתאפשר בתנאי שהזכאים מתגוררים באחד מסוגי הדירות האלה:
- דירה בבעלותם;
  - דירה בדמי מפתח;
  - דירה בשיכון הציבורי;
  - דירה בקיבוץ או במושב;
  - דירה של קרוב משפחה מהדרגות האלה: בן או בת, אב, אם, אח או אחות, סבא, סבתא, נכד או נכדה.

⚠ חשוב לדעת

אנשים עם מוגבלות לא יהיו זכאים לסיוע מטעם משרד הבינוי והשיכון במקרים אלו:

- ◀ אם דירתם הותאמה לפני הגשת הבקשה (אלא אם חלה החמרה במצבם).
- ◀ אם בבעלותם יותר מדירה אחת.
- ◀ אם הם מתגוררים בשכירות חודשית פרטית.
- ◀ אם ניתן להם סיוע לשיפור תנאי הדיור ממשרד הביטחון, מהמוסד לביטוח לאומי או מחברת ביטוח.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש להגיש בקשה לוועדה בין-משרדית של משרד הבריאות ומשרד הבינוי והשיכון אשר בסמכותה לקבוע את הזכאות. הגשת הבקשה כוללת כמה שלבים:

1. פנייה לרופא המשפחה בקופת החולים או לבית חולים או למסגרת שיקומית שהמבקש מטופל בה. בבתי החולים ובמסגרות השיקום אפשר לפנות לעובדים הסוציאליים.
2. ביקור מרפא בעיסוק בביתו של מבקש הסיוע לבדיקת הבית, להגדרת השינויים ולהכנת מפרט שינויים. למפרט זה תצורף הצעת מחיר מטעם המבקש. מפרט השינויים והצעת המחיר יועברו לעובדים הסוציאליים בלשכת הבריאות המחוזית.
3. באחריות העובדים הסוציאליים לפעול להגשת בקשה לוועדה הבין-משרדית.
4. הבקשה תוגש בצירוף אישורים, מסמכים נדרשים ותעודות רפואיות. לפירוט בדבר רשימת המסמכים הנדרשים ראו באתר משרד הבריאות: www.bit.ly/SiuaDiur.
5. במקרים חריגים אפשר לערער על החלטת הוועדה, ולצורך כך יש לפנות ללשכת הבריאות המחוזית או למשרד הבינוי והשיכון.

מימוש הסיוע ייעשה באמצעות הבנקים למשכנתאות לפי בחירת הזכאי.

◀ מסמכים נדרשים לקבלת הסיוע:

- א. **טופס בקשת סיוע** – טופס מלא וחתום בידי הפונה וכן זוגו בשני עותקים מקוריים. טופס זה אפשר לקבל מהעובדים הסוציאליים בלשכת הבריאות.
- ב. **טופס רפואי תפקודי** – טופס מלא וחתום בידי רופא ואחות במוסד רפואי שהפונה מטופל בו.
- ג. **הערכה פסיכו-סוציאלית** – את ההערכה יעשו העובדים הסוציאליים בלשכת הבריאות או עובדים סוציאליים במסגרות שיקום ורווחה אחרות שהפונה מטופל בהן.

ד. **המלצה על שינויים** בתקבל ממרפא בעיסוק ביחידה להמשך טיפול של קופת החולים שאליה שייך המבקש או במסגרת שיקום אחרת. ראו המלצה מפורטת בטופס ייעודי של משרד השיכון, כולל שרטוטים.

ה. **הצעת מחיר** – הצעת מחיר מעודכנת (עד שלושה חדשים) מקבלן מורשה, בהתאם לדוח ההמלצה לשינויים של המרפא בעיסוק ובאישורו. האחריות למציאת הקבלן והפיקוח הישיר על עבודתו מוטלת על המבקש.

ו. **מעלון** – בבקשה להתקנת מעלון יש להציג שתי הצעות מחיר מחברות בעלות תן תקן.

ז. **צילומי תעודת הזהות** של המבקש ושל בני המשפחה המתגוררים עימו.

ח. **אישורי הכנסה** – של בני המשפחה המתגוררים בדירה בשלושת החודשים שקדמו להגשת הבקשה: תדפיסי בנק, קצבאות, משכורת או פנסייה וכל הכנסה נוספת.

ט. **בבקשות להתקנת מעלון יש לצרף אישור ממשד הבריאות** על זכאות מבקש הסיוע להשתתפות ברכישת כיסא גלגלים.

י. **מידע על זכויות במקרקעין של המבקש** – אישור מס רכוש הכולל מספר גוש וחלקה.

חסרי דיור המבקשים סיוע להתאמה בדירה של קרובי משפחה מדרגה ראשונה יצרפו התחייבות שלפיה לא יהיו רשאים במהלך ארבע שנים מיום קבלת הסיוע לבחון זכאות לדירה בשיכון הציבורי.

⚠ חשוב לדעת

דיירי הדיור הציבורי יפנו את הבקשה ישירות לחברה המאכלסת ללא צורך באישורי הכנסה. את דוח ההמלצה לשינויים ישלח המרפא בעיסוק לחברה המאכלסת.

במקרים מיוחדים המחייבים ביצוע מהיר של השינויים יש לפנות לעובדים הסוציאליים בלשכת הבריאות, והם יבדקו את הבקשה וייתנו את אישורה המוקדם בתיאום עם משרד השיכון.

7.4. הזכות להתאמות חיצוניות בבניין משותף

★ מהי הזכות?

בתנאים מסוימים אדם עם מוגבלות המתגורר בדירה בבניין משותף זכאי לבצע התאמות נדרשות. יש התאמות שאינן דורשות הסכמה של שאר בעלי הדירות, ויש התאמות שנדרשת בהן הסכמה של רוב רגיל (מעל מחצית בעלי השירות) או הסכמה של רוב מוחלט (יותר מ-60% משאר בעלי הדירות).

◀ התאמות שאינן דורשות את הסכמת שאר בעלי הדירות:

1. התאמת פתח או שער כניסה לחצר הבית המשותף בלא שינוי מבנה הפתח או השער, צורתו או מידותיו, כגון התקנת מאחז יד, מגיף דלת, אינטרקום, לחצן קריאה, פעמון או דיבורית, שינוי מנעול כניסה למנעול קל יותר לתפעול ומיקומם מחדש.
2. התאמת דלת או פתח כניסה לבית המשותף בלא שינוי מבנה הדלת או הפתח, צורתם או מידותיהם, כגון התקנת מאחז יד, מגיף דלת, אינטרקום, לחצן קריאה, פעמון או דיבורית, שינוי מנעול כניסה למנעול קל יותר לתפעול ומיקומם מחדש.
3. התקנת מאחז יד, לרבות שינוי מאחז קיים או שינוי מקומו.
4. בניית סף צידי בשביל גישה קיים למניעת דרדור כיסא גלגלים או לשם הכוונתו של אדם כבד ראייה.
5. התקנת אמצעי הרמה ידני בין מפלסים, לרבות כבש, שאורכו אינו עולה על 8 מטרים והפרש הגובה בין המפלס העליון לבין המפלס התחתון אינו עולה על 75 ס"מ, ובלבד שמהנדסי הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה אישרו כי אין בהתקנה כאמור כדי למנוע מבעלי הדירות האחרים להשתמש ברכוש המשותף שימוש סביר ובטוח.
6. החלפה או התקנה של רשת ניקוז (גריל).
7. התקנת תאורה, לרבות תאורת חירום, בשביל גישה או בכניסה לבית המשותף וכן שינוי עוצמת התאורה.
8. שינוי גובה סיפים, ובלבד שאין בביצוע השינוי כדי לגרום לתקלות במערכת הניקוז.
9. חספוס עדין של מדרגות או של ריצוף שביל גישה קיים לשם מניעת החלקה.
10. התקנת שילוט הכוונה ומידע, לרבות הוספת אותיות מובלטות או כתב ברייל בשילוט קיים.
11. שינוי אביזרי חשמל, מחשוב, טלוויזיה ותקשורת קיימים והתאמתם לצורכי האנשים עם המוגבלות ומידותיהם.
12. שינוי אביזרי שרברבות, ביוב וניקוז, שלא כאמור בסעיף 6 לחלק זה, ובלבד שמהנדסי הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה אישרו כי אין בהתאמה כאמור כדי לפגוע במערכות הבית המשותף.
13. שינוי גובה של התקנים ועזרים קיימים בבית המשותף, כגון תיבת מכתבים, ראי וברז שטיפה.
14. התאמת מקום חנייה קיים שיוחד לבעלי הדירה בלא שינוי מקומו, גודלו או צורתו.

◀ התאמות הדורשות את הסכמת רוב בעלי הדירות:

1. התאמת פתח או שער כניסה לחצר הבית אגב שינוי מבנה הפתח או השער, צורתו או מידותיו, כגון הסרת מנעול השער, ביטול שער, הרחבת פתח והתקנת שער.
2. התאמת דלת כניסה או פתח כניסה לבית המשותף אגב שינוי מבנה הדלת או הפתח, צורתם או מידותיהם, כגון הסרת מנעול הדלת, ביטול דלת או הרחבת פתח והתקנת דלת.
3. פתיחת פתח כניסה או שער נוסף לחצר הבית המשותף או לבית עצמו.
4. הרחבת שביל גישה קיים.
5. שינוי תוואי של שביל גישה קיים, לרבות סלילת שביל חדש.
6. הריסת גדרות ובניית גדר וגדר הגנה או התקנת סידורי בטיחות בשביל גישה קיים (שאינם כלולים בסעיף 4 להתאמות אשר אינן דורשות הסכמת שאר הדיירים) לשם מניעת פגיעה מכלי רכב או מציוז, נפילה, דרדור כיסא גלגלים או לשם הכוונתו של אדם כבד ראייה.
7. התקנת אמצעי הרמה ידני (שאינו כלול בסעיף 5 להתאמות אשר אינן דורשות הסכמת שאר הדיירים) או אמצעי הרמה חשמלי, מכני, אלקטרוני, הידרולי או אחר בין מפלסים, לרבות כבש ומעלון ולמעט מעלית, ובלבד שמהנדסי הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה אישרו כי אין בהתקנה כאמור כדי למנוע מבעלי הדירות האחרים להשתמש ברכוש המשותף שימוש סביר ובטוח.
8. החלפת ריצוף.
9. ביטול מדרגות קיימות, שינוי במדרגות ובניית מדרגות כניסה לבית המשותף.

◀ התאמות הטעונות הסכמת בעלי הדירות שבבעלותם 60% מן הדירות

1. הכשרת מקום למקום חנייה.
2. ייחוד או הקצאה של מקום חנייה קיים.

ⓘ חשוב לדעת

אם המפקח על רישום המקרקעין מצא כי בעלי דירה התנגדו לביצוע התאמה מטעמים בלתי סבירים או התנו את הסכמתם בתנאים בלתי סבירים, בסמכותו לתת את הסכמתו לביצוע ההתאמה במקום אותם דיירים.

◀ התקנת מעלית:

1. התקנת מעלית צריכה להתקבל ברוב של שני שלישים מבעלי הדירות.
2. דיירים הסבורים כי התקנת המעלית תפגע באחת הדירות או בחזות הבית יכולים להתנגד להתקנה ואף להגיש תביעה למפקח על המקרקעין כדי למנוע אותה.
3. בעלי הדירות המחליטים על התקנת המעלית, למעט בעלי הדירות בקומת קרקע, יישאו בהוצאות ההתקנה, אולם כל בעלי הדירות בבניין חייבים להשתתף בהוצאות תחזוקתה והפעלתה של המעלית.

⚠ חשוב לדעת

התקנת מעלית מותנית בקבלת היתר בנייה להתקנתה בהתאם לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965. ומכאן שאם אחד השכנים מתנגד, יש באפשרותם לערער על היתר הבנייה בוועדה המקומית לתכנון ובנייה, ואחר כך לערער על החלטת הוועדה המקומית לוועדה המחוזית לתכנון ובנייה (גם אם התקבלה הסכמת רוב הדיירים).

7.5. סיוע משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בתחום הדיור

★ מהי הזכות?

סיוע בשירותי דיור לאנשים המעוניינים בסיוע או זקוקים לסיוע נוסף על קורת גג. אגף בכיר דיור פועל ב**מנהל המוגבלויות** של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ואחראי לספק פתרונות מקצועיים וטיפוליים הכוללים מגורים לאנשים עם מוגבלות. לשם כך האגף מפעיל רצף של מסגרות דיור תומך ומסגרות דיור בקהילה בפריסה ארצית. מסגרות אלו מספקות רצף ומגוון רחב של פתרונות טיפוליים ומקצועיים לאנשים עם מוגבלויות. מסגרות הדיור כוללות מסגרות ממשלתיות, ציבוריות ופרטיות.

7.5.1. שירותי תמיכה בדיור עצמאי

משרד הרווחה מציע כמה אפשרויות התלויות ברצון האדם וברמת התמיכות שהוא זקוק לה:

◀ תוכנית "קהילה תומכת חיים עצמאיים לנכים"

התוכנית פועלת בכמה יישובים ברחבי הארץ ומטרתה לסייע לאנשים עם מוגבלויות לקיים חיים עצמאיים בבית באמצעות מערכת שירותים אישית ומקצועית תומכת.

במסגרת התוכנית ניתן סל שירותים אישי וקהילתי הכולל את כל אלו:

- אב קהילה זמין יום ולילה;
- עובד סוציאלי למתן תמיכה ולסיוע במימוש זכויות ובתיווך בין ארגונים בקהילה;
- חיבור למערכת מצוקה למצבי חירום;
- שירותי רופא יום ולילה, גם בסופי שבוע ובחגים;
- תיקונים קלים בתחזוקת הבית;
- תיקונים קלים בעזרים מסייעים (כיסא גלגלים, הליכון, מכשור רפואי ביתי) וסיוע בהעברת העזרים לסדנת תיקונים;
- סיוע בהבאת תרופות ובעריכת קניות;
- תיווך בשירותי הסעה לנכים;
- פעילות חברתית מגוונת המותאמת לרצונות ולצרכים של האנשים עם המוגבלות ומשולבת בחלקה בפעילות הקהילתית הרגילה.

מי זכאי?

העומדים בכל התנאים האלה:

- בני 21-65 (מגיל פרישה אפשר לקבל שירותים במסגרת קהילה תומכת לאזרחים ותיקים);
  - נקבעו להם לפחות 40% נכות רפואית במוסד לביטוח לאומי;
  - גרים בדירותיהם בקהילה.
- שירותי התוכנית נועדו לסייע גם לבני משפחה המתגוררים עם האנשים עם המוגבלות.

◀ דיור נתמך בקהילה

מיזם בהפעלת רשויות הרווחה המקומיות בשיתוף הג'וינט - ישראל מעבר למוגבלות וקרן רוזרמן.

הפרויקט מציע ליווי במציאת דירה וסיוע במימוש זכויות (לדוגמה, הזכות לסיוע בשכר דירה, ראו **סעיף 7.1**, "רכישה ושכירה של דירה בשוק הפרטי"). באחריות המבקש להשתתף בדיור נתמך בקהילה לאתר את הדירה המתאימה לו וכן לבחור עם מי הוא מעוניין להתגורר. אחר כך נבנית לאדם תוכנית אישית, והיא מלווה אותו במעבר לחיים עצמאיים.

◀ מרכזים לחיים עצמאיים בקהילה

הפעלה והטמעה של מרכזים רב-שירותיים קהילתיים בניהול אנשים עם מוגבלות למען אנשים עם מוגבלות. המרכזים פועלים בארבעה תחומים: ייעוץ עמיתים, הכשרות לחיים עצמאיים, סדנאות לאביזרי עזר ופעולות למען קידום שינוי חברתי.

תוכניות המיועדות לצעירים בני 18-30. התוכניות קצובות בזמן ומשלבות תעסוקה תואמת גיל עם הכשרה לחיים עצמאיים.

7.5.2. דיור תומך

מסגרות הדיור לאנשים ברמת תפקוד נמוכה-בינונית הזקוקים לרמת תמיכה גבוהה או לרמת מוגנות גבוהה ואינם מעוניינים או אינם מסוגלים להתגורר בקהילה.

← דיור מוגן

דיור מוגן מיועד לקבוצות של עד שישה בני אדם.

← מוסדות

- **הוסטלים** - מערך דיור המורכב המיועד ל-6-24 בני אדם.
- **מעונות פנימייה** - מעון פנימייה משמש מסגרת כוללנית המיועדת לרוב למספר גדול יותר של אנשים (24 ומעלה). במעון מסופקים כל הצרכים של הדיירים, כולל מרפאה, צוות פרא-רפואי, תעסוקה ועוד. כיום רוב המעונות מפעילים גם שלוחות, שהם בתים בקהילה המקבלים מהמעון חלק מהשירותים.

המתגוררים במוסד אינם זכאים לקצבאות מלבד 20% מקצבת הנכות.

👉 מי זכאי?

בוגרים המוכרים בלשכת הרווחה.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הפנייה למסגרות אלו נעשית באמצעות ועדות ההשמה הפועלות בלשכות לשירותים חברתיים המקומיות ובשיתוף האדם עם המוגבלות הפיזית ובני משפחתו או האפוסטרופוס שלו. ההשמה נעשית בהתאם לסוג הנכות, לרמת המוגנות הנדרשת ולשכבת הגיל.

🔍 **מידע נוסף ראו באתר משרד העבודה, הרווחה והשירותים החבריים, מנהל המוגבלויות, אגף בכיר דיור: www.bit.ly/molsa4.**

7.6. זיכוי ממס הכנסה בעבור ילד בדיור

להרחבה בעניין ראו את הזכויות בנושא זה בפרק 13, הטבות מס.

7.7. פטור ממכרז לשלטון המקומי המשכיר מקרקעין שבבעלותו לנכה לצורך שיקומו

★ מהי הזכות?

עירייה, מועצה מקומית או מועצה אזורית תהיה פטורה ממכרז כאשר היא מעבירה מקרקעין שבבעלותה לצורך שיקומו של נכה, בתנאי שהמקרקעין מועברים בדרך של שכירות.

7.8. פטור מדמי הסכמה

★ מהי הזכות?

אדם המעביר זכויות חכירה במקרקעין שבבעלות רמ"י (רשות מקרקעי ישראל) יהיה פטור מתשלום דמי הסכמה לרמ"י עד לסכום של 80,000 ₪ (הסכום מעודכן לינואר 2020).

👉 מי זכאי?

נכים המקבלים קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי בשל נכות כללית ודרגת נכות הרפואית לצמיתות היא 80% לפחות, והם בעלי זכות חכירה בנכס ארבע שנים ומעלה.

✅ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לרשות מקרקעי ישראל באזור המגורים ולהביא את המסמכים האלה:

1. אישור ועדה רפואית של רשות המיסים;
2. איסור מהמוסד לביטוח לאומי על הנכות המזכה אותם בקצבת נכות כללית;
3. אישור משרד הבריאות על מוגבלות בניידות של 80% ומעלה.

פרק 8

שירות צבאי ושירות אזרחי-לאומי

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

8. שירות צבאי ושירות אזרחי-לאומי

שירות צבאי בישראל הוא חלק מההוויה הישראלית.

השירות משמש הכנה לחיים ומאפשר התנסות מעשית חשובה בגיבוש הזהות המקצועית של הנער והנערה, מחזק את הזהות הישראלית ותורם רבות במגוון תחומים.

לצעירים עם מוגבלות משמעות הגיוס גדולה עוד יותר, משום שהשירות בצבא מאפשר שילוב בחברה ותורם לחיים עצמאיים תרומה ניכרת.

הניסיון שהצטבר עד כה מראה כי התאמתה של תוכנית השירות לצורכיהם המסוימים של הצעירים עם המוגבלות חיונית לשם הצלחה רציפה ומיטבית במשימות הגיוס, בשירות עצמו ובהשתלבות בחיים האזרחיים.

8.1 פטור על רקע רפואי

★ מהי הזכות?

מועמדים לשירות ביטחון שעברו את ההליכים הרפואיים וקיבלו פרופיל 21, שמשמעותו אי-כשירות לשירות על פי חוק שירות ביטחון, יקבלו פטור משירות צבאי מסיבות רפואיות.

👉 מי זכאי?

זכאות לפרופיל 21 ניתנת בין היתר בשל בעיות רפואיות שהופכות את המועמד לשירות צבאי לבלתי כשיר לשירות. את הפטור נותנת ועדה רפואית של צה"ל הקובעת בהתאם לבדיקת רפואית ובשיקול דעת אם האדם כשיר רפואית לשירות בצה"ל.

בתעודת הפטור יהיה כתוב שהפטור ניתן בגלל אי-כושר, ולא יופיע פירוט של הסיבה הרפואית לפטור.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

ככלל, המוסד לביטוח לאומי מעביר לצה"ל מידע רפואי על מועמדים לשירות ביטחון הזכאים לגמלת ילד נכה. אם המידע הועבר מהביטוח הלאומי עוד בטרם מלאו לצעירים 16 וחצי, לא יישלח אליהם זימון לצו הראשון, והם יעברו למסלול פטור ללא נוכחות. אם המועמדים לשירות צבאי אינם מקבלים גמלת נכות, תערוך את הבדיקה ועדה רפואית בצה"ל.

אם מעוניינים שלא יישלח זימון לצו הראשון, מומלץ ליצור קשר עם יחידת מיטב בחיגו מקוצר 1111 ולעקוב אחר הנחיותיה.

8.2. התנדבות לשירות צבאי לבעלי פרופיל 21

★ מהי הזכות?

בעלי פרופיל 21 יכולים לבקש להתנדב לשירות, והצבא ראוי לסרב או לקבל את הבקשה. המתנדבים נחשבים חיילים ככלל חיילי צה"ל, וחלות עליהם כל החובות והזכויות החלות על משרתי החובה בכפוף למגבלות הרפואיות שקבעה להם מפקדת קצין רפואה ראשי (מקרפ"ר), למעט שירותי הבריאות שמקבלים בקופות החולים מחוץ למערכת הצבאית.

בעבור מתנדבים פתוחים בצה"ל כ-150 תפקידים, ואפשר להשתבץ אליהם בהתאם לסעיפי הליקוי האישיים.

🔍 **אפשר לעיין ברשימת התפקידים המלאה באתר מיטב: www.bit.ly/profil25**

👉 מי זכאי?

חיילים שנקבע להם פרופיל 21 ומעוניינים להתנדב לצה"ל, וצה"ל אישר את התנדבותם.

✅ כיצד אפשר לממש את הזכות?

◀ פתיחת תיק התנדבות

עם קבלת הפטור בלשכת הגיוס עומדת בפני המועמדים הבחירה אם לפתוח תיק התנדבות באותו מעמד. פתיחת תיק התנדבות אפשרית עד גיל 24 הן לבנים הן לבנות. עם פתיחת התיק יצטרכו המועמדים להעביר לצבא מסמכים מגורמים רפואיים. יש לשלוח אותם לכתובת הדוא"ל meitav@idf.gov.il.

לאחר קבלת המסמכים הם מועברים לגורמים רפואיים מקצועיים בצה"ל, וגורמים אלו בוחנים אם אפשר לאשר קבלת פרופיל 25 – פרופיל הקובע כשירות להתנדבות.

תהליך אישור בקשת ההתנדבות נמשך עד כחצי שנה (אם ההתנדבות היא על רקע פטור מרקע רפואי, התהליך נמשך שלושה חודשים, ואם על רקע פטור מרקע נפשי, התהליך נמשך חמישה חודשים), לכן רצוי להגיש את בקשת ההתנדבות מייד עם קבלת הפטור. אין צורך לחכות שתעודת הפטור תגיע בדואר, די שהפטור מעודכן במערכת.

◀ הליכי השיבוץ

כאשר האישור לפרופיל 25 ניתן, מדור שירות ייחודי (ש"י) בלשכת הגיוס ברשת מתחיל בהליכי השיבוץ.

הליכי השיבוץ מתחילים בריאיון אישי שנועד להכיר את המועמדים בצורה הטובה ביותר ולהבין את יכולותיהם והעדפותיהם האישיות לצד המגבלות הרפואיות שקבעו להם הגורמים הרפואיים בצה"ל. בעקבות הריאיון ולאחר שקלול מכלול הנתונים האישיים והרפואיים, תוצאות הריאיון וצורכי המערכת ישובצו המועמדים המתנדבים.

טירונות המתנדבים אינה חובה, ולא בכל מחזור גיוס נערכת טירונות מתנדבים. אם נערכת טירונות, היא מתקיימת במגוון בסיסים ברחבי הארץ. הטירונות עיונית בלבד ונמשכת כחמישה ימים. תנאי יומיות בטירונות מתקיימים לבעלי פטור ללינה ביתית. לאחר הטירונות נציגי המוסד לביטוח לאומי מציגים לפני החיילים את תוכניות השיקום המוצעות להם מטעם הביטוח הלאומי.

אפשר להתייעץ עם מרכז השירות של יחידת מיטב בשעות הפעילות: ⓘ

קו למלש"ב המתנדב 1111 (שלוחה 1);

חיילים בשירות – קו לחייל המתנדב 03-7387191.

8.3. תוכניות לשילוב צעירים עם מוגבלות בצבא

תוכנית שיבולים – השתלבות צעירים עם מוגבלות במכינות קדם-צבאיות

תוכנית שיבולים נועדה לאפשר לצעירים עם מוגבלות להשתתף במערך המכינות הקדם-צבאיות בהכנה לשירות צבאי משמעותי. ההשתתפות בתוכנית ללא תשלום. עם זאת ההשתתפות בפעילויות המכינה עצמה כרוכה בתשלום חודשי בחלק מהמכינות.

◀ מהם עיקרי התוכנית?

1. תהליכי מיון מותאמים ומונגשים;
2. הכשרה לצוות המכינה;
3. בניית תוכנית אישית;
4. הנגשות והתאמות בהתאם לסוג המוגבלות;
5. סיוע במיצוי הזכויות;
6. מאגר ציוד הנגשה ליום-יום וליציאה לטיולים;
7. סיוע בהכוונה לשירות משמעותי בצה"ל ובליווי השירות.

◀ נותני השירות

מועצת המכינות הקדם-צבאיות בשותפות עם ג'וינט-אשלים, משרד החינוך, משרד הרווחה, משרד הבריאות, משרד הביטחון, המוסד לביטוח לאומי, קרן משפחת רודמן ופדרציית ניו יורק.

מי זכאי להשתתף בתוכנית?

◀ צעירים העומדים בכל התנאים האלה:

1. בוגרי החינוך הרגיל או החינוך המיוחד;
  2. עם מוגבלות פיזית, חושית, קוגניטיבית או נפשית או לקויות למידה מורכבות;
  3. מתכוונים להתגייס או להתנדב לצה"ל;
  4. עומדים בדרישות הקבלה של המכינה לאחר ביצוע ההתאמות הנדרשות;
- במקרים מסוימים לצורך קבלת הזכאות והמימון תידרש הכרה של משרד הרווחה באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים.

◀ מהו תהליך הקבלה לתוכנית?

יש לפנות אל מנהלי התוכנית. ראו פרטי יצירת קשר באתר מועצת המכינות: www.bit.ly/shibolimproject

◀ עלות

1. ההשתתפות בתוכנית היא ללא תשלום;
2. בחלק מהמכינות ההשתתפות בפעילויות המכינה עצמה כרוכה בתשלום חודשי.

תוכנית מגשימים חלום – מתגייסים לצה"ל – לצעירים עם צרכים מיוחדים

צעירים עם צרכים מיוחדים יכולים להתנדב לשירות בצה"ל במסגרת תומכת הכוללת מגורים.

◀ מהם עיקרי התוכנית?

1. השירות נמשך כארבע שנים – שנה של התנדבות אזרחית ועד שלוש שנות גיוס – ובמהלכן המתנדבים מתגוררים בדיור מוגן בקהילה. התפקידים המוצעים יהיו בבסיס חיל האוויר ובפיקוד העורף.
2. שיתוף המתנדבים בחוויית השירות הצבאי מאפשר להם להרגיש כמו כולם ומסייע להם בהכנה לחיים עצמאיים.
3. המתנדבים עוברים מסלול גדנ"ע של ארבעה ימים (טירונות) וגיבוש קבוצתי בהנחיית אנשי מקצוע.
4. בסיום הגדנ"ע המתנדבים נקלטים בבסיס ומשתלבים כחלק מכוח האדם במגוון תפקידים כגון הכנת ערכות מגן, עבודה בימ"חים, שק"ם, מחסנים לוגיסטיים, כלבנות, מעבדות, בית דפוס, מטבח, מגרסה ועוד.

5. בבסיס הצבאי יש רשת תמיכה הכוללת אנשי מקצוע מתחום השיקום והטיפול.
6. בסיום יום העבודה המתנדבים מוסעים למערך מגורים (הוסטל) בקרבת הבסיס המאויש בצוות של מטפלים מקצועיים ומוסמכים, כנדרש על פי אמות המידה של משרד הרווחה.
7. בהוסטל נבנות למתנדבים תוכניות פרטניות לקידום אישי ותוכניות התערבות בקבוצה במגוון נושאים חברתיים טיפוליים.
8. נוסף על כך פועלים בהוסטל חוגי העשרה, תרבות ופנאי כגון מחשבים, ספורט, דרמה, אומנות ועוד.

מי זכאי להשתתף בתוכנית?

- בוגרי החינוך המיוחד בני 18–25 העומדים בתנאים אלו:
1. יש להם לקות פיזית התפתחותית ומוכרים באגף לשירותי רווחה ושיקום או באגף לטיפול באדם עם אוטיזם;
  2. בעלי מוטיבציה גבוהה להשתלב בהוויה הצבאית.

מהו תהליך הקבלה לתוכנית?

- יש לגשת לעובד הסוציאלי המטפל במחלקה לשירותים חברתיים באזור המגורים ולבקש הפניה לסידור חוץ-ביתי במסגרת "מגשימים חלום".
- יש לעבור ועדת השמה לסידור חוץ-ביתי ברשות המקומית.
- יש לעבור ועדת קבלה של המסגרת.
- קבלת הדיירים תתאפשר לאחר שהרשות המקומית תשלים את המסמכים הדרושים ויתואם תאריך קליטה עם המסגרת.

הכשרה מקצועית לצעירים עם מוגבלויות המתנדבים לצה"ל

תוכנית שמטרתה לאפשר לצעירים הזכאים לשיקום באמצעות המוסד לביטוח לאומי ללמוד מקצוע ולמלא תפקיד התנדבותי בצה"ל בתפקיד המשיק לתחום הלימודים.

לפרטים נוספים אפשר לפנות לגב' ענת הרפז, מנהלת תחום השיקום בביטוח לאומי, סניף פתח תקווה: anath@nioi.gov.il

8.4. שירות לאומי-אזרחי לצעירים עם מוגבלות

★ מהי הזכות?

צעירים עם מוגבלות שקיבלו פטור משירות צבאי יכולים להתנדב לשירות לאומי-אזרחי ולהשתתף בתוכניות ייעודיות.

תוכנית "עוצמה" – השתלבות צעירים עם מוגבלות בשירות הלאומי-אזרחי

◀ מהם עיקרי התוכנית?

את תוכנית "עוצמה" מפעילה האגודה להתנדבות, והיא מיועדת לצעירים בני 18–23 שקיבלו פטור משירות צבאי. תוכנית ההתנדבות פועלת ברחבי הארץ במגוון תפקידים המותאמים למתנדבים (חינוך, הדרכה, טיפול בבעלי חיים, מנהל ציבורי, בריאות ורווחה). מסגרת ההתנדבות היא של 30–40 שעות שבועיות למשך 12 חודשים.

במהלך ההתנדבות הצעירים מצטרפים לקבוצה תומכת של מתנדבים שעורכת פעילויות חברתיות וחוייטיות לאורך כל השנה. את הצעירים מובילים רכזי מתנדבים מקצועיים מעולם הטיפול או החינוך, והם שבונים תוכנית קידום אישית לכל משתתף ומשתתפת בתוכנית.

◀ מהו תהליך הקבלה לתוכנית?

1. תיאום ריאיון עם רכז האגודה להתנדבות במחוז המגורים;
2. מילוי טופס שאלון למועמדים;
3. המצאת מסמכים: א) פטור משירות בצבא; ב) אישור רפואי על כשירות לעבודה; ג) צילום תעודת זהות; ד) תמונת פספורט; ה) טופס ויתור סודיות רפואית; ו) פרטי חשבון הבנק של המועמדים;
4. השמה התנדבותית – בחירת מקום השמה ותיאום ריאיון עם המעסיקים שאליו יבואו גם הרכזים המלווים.

*מסמכים רלוונטיים נוספים: אבחון, הכרה ברווחה, זכאות לקצבת נכות, אישור אפטרופוס.

🔍 למידע נוסף יש לפנות לאגודה להתנדבות בטלפון 1-800-233-133.

תוכנית "משלבים" – השתלבות צעירים עם מוגבלות בשירות הלאומי-אזרחי

◀ מהם עיקרי התוכנית?

את תוכנית "משלבים" מפעילה עמותת גוונים בשיתוף פעולה עם משרדי ממשלה, ארגוני סיוע וארגוני התנדבות. התוכנית מיועדת לצעירים בני 18–23 מרחבי הארץ עם מגבלה מכל סוג שהוא, לרבות צעירים על רצף האוטזים, עם מגבלות פיזיות, חושיות, נפשיות, הנמכה קוגניטיבית ומוגבלות שכלית התפתחותית, המעוניינים לתרום ולהיתרם בהתנדבות לשירות לאומי-אזרחי.

במהלך השירות בתוכנית המתנדבים תורמים במקומות שירות מרכזיים בקהילה כגון מערכת החינוך, מערך הבריאות ועוד. במהלך התוכנית הצעירים עוברים מערך הכשרות המכין אותם לניהול חיים עצמאיים תוכנית זו משמשת שער לעולם העבודה והחברה ובסיס להמשך רכישת השכלה ומקצוע. במהלך ההתנדבות לשירות אזרחי-לאומי הצעירים מתגוררים בבית ההורים או במסגרת דיור בקהילה, ויש אפשרות לתרומה בקהילה במקום מגורי הצעירים.

משך התוכנית שנה או שנתיים, ולאחריהן הצעירים זכאים לזכויות של חיילים משוחררים. התוכנית פועלת ברחבי הארץ.

◀ מהו תהליך הקבלה לתוכנית?

יש לפנות למוקד עמותת גוונים *9913.

למידע בדבר תוכניות נוספות אפשר לפנות לפורום לקידום השירות האזרחי-לאומי: www.ncsforum.org.il ⓘ

פרק 9

נגישות והתניידות

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

9.1. הנגשת מבנים

★ מהי הזכות?

מבנה נגיש הוא מבנה המאפשר לכלל האוכלוסייה – ובפרט לאנשים עם מוגבלות – להתמצא במבנה, לנוע בו ולהשתמש במתקניו באופן שוויוני, מכובד, עצמאי ובטיחותי.

מבנה נגיש חייב לקיים את עקרונות **ההכלה והרציפות**. על פי עקרון ההכלה, אנשים עם מוגבלות הם חלק מהציבור, ולכן יש לאפשר להם להתנהל במרחב הפיזי והשירותי כפי שעושה זאת כלל הציבור, ללא הפרדה.

על פי עקרון הרציפות, כל הדרך שעושים מי שמקבלים שירות, עובדים או גרים באותו מקום צריכה להיות נגישה. דרך זו כוללת את דרכי ההגעה למקום (למשל מהחנייה או מהרחוב), ומשם לכניסה, למבואה, לעמדת מודיעין, למעברים בין קומות, לעמדות השירות וכן הלאה. מבנה יכול להיות מבנה המשמש את כלל הציבור, מקום עבודה או מבנה מגורים.

החוק מטיל חובות נגישות שונות על כל סוג של בניין ומביא בחשבון גם את מועד בנייתו ואת ייעודו. להלן תיאור תמציתי של נגישות בניינים המשמשים את הציבור.

- 1. נגישות למבנה וממנו** – דרך עיקרית אחת לפחות וכניסה אחת לפחות למבנה יהיו נגישות: ללא מדרגות, בשיפוע מתון, עם מאחזי יד כנדרש, פנויות ממכשולים, מרוצפות בריצוף קשיח, אחיד, נטול גבשושיות ומונע החלקה ורחבות די הצורך לאפשר תנועה בטוחה. במקרים מסוימים תלווה הדרך בסימן מוביל לאנשים עם לקות ראייה. אם יש יותר מדרך אחת, צריכה להיות הפניה מהדרך הלא נגישה אל הנגישה באמצעות שילוט מתאים.
- 2. חניית נכים** – חובה להקצות כמה מקומות חנייה נגישים, על פי המפורט בתקנות נגישות בנייני מגורים 2010. יש למקם חניות לבעלי תג נכה בקרבת הכניסות הנגישות לבניין או למעלית וליצור מעבר נגיש מהחנייה לבניין ושילוט תקני. יש לוודא כי במפרט החנייה נשמרים מקומות חנייה לרכב גבוה וכי כל המעברים אל המדרכה וממנה נגישים לכיסאות גלגלים.
- 3. דרכים ומעברים נגישים בתוך הבניין** – מאפשרים מרחב תנועה רצופה וחופשית ממכשולים, כולל פנייה ומעבר לפתחים ומעברים המסתעפים מהם. המכשולים יסומנו בדרך נגישה או יוסרו ממנה.
- 4. דלתות, פתחים ושערים** – הדלת הראשית למבנה תאפשר לכול להיכנס ולצאת דרכה. יש לוודא שהפתחים יהיו רחבים ויושאר מרחב תמרון לפני כל דלת ואחריה ושהפתחה והסגירה של הדלתות לא ידרשו מאמץ פיזי רב. רוחב כבש לא יקטן מ-1.1 מ'. אם בכניסה מוצב קודן, תהיה אפשרות נוחה להגיע ללחיצים.

5. התגברות על הפרשי גובה

- א. **כבשים (רמפות) המקשרים בין מפלסים** – הכבשים יהיו בשיפוע מתון המאפשר עלייה וירידה עצמאית ללא חשש הידרדרות או נפילה. כבש ארוך יפוצל לכמה כבשים, וביניהם יפרידו משטחי ביניים המאפשרים מנוחה. הכבש יכלול מאחזי יד משני צידיו, ורוחבו לא יקטן מ-1.1 מ'.
- ב. **מעליות** – המעליות יהיו נגישות על פי התקן, מידותיהן יהיו נוחות לאדם בכיסא גלגלים עם מלווה ויותקנו בהן מאחז יד, לחצנים עם מידע מובלט, שילוט באותיות גדולות וברורות וכריזה קולית.
- ג. **מדרגות** – מאחז יד רציף משני עברי גרם המדרגות לכל אורכו, מאחז יד במשטחי הביניים וסימוני אזהרה ללקויי ראייה.
6. **שירותי נכים** – תא שירותי נכים והגישה אליהם יותאמו לתקנות תכנון ובניה (התקנת סידורים מיוחדים לנכים בבניין ציבורי) תשל"ו – 1970: גודל התא ומבנהו, דלת התא ואופן פתיחתה, מאחזי יד, כיורי רחצה והאביזרים שבו שמתחתם משטח פנוי המאפשר גישה עם כיסא גלגלים וכו'. אם יש כיור לנטילת ידיים מחוץ לתא, עליו להיות נגיש.
7. **מקומות ישיבה מותאמים** – במקום ההמתנה לשירות צריכים להיות לפחות 10% כיסאות או ספסלים המותאמים לאנשים עם מוגבלות וכן מקומות פנויים לאנשים המשתמשים בכיסא גלגלים. כיסא או ספסל מותאם הוא מושב בגובה מתאים שאפשר להתיישב עליו ולקום ממנו בנוחות, בעצמאות ובבטיחות. הוא יציב, בעל ארבע רגליים ושתי ידיות לתמיכה ולמשען ידיים. יהיה לא פחות ממקום ישיבה אחד פנוי לכיסא גלגלים במידות 80X120, ורצוי לאפשר ישיבת מלווה בסמוך. בדרך שאורכה עולה על 60 מ' במבנה יש להציב ספסלים או כיסאות למנוחה.
8. **שילוט והכוונה** – שילוט מהכניסה למבנה ועד לנקודות הפעילות העיקריות. כמו כן שילוט הכוונה ליציאה מהמבנה, לחדרי שירותים, למעליות ולמדרגות, כולל אמצעי אזהרה והכוונה לאנשים עם מוגבלות ראייה. בכניסה לחדרים שיש בהם מערכות עזר לשמיעה יותקן שילוט מתאים, ושלטי הכוונה וזיהוי יסומנו בסמל מתאים.
9. **ריצוף** – ריצוף מחומר קשיח בחספוס עדין המאפשר תנועה נוחה ומניעת החלקה.
10. **מערכות התראה ואזעקה** – אותות התראה ואזעקה שמיעתיים וחזותיים.
11. **מרחב מוגן** – מרחב מוגן נגיש שאנשים עם מוגבלות יכולים להיכנס אליו במהירות המתבקשת ולהשתמש במתקניו.
12. **אקוסטיקה ומערכות שמע** – התקנת סידורים אקוסטיים ומערכות שמע באולמות התכנסות, בחדרי ישיבות מרכזיים ובעמדות לשירות קהל.
13. **ריהוט** – ריהוט המאפשר לאנשים בעלי מידות גוף שונות ויכולת תפקוד מופחתת שימוש נוח, לפי תקנות נגישות השירות.

9.2. התאמות בבניין משותף

ראו את הזכויות בנושא בסעיף 7.4, "הזכות להתאמות חיצונית בבניין משותף".

9.3. נגישות השירות

★ מהי הזכות?

כל נותן שירות לציבור – משרד ממשלתי, המוסד לביטוח לאומי, עירייה, בנק, קניון וכל מקום אחר, בין שציבורי בין שפרטי – צריך לתת שירות נגיש לאנשים עם מוגבלות. השירות צריך להיות נגיש גם כאשר הוא ניתן בטלפון, באינטרנט ובאמצעים אחרים, כדי שגם אנשים עם מוגבלות יוכלו להגיע בנוחות ובביטחון אל נותן השירות ולקבל ממנו שירות איכותי ושוויוני כמו שמקבל כל אדם ללא מוגבלות.

תנאים מקדימים לשירות נגיש, כפי שצוינו בסעיף 9.1, כוללים נגישות פיזית הכוללת חנייה נגישה, דרך נגישה אל הבניין ובבניין, מעלית או כבש אם יש בדרך מדרגות, בתי שימוש מותאמים ושילוט ברור המכוון אל מוקדי השירות. הם כוללים גם תחבורה ציבורית נגישה אל מקום מתן השירות.

נוסף על כך אנשים עם מוגבלות זכאים לקבל את השירות עצמו מותאם לצורכיהם. לכן נותני השירות צריכים להנגיש את השירות הניתן, לספק התאמות נגישות ולהדריך את העובדים לתת שירות מתאים ונגיש.

◀ סקירת מרכיבי השירות שיש להנגיש:

- 1. התאמה של המקום שבו ניתן השירות – יש להתאים את הרכיבים האלה:** ריהוט, שילוט, עמדות מודיעין, דלפקי שירות, קופות, מכשור לקביעת תורים, תצוגה של תורים, עמדות המתנה, אמצעי הגברה ללקויי שמיעה ועוד.
- 2. התאמה של נוהלי מתן השירות –** בהתאם לשירות הניתן במקום כדי שיאפשרו מתן מענה הולם לאנשים עם מגוון רחב של מוגבלויות. לדוגמה, תהליך שירות הדורש מעבר בין כמה נותני שירות עלול להכביד על אדם המתקשה בתנועה או בהתמודדות עם תהליך מורכב. במקרים כאלה על הנהלים לקבוע שהפקידים המטפלים בפנייה יפעלו להעביר את הבקשה לבעלי התפקידים האחרים, וכך יחסכו מהלקוחות התרוצצות. יש אפשרות להסתייע במלווה, וכן יש לאפשר כניסת חיית שירות ועוד.
- 3. פטור מהמתנה בתור –** אם יש תור כדי לקבל שירות, נותני השירות צריכים לספק את השירות בלא המתנה בתור לאדם עם מוגבלות שכלית, נפשית או אוטיזם שיש לו תעודה שהנפיק המוסד לביטוח לאומי או אגף השיקום במשרד הביטחון או למלווה שלו. נותני השירות רשאים לדרוש מאדם עם מוגבלות להציג תעודה תקפה כאמור. איל"ן עם ארגונים אחרים ונציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות פועלים לשינוי המצב התחיקתי הקיים, כך שגם ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית יהיו זכאים לפטור מהמתנה בתור.

4. התאמה של האמצעים למתן השירות והמידע -

- **התאמה של המידע הנמסר במסגרת השירות -** הפקה של חלופות למידע מודפס: טפסים, דפי מידע אישיים (כגון מצב חשבון) ועלונים בכיתוב מוגדל או מוקלט או בכתב ברייל, בתיאום עם מקבלי השירות. אספקת מידע בעל פה לאנשים המתקשים לצרוך מידע כתוב או מוקלט.
- **התאמה של אמצעים טכנולוגיים לשימוש אנשים עם מוגבלות -** עמדות מידע ממוחשבות, מערכת לניתוב שיחות טלפון, מכשור לקביעה ולתצוגה של תורים, הנגשה של אתרי אינטרנט בהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.
- **מתן שירות באמצעים טכנולוגיים -** כגון טלפון, פקסימיליה, דואר אלקטרוני ומסרונים (SMS).

5. **נגישות באתרי האינטרנט -** התאמות הנגישות מאפשרות לאנשים עם מוגבלות כגון עיוורים ומוגבלי ראייה, אנשים עם מוגבלות פיזית המתקשים להפעיל את ידיהם, אנשים עם מוגבלויות קוגניטיביות כגון דיסלקציה והפרעות קשב וריכוז, אנשים עם מוגבלות שמיעה ואנשים עם מוגבלויות אחרות לעשות שימוש יעיל בשירותים ובמידע המוצעים באתר. אתר מונגש לפי תקנות הנגישות לשירות הוא אתר שנעשו בו התאמות לפי [תקן ישראלי 5568](#).

הצהרת הנגישות באתר תכלול מידע בדבר ההנגשות באתר האינטרנט ובארגון עצמו וכן מידע על אנשי הקשר בארגון ודרכי הפנייה אליהם ועל הפסקה או צפי להפסקה של יותר משבוע בהתאמות הנגישות בשירות.

◀ על מי חלה החובה להתאים התאמות נגישות לאתר אינטרנט?

יש להתאים התאמות נגישות לאתר אינטרנט שמספק שירות ציבורי. שירות ציבורי הוא שירות שניתן לציבור או לחלק בלתי מסוים ממנו מטעם גוף ציבורי או במקום ציבורי או שירות כגון אלו: שירותי מסחר, רווחה, בריאות, השכלה, פנאי, ספורט, תיירות, הארחה, תרבות, בידור, דת, אנרגיה, תקשורת (בזק), שירות בנקאות, אשראי, ביטוח, פנסייה או כל שירות פיננסי, השכרת כלי רכב.

לדוגמה, אתרים המספקים שירותי מסחר של מכירת מוצרים חייבים בנגישות. החובה תחול הן על אתר של חנות הן על אתר העוסק במכירת מוצרים. פרשנות "שירותי מסחר" לפי עמדת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות היא שהם כוללים בין היתר קנייה ומכירה של מוצרים או שירותים, עסקאות חליפין מרצון של סחורות או של שירותים, מידע על המוצרים או על השירותים ומידע על החברה ועל דרכי אספקת הסחורות או השירותים.

מי שמספקים שירות לפי הגדרות אלו באמצעות האינטרנט נדרשים להנגיש את האתר.

מי שחייבים בהנגשה של השירות המסופק באמצעות האינטרנט הם בעלי השירות, המחזיקים או המפעילים של האתר בפועל.

אלו הם הגורמים החייבים בנגישות:

- גוף פרטי הפועל למטרות רווח, כגון חברה או עוסק מורשה;
- רשויות ציבוריות, כגון משרד ממשלתי או רשות מקומית;
- גוף הפועל שלא למטרות רווח, כגון עמותה המספקת שירות לציבור.

התקנות חלות הן על שירותים בהיקף גדול הן על שירותים בהיקף קטן ומתחשבות במשאביהם של נותני השירות. נותני שירותים בעלי מחזור כספים נמוך (מתחת ל-1 מיליון ₪ בשנה) עשויים להיות פטורים מהנגשה בשל נטל כלכלי כבד מדי.

◀ אילו שירותי אינטרנט חייבים בהנגשה?

שירותי אינטרנט החייבים בנגישות כוללים תכנים בכל תצורה (פורמט), ובכלל זה כתב (טקסט), מסמכים, תמונות או וידאו המועברים על תשתית רשת האינטרנט ומוצגים למשתמשים באמצעות אתרי אינטרנט, מסמכים או יישומים (אפליקציות) שנועדו לספק למשתמש שירות ציבורי או מידע על שירות כאמור.

יש כמה מקרים שהמחוקק נדרש אליהם במיוחד:

1. תכנים שיצר צד שלישי – אין לממונה על אתר אינטרנט חובה להנגיש תכנים שלא הוא ערך או הפיק ולא נערכו או הופקו בעבורו (לדוגמה, לוח מודעות באינטרנט לא יהיה אחראי לנגישות המודעות שהעלו הגולשים. עם זאת יעמיד האתר המארח לרשות הצד האחר תשתית המאפשרת את הנגשת התכנים (לדוגמה, אם האתר מאפשר לגולשים להעלות תמונות, עליו לאפשר להם להזין טקסט חלופי לתמונה).

2. נגישות מסמכים – חובה להנגיש מסמכים, לרבות מסמכי PDF, שהוכנו לאחר 25 באוקטובר 2017.

3. נגישות וידאו:

א. חובת הנגשת סרטי וידאו חלה רק על רשות ציבורית או על גוף בעל מחזור כספים ממוצע העולה על 5 מיליון ₪ בשנה.

ב. רשות או גוף כאמור חייבים להנגיש תוכני וידאו שהוכנו לאחר 25 באוקטובר 2017.

4. על נותני השירות להדריך את עובדיהם כיצד לתת שירות נגיש לאנשים עם מוגבלות.

5. יש לפרסם את התאמות הנגישות הקיימות בשירות, ויש להביא לידיעת הציבור גם את האפשרות לבקש התאמות נגישות ואת הדרך והמועדים להגשת בקשה זו לפני מתן השירות.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

חלק מההתאמות נותני השירות חייבים לספק מראש אף ללא בקשה מסוימת. לעומת זאת חלק אחר מההתאמות צריך לבקש. לדוגמה, שילוט ברור המסייע בהתמצאות חייב להיות במקום, אך תרגום לכתב ברייל יש לבקש.

הזכות לקבל שירות מותאם היא חובתם של נותני השירות. על נותני השירות לפרסם את ההתאמות הנגישות בשירות שביצעו. אפשר לבקש את ההתאמות מנותני השירות בעל פה במקום השירות, בפקס, בטלפון או בדוא"ל. כאמור, יש התאמות רבות שלא צריך לבקש מראש, אבל יש לפרסם את שם אנשי הקשר וזרכי הפנייה אליהם בפקס, בטלפון ובדוא"ל.

אם ההתאמה הנצרכת בשירות או במבנה חסרה או שלא מוכנים לספק אותה, אפשר לפנות לרכזי הנגישות. לכל גוף גדול המעסיק יותר מ-25 עובדים ונותן שירות לציבור, כמו בנק, משרד ממשלתי או רשות מקומית, צריך להיות רכז נגישות. שמות רכזי הנגישות והדרך ליצור איתם קשר צריכים להופיע באתר האינטרנט של נותני השירות, ובכל בעיה או קושי אפשר לפנות לרכזי הנגישות ולבקש מהם לטפל בבעיה. אם אין חובה למנות רכזי נגישות או שהם אינם יכולים לטפל בעניין, אפשר לפנות למנהלים בדרישה לספק את התאמת הנגישות הדרושה. לשם כך מומלץ לפנות באמצעות טופס פנייה זה: www.bit.ly/tofes_zchuyot.

אם לא מתקבל מענה מתאים, אפשר לפנות למחלקת פניות הציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בדוא"ל pniotnez@justice.gov.il, בטלפון *6763 ובפקס 02-6462881. אם פניתם לנותן השירות באמצעות הטופס האמור, יש לצרף לפנייה אותו ואת תשובת נותן השירות.

◀ לעניין מימוש הזכות להנגשה באינטרנט

אתר העומד בתנאים שפורטו לעיל אמור להיות נגיש בכל עת לאדם עם מוגבלות הגולש בו.

אדם עם מוגבלות וכן ארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות יכולים לתבוע בגין אי-נגישות של שירות או מידע באינטרנט.

מאחר שהשירותים והמידע באינטרנט מתעדכנים ומשתנים בתדירות גבוהה ייתכן כי יימצאו מפעם לפעם סטיות מהוראות הנגישות לשירותי אינטרנט. מקרה כזה לא ייחשב הפרה (ולכן אי אפשר לתבוע בגינו תביעה ללא חובת הוכחת נזק) אלא אם הועברה לחייבים בנגישות הודעה על סטייה זו. על כל סטייה מהוראות הנגישות יש להעביר הודעה לחייבים בנגישות, ועל החייבים לתקן את ליקויי הנגישות בתוך פרק זמן סביר, ולא יותר מ-60 יום מקבלת ההודעה. מניין 60 הימים יחל מיום שקיבלו החייבים את ההודעה.

9.4. נגישות באירועים ובפעילויות תרבות

★ מהי הזכות?

כדי שיהיה אפשר להגיע למקום האירוע, ליהנות ממנו ולנוע בו בחופשיות, בבטחה, בכבוד ובעצמאות עם כלל הציבור, על המארגנים של אירועי תרבות לערוך אותם במקום נגיש, כחוק.

◀ דרך נגישה

במקום נגיש יש אפשרות לכל אדם להגיע לאירוע ללא חסמים בדרך רציפה נגישה:

- מחנייה נגישה קרובה אל הכניסה למקום;
- מהכניסה לכל מקום שיש בו התרחשות, כדוגמת קבלת פנים, הרשמה ותשלום וקפטריה, וכן לבית שימוש נגיש;
- ממקומות אלו או היישר מהכניסה לכל המקומות שמתרחשת בהם הפעילות העיקרית, כדוגמת הופעה, סרט, תצוגה או הרצאה.

הדרכים הנגישות המחברות בין כל המקומות שתוארו צריכות לאפשר לכל אדם להיכנס למקום ולהשתתף בפעילויות המתרחשות בו עם כל הציבור יחד.

◀ חנייה ובית שימוש נגישים

נוסף על דרך נגישה צריכים להיות במקום נגיש חנייה נגישה ובתי שימוש נגישים.

◀ מקומות ישיבה מתאימים

במקום נגיש לאירועים יש מקומות ישיבה מתאימים ממגוון סוגים, כדי שכל אדם המגיע למקום יוכל לשבת בנוחות עם כלל המשתתפים. מקומות ישיבה מתאימים צריכים לעמוד בתנאים אלו:

- מתן אפשרות לאנשים עם קושי בישיבה או בקימה מכיסא לשבת במושבים מותאמים עם ידיות ובגובה מתאים.
- מתן אפשרות לאנשים המתניידים בכיסא גלגלים לשבת על כיסאם עם כל הקהל יחד, כך שבעת אירוע שבו הקהל עומד על רגליו הוא לא יסתיר לאנשים היושבים על כיסא גלגלים.
- מתן אפשרות לאנשים המסתייעים בחיית שירות לשבת לצד חיית השירות עם כל הקהל יחד.

◀ **מיקום מקומות הישיבה המתאימים**

באירועי תרבות שמקומות הישיבה בהם מסודרים ביציעים (טריבונות) מקומות הישיבה המתאימים צריכים לעמוד בתנאים אלו:

- לאפשר לכל משתתף לשבת כחלק מהקהל, וכן לאפשר ישיבת מלווה לצידו.
  - לאפשר צפייה נוחה במוקד הפעילות, כגון בבמה או במסך, ללא הסתרה ובזווית מתאימה. אם כחלק מהאירוע הקהל עומד או רוקד, כגון בהופעה, מקומות הישיבה האלה ימוקמו כך שהקהל לא יסתיר את ההתרחשות לאנשים היושבים בהם.
  - מקומות הישיבה צריכים להיות בתוך השורות ולא במעברים ביניהן.
- באירוע שהצפייה בו היא בעמידה צריכים להיות מקומות ישיבה מותאמים למען אנשים הזקוקים להם.

◀ **אירועים במקום פתוח**

◀ אירוע תרבות במקום פתוח, כגון הופעה בפארק, צריך להיות נגיש אף הוא ולאפשר למשתתפים בו הגעה נוחה ובטוחה והשתתפות פעילה עם כל הציבור יחד.

◀ **נגישות במהלך האירועים והפעילויות**

כדי לאפשר לכל אדם להשתתף באירוע ולחוות את המתרחש בו עם כולם, גם השירות הניתן באירוע והחוויה שהוא מספק צריכים להיות נגישים, נוסף על הנגישות הפיזית של המקום שהאירוע מתרחש בו, שתוארה לעיל.

◀ **אירועי תרבות שהשירות והחוויה בהם נגישים צריכים לאפשר לכל אדם לעשות כל זאת:**

- לקבל מידע על האירוע ולהירשם אליו;
- לקנות כרטיסים לאירוע;
- להיכנס לאירוע עם מלווה ועם חיית שירות;
- להתמצא במקום האירוע;
- לקבל שירות בעמדות השירות;
- להבין את הנאמר באירוע;
- להשתתף השתתפות פעילה בפעילויות למיניהן;
- לחוות את ההתרחשויות ככל משתתף, עם כלל הציבור.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

אם אחת מפעולות אלו או יותר אינה מתאפשרת, מומלץ מאוד לפנות למארגני האירוע או לצוות במקום ולבקש התאמות שיאפשרו זאת, שכן מחובתם לספק אותן.

◀ התאמות ייחודיות לאירועים

על מארגני אירועים להתאים התאמות נגישות נוספות המאפשרות **להבין את הנאמר, להשתתף השתתפות פעילה ולחוות את ההתרחשויות** באירועים ובפעילויות האלה: טקסים, כנסים והרצאות; סרטים; הצגות; פסטיבלים; טיולים וסיורים מודרכים; ספריות ציבוריות; מוזאונים ואתרי מורשת; חוגים.

התאמות אלו נוספות על ההתאמות הפיזיות ועל ההתאמות בשירות שתוארו לעיל.

🔍 מידע נוסף ראו במדריך "תרבות לכול - מהן זכויותיכם לנגישות באירועים ובפעילויות תרבות?" שכתבה נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות: www.bit.ly/tarbut_lakol

9.5. נגישות בשעת חירום

ראו את הזכויות בנושא זה בפרק 11, "זכויות בשעת חירום".

9.6. נגישות בתחבורה הציבורית

ראו את הזכויות בנושא זה בסעיף 10.3, "נגישות בתחבורה הציבורית".

9.7. נגישות במוסדות חינוך

ראו את הזכויות בנושא זה בסעיף 5.6, "נגישות במוסדות חינוך".

9.8. נגישות במקום העבודה

ראו את הזכויות בנושא זה בסעיף 6.4, "התאמות במקום העבודה לאנשים עם מוגבלות".

9.9. תג חנייה לנכה ופטור מאגרת רישוי לרכב

ראו את הזכויות בנושא זה בסעיף 10.4, "תג חנייה לנכה".

פרק 10

תחבורה

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

10.1. הנחה באוטובוסים, ברכבת הקלה, במטרונית וברכבת ישראל

★ מהי הזכות?

1. **באוטובוסים, ברכבת הקלה ובמטרונית** – הנחה של 33% ממחיר הנסיעה בכל קווי השירות ברכישת הסדר נסיעה מסוג **ערך צבור**.* ההנחה מתקבלת עם הנפקת כרטיס רב-קו אישי וקביעת פרופיל נכה בכרטיס.
  2. **ברכבת ישראל** – הנחה של 33% ממחיר הנסיעה המלא ברכישת הסדר נסיעה מסוג ערך צבור או כרטיסייה של שש נסיעות.
- *ערך צבור – הסדר נסיעה שבו סכום כספי נטען בכרטיס רב-קו אישי שאינו כרטיס נייר ומקנה זכויות לנסיעה בקווי שירות באוטובוסים וברכבת מקומית בתעריף החל בכל נסיעה לפי הוראות צו זה.

👉 מי זכאי?

1. בעלי תעודת נכה מהמוסד לביטוח לאומי או תעודה אחרת המאשרת את נכותם שנתן המוסד לביטוח לאומי.
  - א. נכי צה"ל שיש להם תעודת חבר בארגון נכי צה"ל.
  - ב. נכי פעולות איבה שיש להם תעודת חבר בארגון נפגעי פעולות איבה.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש להנפיק כרטיס רב-קו ולעדכן בו את הזכאות להנחה.
2. לצורך הנפקת הכרטיס יש להביא תעודת זהות ותעודה או מסמך המאשרים את הזכאות אל אחד ממרכזי השירות:
  - מרכזי שירות על-הקו (www.bit.ly/alhakav);
  - עמדת השירות של רכבת ישראל (www.bit.ly/rakevetisrael);
  - מרכז השירות של סטיפס בירושלים (הרכבת הקלה).
3. ההנחה ניתנת בזמן הטענת הערך הצבור או בכרטיס הרב-קו בהתאם לפרופיל הזכאות המעודכן בחשבון הרב-קו.

⚠ חשוב לדעת

אזרחים ותיקים (אישה בת 60 ומעלה וגבר בן 65 ומעלה) זכאים להנחה של 50% ממחירי הנסיעה בקווי השירות, וההנחה תינתן להם בכל סוגי הכרטיסים הקיימים.

10.2. זכויות בשירות המוניות

★ מהי הזכות?

1. חובה על נהגי מונית להעלות נוסעים עם מוגבלות, כולל אדם היושב על כיסא גלגלים.
2. אין נהגי מונית רשאים לנבות תוספת מחיר בעד הובלת עגלת נכים של נוסעים במונית.
3. אין נהגי מונית רשאים למנוע כניסת כלב נחייה למונית.
4. נהגי מונית רשאים שלא להוביל יותר מעגלת נכים אחת.

רשימת תאגידים המפעילים מוניות מונגשות ודרכי התקשרות: www.bit.ly/monit_list

10.3. נגישות בתחבורה הציבורית

10.3.1. נגישות באוטובוסים בקווים עירוניים

★ מהי הזכות?

אוטובוסים עירוניים משנת ייצור 2002 שמספר מקומות הישיבה בהם הוא 35 לפחות חייבים להיות נגישים:

1. בחזית האוטובוס חייב להיות מותקן שלט ובו מספר הקו.
2. באוטובוס יותקנו מערכות תקינות לכריזה פנימית וחיצונית.
3. באוטובוס יותקן מתקן הרמה לכניסה ויציאה של נוסעים הנעים בכיסא גלגלים. הנהגים צריכים להיות מיומנים בהפעלת מתקן ההרמה ולסייע לנוסעים לעלות על האוטובוס.
4. באוטובוס יותקן מנגנון למניעת תנועה של האוטובוס בעת הפעלת מתקן ההרמה.
5. במחצית הקדמית של האוטובוס, משני צידי המעבר, יוקצו שלושה מקומות ישיבה לאנשים עם מוגבלות הנעים בלי כיסא גלגלים, והמקומות יסומנו בסמלי הנגישות.
6. מול הדלת המיועדת לכניסה של אדם המתנייע בכיסא גלגלים יותקנו מאחז יד ואמצעים לעיגון כיסא הגלגלים להבטחת יציבותו בעת נסיעה מפני טלטולים, בלימת האוטובוס והאצת מהירותו.

- בטווח יד מהמקום שהוקצה לכיסא הגלגלים יותקן לחצן עצירה אשר יפעיל נורית בלוח המחוונים שעליה סמל הנגישות; הנורית תמשיך לדלוק עד לפתיחת הדלתות.
7. הנהגים יכרוזו מידע על התחנה הבאה.
8. לאחר שיעלו נוסעים בכיסא גלגלים יעגנו הנהגים את כיסא הגלגלים כשגבו פונה לכיוון הנסיעה.

ⓘ חשוב לדעת

קו עירוני הוא מסלול נסיעה ביישוב או בין כמה רשויות מקומיות שכנות הנמצאות ברצף.

בתחנת האוטובוס

1. בצמוד לתחנת אוטובוס, בצד הפונה לכיוון שממנו בא האוטובוס, תסומן רחבה היערכות פנויה ממכשולים שתאפשר את פתיחת מתקן ההרמה מהאוטובוס למדרכה.
2. הנהגים חייבים לכרוז את מספר הקו כשהם עוצרים בתחנה.
3. עם הגיע האוטובוס לרציף נהגי האוטובוס אחראים לתפעול הכבש המגשר בין האוטובוס לרציף לשם העלאת נוסעים בכיסא גלגלים.

מידע נוסף על נגישות התחבורה הציבורית אפשר למצוא בחוברת "זכויות וזכאות בתחבורה והסעות לאנשים עם מוגבלות": www.bit.ly/Tahbura.

10.3.2. נגישות ברכבת ישראל

★ מהי הזכות?

1. מפעילי רכבת יסייעו לאנשים המתניידים בכיסא גלגלים המבקשים לנסוע ברכבת באמצעות הפעלת מתקן הרמה בעלייה אל הרכבת ובירידה ממנה בכפוף לתנועת הרכבות בפועל, לאילוצים ולהגבלות הנוגעים לתפעול הרכבת, בהתחשב במועד הגעת הנוסעים לתחנת הרכבת הארצית ובכוח האדם המתאים המצוי באותו זמן בתחנות המוצא והיעד.
2. אנשים המתניידים בכיסא גלגלים שרוצים להבטיח לעצמם שריון מקום בקרון נגיש או סיוע בעלייה לרכבת ובירידה ממנה באמצעות מתקן ההרמה יודיעו למוקד השירות של הרכבת שעתיים מראש לפחות על תחנת המוצא, מועד נסיעתם ותחנה היעד, אם הנסיעה מתוכננת בשעות 6:00-20:00. אם קבוצה של נוסעים (שלושה ומעלה) מבקשים לתאם נסיעה, יש להודיע למוקד השירות של הרכבת לפחות 24 שעות לפני מועד הנסיעה.
3. בכל רכבת יהיה קרון נגיש אחד לפחות שבו חייבים להתקיים כל אלו:
  - א. סמל הנגישות הבין-לאומי יותקן בדפנות החיצוניות ובדלת הכניסה מצידה החיצוני מימין;

- ב. מדרגות, מאחזי יד, בליטות ופתחים יסומנו בצבע צהוב על רקע הנוגד את סביבתו;
- ג. משטח רצפת הקרון יהיה עשוי מחומר מונע החלקה;
- ד. יסומנו ויוקצו:

- שני מקומות לאנשים עם מוגבלות הנעים בלא כיסא גלגלים;
  - מקום ישיבה אחד לאדם עיוור המלווה בכלב נחייה;
  - שני מקומות ישיבה לאנשים עם מוגבלות הנעים בכיסא גלגלים, ולצד כל אחד מהם מקום ישיבה למלווה.
- ה. במערכות הכריזה ינתן מידע על התחנות שבקו הנסיעה והודעות חירום בזמן אמת.

מידע נוסף על נגישות תחבורה ציבורית אפשר למצוא בחוברת "זכויות וזכאות בתחבורה והסעות לאנשים עם מוגבלות": www.bit.ly/Tahbura

10.3.3. נגישות ברכבת הקלה בירושלים

מהי הזכות? ★

1. נגישות הרכבת הקלה

- א. כניסה קלה לרכבת הקלה – הכניסה לקרון הרכבת הקלה פשוטה ובטיחותית הודות למפלט רציף התחנה המותאם בדיוק לגובה רצפת הקרון ומאפשר מעבר חלק, מהיר ונוח לבעלי כיסאות גלגלים וכן להורים עם עגלות ילדים וכדומה.
- ב. בתחנות עצמן – תחנות הרכבת הקלה רחבות ומאפשרות מעבר נוח למתניידים בקלנועיות או בכיסאות גלגלים. בכל רציף יש מקום ייעודי להמתנת נוסעים בכיסאות גלגלים או בקלנועית.
- כמו כן לאורך הרציפים הוצבו משטחי סימון מחוספסים לעיוורים ולאנשים עם מוגבלויות. משטחי הזימון ממוקמים מול אזור פתיחת הדלתות הכפולות ומסמנים לממתינים היכן תיפתח דלת הרכבת הקלה כשתעצור בתחנה. כך מתאפשרת כניסה בטוחה, מהירה וקלה לאותם נוסעים.
- ג. קרונות הרכבת – בכל הקרונות יש מקומות ייעודיים לעגינת כיסא הגלגלים או הקלנועית, בצמוד לכיסאות המתקפלים (המקום מסומן בסמל הנגישות). אפשר לקבל סיוע בעת הכניסה אל הרכבת או היציאה ממנה ובחגירת כיסא הגלגלים או הקלנועית במקומם הייעודי.
- ד. עמודי אחיזה וידיות אחיזה – לאורך קרונות הרכבת הקלה יש עמודי אחיזה וידיות אחיזה המסומנים בצבע זוהר.
- ה. כניסת קלנועיות – לקרון הרכבת הקלה אפשר להיכנס בקלנועית מסוג A שרוחבה

עד 75 ס"מ, אורכה עד 120 ס"מ ומשקל הכיסא עד 130 ק"ג. קלנועית כזו מורשית לנסיעה בתחבורה ציבורית, לרבות הרכבת הקלה.

1. כלבי נחייה – בקרון אפשר להסיע כלב נחייה המתלווה לבעל תעודת עיוור וכלב נחייה בתקופת אימון הלבוש אפודה שעליה הכיתוב "כלב נחייה באימון" (המאמנים חייבים בתשלום מלא).

2. אמצעים קוליים וחזותיים – למען הנוסעים בעלי המוגבלויות מותקנים ברכבת הקלה אמצעים חזותיים (לוחות אלקטרוניים) ואמצעים קוליים (מערכות כריזה) המעדכנים על התחנה הבאה וכוללים הודעות תפעול חשובות. ההודעות כולן נראות ונשמעות בשלוש שפות.

2. מרכז שירות לקוחות נגיש

מרכז שירות הלקוחות של סטיפס – הרכבת הקלה – שוכן ברחוב יפו 97 בירושלים, בחזית בניין כלל, ומאפשר לאנשים עם מוגבלות קבלת שירות נגיש וללא המתנה בתור.

הזכאות תקפה גם למלווים של האנשים עם המוגבלות בתנאי שהם עומדים בתור למען האדם עם המוגבלות ועימו יחד.

נוסף על כך יש במרכז השירות עמדה ייעודית אשר תוכננה לתת שירות נגיש וכוללת גם לולאת השראה לאנשים עם מוגבלות בשמיעה.

אפשר ליצור קשר עם שירות הלקוחות גם בדוא"ל office@citypass.co.il או במסרון לטלפון 053-3329929 בשעות פעילות המוקד הטלפוני (א-ה 7:00-19:00, שישי וערבי חג 7:00-13:00, מוצאי שבת וחג כשעה לאחר צאת השבת והחג עד 23:00) וכן באתר האינטרנט של סטיפס: <https://citypass.co.il/>.

⚠ חשוב לדעת

אנשים עם מוגבלות המעוניינים להשתמש בשירותי הרכבת הקלה יכולים לעשות זאת בכל עת ומכל תחנה ואינם צריכים להודיע מראש על מועד נסיעתם.

10.3.4. נגישות בשדות תעופה ובמטוסים

★ מהי הזכות?

1. קבלת סיוע ולייווי בעלייה למטוס ובירידה ממנו:

- **לפני ההמראה** – ליווי מתאים מדלפק רישום הכניסה (צ'ק אין) בשדה התעופה עד מקום הישיבה במטוס.
- לאנשים בכיסא גלגלים – הטענת כיסא הגלגלים בזמן העלייה למטוס כך שיעמוד

לרשותם מייד אחרי הירידה מהמטוס.

- **אחרי הנחיתה** – ליווי מהמטוס עד היציאה משדה התעופה.

- יידוע הגורם המתאים בנמל התעופה שאליו הם טסים באשר למועד הגעתם.

2. בכל מטוס שנרשם אחרי שנת 2003 על שם מפעיל קו התעופה צריך שיהיו אמצעי ההנגשה האלה:

- במטוס שבו 60 מושבים ומעלה יהיה כיסא גלגלים מיוחד, ובלבד שהנוסעים הזקוקים לכיסא גלגלים הודיעו על כך 48 שעות לפני עלייתם לטיסה.

- במטוס שיש בו יותר ממעבר אחד ויש בו שירותים, יהיה לפחות תא שירותים אחד נגיש (תא המותאם לכיסא גלגלים מיוחד ומותקנים בו מנעולי דלת, כפתורי קריאה נגישים, מוטות אחיזה וברזים המותאמים לאנשים עם מוגבלות).

פירוט על אמצעי הנגישות הניתנים בשדה התעופה אפשר למצוא באתר רשות שדות התעופה: www.bit.ly/Negishut_Sade.

מי זכאי?

אדם עם מוגבלות.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

כדי לקבל סיוע וליווי בעלייה למטוס ובירידה ממנו יש ליידע את חברת התעופה לפחות 48 שעות לפני הטיסה.

10.3.5. נגישות כלי רכב להשכרה

מהי הזכות?

1. על חברות להשכרת רכב נוסעים פרטי להחזיק בצי כלי הרכב שלהן כלי רכב המתאימים להסעת אנשים עם מוגבלות וכלי רכב המתאימים לנהיגת אנשים עם מוגבלות.

א. ברכב לנהיגה עצמית צריכים להיות אחד מההתקנים האלה או יותר, על פי צורכיהם של השוכרים:

- התקן המאפשר להפעיל באופן ידני את דוושת הבלם והמאיץ. התקן זה יכול להיות מותאם ליד ימין (מנגנון יד ימין) או ליד שמאל (מנגנון יד שמאל).

- דוושת מאיץ רגל שמאל – התקן המאפשר לשלוט על דוושת הדלק ברגל שמאל לאחר חסימת האפשרות להפעיל דוושה ברגל ימין.

⚠ חשוב לדעת

התקנים אלו צריכים להיות מותקנים בידי מתקין מורשה, שאת הרשאתו לכך נתן מנהל האגף לרכב ולשירותי תחזוקה במשרד התחבורה.

נוסף על כך ימצאו ברכב כל ההתקנים האלה:

- תיבת הילוכים אוטומטית;
- הגה כוח;
- תפוח הגה בגלגל ההגה;
- מקום בתא המטען לאחסון כיסא גלגלים אחד ידני ומתקפל.

ב. התאמות נגישות ברכב גבוה (ואן) המיועד לשיבה של אדם עם מוגבלות על כיסא הגלגלים ברכב:

מידע מפורט על סוגי ההתאמות הנדרשות אפשר למצוא באתר נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/NegishutVan.

2. אין לגבות בעד רכב נגיש תשלום נוסף על מחיר של רכב השכרה מקביל.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

כדי לשכור רכב שבו התאמות נגישות על השוכרים לפנות לחברת ההשכרה 24 שעות מראש.

10.3.6. נגישות באוטובוסים ובשירותי הסעות

סעיף זה עוסק בדרישות הנגישות מאוטובוסים שחברות להסעות משכירות לשם הסעה של קבוצות לטיולים, הסעות למקומות עבודה וכדומה.

★ מהי הזכות?

1. בכל האוטובוסים וכלי הרכב להסעה המוצעים להשכרה יותקנו התאמות הנגישות האלה:

- א. מאחזי יד ומסעדי יד;
- ב. מתגים, לחצנים ואמצעי הפעלה אחרים, כגון מתג להפעלת מזגן או תאורה;
- ג. אין להדביק מדבקות על החלונות.

2. התאמות הנגישות הנדרשות באוטובוס מיוחד המותאם להסעה של אנשים בכיסא גלגלים:

- א. מתקן הרמה: מעלון אנכי או כבש קבועים או ניידים.

- ב. מנגנון למניעת תנועת כלי הרכב בעת הפעלת מתקן ההרמה.
- ג. האמצעים לעיגון כיסא הגלגלים וחגורת הבטיחות יעמדו בתקן הישראלי.
- ד. על המקום המיועד לכיסא גלגלים לאפשר לאדם עם מוגבלות לשבת כשפניו אל כיוון הנסיעה.

⚠ חשוב לדעת

אין לדרוש תשלום נוסף בעד אוטובוס מיוחד, והוא יושכר במחירו של אוטובוס רגיל. מידע מפורט על נגישות אוטובוסים וטיוליות בשירותי הסעות אפשר למצוא באתר נציבות שוויון הזדמנויות לאנשים עם מוגבלויות: www.bit.ly/Negishut_bus.

10.4. תג חנייה לנכה

★ מהי הזכות?

תג חנייה לנכה מאפשר לאנשים נכים ולאנשים הנוהגים בעבור הנכים להחנות את כלי הרכב במקומות השמורים לנכים. התג מאפשר גם לחנות במקומות שהחנייה אינה מותרת בהם, אם מתקיימים תנאים מסוימים שעיקרם אי-הפרעה לתנועה:

1. החנייה אינה מסכנת עוברי דרך ואינה מונעת מעבר חופשי להולכי רגל, לעגלות ילדים או לעגלות נכים.
2. החנייה אינה גורמת להפרעה ממשית לתנועה.
3. אין בסמוך מקום חנייה פנוי אחר שהחנייה בו מותרת (או שמורה לנכים).

⚠ חשוב לדעת

- 1) אפשר לקבל תג חנייה אחד בעבור שני כלי רכב אם שניהם משמשים להסעת הנכים, כולל שני כלי רכב שאינם בבעלות הנכים אך משמשים אותם דרך קבע.
- 2) החוק קובע כי השימוש בתג מותר רק כאשר הנכים נמצא ברכב (נוהגים או נוסעים).

👉 מי זכאי?

1. זכאים לתג נכה בעלי אישור נכות

● מוגבלי ניידות

א. מי שקיבלו אישור נכות ממשרד הבריאות (וגילם עד 67 ונבדקו בקריטריון של

ניידות) וזקוקים לרכב כאמצעי תנועה עקב בעיית נכות ברגליים, או שדרגת הנכות שלהם מגיעה ל-60% לפחות, ותנועתם ללא רכב בדרכים עלולה לערער את מצבם הבריאותי.

ב. אם אין אישור ממשד הבריאות, יש להצטייד במסמכים רפואיים עדכניים.

ג. מטופלים בהמודיאליה כרונית יצטיידו באישור ממכון דיאלוזה.

● עיוורים

יש לוודא שיש אישור ממשד הרווחה. האישור מועבר ישירות למערכת משרד הרישוי, ואין צורך להצטייד בו.

● נכי צה"ל

יש לוודא שיש אישור ממשד הביטחון. האישור מועבר ישירות למערכת משרד הרישוי, ואין צורך להצטייד בו.

● נפגעי פעולות איבה

יש להצטייד באישור נכות מאגף נפגעי פעולות איבה בביטוח הלאומי המאשר כי תנועת בעלי הנכות ללא רכב עלולה לערער את מצב בריאותם.

2. זכאים לתג נכה שאינם בעלי אישור נכות

א. חולי מחלות לב;

ב. חולי מחלות ריאה כרוניות;

ג. חולי סוכרת הסובלים מפצעים בכפות הרגליים;

ד. חולי מחלות שריר ושלד – אם נראו ממצאי רנטגן או אמצעי דימות אחרים בחולים הלוקים בעיוותים של פרקי הרגלים, בעיוותי שלד או במחלה ממארת עם גרורות גרמיות או בשיתוק של הרגל וקושי בתנועה עקב אירוע מוחי;

ה. חולי נירופתיה מוטורית בנוכחות מחלת שרירים – על פי ממצאי בדיקת GME;

ו. הסובלים מהפחתה של 60% בזרימת הדם לאחד הגפיים – לפי הדגמה של אקו דופלר עורקי.

ז. מטופלים בהמודיאליה כרונית.

3. עוד מקרים שהוועדה הרפואית תבדוק בהם את הזכאות לתג חנייה לנכה בהתאם למסמכים ולמידע הרפואי שיימסר לה:

א. אוטיזם;

ב. אפילפסיה;

ג. מחלה פסיכיאטרית;

ד. סוכרת עם נירופתיה סנסורית;

- ה. לאחר השתלת כבד, כליות או לב-ריאות;
- ו. נפילות מסיבה שאינה קשורה למחלת שרירים או להפרעה נירולוגית, כדוגמת סחרחורת וחוסר יציבות בהליכה בהיעדר הסתייעות במקל;
- ז. צליעה לסירוגין עקב מחלה חסימתית של כלי דם היקפיים ברגלים או היצרות תעלת עמוד השדרה (sisonets lanips);
- ח. מצב סיעודי;
- ט. שיטיון (אלצהיימר).

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

יש להוריד טופס "בקשה לקבלת תג חניה לנכה ופטור מאגרת רישוי" מהאתר לשירותים ומידע ממשלתי: www.bit.ly/tagNeche.

יש למלא את הטופס ולצרף את המסמכים המתאימים לפי ההוראות.

1. מוגבלי ניידות בני כל הגילים שניידותם נבדקה במשרד הבריאות ועוד לא מלאו להם 67 יצרפו את אישור משרד הבריאות.
2. אם אין אישור על מוגבלות בניידות מטעם משרד הבריאות, יש להגיש מסמכים עדכניים מרופא המומחה בתחום המחלה שבגינה מוגשת הבקשה, ועליהם לכלול התייחסות ליכולת התנועה של מגיש הבקשה. רצוי לשמור על עותק מכל מסמך, היות שהמסמכים לא יוחזרו לשולחים.
3. את טופס הבקשה בצירוף המסמכים אפשר לשלוח באופן מקוון באתר משרד התחבורה: www.bit.ly/MekuvanTag.
4. אפשר להעביר עותק קשיח של הטופס והמסמכים אל משרד התחבורה, היחידה לטיפול במוגבלי ניידות, מרכז פניות הציבור, ת"ד 72 חולון, מיקוד 5810001.
5. מומלץ להתעדכן על מצב הטיפול בבקשה שלושה שבועות לאחר מועד הגשתה באמצעות המענה האנושי **במרכז המידע הארצי**, הניתן בעברית, בערבית וברוסית. טלפון לבירורים *5678.

⚠ חשוב לדעת

אם הוחלף כלי הרכב, אפשר לעדכן את השינוי בתג החנייה באתר השירותים הממשלתי: www.bit.ly/tagNeche41

10.5. אגרת רישוי מופחתת לרכב עם תג חנייה לנכה

בעלי רכב שנושא תג חנייה לנכה זכאים לשלם בעד הרכב אגרת רישוי מופחתת בסך 27 ₪ בלבד (נכון לינואר 2020).

⚠ חשוב לדעת

אם משויכים לאותו תג חנייה שני כלי רכב המשמשים להסעת הנכה, אפשר לקבל את ההטבה רק לאחד מכלי הרכב.

👉 מי זכאי?

בעלי רכב שנושא תג חנייה לנכה, אם הרכב רשום על שם הנכים או על שם בני זוגם או על שם האפוטרופוס שלהם. האפוטרופוס של הנכה יכול להיות הורה של ילד נכה (עד גיל 18) או מי שבית המשפט מינה לשמש אפוטרופוס של הנכה. במקרה כזה יש לצרף מסמך המאשר את האפוטרופוסות.

✅ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הבקשה לפטור מאגרת רישוי לרכב מוגשת על גבי טופס הבקשה לתג חנייה לנכה.

◀ החזר רטרואקטיבי

אפשר לקבל החזר למפרע של החלק היחסי מאגרת הרישוי אם שולמה במלואה טרם קבלת התג. את התנאים לקבלת החזר אגרה, להגשת הבקשה ופרטים נוספים אפשר למצוא באתר השירותים והמידע הממשלתי: www.bit.ly/hechzer.

10.6. נסיעה בנתיב תחבורה ציבורית לבעלי תג נכה

★ מהי הזכות?

נסיעה בנתיב המיועד לתחבורה לציבורית, למעט נתיב שיועד על פי תמרוך לכלי רכב להסעת המונים שאינו אוטובוס.

👉 מי זכאי?

מי שלרכבם ניתן תג נכה כחול, התואם במראהו את תמרוך ג-43 (חנייה לרכב של נכה משותק רגליים).

פרק 11

זכויות בשעת חירום

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

11.1. היעדרות ממקום העבודה בשעת חירום

★ מהי הזכות?

1. אסור לפטר עובד בשל היעדרותו מעבודה או בשל אי-ביצוע עבודה בשעת התקפה או בעת מצב מיוחד בעורף אשר מנע מהעובד להתייצב לעבודתו או לבצעה, כולל בשל מוגבלותו.
2. אסור לפטר עובד בשל היעדרותו מהעבודה לצורך השגחה על ילדו שטרם מלאו לו 14, וילד עם מוגבלות עד גיל 21, הנמצא עימו עקב סגירת מוסד החינוך שבו לומד הילד בשעת התקפה או בעת מצב מיוחד בעורף. זאת אם במקום העבודה של העובד או של בן זוגו אין סידור הולם להשגחה על הילד.

👉 מי זכאי?

1. "אדם עם מוגבלות" – כהגדרתו בסעיף 5 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, דהיינו אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו הגבלה מהותית בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים.
2. הורה לילד עד גיל 14 ולילד עם מוגבלות עד גיל 21, אם התמלא תנאי אחד מהתנאים האלה:
  - העובד הוא הורה יחיד;
  - בן הזוג של העובד אינו נעדר מעבודתו.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

הזכות אוטומטית. אם המעסיק אינו ער לזכות זו, יש לפנות לגורם המתאים במקום העבודה להסדרת הזכות.

⚠ חשוב לדעת

נכון ליום 1 בינואר 2020 מעסיק המפטר עובד ששהה עם ילדו בשעת חירום עשוי להיות מחויב בקנס פלילי של עד 29,200 ש.ח.

11.2. הנגשה פיזית לחירום

★ מהי הזכות?

מקלטים חדשים יאושרו רק אם יכללו התאמות לאנשים עם מוגבלות.

מקלט במבנה המיועד לאנשים עם מוגבלות ואינו מוסד חינוך או מוסד בריאות יכלול מפרט נגיש על פי התקנות הרלוונטיות, ובפרט אלו:

1. תותקן בו מערכת אוורור וסינון.

2. יבוצעו בו התאמות נגישות לפי ההוראות של מורשה נגישות מבנים, תשתיות וסביבה לאחר שנועץ במורשה לנגישות השירות.

יש לוודא שהכניסה למקלט והדרך אליו יהיו נגישות, על פי הכללים החלים על אותו סוג מקלט. אם חדר המדרגות הוא חלק מנתיב הגישה, יש לוודא שיש בית אחיזה וסימן אזהרה למדרגות על פי התקן. עוד יש לוודא כי יש שירותים כימיים נגישים, אם יש חובה בחוק או בתקנות להתקין שירותים כימיים, ומקלחת נגישה, אם יש מקלחת במקלט.

🔍 **מידע נוסף** ראו בתקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), התש"ן-1990, ובתקנות ההתגוננות האזרחית (התאמות נגישות במקלטים), התשע"ו-2016, באתר נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/hitgonenut.

11.3. התאמת נוהלי פינוי וחילוץ בשעת חירום

★ מהי הזכות?

אדם או גוף שחייבים בביצוע התאמות נגישות לשירות חייבים גם להתאים את נוהלי הפינוי והחילוץ בחירום הקיימים במקום שבו ניתן השירות כדי להבטיח שפינוים וחילוץ של אנשים עם מוגבלות יעשה במהירות, בנוחות, בבטיחות ובכבוד.

בהתאם להמלצות נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, בנהלים לפינוי בחירום יש להבחין בין אנשים עם מוגבלות המצויים במקום באופן מזדמן לבין אנשים הנמצאים שם באופן קבוע:

1. במקום שמבקרים בו אנשים עם מוגבלות באופן מזדמן:

א. **תוכנית חילוץ:** יש להכין מראש תוכנית המתארת את אופן הגעתם של אנשים עם מוגבלות אל מחוץ לאזור הסכנה. התוכנית תפרט גם את המעבר מאזור המחסה אל מחוץ לאזור הסכנה.

ב. **יש למנות כונני חילוץ וממונה על פינוי בשעת חירום.** יש לסמן דרך נגישה לפינוי בשילוט נגיש ורצוי גם במערכות התרעה כגון שלטים מדברים, צפירות, הנחיות במגביר קול (מגפון), אורות מהבהבים ועוד.

2. מקום שנמצאים בו אנשים עם מוגבלות באופן קבוע:

א. **תוכנית חילוץ אישית: יש להכין תוכנית חילוץ אישית ולעדכנה** מעת לעת בהתאם לצרכיו של האדם, לאנשים שמתרגלים עימו את החילוץ ולטכנולוגיות חדשות. את העתק התוכנית, וכן את אביזרי העזר הנחוצים, יש לשמור בערכת הציוד לשעת חירום שבמקום.

ב. **יש לספק לאדם עם מוגבלות הנחיות בכתב ומפת מילוט, לבקשתו.**

ג. **יש לספק ליווי קבוע** לאדם עם מוגבלות קוגניטיבית, שכלית או נפשית, אם הוא זקוק למלווה, ורצוי מלווה המוכר לו.

מידע נוסף ראו בהמלצות נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות באשר לנוהלי הפינוי בעת פינוי בחירום של אנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/pinuy_herum

11.4. הנגשת אמצעים טכניים לפינוי בשעת חירום

★ מהי הזכות?

יש להכין מראש אמצעים טכניים לפינוי אנשים עם מוגבלות בשעת חירום, בהתאם להנחיות נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. יש להצטייד באמצעי סביר המאפשר פינוי וחילוץ אדם עם מוגבלות במהירות, בנוחות ובבטיחות.

מי שחייבים בביצוע התאמות ופועלים לפי הנחיות אלו יודאו הימצאות וזמינות של אמצעי פינוי וחילוץ אלו במקום שבו ניתן השירות, לפי תנאי המקום ומאפייני הציבור מקבל השירות.

להלן אמצעים טכניים אפשריים לפינוי אנשים עם מוגבלות בשעת חירום:

1. **אלונקה מתקפלת** - אלונקת בד בעלת רתמות הניתנת לנשיאה בשעת חילוץ בידי אדם אחד או יותר.
2. **כיסא חילוץ** - כיסא שנועד לשמש אמצעי חילוץ בידי מלווה בשעת חירום. הכיסא עשוי מוטות מתכת או פלסטיק, ויש בו מושב בד, גלגלים ורצועות בד לעיגון האדם המחולץ. אפשר להשתמש בו במדרגות, במעברים צרים ובשטחי חוץ.
3. **מושב מחליק** - מושב נייד שנועד לשמש אמצעי חילוץ בידי מלווה בשעת חירום. המושב כולל חגורות בטיחות וידידות מובנות לנשיאת המושב.
4. **כיסא מטפס מדרגות** - כיסא בעל מנגנון שנועד להוריד ולהעלות אדם עם מוגבלות, בין שידנית ובין שבאופן ממונע, בין שעצמאית ובין שבעזרת מלווה.

מידע נוסף ראו בהנחיות נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות באשר לאמצעים הטכניים שאפשר להשתמש בהם בעת פינוי בחירום של אנשים עם מוגבלות: www.bit.ly/pinuy45

פרק 12

הנחות בתשלומים והטבות פנסיוניות

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

12. הנחות בתשלומים והטבות פנסיוניות

12.1. הנחה בחשבון הארנונה

★ מהי הזכות?

אנשים עם מוגבלות פיזית עשויים לקבל מהרשות המקומית, בהתאם לתנאי הזכאות, הנחה בתשלומי הארנונה.

👉 מי זכאי?

1. מקבלי קצבת נכות מלאה שנקבעה להם דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור 75% ומעלה זכאים להנחה בארנונה בשיעור של עד 80%. הרשות המקומית רשאית לקבוע מבחני הכנסה לעניין הזכאות.
2. מי שנקבעה להם נכות רפואית בשיעור 90% ומעלה על פי כל דין (למשל, מי שנכותם נקבעה על פי תקנות מס ההכנסה), זכאים להנחה בשיעור של עד 40%. הרשות המקומית רשאית לקבוע מבחני הכנסה לעניין הזכאות.
3. הורים לילדים עד גיל 18 המקבלים גמלת ילד נכה או הורים לבוגרים המתגוררים בביתם ומקבלים קצבת נכות כללית וקיבלו בעבר גמלת ילד נכה, עשויים להיות זכאים אף הם להנחה עד לשיעור של 33%.

⚠ חשוב לדעת

- 1) שיעור ההנחה נקבע על פי החלטת הרשות המקומית ומשתנה מרשות לרשות.
- 2) ההנחות נוגעות לשטח דירה של 100 מ"ר.
- 3) אין כפל הנחות: מי שמתקיימים בו כמה תנאי זכאות להנחות בארנונה יהיה זכאי להנחה הגבוהה שבהן.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. יש לפנות לאגף הגבייה ברשות המקומית שבתחומה מתגוררים ולמלא טופס לבקשת הנחה בארנונה.
2. אל הטופס יש לצרף מסמכים המעידים על הזכאות (אישור קבלת קצבה, קביעת נכות רפואית וכו').

12.2. הנחה בחשבון הטלפון (בזק)

★ מהי הזכות?

מקבלי קצבת נכות כללית זכאים להנחות מטעם משרד הרווחה בתשלומי הטלפון של חברת בזק לפי התנאים שיפורטו להלן.

👉 מי זכאי?

1. מי שמקבלים קצבת נכות כללית בשיעור של 75% ונקבעה להם נכות רפואית בשיעור של 80% ומעלה.

2. הורים שילדם מקבל גמלת ילד נכה בשיעור של 100% זכאים להטבות האלה בתשלומי הטלפון של חברת בזק:

- הנחה של כ-50% מדמי התקנה לקו טלפון רגיל.

- הנחה של כ-50% מדמי העתקה של קו הטלפון.

החל מאוגוסט 2013 אפשר לבחור באחד המסלולים האלה (הסכומים נכונים לינואר 2020):

- פטור מדמי השימוש הקבועים ו-300 דקות שיחה לחודש ליעדים נייחים וניידים בעלות של 17 ₪ לחודש (לאחר הסבסוד).

- פטור מדמי השימוש הקבועים ו-600 דקות שיחה לחודש ליעדים נייחים וניידים בעלות של 32 ₪ לחודש (לאחר הסבסוד).

משפחה שלה שני ילדים זכאים תוכל לקבל אחד משני המסלולים האלה:

- מימון מלא של חבילת ה-300 דקות.

- סבסוד של חבילת ה-600 דקות: תעלה 15 ₪ לחודש לאחר הסבסוד.

בעבור צריכה החורגת מהחבילה המוצעת יהיה סך החיוב 18 אנורות לדקת שיחה.

✅ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש למלא טופס בקשה לקבלת הנחה ולצרף אליו את המסמכים לפי המפורט בו:

www.bit.ly/bezeqdis

12.3. הנחה בחשבון החשמל

★ מהי הזכות?

הנחה בשיעור של 50% בתשלום חשבון החשמל הניתנת בכל חודש בעבור צריכה של עד 400 קוט"ש בכל חודש (800 קוט"ש בחשבון דו-חודשי) ללקוח בתעריף ביתי בלבד בבתי המגורים למגורים בלבד.

👉 מי זכאי?

1. הורים לילדים בני 3-18 המקבלים גמלת ילד נכה **בשל הצורך בטיפול רפואי מיוחד**.
2. מי שמקבלים קצבת זקנה לנכה (כלומר, מי שקיבלו קצבת נכות כללית לפני שהגיעו לגיל הפרישה).
3. הורים לילדים בני 3 ומעלה הזכאים לגמלת ילד נכה בשל תלותם בעזרת הזולת בביצוע פעולות היום-יום.
4. בני 18 ומעלה המקבלים קצבה לשירותים מיוחדים בשיעור של 112% או 188%.

✔ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. בכל חודש המוסד לביטוח לאומי מעביר לחברת החשמל את רשימת הזכאים.
  2. ההנחה תינתן באופן אוטומטי רק למי שיש התאמה בין הנתונים הרשומים עליו בחברת החשמל לבין הנתונים המתקבלים מהמוסד לביטוח לאומי (מי שרשום כמקבל הקצבה בפועל).
- 🔍 **לפרטים נוספים** ולבירורים אפשר להתקשר למוקד השירות הטלפוני 103.

⚠ חשוב לדעת

- 1 סכום ההנחה המרבי הוא כ-110 ₪ לחודש וכ-220 ₪ לחשבון דו-חודשי (נכון לינואר 2019).
- 2 מי שעומדים בקריטריונים להנחה בחשבון החשמל יותר מפעם אחת זכאים להנחה אחת בלבד (בשיעור הגבוה שבהן).

12.4. הנחה בחשבון המים

★ מהי הזכות?

כל תושב זכאי לקבל בכל חודש 3.5 מ"ק בתעריף נמוך, ומעבר לכך תחויב הצריכה לפי תעריף גבוה יותר. אנשים עם מוגבלויות, כמפורט להלן, זכאים לתוספת חודשית של 3.5 מ"ק מים בתעריף הנמוך.

👉 מי זכאי?

1. מקבלי קצבת זקנה עם השלמה לקצבת נכות.
2. מקבלי גמלת סיעוד בשיעור של 150% גמלה לפחות, וכן מי שנקבעה להם גמלה בשיעור הזה אך הגמלה הופחתה עקב הכנסות.
3. מקבלי גמלת שירותים מיוחדים בשיעור 112% ומעלה.
4. מי שמקבלים נכות כללית מטעם הביטוח הלאומי עם נכות רפואית של לפחות 70%.
5. מקבלי קצבת ניידות חודשית.
6. הורים לילדים המקבלים קצבת ילד נכה.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. הביטוח הלאומי מעביר לרשות המים רשימות של מי שעשויים להיות זכאים להנחה. כתובת המגורים של הזכאים צריכה להיות מעודכנת במשרד הפנים. ההנחה אמורה להינתן באופן אוטומטי.
2. אפשר לברר אם מופיעים ברשימת הזכאים באמצעות פנייה אל ספק המים באזור המגורים וציון מספר תעודת הזהות: www.bit.ly/watersapakim.
3. מי שסבורים כי הם זכאים ולא קיבלו מכתב בדבר זכאותם או שנאמר להם כי אינם מופיעים ברשימת הזכאים, יכולים לפנות בעניין אל המוקד הטלפוני של המוסד לביטוח לאומי, שמספרו 6050*.

12.5. הנחות בעמלות הבנקים

★ מהי הזכות?

פעולות שעשו פקידי בנק לבקשת הלקוחות ייחשבו כפעולה אחת בערוץ הישיר, ועל כן יהיה תשלום העמלה נמוך יותר. פעולה שעשו פקידים היא פעולה הנעשית באופן ישיר **עם הפקידים** (בסניף הבנק או באמצעות מוקד טלפוני או פקס).

פירוט הפעולות: הפקדת מזומן, משיכת מזומן, הפקה ומשלוח של תדפיס לבקשת הלקוחות, העברה או הפקדה לחשבון אחר, פדיון צ'ק (כולל משיכה בצ'ק עצמי), הפקדת צ'ק (לכל קבוצת צ'קים – עד 20 צ'קים), תשלום שובר, פריסת מזומן.

⚠ חשוב לדעת

עמלה הנגבית על פעולה בערוץ הישיר נמוכה מעמלה על פעולה שעשו פקידי בנק. פעולה בערוץ הישיר היא כל פעולה הנעשית שלא עם פקידי הבנק אלא באינטרנט, בכספומט, בהוראת קבע או בהרשאה לחיוב החשבון.

👉 מי זכאי?

לקוחות שהציגו לבנק אישור מהמוסד לביטוח לאומי או ממשד הביטחון ולפיו נקבע להם שיעור של 40% נכות לפחות.

✅ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש להגיע לבנק ולהציג אישור מהמוסד לביטוח לאומי או ממשד הביטחון המעיד על אחוזי הנכות שנקבעו.

12.6. זכאות לקצבת שאירים לילד עם מוגבלות שאחד מהוריו נפטר

★ מהי הזכות?

במצב סטנדרטי זהו הכיסוי הביטוחי הסטנדרטי לשאירים במקרה מוות:

1. בני זוג מקבלים קצבה של 60% לכל החיים;

2. ילדים מקבלים קצבה של 40% עד גיל 21;

3. אם אין בן זוג, הילדים יקבלו קצבה של 100% עד שלאחרון שבהם ימלאו 21.

ילדים עם מוגבלות שנפטר אחד מהוריהם, שהיה מבוסס בקרן פנסייה, זכאים לקבל קצבת שאירים לאורך כל חייהם (ולא רק עד גיל 21).

כלומר, אם במקרה של מוות נותרו בן זוג וילדים קטנים שאחד מהם עם מוגבלות, הקצבה של 40% לילדים לא תופסק בגיל 21. אם שני ההורים נפטרו או אין בן זוג להורה שנפטר, תהיה הקצבה 100% לכל ימי חייהם.

מי זכאי?

ילדים עם מוגבלות העומדים בתנאים האלה:

1. הוכרו בביטוח הלאומי כבעלי מוגבלות אחרי הצטרפות העמית לקרן הפנסייה;
2. הוכרו בביטוח הלאומי כבעלי מוגבלות לפני שמלאו להם 21;
3. אין להם הכנסה ממקור אחר.

חשוב לדעת

קצבת נכות או קצבת זקנה של הביטוח הלאומי לא ייחשבו לילדים הכנסה. כלומר, אם הילדים זכאים לקצבת שאירים, היא תתווסף על הקצבה שהביטוח הלאומי משלם להם.

כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש לפנות לקרן הפנסייה שבה היה מבוטח ההורה שנפטר.

12.7. זכאות לקצבת שאירים להורה עם מוגבלות שילדו נפטר

מהי הזכות?

הורה עם מוגבלות שתמך בו ילדו שהיה מבוטח בביטוח פנסיוני ונפטר, זכאי לקבל 20% מקצבת השאירים לאורך כל ימי חייו.

מי זכאי?

הורים ביולוגיים או מאמצים של ילד שהיה מבוטח בקרן פנסיונית ונפטר, וכן הורים ביולוגיים או מאמצים של בן זוג של אדם שהיה מבוטח בקרן פנסיונית ונפטר, ומתקיימים בהורים כל התנאים האלה:

1. היו סמוכים על שולחנו של הנפטר במועד פטירתו;
2. אינם מסוגלים לכלכל את עצמם מעבודה, לפי החלטת קרן הפנסייה;
3. מקבלים גמלה להבטחת הכנסה;
4. אין להורים הכנסה ממקור אחר.

חשוב לדעת !

קצבת נכות או קצבת זקנה של הביטוח הלאומי לא ייחשבו להורה הכנסה. כלומר, אם ההורים זכאים לקצבת השאירים, היא תתווסף על הקצבה שהביטוח הלאומי משלם להם.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

יש לפנות לקרן הפנסייה שבה היה מבוטח הנפטר.

פרק 13

הטבות מס

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

פרק זה מתבסס על מדריך זכויות מס לאנשים עם מוגבלות של רשות המיסים בישראל.

להרחבה ראו באתר רשות המיסים: www.bit.ly/madrich_mas.

13.1. פטור ממס הכנסה

★ מהי הזכות?

קבלת פטור ממס הכנסה על הכנסות יחיד שנקבעה לו "נכות מזכה".

👉 מי זכאי?

אדם בעל "נכות מזכה", כלומר:

1. אדם עם מוגבלות פיזית בשיעור של 100% נכות.
2. אדם עם מוגבלות פיזית בשיעור של 90% נכות לפחות, שלקה בכמה איברים, והשיעור האמור הוא תוצאה של חישוב מיוחד של הליקוי באיברים השונים (בשיטת האחוז הפוחת), שבלעדיו היה נקבע שיעור נכות של 100% לפחות.
3. אדם עיוור.

⚠ חשוב לדעת

הפטור ממס ניתן למי שנקבעה לו נכות מזכה שתקופתה היא 185 ימים לפחות.

הנכות המזכה יכול שתיקבע לפי אחד החוקים האלה:

- חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 (נוסח משולב);
- חוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ז-1957;
- חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957;
- חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;
- פרקים ה, ט, יג או יג1 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995;
- חוק לפיצוי נפגעי גזת, התשנ"ד-1994.

ניצד אפשר לממש את הזכות

לקבלת הפטור יש לקבל אישור ממשרד מס הכנסה:

1. אם נקבעה נכות מזכה על פי אחד החוקים הנ"ל, יש להגיש למס הכנסה בקשה לקביעת אחוזי נכות לצורך פטור ממיסים (טופס 169א) בצירוף עותק נאמן למקור של פרוטוקול הוועדה הרפואית או צילום תעודת עיוור.
2. אם טרם נקבעה נכות מזכה, יש לעבור ועדה רפואית לצורכי מס הכנסה שמכנס המוסד לביטוח לאומי (ומכונה גם ועדה רפואית מדרג ראשון). יש להגיש למשרד מס הכנסה הסמוך למקום מגורי המבקש בקשה הכוללת מסמכים רפואיים. משרד מס הכנסה יספק טופסי הפניה למוסד לביטוח לאומי לקביעת נכות מזכה.

לקבלת מידע נוסף על תקרות ההכנסה השנתית הפטורה לשנים 2013-2019, על המסמכים שיש להגיש למשרד מס הכנסה ועל אופן ביצוע הליך קביעת נכות מזכה עיינו במדריך זכויות מס לאנשים עם מוגבלות של רשות המיסים בישראל:
www.bit.ly/madrich_mas

ערר וערעור

אפשר להגיש למשרד מס ההכנסה ערר על החלטת הוועדה הרפואית בתוך 45 יום מהיום שבו התקבלה הודעת מס ההכנסה על החלטת הוועדה הרפואית ועל תוצאותיה. על מכתב הערר להיות מנומק, ויש לצרף אליו אישורים רפואיים רלוונטיים וכן אישור על תשלום שובר הערר (נכון לשנת 2019 הסכום עומד על 950 ₪).

אפשר להגיש לבית הדין האזורי לעבודה ערעור על ועדת הערר בתוך 60 יום ממועד קבלת הודעת מס ההכנסה על החלטת ועדת הערר.

חשוב לדעת

אם חלה החמרה במצבם של המבקשים בתוך חצי שנה מיום הוועדה הרפואית הקודמת, אפשר להגיש בקשה לוועדה רפואית ("ועדת החמרה") באופן דומה לוועדה רפואית מדרג ראשון.

- ◀ מבקשים שנקבעה להם נכות מזכה לצמיתות ומקבלים שכר ממעסיק אחד או ממשלם קצבה אחד, יקבלו אישור כללי, התקף גם לעתיד, ויש למסור אותו למעסיקים או למשלם הקצבה.
- ◀ מבקשים שנכותם אינה צמיתה או מקבלים שכר מכמה מעסיקים, יפנו למשרד מס ההכנסה לתיאום מס.

חשוב לדעת !

אם נקבעה לאדם נכות מזכה לשנות מס שקדמו לשנת המס שבה הוגשה הבקשה, הוא זכאי להחזר מס למפרע לתקופה של עד שש שנים קודמות לשנת המס, וזאת בכפוף להגשת בקשה מתאימה.

13.2. נקודות זכות במס הכנסה בעבור הורה לילד עם מוגבלות

מהי הזכות? ★

הורים שילדם או ילד של בן זוגם משותק, עיוור או עם מוגבלות שכלית התפתחותית זכאים לשתי נקודות זיכוי שנתיות במס הכנסה בעבור כל ילד כאמור.

מי זכאי? 🖱️

1. עובדים תושבי ישראל שיש להם או לבן זוגם ילד משותק, עיוור או עם מוגבלות שכלית התפתחותית.
2. הורים לילד שוועדת השמה קבעה כי ילדם זכאי להשמה בחינוך מיוחד.
3. הורים לילד שטרם מלאו לו 19 שנים (קטין) המקבל גמלת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי.
4. הורים לילד שמלאו לו 19 שנים ונקבעה לו דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור של 74% ומעלה לצמיתות, והוא סמוך על שולחן הוריו.
5. הורים לילד הזכאי לגמלת ילד נכה והם גרושים או פרודים ואינם מנהלים משק בית משותף זכאים שניהם לנקודות הזיכוי אלו.
6. הכנסת הקרוב נטול היכולת אינה עולה בשנת המס על 169,000 ₪ במקרה של יחיד, או על 271,000 ₪ לנטול היכולת ובן זוגו, אם הוא נשוי (נכון לשנת המס 2019).

חשוב לדעת !

אח או אחות של האדם עם המוגבלות שמונו לאפוסטרופוס שלו "לגוף ולרכוש" יהיו זכאים לנקודות הזיכוי אם ההורים אינם בחיים או אינם מתפקדים מפאת גילם או מצבם הבריאותי.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

יש לפנות למשרדי מס ההכנסה באזור המגורים ולהגיש את המסמכים האלה:

1. טופס 101 דרך המעסיק – במקרה של זכאות לגמלת ילד נכה ובצירוף אישור על הגמלה.
  2. טופס 127 – "תעודה רפואית לצורך זיכוי ממס". את הטופס ימלא רופא מומחה שמכיר את הילד ואת האבחון שלו. לחלופין אפשר להגיש העתק מהחלטת ועדת אבחון של האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית במשרד הרווחה.
  3. טופס 161א – "בקשת זיכוי ממס בגין קרוב נטול יכולת".
  4. טופס 135 – בקשות להחזרי מס לשנות המס הקודמות.
  5. ספח תעודת זהות של ההורה עם פרטי הילד.
- פקידי השומה ייתנו להורים אישור לניכוי מס הכנסה, ואותו עליהם למסור למעסיקים.

חשוב לדעת !

הורים זכאים לקבל החזרי מס למפרע בעבור שש השנים הקודמות לתאריך הבקשה (ובלבד שהייתה להם הזכאות במהלך אותן שנים), בתוספת ריבית והצמדה כמקובל במס ההכנסה.

אם שילמו ההורים הוצאות בעבור ילד המתגורר בדיר חוץ-ביתי, יש לבחור בין קבלת שתי נקודות זיכוי שנתיות ממס ההכנסה בעבור ילד עם מוגבלות לקבלת זיכוי בגין החזקת קרוב מחוץ לבית ההורים.

13.3. זיכוי ממס בגין החזקת קרוב משפחה במוסד

מהי הזכות? ★

זיכוי ממס של 35% על תשלומים ששולמו בעבור החזקת ילד, בן זוג או הורה במוסד מיוחד.

מי זכאי? 🖱️

1. תושבי ישראל;
2. הורים לילד משותק לחלוטין, מרותק למיטה בתמידות, עיוור, בלתי שפוי או עם מוגבלות שכלית התפתחותית השוהה במוסד מיוחד, או בן זוגו של הורה לילד עם מוגבלויות אלו.
3. בן זוג לאדם משותק לחלוטין, מרותק למיטה בתמידות, עיוור או בלתי שפוי השוהה במוסד מיוחד.

4. ילדו של אדם משותק לחלוטין, מרותק למיטה בתמידות, עיוור או בלתי שפוי השוהה במוסד מיוחד.
5. הכנסת הקרוב נטול היכולת אינה עולה בשנת המס על 169,000 ₪ במקרה של יחיד או 271,000 ₪ לנטול היכולת ובן זוגו, אם הוא נשוי (נכון לשנת המס 2019).

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

יש להגיש למשרד מס הכנסה בקשה לזיכוי ממס בגין קרוב נטול יכולת (טופס 116א) ואת המסמכים המעידים על מגבלת הקרוב.

⚠ חשוב לדעת

- 1) זיכוי ממס יהיה מאותו חלק מהסכומים ששולמו ועולים על 12.5% מהכנסתם החייבת של המבקשים.
- 2) התשלומים כוללים את כל הסכומים ששולמו בעד החזקה במוסד, לרבות תשלומים בעבור טיפול רפואי שסיפק המוסד.
- 3) אם שילמו ההורים הוצאות בעבור ילד המתגורר בדיר חוץ-ביתי, יש לבחור בין קבלת שתי נקודות זיכוי שנתיות ממס ההכנסה בעבור ילד עם מוגבלות לקבלת זיכוי בגין החזקת קרוב מחוץ לבית ההורים.

13.4. פטור ממס בגין משיכה מוקדמת מרכיב תגמולים בקופת גמל בשל נכות

★ מהי הזכות?

משיכת כספי התגמולים מקופת הגמל בפטור ממס.

👉 מי זכאי?

1. מי שנקבעה להם נכות רפואית צמיתה בשיעור של 75% לפחות, ובלבד שהיו עמיתים בקופת הגמל לפני שנקבעה להם הנכות.
2. מי שנקבעה לקרובם (בן זוג, הורה, הורי ההורה, צאצא וצאצאי בן הזוג ובן זוגו של כל אחד מהם) נכות רפואית צמיתה בשיעור של 75% לפחות, ובלבד שהיו עמיתים בקופת הגמל לפני שנקבעה לקרובם הנכות.

חשוב לדעת !

- 1) הורים לילדים הזכאים לגמלת ילד נכה צמיתה בשיעור המרבי (בשנת המס 2019 השיעור המרבי הוא 188%) רשאים להגיש בקשה למשיכת כספי קופת הגמל שלהם בפטור ממס גם ללא אישור על נכות רפואית של הילדים.
- 2) במקרים שבהם שיעור הגמלה נמוך מהשיעור המרבי אפשר לפנות לוועדה רפואית לצורכי מס הכנסה, ואם היא תקבע נכות רפואית צמיתה בשיעור של 75% ומעלה, יהיה אפשר למשוך מהקופה כסף פטור ממס.

מידע נוסף ראו במדריך זכויות מס לאנשים עם מוגבלות של רשות המיסים בישראל: http://bit.ly/madrich_mas

13.5. פטור לקצבת יחיד בפרישה מוקדמת בשל נכות יציבה

מהי הזכות? ★

פטור ממס על הקצבה ממעסיק, מקופת גמל (קרן פנסייה, ביטוח מנהלים וכיוצא בזה) או מקצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

מי זכאי? 🖱️

מי שפרשו פרישה מוקדמת (נותקו יחסי עובד-מעביד) בשל נכות יציבה בדרגה של 75% או יותר. אם אין קשר בין הפרישה לנכות, לא יחול הפטור.

ניצד אפשר לממש את הזכות? ✓

1. יש להגיש למשרד מס הכנסה טופס 161 שבו יסמנו המעסיקים את סיבת הפרישה בצירוף אישור על הנכות המזכה.
2. משרד מס הכנסה יפיק למקבלי הקצבה אישור על ניכוי מס במקור הכולל פטור ממס על הקצבה, ויש למסור את האישור למשלמי הקצבה.

13.6. הנחה במס רכישה

להרחבה בעניין זה ראו סעיף 7.1.3, "הנחה במס רכישה".

13.7. הנחה במיסוי ארנונה

להרחבה בעניין זה ראו סעיף 12.1, "הנחה בחשבון הארנונה".

פרק 14

העסקת

עובד זר

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

*כל האמור הוא בבחינת מידע ראשוני וכללי ואינו תחליף לייעוץ מקצועי או משפטי

14.1. היתר להעסקת עובד זר בסיעוד

★ מהי הזכות?

קבלת היתר להעסקת עובד זר בסיעוד למשפחות המקבלות גמלת ילד נכה.

👉 מי זכאי?

ילד שטרם מלאו לו 18

משפחות הזכאיות לגמלת ילד נכה, ונוסף על כך הוכח לפני ועדה מקצועית מטעם ענף הסיעוד כי מתקיים בהן **אחד** מהקריטריונים האלה:

1. הילד זקוק לליווי או להשגחה ברוב שעות היום מפאת נכותו, ואין באפשרותו להשתתף במסגרת לימודית או טיפולית או בצהרון.
2. היו נסיבות רפואיות מיוחדות אחרות שמצריכות טיפול צמוד וממושך בילד בשעות שהוא שוהה בביתו.
3. הימצאותו של הילד במסגרת לימודית מותנית בליווי של מטפל לצורך מתן עזרה פיזית לילד.
4. משפחה עם שני ילדים הזכאים לגמלת ילד נכה וזקוקים להשגחה או ליווי.

אדם בן 18 ומעלה

מקבלי קצבת שירותים מיוחדים (להרחבה בעניין זה ראו **סעיף 2.5**, "קצבת שירותים מיוחדים [שר"מ]") ללא קשר לגילם וללא צורך לעבור בדיקה להערכת תלות.

✓ כיצד אפשר לממש את הזכות?

1. קבלת היתר מרשות האוכלוסין וההגירה

- לבקשה להיתר העסקה בטיפול בילד או באדם בן 18 ומעלה יש לקבל היתרים מרשות האוכלוסין וההגירה.
- הנחיות מפורטות להגשת בקשה לקבלת היתר אפשר למצוא באתר רשות האוכלוסין וההגירה: http://www.bit.ly/oved_zar.
- לבקשה להיתר העסקה לטיפול בילד נכה יש לצרף מסמכים אלו:
  - א. אישור מנהל בית הספר או הנן שבו רשום הילד באשר לשעות הרגילות שהילד שוהה במוסד החינוכי;

- ב. חוות דעת מטעם רשויות הרווחה התומכות בסיבת הבקשה;
- ג. חוות דעת של הופא מקצועי המטפל בילד;
- ד. פרוטוקול הוועדה הרפואית שדנה בבקשה לקבלת גמלת ילד נכה;
- ה. תצהיר (טופס ד' בנוהל), חתום לפני עורך דין.

ⓘ חשוב לדעת

המוסד לביטוח לאומי מעביר לאגף ההיתרים מידע בדבר זכאותו של הילד לגמלת נכה, ולכן אין צורך לצרף לבקשה אישור זה.

2. גיוס העובד באמצעות הלשכות המורשות

לאחר קבלת אישור היתר להעסקת עובד זר יש לפנות לאחת הלשכות הפרטיות המורשות להבאת עובדים זרים בענף הסייעות לצורך השמת העובד הזר. גיוס עובד זר בסייעות יתבצע באופן עצמאי או באמצעות לשכות מורשות, והעובדים הזרים ומעסיקיהם מחויבים להירשם באחת מהלשכות הפרטיות המורשות. הפנייה אל לשכה מורשת לצורך השמת העובד הזר נעשית לאחר קבלת ההיתר להעסקת עובד זר. את רשימת הלשכות הפרטיות המורשות אפשר למצוא באתר רשות האוכלוסין וההגירה: www.bit.ly/leshakot.

◀ איתור עובד זר באופן עצמאי

אם ידוע למעסיק על עובד זר בארץ הפנוי ורשאי לעבוד, או אם יש עובד זר מוכר בחו"ל והמעסיק מעוניין להביאו לארץ, יש לקשר את העובד עם לשכה פרטית, ובכל מקרה על העובד להיות רשום בלשכה הפרטית.

כמו כן תיתכן העסקה דרך **קבלני כוח אדם** אם ניתן להם היתר מיוחד לכך, ובהיתר השהייה בישראל שניתן לעובד אין הגבלה הנוגעת למעסיק או למקום העבודה. **ככלל, העסקה דרך קבלן כוח אדם מוגבלת לתקופה של תשעה חודשים או 15 חודשים באישור מיוחד.**

3. קבלת אשרת עבודה בעבור העובד

לאחר שהלשכה הפרטית מצאה עובד מתאים על המעסיק לפנות לרשות האוכלוסין וההגירה לצורך קבלת אשרת עבודה בעבור העובד. לבקשה יש לצרף את המסמכים האלה:

- א. טופס מתן אשרת כניסה לישראל מסוג ב/1 סיעודי (www.bit.ly/AshratKnisa);
- ב. כתב התחייבות למעסיק עובד סיעודי זר (www.bit.ly/AshratKnisa);
- ג. תמונה מעודכנת של העובד הזר;
- ד. צילום דף פרטי העובד מדרכונו.

חשוב לדעת !

- יש לוודא שדרכונו של העובד הזר תקף לשנה וחצי לפחות.
- אפשר לפנות לאחת הלשכות המורשות להבאת עובדים זרים המחויבות בין היתר לסייע בהליך קבלת ההיתרים להעסקת העובד, בהסדרת האשרות ובמקרי פטירה או מחלה של העובד.

14.2. תנאי העסקה של עובד זר

ככלל, עובדים זרים זכאים לתנאי העבודה הבסיסיים שזכאים להם עובדים ישראלים. עם זאת יש עוד תנאים מיוחדים החלים בהעסקת עובדים זרים, ונפרטם להלן.

1. החובה למסור לעובד הזר הסכם עבודה הכתוב בשפתם:

א. המעסיק מתקשר עם העובד הזר בהסכם בכתב. את ההסכם יש לערוך בשפה המובנת לעובד, ולמסור לעובד העתק ממנו. יש לחתום על ההסכם ולמסור לעובד לפני תחילת העבודה בפועל.

ב. הסכם העבודה צריך לפרט את תנאי העבודה שסוכמו ואת הפרטים הקבועים בחוק; זהות המעסיק והעובד, תיאור התפקיד, שכרו של העובד ורכיביו, אופן עדכון השכר, מועדי התשלום, רשימת הניכויים משכר העבודה, תשלומי המעסיק והעובד לתנאים סוציאליים, תאריך תחילת העבודה ותקופת העבודה, אורך יום העבודה הרגיל או שבוע העבודה הרגיל, יום המנוחה השבועי, תנאים לעניין היעדרות בתשלום (חופשות, ימי חג, ימי מחלה), חובות המעסיק לערוך ביטוח רפואי ולספק מגורים הולמים, חובות המעסיק בפיקדון אם חלה (אם הוא עובד זר מסתנן) ופרטי הממונה על זכויות עובדים זרים, דרכי ההתקשרות עימו והזכות להגשת תלונות.

ג. הוראות הסכם העבודה בדבר זכויות וחובות של העובד והמעסיק כפופות להוראות "חוקי המגן", הקובעות תנאי עבודה מינימליים מחייבים.

2. החובה לספק לעובד הזר ביטוח בריאות ומגורים הולמים:

מעסיקים של עובדים זרים מחויבים לספק להם ביטוח רפואי פרטי במהלך כל תקופת העסקתם. המעסיק חייב למסור לעובד הזר סיכום של פוליסת הביטוח בשפה המובנת לו. המעסיק יעמיד על חשבונו מגורים הולמים לשימוש העובד הזר למהלך כל תקופת עבודתו אצלו ועד מועד שלא יפחת משבעה ימים לאחר סיומה.

3. פירוט הזכויות המגיעות לעובד הזר והחובות המוטלות על המעסיק:

עובד זר זכאי לשכר מינימום, חופשה שנתית, ימי חג, יום מנוחה שבועי, תשלום דמי נסיעה, דמי הבראה שנתיים, ביטוח פנסיוני, פיצויי פיטורים ותשלום בגין שעות נוספות (עובדים זרים בסיעוד המועסקים בבית המטופל אינם זכאים לגמול שעות נוספות).

א. מנוחה שבועית

עובד סיעוד זכאי למנוחה שבועית של **25 שעות רצופות** הכוללות את יום המנוחה של העובד. עובד לא-יהודי רשאי לבחור ליום מנוחה את יום השבת או את יום ראשון או את יום שישי, הכול לפי המקובל עליו כיום המנוחה השבועית שלו. על העסקת עובדי סיעוד בבית המטופל במנוחה השבועית חלים כללים מיוחדים התלויים בנסיבות המסוימות של ההעסקה ובמתכונת העבודה הכוללת של העובדים.

ב. ימי חג

כל עובד זכאי לתשעה ימי חג בשנה לפי דתו, אם לא חלו ביום המנוחה השבועי שלו. יום חג הוא יום שבתון ואורכו 25 שעות, כאורכו של יום המנוחה השבועי. **הזכאות לימי חג בתשלום לעובדי סיעוד בשכר חודשי היא מתחילת עבודתם**, והגמול לעובד שהועסק ביום זה הוא שכר יומי X 150%.

ג. שכר

לעובד הזר ישולם שכר חודשי עד ל-9 בכל חודש בעבור החודש הקודם. שכר זה כולל רכיבים אלו:

- **שכר מינימום** – עובדים זרים זכאים להשתכר שכר מינימום לכל הפחות. נכון לשנת 2020 שכר המינימום למשרה מלאה (182 שעות בחודש) הוא 5,300 ₪, שהם 212 ₪ ליום (שישה ימים בשבוע) ו-29.12 ₪ לשעה.
- **תשלום בגין שעות נוספות** – עובדים זרים זכאים לתשלום גמול שעות נוספות בעד עבודה בשעות שמעבר לשעות העבודה הרגילות. **עובדים זרים בענף הסיעוד, המועסקים בבית המטופל, אינם זכאים לתשלום גמול בעבור שעות נוספות.**
- **חופשה שנתית וחופשת מחלה** – עובדים זרים זכאים לחופשה שנתית, לתשלום דמי חופשה וכן לתשלום לדמי מחלה.

על פי חוק דמי מחלה, העובד צובר בכל חודש שעבד בו יום מחלה וחצי עד לצבירה מרבית של 90 ימי מחלה. התשלום בפועל נעשה בכפוף להצגת תעודת חופש מחלה מרופא על פי החישוב הזה:

יום מחלה	תשלום
ראשון	ללא תשלום
שני-שלישי	50% מהשכר היומי (ברוטו)
רביעי והלאה	100% מהשכר היומי (ברוטו)

על פי חוק חופשה שנתית, לעובד מוקנית הזכאות לצאת לימי חופשה במהלך עבודתו. **המעסיקים** הם שמסדירים וקובעים את מועדי החופשות של עובדיהם בהתחשבות ברצון העובדים.

חישוב ימי החופשה המגיעים לעובד על פי החוק נגזרות מהוותק של עבודתו אצל המעסיק. אורך החופשה: 16 ימי חופשה כולל המנוחה השבועית בכל שנה בארבע השנים הראשונות. כאשר העובד יוצא לחופשה בפועל ישולם לו שכרו הרגיל בעבור תקופה זו, ובלבד שלא יהיה נמוך משכר המינימום. עובד רשאי לצבור ימי חופשה עד שלוש שנים + שנה שוטפת, והמעסיק חייב לאפשר לעובד לנצל את חופשתו הצבורה.

חשוב לדעת !

אין לדרוש מהעובד למצוא לעצמו מחליף או לשלם בעבור העובד המחליף בעת צאתו לחופשה שנתית.

- **גמול בעבור העסקה במנוחה השבועית או בחג** – עובדים זרים זכאים לתשלום גמול בעבור עבודה בימי המנוחה השבועית או בחג.
- **דמי הבראה** – עובד שסיים שנת עבודה אחת זכאי לתשלום חד-פעמי של דמי הבראה כפול מספר ימים בהתאם לוותק שצבר במקום העבודה:
  - בעבור השנה הראשונה במקום העבודה – חמישה ימים.
  - בעבור השנה השנייה והשלישית במקום העבודה – שישה ימים.
  - בעבור השנה הרביעית ועד העשירית במקום העבודה – שבעה ימים.
- **החזר הוצאות נסיעה** – נוסף על שכר העבודה ישולמו דמי הנסיעה הלוך וחזור למקום העבודה.
- **ימי אבל** – העובדים זכאים לתשלום שכרם אם נעדרו מעבודתם בשל ימי אבל על קרוב משפחה ממדרגה ראשונה. המעסיק רשאי לשלם במזומן את שכרו של העובד ותשלומים אחרים שהוא זכאי להם (כגון חג, חופשה, מחלה, שעות נוספות וכיוצא בזה), או בהסכמת העובד באמצעות הפקדה של התשלום לחשבון בנק של העובד. עם זאת המעסיק רשאי לשלם גם בהמחאה בנקאית (צ'ק) או בהמחאת דואר, אם כך נקבע בהסכם קיבוצי או אם העובד הסכים לכך, ובתנאי שאפשר לפדות את ההמחאה במועד תשלום השכר שנקבע בחוק.

חשוב לדעת !

תשלום שכר שלא לפי נוהלי רשות האוכלוסין וההגירה מהווה הפרה של תנאי ההיתר להעסקת העובד הזר ועשוי אף לגרום לביטולו.

4. **ביטוח רפואי** - על המעסיק להסדיר על חשבונו ביטוח רפואי לעובד הזר למהלך כל תקופת עבודתו במקום העבודה. הביטוח יכלול סל שירותים שקבע שר הבריאות.

מידע מפורט בנושא אפשר למצוא באתר משרד העבודה והרווחה: http://www.bit.ly/oved_zar1

5. ניכויים מהשכר

הסכומים בסעיף זה נכונים ליום 1.1.2020.

המעסיק רשאי לנכות משכרו של העובד תשלומים המתחייבים על פי החוק, כגון מס הכנסה וביטוח לאומי, תשלום בעבור מגורים הולמים ותנאים נלווים, תשלום בעבור ביטוח רפואי וסכומים המגיעים למעסיק בגין חובות העובד כלפיו, וזאת בתנאי שהעובד נתן את הסכמתו בכתב לניכויים אלו.

המעסיק רשאי לנכות את הסכומים האלה משכרו של עובד זר:

א. תשלומים הנדרשים על פי חוק (מס הכנסה וביטוח לאומי):

- **מס הכנסה** - המעסיק מנכה תשלומים של מס הכנסה ממשכורתו של העובד ומעביר אותם לרשות המיסים. מעסיק אינו רשאי לנכות משכרו של עובד זר כל היטל או אגרה המוטלים על מעסיקים של עובדים זרים; את אלו המעסיק חייב לשלם לרשויות ללא כל קשר לשכרו של העובד.

- **ביטוח לאומי** - לצורך ביטוח זה המעסיק רשאי לנכות 0.04% מ-6,331 ש"ח הראשונים של שכרו של העובד ו-0.87% מכל שקל נוסף משכרו מעבר לשכר של 6,331 ש"ח. המעסיק חייב להעביר את הסכומים שנוכו למוסד לביטוח לאומי.

החל מחודש ינואר 2020 מעסיק של עובד זר שאינו מקבל קצבה מהביטוח הלאומי ויש לו היתר מרשות האוכלוסין וההגירה להעסקת עובד זר לצורך טיפול סיעודי פטור מדיווח ותשלום דמי ביטוח על השכר שהוא משלם לעובד הזר עד לסכום של 5,500 ש"ח בחודש.

חשוב לדעת !

עד דצמבר 2019 ניתן הפטור רק למי שקיבלו מהביטוח הלאומי קצבת סיעוד, קצבת שירותים מיוחדים לנכים קשים או קצבת ילד נכה. למקבלי קצבאות אלה הפטור ממשיך כרגיל.

ב. ניכויים בשל **מגורים והוצאות נלוות**, אך לא מעבר לתקרה אשר נקבעה בתקנות (פירוט להלן):

- **ניכויים בשל מגורים**

אם מקום המגורים שהמעסיק מספק לעובד **אינו בבעלות המעסיק**, המעסיק רשאי לנכות משכרו של העובד סכומים בעבור מגורים בהתאם לאזור במדינה שבו העובד מתגורר, על פי החלוקה הזאת:

- ירושלים - 423.91 ₪ בחודש.
- תל אביב - 482.02 ₪ בחודש.
- חיפה - 321.37 ₪ בחודש.
- אזור המרכז - 321.37 ₪ בחודש.
- אזור הדרום - 285.69 ₪ בחודש.
- אזור הצפון - 262.87 ₪ בחודש.

אם מקום המגורים **בבעלות המעסיק**, הסכום המרבי המותר בניכוי הוא מחצית בלבד מהסכומים הנקובים לעיל.

● **ניכויים בשל הוצאות נלוות למגורים**

מעסיק בסיעוד רשאי לנכות סכום חודשי משכרו של העובד הזר בעבור השימוש במים ובחשמל ובעבור תשלום מיסים על מקום המגורים (ארנונה) שאינו עולה על 80.47 ₪ בחודש.

ג. ניכויים לכיסוי תשלומים לביטוח בריאות פרטי עד לסכומים המרביים המפורטים להלן:

- בעובד סיעוד - עד **מחצית** הסכום שהוציא המעסיק או התחייב להוציא בעבור הביטוח, ולא יותר מ-143.97 ₪.

חשוב לדעת !

אין לנכות כל סכומים אחרים משכרו של העובד.

- סכום הניכוי החודשי המרבי על ביטוח בריאות, מגורים הולמים והוצאות נלוות הוא עד 25% משכרו של העובד.
- מעסיק עובד זר חייב לתת לעובד בכל חודש תלוש שכר מפורט המפרט את המשכורת, את רכיבי השכר ואת כל הניכויים מהשכר על פי הקבוע בחוק.

6. תפקידיו של העובד הסיעודי במקום העבודה

יש להגדיר מראש את תפקידיו של העובד הזר אצל המעסיק. הגדרת התפקיד והמטלות שעל העובד לבצע ייכתבו בצורה מסודרת בהסכם ההעסקה שלו, ועליו לאשר אותם בחתימתו או בנספח לחוזה.

7. הגשת תלונות

מעסיק שלא שילם לעובד זר שכר מינימום או מעסיק אשר ניכה משכרו של העובד סכומים מעבר לסכומים שהוא רשאי לנכות או שהוא רשאי בנוגע לחוזה העבודה, למגורים, לביטוח הבריאות או לתלוש השכר עובר עבירה מנהלית ועשוי להיקנס ב-5,000 ₪ או יותר על כל הפרה.

עובד שמעסיקו לא מילא את חובותיו כלפיו כאמור לעיל או שיש לו תלונה בנוגע להפרה של תנאי העסקה אחרים הקבועים בחוק יכול להגיש תלונה לאגף האכיפה של חוקי העבודה במשרד העבודה או לפנות בתלונות לממונה על זכויות עובדים זרים בעבודה במשרד העבודה.

פרק 15

אפוטרופסות וחלופות לתמיכה בבגירים ולהגנה עליהם

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

15. אפוטרופסות וחלופות לתמיכה בבגירים ולהגנה עליהם

האמנה בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות מכירה בזכות היסוד לאוטונומיה ועצמאות שמתבטאת בזכותו של כל אדם עם מוגבלות להשתתפות בחברה, להגדרה עצמית ולקבלת החלטות הנוגעות לחייו.

על כן המגמה המתרחבת בעולם היא לצמצם ככל האפשר את הגבלתו של אדם לבצע פעולות משפטיות, וכפועל יוצא של מגמה זו בתי המשפט מצמצמים את מינוי האפוטרופסות. במהלך השנים פותחו כלים משפטיים חלופיים, מרוככים יותר, למינוי אפוטרופוס, ובתיקון לחוק האפוטרופסות שנעשה בשנת 2016 באות במקומו חלופות כגון יפוי כוח מתמשך וקבלת החלטות נתמכת.

15.1. יפוי כוח מתמשך

◀ מהו יפוי כוח מתמשך?

אדם הכשיר לקבל החלטות הנוגעות לעצמו יכול לערוך **יפוי כוח מתמשך** לפני עורך דין שהוכשר לכך.

מדובר בכלי לתכנון עתידי שבמסגרתו אדם (הנקרא "הממנה") קובע מי יטפל בענייניו וכיצד במועד שבו לא יוכל עוד לקבל החלטות הנוגעות לעצמו.

◀ לאילו עניינים ממנים מיופה כוח?

1. אפשר למנות מיופה כוח לעניינים אישיים, לענייני רכוש ולענייני רפואה, וכן לכל העניינים האלה יחד.
2. מדובר במכשיר משפטי המאפשר לכל אדם לתפור לעצמו מעין חליפה אישית. למשל, אפשר לתת הוראות היכן מבקשים להתגורר, כיצד מבקשים לנהל את העניינים הכספיים (לרבות מתן מתנות לילדים, תרומות וכיוצא בזה), אפשר לקבוע אם לקבל טיפול רפואי כזה או אחר וכל עניין אחר שהממנה מוצא לנכון לקבוע. כמו כן הממנה קובע מתי וכיצד יכנס לתוקף יפוי הכוח המתמשך.
3. הממנה רשאי לקבוע ביפוי הכוח הוראות לעניין פקיעת תוקפו של יפוי הכוח לרבות מועד פקיעתו, אפילו אם עדיין לא הופעל.

⚠ חשוב לדעת

יש נושאים שאפשר להסדירם במסגרת ייפוי כוח מתמשך רק בהגשת בקשה מפורשת לבית משפט, כגון עסקאות נדל"ן, נושאים הקשורים לעיזבון, מתן תרומות, מתנות, הלוואות או ערבויות הגבוהות מ-100,000 ₪ ועוד.

◀ מי יכול להיות מיופה כוח?

1. הממנה בוחר מי יטפל בענייניו, ואותו אדם נקרא "מיופה כוח".
2. ייפוי כוח מתמשך מבוסס על הרצון למנות לממנה אדם שיש לו עימו יחסי קרבה ואמון (לרוב בן משפחה, חבר קרוב או בעל מקצוע כגון עורך דין או רואה חשבון שהוא נותן בהם אמון), המכיר היטב את הממנה, את אורח חייו ואת השקפת עולמו.
3. אפשר למנות מיופה כוח אחד יותר ולקבוע מראש את סמכויותיו.
4. יש אפשרות למנות גם אדם הנקרא "מיוזע" שיקבל עדכונים באשר לכניסת ייפוי הכוח לתוקף ונושאים נוספים.
5. אדם אשר יחולו עליו אחד או יותר מהתנאים שלהלן לא יוכל להתמנות למיופה כוח בייפוי כוח מתמשך:
  - אדם שמונה לו אפוטרופוס או שכבר יש לו ייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף.
  - עורך הדין שהחתיים על ייפוי הכוח המתמשך או בעל מקצוע שהחתיים על ייפוי כוח מתמשך רפואי (רופא, פסיכולוג, אחות או עובד סוציאלי).
  - מי שהוכרז פושט רגל בבית המשפט (ולא ניתן לו הפטר) או שהוכרז לקוח מוגבל חמור בבנק ישראל לא יוכל להתמנות למיופה כוח לענייני רכוש.
  - מטפל רפואי בתשלום של הממנה (למעט קרוב משפחה).
  - אדם המספק לממנה מקום מגורים בתשלום (למעט קרוב משפחה).
  - מי שכבר מונה למיופה כוח לשלושה אנשים שאינם בני משפחתו.

◀ כיצד אפשר לממש את הליך ייפוי כוח מתמשך?

1. **עריכת ייפוי הכוח המתמשך:** יש למלא טופס מקוון אצל עורך דין מוסמך שקיבל הכשרה מתאימה מהאפוטרופוס הכללי.
לרשימת עורכי הדין המורשים לחתום על ייפוי כוח מתמשך ראו באתר לשכת עורכי הדין: www.bit.ly/lawyer_list.

2. הפקדת ייפוי הכוח המתמשך: לאחר עריכת ייפוי הכוח חובה להפקידו בידי האפוטרופוס הכללי בתנאי לכניסתו לתוקף בהמשך. באפשרות עורך הדין שערך את ייפוי הכוח וכן באפשרות הממנה עצמו להפקיד את ייפוי הכוח במשרדי האפוטרופוס הכללי במחוז הרלוונטי, ויש להפקיד אותו גם באופן מקוון באמצעות עורך הדין. יש לשמור עותק מקורי הן אצל עורך הדין הן אצל האדם הממנה.

3. אישור האפוטרופוס הכללי: לאחר קבלת העותק המקורי באפוטרופוס הכללי ובתום הטיפול בבקשה תישלח הודעה לאדם הממנה עם העתק לעורך הדין על אישור או דחייה של בקשת ההפקדה.

מידע נוסף בדבר ייפוי כוח מתמשך ראו באתר השירותים והמידע הממשלתי:

www.bit.ly/yupui_koah

15.2. תומך בקבלת החלטות

◀ מהו תומך בקבלת החלטות?

תומך בקבלת החלטות הוא הסדר משפטי היכול לשמש חלופה למינוי אפוטרופוס.

תומך החלטה מאפשר לאדם בגיר (בן 18 ומעלה) המתקשה בהבנת מידע ובקבלת החלטות בענייניו לקבל החלטה בעזרה ותמיכה.

◀ מי יכול להיות תומך בקבלת החלטות?

אפשר למנות אדם לתומך החלטות אם הוא עומד בכל התנאים האלה:

1. בגיר (בן 18 ומעלה), המתגורר בישראל כדין ובדרך קבע;
2. האדם המבקש שימונה לו תומך החלטות מעוניין במינויו;
3. הוא הסכים לשמש תומך החלטות;
4. לא מונה לו אפוטרופוס;
5. לא נכנס לתוקף ייפוי כוח מתמשך בעניינו;
6. הוא אינו מצוי בניגוד עניינים או ביחסי תלות עם מקבל ההחלטות (האדם שבעבורו ימונה) שעשויים לדעת בית המשפט לפגוע פגיעה של ממש במתן התמיכה;
7. הוא אינו משמש אפוטרופוס מקצועי או מועסק בתאגיד אפוטרופסות;
8. אם מדובר בבקשה למינוי תומך החלטה לקרוב משפחה או לידיד קרוב, אפשר למנות רק אם אינו משמש תומך החלטות ליותר משלושה אנשים ובתנאי שהשתתף בפגישת תיאום שיערכו האפוטרופוס הכללי או נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות או מי שהוסמך לכך מטעמם;

9. אם מדובר בבקשה למינוי תומך החלטות מתנדב, אפשר למנותו רק אם אינו משמש תומך החלטות ליותר משלושה אנשים, ובתנאי שהשתתף בתוכנית הכשרה בהיקף של כ-15 שעות מטעם האפטרופוס הכללי ומיועדת למקבלי החלטות מתנדבים;
10. אם אין בסביבתו של מקבל ההחלטות אדם שיכול להתאים לתפקיד, אפשר לאתר באמצעות האפטרופוס הכללי "תומך החלטות מקצועי" אשר עבר הכשרה מתאימה בהיקף של 60 שעות לפחות.

⚠ חשוב לדעת

אם האדם כבר משמש תומך החלטות לאדם אחר באותם עניינים המתבקשים במינוי הנוכחי (למשל בענייני רכוש), יש ליידע בכך את בית המשפט בבקשת המינוי.

◀ מהן סמכויותיו של תומך החלטה?

1. לפנות בהסכמה של מקבל ההחלטה לקבל מידע מגופים רשמיים (כגון בנקים, חברות ביטוח וכו');
2. לסייע למקבל ההחלטה בהבנת המידע הנדרש לו לקבלת החלטות, לרבות החלופות האפשריות והשלכותיהן;
3. להסביר למקבל ההחלטה את הדברים בשפה מובנת;
4. לסייע למקבל ההחלטה במימוש החלטותיו ובמיצוי זכויותיו;
5. לסייע למקבל ההחלטה בביטוי החלטותיו כלפי צדדים שלישיים ועוד.

◀ כיצד ממנים תומך החלטות?

1. אדם המעוניין בתמיכה פונה לבית משפט לענייני משפחה בבקשה למנות אדם אחר שהוא סומך עליו לתפקיד "תומך החלטות" כדי שסייע לו בקבלת החלטות בתחומים שבהם מקבל ההחלטה זקוק לסייע.
2. לבקשה למינוי תומך אפשר לצרף חוות דעת של גורמים מקצועיים ושל בני משפחה החשובות כדי להחליט על מינוי התומך.
3. בית המשפט רשאי למנות תומך בקבלת החלטות לבניר שיכול בקבלת תמיכה לקבל החלטות בעצמו בקשר לענייניו. במינוי יפרט בית המשפט את העניינים שבהם ישמש התומך תומך בקבלת החלטות, את תקופת המינוי, את תפקידיו ואת סמכויותיו.
4. יש פעולות מסוימות שמחייבות פנייה פרטנית לבית משפט (כגון מתן ערבות, פעולות במקרקעין, הסתלקות מעיזבון, מתן ערבות ועוד).
5. יש פעולות מסוימות שאינן בסמכות תומך החלטה כלל (כגון עריכת צוואה, הסכמה מדעת לטיפול רפואי ועוד).

◀ כיצד אפשר לממש את הליך קבלת המינוי של תומך החלטה?

1. **פגישת הכנה במשרד האפוטרופוס הכללי:** יש לתאם פגישה לקבלת מידע עם נציגים ממשרד המשפטים והאפוטרופוס הכללי. הפגישה תתקיים בתוך 45 יום מפניית המבקש. אל פגישה זו יבוא המבקש עם מי שהוא מעוניין למנות לתומך החלטה.

2. **הגשת בקשה לבית המשפט לענייני משפחה:** בעריכת הבקשה צריך לחשוב מהם תחומי החיים שבהם נדרשת תמיכה בקבלת החלטות (כספיים, אישיים, רפואיים וכו'), מה תדירות המפגשים הרצויה עם מקבל ההחלטות ואם רוצים תנאים מסוימים שיפורטו בצו, כגון פעולות משפטיות (חתימה על צ'קים וכו') שיעשה תומך ההחלטה.

3. **החלטת בית המשפט:** בהתאם לבקשה ולדיון ייתן בית המשפט צו שבו יפורט אם הוא מאשר את מינוי תומך ההחלטה, באילו תחומים וכן אם יש תנאים נוספים, כמו מגבלות על תומך ההחלטה או הרשאות נוספות.

על תומך ההחלטה להיפגש עם מקבל ההחלטה באופן סדיר, על פי התדירות שקבע בית המשפט ועל פי הצורך, וגם מקבל ההחלטה וגם תומך ההחלטה יכולים לקבל ייעוץ מגורמים באפוטרופוס הכללי.

מידע נוסף ראו באתר האפוטרופוס הכללי בנושא קבלת החלטות נתמכת:

www.bit.ly/supported_decision

15.3. אפוטרופוסות

◀ מהי אפוטרופוסות?

כל אדם כשר לזכויות, חובות ופעולות משפטיות מרגע לידתו ועד מותו. עם זאת לעיתים מוטלת הגבלה על יכולת האדם לעשות פעולות משפטיות. ההגבלה יכולה להיות קבועה בחוק או להיקבע בפסק דין של בית משפט.

נושא כשרות האדם לבצע פעולות משפטיות מוסדר בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962 (בכל מקום שיצוין בפרק זה "החוק" הכוונה לחוק זה).

◀ באילו מקרים ייתכן מינוי אפוטרופוס?

1. בית המשפט לענייני משפחה יכול למנות אפוטרופוס לאדם שאינו יכול לטפל בענייניו באופן קבוע או דרך ארעי, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לטפל בהם במקומו. בית המשפט מצמצם את מינוי האפוטרופוס למקרים אלו, וימנה אותו רק לאחר ששיווכח שללא המינוי ייפגעו הזכויות, האינטרסים והצרכים של האדם.

2. בתי המשפט מחויבים לבחון ולשקול היבטים אלו בטרם יחליטו אם למנות לאדם אפוטרופוס:

א. בית המשפט יבחן אם בלא מינוי האפוטרופוס עלולים להיפגע זכויותיו, צרכיו או האינטרסים של האדם ששוקלים למנות לו אפוטרופוס.

ב. בית המשפט ישקול אם אפשר להגיע לאותה מטרה בשמירה על טובת אותו אדם גם בדרך המגבילה פחות את זכויותיו, חירותו ועצמאותו ויבחן את החלופות העומדות לרשותו, לרבות את האפשרות למנות לו **תומך בקבלת החלטות**.

ג. בית המשפט יבדוק אם אותו אדם ערך בעבר **ייפוי כוח מתמשך**.

ד. בית המשפט לא ימנה אפוטרופוס לאדם שאינו מסוגל לטפל בענייניו אך מסוגל לקבל החלטות בקשר אליהם אלא רק בנסיבות מיוחדות ולאחר שנוכח שאין מי שמחוק ומסוגל לסייע לו לטפל בענייניו בלא מינוי אפוטרופוס.

◀ לאילו עניינים ממנים אפוטרופוס?

1. בית המשפט יכול למנות אפוטרופוס לעניינים רפואיים, לעניינים אישיים, לענייני רכוש או לעניין מסוים.
2. על פי התיקון לחוק משנת 2016 נקבע כי בבוא בית המשפט להחליט על העניינים שיימסרו לאפוטרופוס עליו לצמצם ככל האפשר את העניינים שימסרו לאפוטרופוס אם אפשר להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס ולשמור על טובתו של האדם בלי לקבוע עניינים נוספים.
3. כמו כן בית המשפט מצווה לשקול את תקופת המינוי, ועליו לשקול לצמצם את התקופה אם אפשר להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס בזמן קצר יותר.

◀ מי יכול להיות ממונה לאפוטרופוס?

1. בית המשפט יכול למנות לאדם אפוטרופוס אחד או יותר.
2. ההעדפה תהיה למנות לאפוטרופוס קרוב משפחה, אך במקרים שאין קרוב משפחה שיכול ומתאים לשמש בתפקיד ייתכן שבית המשפט ימנה לאפוטרופוס תאגיד מקצועי.
3. בית המשפט ימנה לאפוטרופוס את מי שנראה לו בנסיבות העניין מתאים ביותר לטובת האדם ויתחשב ברצונו של אותו אדם, אם הוא מסוגל להבין בדבר ואפשר לברר את דעתו.

הרחבה בנושא אפוטרופוסות ראו באתר האפוטרופוס הכללי: www.bit.ly/apotropus

◀ חובות האפוטרופוס ומיופה הכוח

1. האפוטרופוס ומיופה הכוח נדרשים לשמור על כבודו של האדם, לשמור ככל האפשר על פרטיותו, לפעול בדרך שתאפשר לאדם לממש את יכולותיו ולשמור על מרב עצמאותו בהתאם ליכולותיו.
2. על האפוטרופוס ומיופה הכוח למסור לאדם מידע שיש להם בנוגע לענייניו האישיים והרכושיים ומידע הנוגע לטיפולם של האפוטרופוס ומיופה הכוח בענייני האדם בשפה

מובנת לו ובהתאם ליכולת הבנתו ולסייע לו בנגישות למידע אחר הנוגע לענייניו או דרוש לשם קבלת החלטות בענייניו.

3. על האפוטרופוס ומיופה הכוח לסייע לאדם ולעודדו לקבל החלטות בעצמו בענייניו אם הוא מסוגל לכך.

4. על האפוטרופוס ומיופה הכוח לפעול בדרך שתאפשר לאדם לשמור על ערכיו התרבותיים והדתיים ולסייע לו להשתתף בחיי הקהילה, בפעילויות חברתיות, תרבותיות, שיקומיות ותעסוקתיות, וכן עליהם לפעול בדרך שתאפשר לאדם לשמור על קשרים עם בני משפחה וחברים.

5. על האפוטרופוס ומיופה הכוח לפעול בהתחשבות בשינויים במצבו או בהבנתו של האדם, וכן עליהם לשמוע את דעתו של האדם, להיוועץ עימו באופן ובזמן שהוא מסוגל לכך, להתחשב ברצונו ולעודד אותו לקבל החלטות ולנהל עניינים הנוגעים לו.

6. על האפוטרופוס ומיופה הכוח לשמוע את דעת האדם, לשתפו בכל עניין והחלטה הנוגעים אליו ולהתייעץ עימו, אם אפשר לברר את דעתו; לשם כך ימסרו האפוטרופוס ומיופה הכוח לאדם את המידע הדרוש לו לרבות מהות העניין מושא ההחלטה או הפעולה, החלופות האפשריות, היתרונות והחסרונות שבבחירת כל אחת מהן ואת המלצתם של האפוטרופוס או מיופה הכוח, אם ישנה, ואת הטעמים שביסודה.

7. לאפוטרופוס יש חובה לערוך פרטה ולפרט במסגרתה את כל רכוש, זכויותיו וחובותיו של האדם שלו מונה האפוטרופוס. עליו לעשות כן מדי שנה בשנה ולהגיש את הרשימה לאפוטרופוס הכללי. כמו כן על האפוטרופוס לשמור את הקבלות ואת תיעוד המסמכים של כל הפעולות וההוצאות שהוא עושה בעבור האדם שלו הוא משמש אפוטרופוס. חובה זו אינה קיימת בנוגע למיופה כוח.

8. מי שמונה לו אפוטרופוס או שהופעל לגביו יפוי כוח מתמשך אינו יכול לבצע את הפעולות המשפטיות שבסמכות האפוטרופוס או מיופה הכוח.

9. יש פעולות שהאפוטרופוס ומיופה הכוח אינם יכולים לעשות אלא אם קיבלו את אישור בית המשפט לעשותן. למשל, אם הוא רוצה למכור את דירתו של האדם שלו הוא משמש אפוטרופוס או מיופה כוח עליו לפנות לבית המשפט ולנמק את הסיבה, והמכירה תקבל תוקף רק מרגע שיאשר אותה בית המשפט.

לכל שאלה בנושא אפשר לפנות למוקד השירות והמידע של מערך הפיקוח על אפוטרופוסים בטלפון *6107.

פרק 16

השירותים הניתנים באיל"ן

אוגדן זכויות לילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר) בשיתוף נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, והקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית

"לאפשר לאנשים עם מוגבלות פיזית, לחיות חיים משמעותיים ואיכותיים, לאורך כל חייהם"

חזון איל"ן

16. השירותים הניתנים באיל"ן

16.1. איל"ן – רצף שירותים לאורך כל החיים

איל"ן היא עמותה רשומה ללא כוונת רווח הפועלת זה יותר משישה עשורים למען רווחתם של אלפי ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית, נפגעי שריר ועצב ובני משפחותיהם ברחבי מדינת ישראל.

מטרת עמותת איל"ן היא לשפר את איכות חייהם של אנשים עם מוגבלות פיזיות בישראל ולקדם את הכלתם בחברה. התפיסה השיקומית-טיפולית באיל"ן הוליסטית ושמה את האדם במרכז כדי לתת לו כלים והזדמנויות לשיקום ולהכלה בקהילה.

העמותה רואה את תפקידה כמספקת שירותים וטיפולים וכן כמקדמת מדיניות ציבורית למען ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית ובני משפחותיהם לשם מיצוי הפוטנציאל האישי והשגת עצמאות מרבית.

בהיותה העמותה המובילה בישראל בתחום שיקום אנשים עם מוגבלות פיזית, איל"ן מסייעת לאלפי מטופלים ומשפחותיהם מכל המגזרים. איל"ן מלווה את מקבלי השירותים שלה בכל שלב בחייהם ומעמידה לרשותם רצף של שירותים בתחומי השיקום הרפואי, תמיכה כספית, מידע, ייעוץ, הכוונה וקידום זכויות החל מרגע איתור המוגבלות ולאורך כל מהלך חייהם.

איל"ן מספקת את שירותיה באמצעות מערך הכולל עשרות סניפים ומוסדות שיקום בכל רחבי הארץ, מקריית שמונה ועד אילת.

במסגרות שאיל"ן מפעילה אפשר למצוא מרכזי שיקום ותעסוקה, מעונות לבוגרים, מרכזי יום, מרכזי ספורט שיקומי ותחרותי הפתוחים לבני כל הגילים, מועדוניות נוער, חוגים חברתיים, קייטנות ומחנות קיץ. נוסף על כך איל"ן מפעילה מערכי תמיכה בילדי הגנים ובתי הספר בחינוך המיוחד.

עמותת איל"ן היא מהארגונים הוולונטריים היחידים בארץ המייעדים חלק נכבד מתקציבם למטרות סיוע אישי לאנשים עם מוגבלות הנזקקים לטיפולים פרא-רפואיים ולעזרי שיקום. כמו כן איל"ן עוסקת באיתור צרכים חדשים ובפיתוח פתרונות הולמים אגב ייזום פעילות רווחה והעצמה והפעלה של תוכניות שיקום חדשניות לרווחת אנשים עם מוגבלות.

בשל פועלה של איל"ן ברבות השנים זכתה העמותה להכרה ולאותות רבים. בין היתר בשנת

2010 הוענק לה פרס ישראל על מפעל חיים בעבור תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה, ובשנת 2019 נבחרה איל"ן לארגון מייעץ לאומות המאוחדות בתחום אנשים עם מוגבלות פיזית.

16.2. סניפי איל"ן

לעמותת איל"ן עשרות סניפים מקריית שמונה ועד אילת.

סניפי איל"ן מעניקים שירותי שיקום ורווחה לאנשים עם מוגבלות פיזית וכן תמיכה וייעוץ לבני משפחותיהם. השירות כולל סיוע פרטני (ועדות עזרה); ייעוץ וליווי שיקומי; הנגשת מידע וזכויות; פעילויות תרבות, ספורט והעצמה; פעילויות שילוב והכלה בקהילה.

סניפי איל"ן פועלים בהתאם לתוכניות עבודה מסודרות ומתוקצבות הנגזרות מחזון העמותה וממטרותיה.

16.3. מוסדות בהפעלת איל"ן

עמותת איל"ן מפעילה מוסדות שיקומיים בתקצוב המדינה ובכספי תרומות שהעמותה מגייסת.

16.3.1. מרכזי יום

מרכזי היום השיקומיים של איל"ן הם דגם ייחודי ומוצלח למסגרת שיקום אשר שמה דגש על שיפור רווחתם של אנשים עם מוגבלות פיזית קשה. המרכזים מבקשים לספק את צורכיהם החברתיים והתרבותיים של חברי מרכז היום הזקוקים לליווי ולטיפול צמוד ולהוציא אותם ממעגל הבדידות והשגרה. המרכזים מציעים את כל הטיפולים הפרא-רפואיים שנזקק להם אדם עם מוגבלות, כגון טיפולי פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, הידרותרפיה, ספורט מותאם וכדומה. נוסף על כך יש במרכזים פעילות העשרה ועיסוק מגוון כגון יצירה, עיסוק באומנות – מוזיקה, ציור, פיסול – לימוד והעשרה, כגון לימודי מחשב, שפות, השלמת השכלה, לימודים באקדמיה ועוד. המרכזים משמשים גם מקום למפגשים חברתיים, וחברי המרכז יוצאים לטיולים וחוגים מסיבות, חגים וימי הולדת.

דגש מיוחד ניתן במרכזים על הקניית מיומנויות לעצמאות ולפיתוח כישורי חיים כדי לסייע לאנשים עם מוגבלות להגיע לעצמאות ולהכלה בקהילה ולהעניק להם תחושה של ערך עצמי. לשם כך מלווים העובדים הסוציאליים של מרכז היום את החברים ומשפחתם גם מחוץ לשעות הפעילות ומעניקים להם עזרה ותמיכה בשיתוף הגורמים הרלוונטיים בקהילה.

אלו הם מרכזי היום שאיל"ן מפעילה: **מרכז יום באר שבע; מרכז יום "בית מרים" חיפה; מרכז יום "בית חנה" תל אביב. מרכז יום חדש צפוי להיפתח בירושלים בקיץ 2020.**

16.3.2. תעסוקה

כדי לסייע לחברי איל"ן למצות את הפוטנציאל הטמון בהם הקימה איל"ן את מרכז ההכשרה והשיקום "בית מליכסון" בתל אביב ואת המחלקה התעסוקתית בירושלים.

צוות המרכז מורכב ממנהלי מחלקות, מדריכים וצוות טיפולי הכולל עובדים סוציאליים ומרפאים בעיסוק. למרכז מדיניות שיקומית-מקצועית שבמרכזה הצורך לתת לחברים את הכלים הדרושים להשתלב בשוק העבודה.

החל משנת 2020 יפעל באיל"ן רכז תעסוקה. הוא יסייע לחברי איל"ן בהשתלבות בשוק התעסוקה, בחיבור למעסיקים פוטנציאליים, בייעוץ והכוונה ובפיתוח מיזמים מעולם התעסוקה.

16.3.3. מעונות, "בתים לחיים" וקהילה תומכת

מעונות איל"ן נותנים פיתרון של דיור חוץ-ביתי לאנשים עם מוגבלות פיזית אשר אינם יכולים או אינם מעוניינים להישאר בבית או לנהל דיור עצמאי בקהילה.

אלו הם המעונות שאיל"ן מפעילה: **מעון "בית קסלר" בקריית חיים** מיועד לבוגרים; **מעון "בית תמר" בירושלים** מיועד לילדים בני 8-21.

קהילה תומכת – הקהילה התומכת של איל"ן פועלת בדרום ירושלים ובמערב העיר ונותנת מענה לאנשים עם מוגבלות פיזית המתגוררים באזור. את אנשי הקהילה מלווים אב בית ועובד סוציאלי, והם מקבלים תמיכה בתיקונים קלים ובחיבור ללחצן מצוקה ומעל לכול זוכים בפעילויות חברתיות מגוונות.

הפנייה למעונות ולקהילה תומכת נעשית דרך לשכות הרווחה.

16.3.4. מרכזי ספורט

איל"ן הקימה ומפעילה מרכזי ספורט גדולים לילדים ובוגרים. מרכזים אלו הוקמו כדי לטפל באנשים עם מוגבלות ולשקמם באמצעות מקצועות הספורט, וכן לאמן ולטפח ספורטאים עם מוגבלות בתחום הספורט ההישגי. נוסף על כך יש במרכזי הספורט שלל חוגים ופעילויות תרבות וחברה. הפעילות במרכזי הספורט מסייעת ביצירת קשרים חברתיים ובקבלת הכרה חברתית ותורמת לחיזוק תחושת המסוגלות האישית והביטחון העצמי.

תחום הספורט הוא כלי שיקום מרכזי בעמותה ומאפשר לחברי איל"ן השתלבות בחיי העבודה והפנאי, העצמתם, מיצוי הפוטנציאל הקיים ומתן הזדמנות שווה לכל אחד מהם באמצעות הספורט.

הפירמידה הבריאה של איל"ן בנויה מספורט שקומי, ספורט פנאי ונופש, ספורט תחרותי, ספורט ברמה הארצית וספורט תחרותי בין-לאומי ופראלימפי.

אלו הם מרכזי הספורט שאיל"ן מפעילה: **מרכז שיקום וספורט אילן חיפה בע"מ; מרכז ספורט איל"ן רמת גן ע"ש ספיבק.**

16.3.5. מועדוניות שיקומיות

המועדוניות השיקומיות הן מסגרות יומיות בקהילה המיועדות לילדים ומתבגרים עם מוגבלות פיזית מוטורית המתקשים בתפקודי היום-יום וזקוקים לסיוע ולתמיכה. המועדוניות פועלות בשעות אחר הצהריים, לאחר סיום הלימודים, ומספקות תוכניות לטיפול אישי, שיפור המיומנויות ותפקודי היום-יום, העשרה ופיתוח מיומנויות וכשרים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים.

להלן רשימת המסגרות שבהן איל"ן מפעילה מועדוניות:

- ▲ בית ספר און תל אביב;
- ▲ גן און תל אביב;
- ▲ מכון להתפתחות הילד בבית חולים סורוקה בבאר שבע;
- ▲ מועדונית בית שאן;
- ▲ ביי"ס יובלים עפולה.

16.4. מחנות קיץ ונופשוניים

איל"ן עורכת בכל קיץ מחנות המיועדים לילדים ולבני נוער בני 7–21 עם מוגבלות פיזית-מוטורית הלומדים הן במערכת החינוך הרגילה הן בבתי ספר לחינוך מיוחד. נוסף על כך מתקיימים מחנות קיץ לבוגרים בני 21–30.

מחנות הקיץ, בסיוע תקציבי של משרד הרווחה ותורמי איל"ן, נערכים בקיבוצים וביישובים קהילתיים בכל רחבי הארץ במחוזות של חמישה ימים לפחות וכוללים לינה וכלכלה מלאה.

במהלך הקייטנות ומחנות הקיץ נהנים המשתתפים משלל פעילויות חברתיות, ספורטיביות, אתגריות ויצירתיות המותאמות לצורכיהם המיוחדים, וזאת בליווי צמוד של בני נוער מהיישוב המארח החונכים את הילדים ומלווים אותם לאורך כל ימי הקייטנה ומעניקים סיוע פיזי וחברתי בעזרת הדרכה צמודה של אנשי מקצוע ומתנדבים.

איל"ן מפעילה בכל שנה גם מחנות קיץ ייחודיים כגון קייטנות ספורט ועוד.

16.5. שירות סוציאלי

העובדים הסוציאליים באיל"ן הם ציר מרכזי בפעילות התמיכה בחברי העמותה. פעילותם מתמקדת בהנגשת מידע בנושאי זכויות, תמיכה בהורים וסיוע בתוכניות שיקום. העובדים הסוציאליים עומדים בקשר עם חברי איל"ן ובני משפחותיהם ועובדים בתיאום עם גורמים מקצועיים בקהילה, דוגמת המכונים להתפתחות הילד, עובדים סוציאליים במחלקות הרווחה בערים ובמועצות המקומיות והאזוריות, בתי חולים, משרד הרווחה, קופות חולים וכדומה.

העובדים הסוציאליים מספקים שירותים מקצועיים ותומכים בחברי איל"ן מהלידה לאורך כל חייהם. הם מסייעים בייעוץ, הכוונה, ליווי, תמיכה, טיפול ושיקום. מכלול משאבים אלו ניתן כדי

לסייע לאנשים עם מוגבלות למצות את הפוטנציאל האישי שלהם למען רווחתם, איכות חייהם והכלתם בקהילה ובחברה.

עשרות עובדים סוציאליים עובדים באיל"ן: במעונות, בסניפי איל"ן, במרכזי הספורט, במפעל המוגן ובמרכזי היום. נוסף על כך פועלים מטעם העמותה עובדים סוציאליים מרחביים בצפון, במרכז ובדרום. תפקידי העובדים הסוציאליים המרחביים הוא מתן תמיכה לסניפים במרחב וסיוע למטופלים במקומות שבהם אין לאיל"ן סניפים, וכן סיוע למשפחות במידע ובמיצוי זכויות, ובכך לתמוך בחברי איל"ן ולהעצימם.

16.6. ועדת עזרה

ועדת העזרה המרכזית במטה איל"ן מסייעת במימון רכישות של אביזרי שיקום, מחשבים, טיפולים פרא-רפואיים וסיפוק מגוון צרכים בהתאם לתדריך השיקום הארגוני.

הבקשות לסיוע אישי באות מאנשים עם מוגבלות פיזית ומבני משפחותיהם, ממוסדות סיוע בקהילה, משירותי הרווחה, החינוך והבריאות ומסניפי איל"ן.

16.7. מלגות סיוע ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה

תודות לסיוע הכספי של קרנות, חברות ותורמי איל"ן, מדי שנה בשנה איל"ן מסייעת לעשרות סטודנטים עם מוגבלות פיזית לרכוש השכלה. מאות סטודנטים הם כבר חלק בלתי נפרד ממוסדות ההשכלה הגבוהה ומשוק התעסוקה.

16.8. חוגים חברתיים

איל"ן מפעילה בהצלחה חוגים לצעירים ולבוגרים במפגשים שבועיים קבועים שבהם מדריכים מתנדבים מעבירים פעולות העשרה ופנאי.

▲ חוגים חברתיים – כגון החוג החברתי לצעירים בבית ספר און וחוג הבוגרים "עניין אחר".

▲ חוגי העשרה – חוגי מחשבים, טיפול בבבעלי חיים ועוד.

▲ חוגי ספורט מקומיים – בוצ'ה, שחייה, כדורסל לילדים ולבוגרים ועוד.

▲ חוגים ולהקות ריקודים בכיסאות גלגלים – פעילות חוגים ולהקות ריקודים בכיסאות גלגלים לילדים, לבני נוער ולבוגרים נערכת במרכזי הספורט ברמת גן ובחיפה ובחלק מסניפי איל"ן, כגון ראשון לציון ורחובות. זוהי פעילות פנאי וספורט משולבת עם הקהילה (ריקוד זוגות: לכל רקדן בכיסא גלגלים יש חבר בלהקה רקדן ללא כיסא גלגלים). מן הלהקות המקומיות צמחו להקות ייצוגיות המופיעות לפני הקהל הרחב באירועים, במופעי תרבות ובפסטיבלים בארץ ובעולם.

מידע על החוגים המתקיימים בכל אזור אפשר לקבל בסניף המקומי או בפנייה למטה איל"ן.

16.9. קידום מדיניות ציבורית, ייצוג והנגשת מידע וזכויות

עמותת איל"ן מעורבת ברמה הארצית באופן שוטף בפעילות קידום מדיניות ציבורית למען אוכלוסיית ילדים ובוגרים עם מוגבלות פיזית. עשייה זו נעשית בשותפות עם ארגונים נוספים ובייצוג בוועדות הכנסת.

איל"ן מספקת מידע על זכויות לאנשים עם מוגבלות פיזית ולבני משפחותיהם באמצעות סמנכ"לית השיקום ועובדים סוציאליים מרחביים ומקומיים.

איל"ן מקדמת מאבקים ציבוריים ומכינה ניירות עמדה לקידום זכויות אנשים עם מוגבלויות פיזיות.

איל"ן חברה בפורומים ומקדמת שיתופי פעולה עם עשרות ארגונים המקדמים זכויות של ילדים ובוגרים עם מוגבלות.

איל"ן מנהלת מיזמים משותפים עם משרד החינוך, משרד הרווחה, הרשויות המקומיות, ארגון הג'וינט, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות וארגונים נוספים.

איל"ן מפעילה שולחנות עגולים ושיח משותף עם עמותות אחרות המסייעות לאוכלוסיות עם צרכים מיוחדים.

חשוב לדעת !

בראשית שנת 2020 יצאה איל"ן בתוכנית אסטרטגית רחבה המציעה פתרונות בענייני תרבות ופנאי לילדים ולבוגרים.

להלן דוגמה מהתוכניות החדשות שהשיקה איל"ן ביישום האסטרטגיה: מועדון חברתי לבני 21 ומעלה; פרלמנט או קפה איל"ן; מסע איל"ן ישראלי - מסע ייחודי של שלושה ימי היכרות עם הארץ ושיח בשאלות זהות; אהבה ללא מגבלה - מפגש היכרויות לאנשים עם מוגבלות פיזית; קבוצת תמיכה מקוונת למשפחות; קבוצת תמיכה חווייתית לאחים; פעילויות ספורט; להקת איל"ן; קבוצת תמיכה; פרויקט משפחה מלווה ועוד.

הצטרפו אלינו לפעילויות המגוונות.

לקבלת מידע נוסף על השירותים הניתנים על ידי איל"ן:

דוא"ל: ilan@ilan-israel.co.il

טלפון: 03-5248141

פקס: 03-5249828

כתובת: מוטה גור 5, פתח תקווה, ת"ד 3092

אתר אינטרנט: www.ilan-israel.co.il

פייסבוק: איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים

תודות:

עובדי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, שותפים וכותבים:

סיגל גרסטל, מנהלת תחום הדרכה והטמעה
טל שחר לוצאטו, ממונה הדרכה והסברה
עו"ד ישראל הבר, הלשכה המשפטית
עו"ד טובה רקנטי, ממונה על פניות הציבור
תמר ויזנפלד, מפקחת ארצית לנגישות השירות
יונית אפרתי, מנהלת תחום בכיר שילוב בקהילה
ד"ר גבי אדמון ריק, עוזרת הנציב
רועי שוולב, מנהל תחום שילוב בתעסוקה
אהובה ליטוויק, מנהלת תחום חיים בקהילה
אמיתי שוחט, מנהל תחום שילוב בחינוך

קליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות, האוניברסיטה העברית בירושלים, שותפים וכותבים:

עו"ד רון דרך, מנחה הקליניקה
דפנה קל-נר, עמית מזרחי, שיראל אלדר ורוני גולדשמיט, סטודנטים למשפטים שהשתתפו בקליניקה בשנת הלימודים תשע"ט

צה"ל:

סגן טל פדידה, ראש תחום מתנדבים בצה"ל

מכון לואיס:

פרופ' דן עטר, מנהל רפואי
רבקה מוראל, מנהלת אדמיניסטרטיבית

משרדי ממשלה

המוסד לביטוח לאומי:

כרמל סטינגר, מנהלת אגף שיקום, מנהל הגמלאות, המוסד לביטוח לאומי
ענת הרפז, מנהלת תחום השיקום, המוסד לביטוח לאומי, סניף פתח תקווה

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים:

נדעון שלום, סמנכ"ל בכיר, ראש מנהל מוגבלויות
עו"ס ווייאן אורן, מנהלת אגף בכיר קהילה
עו"ס נחום עידו, מנהל שירות ילדים ומתבגרים
עו"ס דני כץ, מנהל שירות בוגרים ומזדקנים

עו"ס ענת שלהב דורון, מנהלת תחום (תעסוקה מוגנת משולבת בקהילה ומרכזי שיקום) שירות בוגרים ומזדקנים
עו"ס גלית גבע, מנהלת שירות אומנה, משפחה וקהילה

משרד הבריאות:

ד"ר הדר ירדני, מנהלת המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו
דלית רומם, מנהלת היחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות
נטע הבלין, מנהלת תחום מיצוי זכויות, אגף שירות כל הבריאות
ד"ר לנה נטפוב, מנהלת המחלקה לשירותים דנטליים, האגף לבריאות השן
בועז אריכא, מנהל תחום פיקוח ובקרה טכנולוגיות רפואיות, האגף לבקרה על הקופות ושירותי בריאות נוספים,
חטיבת רגולציה, מחשוב ובריאות דיגיטלית

משרד הבינוי והשיכון:

רות מנע, סגנית מנהל מנהל לסיוע בדויר

משרד המשפטים, האפוטרופוס הכללי:

עו"ס ועו"ד אפרת רייך, מערך הפיקוח על אפוטרופוסים באפוטרופוס הכללי

מתנדבים וארגונים שתורמו מזמנם, מניסיונם וידיעותיהם למען אוגדן זה:

טל בן דוד, יו"ר סניף איל"ן אשדוד וחבר הוועד המנהל באיל"ן
עו"ד אביבית ברקאי-אהרונוף, ארגון "בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות"
עו"ד גליה הולנדר, משרד הולנדר את הולנדר עו"ד ונטרונים
עוזאל ותיק, דובר ומנהל שיווק הרכבת הקלה ירושלים
עו"ד ולרי זילכה, רמת פורום ארגונים והורים למען ילדים עם מוגבלות, בית איזי שפירא
עו"ד שרון חכים, משרד עו"ד אטיאס, גראור, וישניצקי, ענבר, חכים
עו"ד הלית כהן-רזניצקי, משרד עורכי דין אפרת דויטש ושות'
קובי כהן, מתכנן פנסיוני, חטיבה עסקית באר שבע והדרום, מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ
רו"ח אשר כץ, הרשקוביץ, אשכנזי, כץ ושות'
נעמה לרנר, ארגון "בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות"
עו"ס אדוה סודרי, מנהלת מערך מגשימים חלום – מתגייסים לצה"ל
ירון רביד, מנכ"ל הרכבת הקלה ירושלים וחבר הוועד המנהל באיל"ן

איגוד ישראלי לילדים נפגעים

בשיתוף:

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
COMMISSION FOR EQUAL RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

משרד המשפטים
وزارة العدل | MINISTRY OF JUSTICE

פרטי קשר:

איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים (ע"ר)

מוטה גור 5, פתח תקווה, ת"ד 3092

טלפון: 03-5248141 פקס: 03-5249828 דוא"ל: ilan@ilan-israel.co.il

פייסבוק: איל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים אתר: www.ilan-israel.co.il

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים

אפשר לפנות למוקד המידע והשירות בכל הנושאים בימים א-ה בשעות 08:00-16:00

טלפון: *6763 פקס: 02-6462881 דוא"ל: pnioenez@justice.gov.il

ת"ד 9136001, סניף שערי ירושלים, ירושלים, מיקוד 9136001

מענה לפניות בשפת הסימנים ינתן אחת לחודש במועד שנקבע מראש בתרגום לשפת הסימנים

בשיחת וידאו דרך וואטסאפ בטלפון 050-2167246

www.gov.il/mugbaluyot

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות במרכז לחינוך משפטי קליני באוניברסיטה העברית

טלפון: 02-5882554 פקס: 02-5882544 דוא"ל: law_clinics@savion.huji.ac.il